

DE
RECONVENTIONE
TRACTATUS

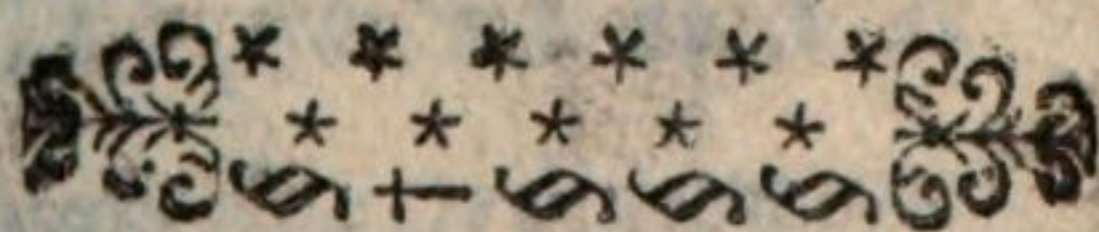
VERE AUREUS

ET IN

FORO MAXIME PRACTICABILIS
EX IPSIS CIVILIS, CANONICI ET
SAXONICI JURIS FONTIBUS

ORDINATIONE CAMERÆ, ET IMPERII RECES-
sibus, Practicis quibuscunque probatissimis, Consiliis, De-
cisionibus, & variorum Jurisconsultorum Responsis, soli-
dam exactamque cognitionem, variarumque novarum & in
Imperio Germanico practicabilium quæstionum nervosam
Resolutionem continens, in Scholis & Foro disputantibus
apprimè utilis & necessarius.

Nunc primum in lucem prodians
OPERA ET STUDIO,
THEOPHILI GISEBERTI
J. U. Doctoris.

LEODII.

Typis LAMBERTI THONON, Bibliopolæ ad
Insigne Stellæ Auræ. 1699.

Christoph^{us} Otto Comes
et Dñs in Schallenbergke.
Præpositus Constantien-
sis ab a^o 1693. Canonica
Augustana ab a^o 1672
eiusdemq; Ecclesie De-
-canus ab a^o 1721. natus
a^o 1655, 6ª Junii, hora
8ª matut^a in Hagen
propè Linzium Austriae
superioris, Patre, Comi-
te Christoph^o Ernesto &
Matre, Christina, natâ
Baronissâ Schiferin,
denatus a^o 17....

Illustrissimo & Amplissimo

DOMINO,

D. HERMANNO

FRANCISCO

DE MALTE

Jurisconsulto,

DOMINO & TOPARCHÆ

DE DAVERDIS ET VERO

SERENISSIMI PRINCIPIS ET

EPISCOPI LEODIENSIS

IN SUPREMA EJUS FEUDALI CURIA

CONSILIARIO,

*Statuum sive Ordinum ejusdem Patriæ &
Comitatûs Lossensis*

DELEGATO PERPETUO.

EPISTOLA

Um hos Iuris & Le-
gum Codices tibi,
Vir Illustrissime,
consecro, vereor nè meum
me potius commodum quàm
muneris mei partes spectaf-
se interpretentur: si tamen
vitæ meæ rationes, tua in me
merita & veterem, quâ me
semper complexus est, amici-
tiam attenderint; quis erit, qui
non hocce meum erga te ob-
servantiæ pignus æqui boni-
que consulat? dicam ingenuè
non

DEDICATORIA.

non hunc librum, nomine tuo
insignitus quamvis prodeat,
tui olerandi gratiâ in lucem e-
didi, sed tua æternandi bene-
ficia, quibus me tibi arctissimè
devinxisti. Etenim quis te,
Vir Illustrissime, nescit? si nos
inepti tuas virtutes, ne dete-
ramus, Legum scientiam, ju-
stitiam, prudentiam filemus,
numquid illas altissimâ voce
suprema Serenissimi Principis
& Episcopi Leodiensium Cu-
ria deprædicat? numquid tuam
illam vim ingenii, industriam,
saga-

EPISTOLA DEDIC.

fragacitatem Comitatus Lof-
sensis admiratur? numquid Pa-
tria nostra Leodiensisque Ci-
vitas inclyta te cive amantissi-
mo lætatur? en valeam ali-
quando, quibus fulges, deco-
ra omnia meritis verbis recen-
sere, sed tanta tenuis non mo-
lior unico beatus si tibi addi-
ctissimorum numero adscribi
possim qui glorior & dici &
esse tibi devotissimus

Servus LAMB. THONON
Typographus.

AD

AD LECTOREM.

Natura nobis innatum credimus, candidè Lector, quæ obvia omnibus sunt, majore studio prosequi, quàm reconditarum, abditarumq; rerum spinosam subire indaginem. Experientiam si in testem voco, Processus quotidie in lucem prodire videmus plurimos, Tractatusq; hujus materie absolutissimos elaboratissimosque. Sed de practicabili & utilissima Reconventionis materia laborem vix ullum sufficientem, aut necessarium. Laude enim si quid dignum hæc de re literis proditum legimus, antiquis, Mariano Socino, Speculatore, & Roberto Marantæ meritò deferimus: Modernis parùm aut ferè nihil. Causam suspicor, quod singularitatem hæc materia desideret, quam
certa

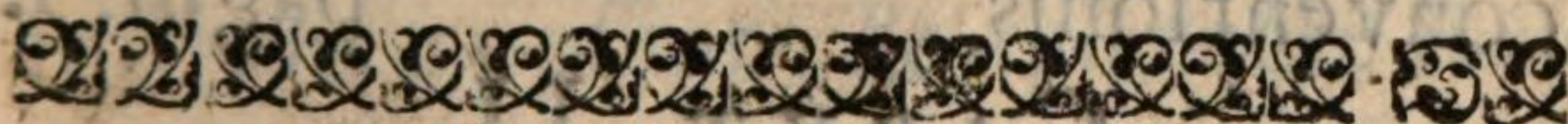
P R Æ F A T I O.

certâ methodo pertractare laboriosum magis
quàm honorificum videri potest. Sed cum in
magnis voluisse sat sit, & qui occasionem rei
præbuit, perfectioni non defuisse judicetur:
Hunc de Reconventione Tractatum
paucis Germaniæ Jurisconsultis ex manuscri-
pto cognitum, & valdè charum, atque à
multis avidè diu exoptatum, meâ operâ &
Summariis & Indice formatum tibi exhi-
beo, ut defectum practicabilis hujus materiæ
aliqua ex parte explere valeam, & aliis ma-
jora tentandi occasionem præbeam amplissi-
mam si arriorem & laborem hunc meum
tibi non displicere intellexero, mihi gratulor,
remque gratam præstitisse videbor. Valdè fœ-
liciter, candide Lector, ac veri Juris can-
dorem illustrare, ac meam benevolentiam,
fortiter tueri ac defendere perge.

Ad Lectorem candidum.

Sæpè vides Lector quæ nobis obvia passim,
Nube subesse velut;
Ast explanari vulgaria crebrius atque
Inscia quæque petis,
Hoc præsentè libro est doctoque volumine factum;
Qui obvia tecta decet.
Protinus hunc Lector librum studiose voluta,
Hoc repleasque manus:
Aurea decerpes nam hinc dum tibi dogmata, verè
Aurea mala leges.

EPIGRAMMA.

Venditoris ad studiosam Juventutē.

Pro pretio exiguo tibi munera magna juvenis,
Dono, pro cupro en aurea dicta tibi.

In Zoilum.

Accipe quod cruciet, cave Zoile carpere tentes,
Carpere nam demens obvia quæque soles.

INDEX CAPITUM

QUÆ
IN HOC TRACTATU

CONTINENTVR.

CAPVT I.

De usu & præstantia materiæ Reconventionis. pagin. 1.

CAPVT II.

De textibus Juris quibus Reconventionis materia continetur. pag. 8

CAPVT III.

An Jure Saxonico Reconventio licita sit? pag. 19

CAPVT IV.

De definitione Reconventionis, ejusque forma. pag. 26

CAPVT V.

De Reconventionis distributione

& u-

INDEX.

& utrum compensatio sit species
Reconventionis. pag. 34

CAPUT VI.

De usu Reconventionis & compensationis & utro Remedio Reus
potissimum uti debeat? pag. 41

CAPUT VII.

De personis quæ reconventionem
instituire possint, & qui rectè Re-
conveniantur. pag. 47

CAPUT VIII.

An status Imperii possint reconve-
niri si quem mediatè Imperio subje-
ctum coram suo Judice ordinario
conveniant? pag. 52

CAPUT IX

Si mediatè Imperio subjecti con-
veniant Electores, Duces, vel alios
immediatè addictos Imperio, an
possint ab iisdem reconveniri coram

Judi-

INDEX.

Judicibus ordinationis, aut primæ instantiæ? pag. 66

CAPUT X.

An status Imperii sibi invicem coram judicibus ordinationis reconventionem movere possint? pag. 70

CAPUT XI.

An Clericus agens coram Judice seculari possit ab eodem Judice reconveniri? pag. 77

CAPUT XII.

An studiosus conveniens Civem vel alium plebeium coram magistratu municipali possit ibidem reconveniri: & vicissim conventus coram suo Rectore num illos coram hoc ipso reconvenire possit? pag. 95

CAPUT XIII.

De materia reconventionis & quarum actionum sit reconven. pag. 104

CAPUT

INDEX.

CAPUT XIV.

An adversus officium Judicis vel
præjudiciales actiones detur recon-
ventio. pag. 113

CAPUT XV.

Quatenus in causa possessionis &
proprietas permittatur reconven-
tio. pag. 118

CAPUT XVI.

An in causis criminalibus habeat
locum Reconventio? pag. 123

CAPUT XVII.

An in fractæ pacis publicæ causa
reconventio concedatur? pag. 140

CAPUT XVIII.

An in causis summariis locum ha-
beat reconventio? pag. 150

CAPUT XIX.

De forma Reconventionis & quo-
modo sit instituenda, pag. 153

CAPUT

I N D E X.

C A P V T X X.

De processu Reconventionis in actionibus cognatis, pag. 162

C A P V T X X I.

De processu Reconventionis actionum disparatarum, & se invicem non contingentium. pag. 170

C A P V T X X I I.

De processu reconventionis actionum diversarum quæ ob legis prohibitionem simul expediri nequeunt. pag. 184

C A P V T X X I I I.

De intellectu c. 2. de mutuis petitionibus. pag. 194

C A P V T X X I V.

Coram quo Judice Reconventio moveri possit & debeat. pag. 198

C A P V T X X V.

An coram Judice utriusque litigantis

I N D E X.

gantis consensu electore conventio
moveri possit. pag. 212

CAPVT XXVI.

An coram paribus Curia, vel do-
mino feudi, aliisque Judicibus ad
certum genus causarum deputatis,
reconventio fieri possit pag. 219

CAPVT XXVII.

An coram Arbitro Compromissa-
rio, Reconventio moveri possit?
pag. 226

CAPVT XXVIII.

An coram Iudice appellationis re-
conventio moveri possit? pag. 236

CAPVT XXIX.

De fine & effectu reconventionis
pag. 242

CAPVT XXX.

An Actor reconventus, si postea
pæ-

INDEX.

pœnitentiâ ductus desistat, & liti
renunciet, iudicium reconventio-
nis effugiat. pag. 251

CAPVT XXXI.

De altero Reconventionis effectu
pro actore adversus Reum. pag. 258

TRACTA-

TRACTATUS DE RECONVENTIONE.

CAPUT I.

De usu & Præstantia Materia Reconventionis.

SUMMARIA CAP. PRIMI.

- 1 Laus est præclara methodicos contractus conscribere.
- 2 In eo multum præstiterunt antiqui, multum etiam moderni & novi Juris interpretes.
- 3 Causa impulsiva hujus tractatus ipsa necessitas.
- 4 Reconventionis materia intricata est.
- 5 Mariani, Socini præclara eruditionis laus.
- 6 Reconventionis materia valde est practicabilis.
- 7 Omni Jure Civili, Canonico, Saxonico & Camera Imperialis Ordinatione, de reconventionem agitur.
- 8 Deficiente exceptione Advocatus animadvertat num Reo comperat Reconventio.
- 9 Per Reconventionem interdum Actor ad transactionem compelli potest.

- 10 *Per Reconventionem res potest reddi dubia.*
- 11 *Servij Sulpitij laus.*
- 12 *Jus civile ad equitatem redigendum est, & non tam lites constituere, quàm controversias tollere.*
- 13 *Per Reconventionem Actor ejusdem foro rei subjicitur.*
- 14 *Ratio introductiva materiae Reconventionis.*
- 15 *An Reconventio de Jure divino sit licita.*
- 16 *Evangelium non evertit Judiciorum ordinem.*
- 17 *Reconventio pollet naturali equitate.*
- 18 *Imò favorabilis est, & Juri naturali consentanea.*
- 19 *An Jure divino litigare licitum sit?*
- 20 *Reconventionis materia congesta laus.*
- 21 *Quotidiana plenius attingenda.*
- 22 *Et optimæ leges quæ usu servantur.*

P Ræclara mihi semper, & laudanda eorum interpretum visa fuit industria, qui post amissa, atque ab omnibus jam pridem desperata veterum Jurisconsultorum Papiniani, Pauli, Ulpiani, Scevolæ, Africani aliorumque Juris Corypheorum integra volumina, in id incubuerunt, ut ex indigestis illis Triboniani Digestis, non pandectis, sed fragmentis potius difficiliores quasque & in usu forensi apprimè necessarias Juris materias, Methodicis tractatibus conclusas in apertum proferrent, atque ita lectissimorum librorum jacturam quodammodò resarci-

DE RECONVENTIONE.

sarcirent : Si non Diomedis illa & Clacaci aurea
 pro areis, ut Justinianus gloriatur, certè area
 pro aureis permutatione. In quo scribendi ge- 2.
 nere aliquam certè laudem antiquiores illi apud
 seculum priùs interpretes merentur. Sed præci-
 pue eam suo quoque Jure vendicant recentio-
 res illi nostri ætatis præstantissimi doctissimique
 Germaniæ, Galliæque Jurisconsulti, quorum
 nominis fama atque immortalis inde quæsitæ
 gloria, non certarum Regionum limitibus con-
 tinetur. Sed Europam ipsam, quanta quanta
 est, pervolvat universam : Quorum vestigiis in 3.
 proposito hoc Reconventionis tractatu confi-
 stere, atque æmulari negligentia potius exop-
 to, quàm obscuram aliorum diligentiam, quam
 in Juris materias abhorrentes ab hoc Usu foren-
 si & publico collocant. Est enim hæc Recon- 4.
 ventionis materia Judicio non infimi Subselli
 interpretis *Saliceti in auth. & consequenter n. 1. in*
princ. Cod. de Sent. & interlocut. om. Jud. Imprimis
 intricata atque testimonio Mariani, Socini,
 quem Doctissimum suæ ætatis Jurisconsultorum 5.
 appellat. *Joh. Corrasius li. 3. Miscel. c. 16. n. 1.* Sub-
 tilis difficilis & præclara id quod re ipsa in eno-
 datione insignium aliquot, & in vulgatis inter-
 pretum minimè probatarum quæstionum dein-
 cept indicabitur. Quantum verò quamque am- 6.
 plissimum in Judiciis causisque Forensibus lo-
 cum habeat, non his duntaxat qui forum iam

- attigerunt, constat, sed aliis quoque, vel hinc
 7. conicere licet. Quod in omni propemodum Jure, quo nunc in hoc imperio Germanico utimur tam Communi Civili, & Canonico quàm ordinationibus Camerae Imperialis ac Jure Saxónico, de Reconventionibus constitutum aliquid reperitur, ut sequenti capite luculentiùs demonstrabitur Ne dicam, vel hoc imprimis nomine Advocatis Causarumque patronis hanc Reconventionis materiam cognitu perquàm necessariam esse. Quod si pro reo convento exceptiones adversus Actorem vel nullas habeant, vel propositæ non relevant, quum Judicium quod etiam in invitum redditur suscipere cogatur, sollicitè animadvertere debent, num & ipse Reus actionem aliquam adversus Actorem habeat, ut ita vel urgentem vicissim in eodem judicio urgeat, vel ad negotium utrò citròque transigendum, viam sternat, præparetque.
 9. Quorum posteriùs facilè idcirco usu veniet quod per motam Reconventionem Luentus litis æquè ut in causa Conventionis fiat dubius *l. quod debetur § 1. de peculio*. Transactioni materies suppeditetur nimirum res dubia, & lis incerta neque finita *l. finita de transact. l. præses 12. C. eod.* Atque hæc quidem transactio non solùm inter litigantes, licitè optimoque fit Jure: quid enim aliud ageret Judex quàm ut controversias eorum dirimeret, à quibus si sponte recedunt, ratum

DE RECONVENTIONE.

tum id haberi debet *authore Ulpiani in l. 1. §. Un-*
dè quæritur de novi operis nunciat. neque vitu-
peranda sit honesta eorum cogitatio qui lites
execrantur l. 4. §. 1. in fine de alien. Jud. mut. Ve-
rum etiam Icto tanquam Viro bono & Justitiæ
sacerdoti gloriosum imprimis fuerit, si ad tran-
sfigendum clientis sui lacerfarium, hoc licito
Juris remedio adigere potest. Nam & Servius 11.
Sulpitius hoc insigni Elogio, commendatur à
M. Tullio in Philipp, 9. Eum non magis Juris
remedio quàm Justitiæ consultum fuisse, & non
modò omnia quæ proficiscebantur à ll. & Jure
Civili semper ad æquitatem facilitatemque re 12.
degisse, sed & non tam litium constituere eum
actiones maluisse, quàm controversias tol-
lere.

Quod si ad transfigendum Actor hac via ad- 13.
duci non potest, quotus quisque non æquissi-
mum dixerit Reo perindè concedendum Acto-
rem, coram eodem Judice reconvenire uti ad-
versus hunc, illi id permittitur. Cùm & aliàs ex
pervulgata Juris regula Actori indulgendum
non sit, quod Reo non conceditur *l. non debet*
41. ubi Decius n. 2. R. 1. & l. ult. C. de fruct. & lit.
expens. Sitque periniquum non esse mihi cum illo
actionem si nolit, illi verò si velit, mecum esse,
ut ait Paulus Ictus in *l. 3. §. ult. mandat.* Quæ ratio
gravis est & magna, teste Cujat. lib. 13. obs. 34.
ad quam etiam videtur respexisse Gaius Ictus in *l.*

Si idem II. §. Sed etsi de jurisd. ex quo Bart. ita his verbis infert ibidem Nota ex hoc §: Causam quare introducta sit materia Reconventionis, scilicet, ne sit in calumniosa potestate adversarii mei, ut possis mecum agere, non ego cum illo coram eodem Judice. Verum enimverò occurritur nobis adversus ea, quæ pro hujus materiæ dignitate exaggeranda, ex jure civili: in medium adhuc induximus, autoritate sacrarum Pandectarum. Et quidem text. Math. c. 5. Versu 40. ubi salvator noster: Qui vult tecum in judicio contendere inquit & auferre tunicam tuam, dimitte ei pallium q. d. minimè gentium eum reconvenire debes, sed potius de jure tuo concedas? Verum ut Doctissimus Melanchthon in Commentario ad d. c. 5. & ibid. Chytræus & alii annotarunt, non prohibet Christus justas in judicio litigandi causas: sed potius suos admonet, ut abstineant à retaliandi cupidine, neque odiis aut seditionibus privatio humanam turbant societatem, sed potius duplicatam ferant injuriam. Et sanè constat Evangelium non evertere Judiciorum ordinem, aut Magistratum polyticum, ut infinitis, Sacræ Scripturæ testimoniis probari posset. Acque hæc ipsa Reconventio confirmatur dicto Christi Lucæ 6. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Si itaque Actori ex justa causa Reum convenire licet, ipse itidem æquo animo ferre debet, si ab eo reconveniat. Et cujus in agendo observat

arbitr

arbitrium, eum habere & contra se Judicem, in eodem negotio non dedignetur ut utar verbis Justiniani in l. cum Papin. 14. in fin. Cod. de sent. & interlocut. om. Jud. Cùm naturalem justum habeat æquitatem, & sine cujusquam indignatione, ut quod quisque Juris in alium statuit, ipse eodem Jure utatur teste Ulp. in l. 1. n. 1. quod quisque Juris. Undè & hanc Reconventionis materiam favorabilem, & Juri naturali consentaneam dicit Panormitanus. Idemque Socin. in c. 1. per text. illum de mut. petit. At objeceris rursus lites in universum damnatas esse 1. Corinth. 6. Si vè itaque per Conventionem sive Reconventionem inferantur, nihil interest. Verùm loquitur ibi Apostolus de insano litigandi furore, & abusu, quo moti Ethnici & Judæi Evangelium Christi contemnebant, tantas dissensiones inter ejusdem religionis conforres deprehendentes. Vult igitur ne levibus minimisque de causis ad contentiones profiliant, & ad Judicem cum primis Ethnicum provocent, quam explicationem ibidem probant Melanch. Pet. Martyr, & alii.

Stat igitur sententia Reconventionis materiam, non modò nihil sacris literis refragari, sed & iisdem ut & Jure Civili & Canonico probari: usumque in foro, & judiciis uberrimum polliceri, tum quoque imprimis ad sopiendas lites spectare, ideòque dignam esse, in qua probe

cognoscenda, diligentissimus quisque ingenii
nervos omnes intendat suos. Siquidem ut Pau-
lus noster monet Quotidiana plenius attingen-
da sunt *l. legati 25. in princ. de liberat. legat. & le-
gem Reip. utilem interpretatione adjuvandam
censuit Terent Clemens in l. hoc modo 46. §. 1. in
fine de Cond. & demonst. ut omittam prudentissi-
mum & sapientissimum Solonem interrogatum. Eas
leges optimas judicasse quibus populus uteretur, &
quæ usu judiciorum invaluissent. arg. o. in justis di-
stinct. 4.*

CAPUT II.

De Textibus utriusque Juris quibus hæc Recon-
ventionis materia continetur: eorumque
brevis interpretatio.

*Est autem hac de Reconventionis materia exiliter in
Jure Civili, mediocriter in Jure Canonico: Sed
fusè ab interpretibus tradita, & tractata, quæ id-
circo negotium nobis facessent spissum sanè & ope-
rosum, ut suo loco videbimus.*

SUMMARI A.

- 1 Verba mutua petitionis, item mutua actionis pro-
miscuè in Jure, tam de Reconventionem quàm Com-
pensatione accipiuntur.
- 2 L. 2. §. item si extra Provinciam l. Qui non cogitur
22. ff. de Judic. de Reconventionem agunt.
- 3 L. Cum Papinianus 14. C. de sent. & interloc. intelle-
ctus

Etus & nova explicatio.

- 4 Faber Jurisconsultus doctissimus.
- 5 Regula est: qui non cogitur alio in loco Judicium pati si ipse ibi agat, tenetur vicissim Reo ibidem respondere.
- 6 Extra territorium Jus dicenti impunè non paretur.
- 7 Sententia à non suo Judice dicta, neminem constringit.
- 8 Legati tempore legationis nusquam conveniri possunt.
- 9 Nisi tempore legationis conveniant alios.
- 10 Idque duplici ratione.
- 11 In Judicio non minùs quàm per stipulationem contrahitur.
- 12 Legati si in ipsa legatione constituunt se soluturos, minimè conveniri possunt.
- 13 Antinomia l. eum qui §. 1. & l. si quis 8. de Judic. conciliata.
- 14 Improbatur Costalij Duarenij, & Cujacij solutio.
- 15 Legati si suam injuriam persequuntur, etiamsi tempore legationis agant, non reconveniuntur.
- 16 Refutatur communis Error, eum qui furti l. Aquiliæ, injuriarum, vel publici criminis actionem intendit, reconveniri non posse.
- 17 Actor suâ voluntate non coactus agit.
- 18 Invitus enim nemo agere vel accusare compellitur.
- 19 Negatur eum qui injuriarum agit, invitum agere.
- 20 Nemo vir bonus qui ab adversario sine Judice suum consequi posset, facile in Judicio ager.
- 21 Invitus quis agere dicitur.

cognoscenda, diligentissimus quisque ingenii
nervos omnes intendat suos. Siquidem ut Pau-
lus noster monet Quotidiana plenius attingen-
da sunt *l. legati 25. in princ. de liberat. legat. & le-
gem Reip. utilem interpretatione adjuvandam
censuit Terent Clemens in l. hoc modo 46. §. 1. in
fine de Cond. & demonst. ut omittam prudentissi-
mum & sapientissimum Solonem interrogatum. Eas
leges optimas judicasse quibus populus uteretur, &
quæ usu judiciorum invaluisse. arg. c. in justis di-
stinct. 4.*

CAPUT II.

De Textibus utriusque Juris quibus hæc Recon-
ventionis materia continetur: eorumque
brevis interpretatio.

*Est autem hæc de Reconventionis materia exiliter in
Jure Civili, mediocriter in Jure Canonico: Sed
fusè ab interpretibus tradita, & tractata, quæ id-
circo negotium nobis facessent spissum sanè & ope-
rosum, ut suo loco videbimus.*

SUMMARI A.

1 Verba mutua petitionis, item mutua actionis pro-
mistuè in Jure, tam de Reconventionem quàm Com-
pensatione accipiuntur.

2 *L. 2. §. item si extra Provinciam l. Qui non cogitur
22. ff. de Judic. de Reconventionem agunt.*

3 *L. Cum Papinianus 14. C. de sent. & Interloc. intelle-
ctus*

Etus & nova explicatio.

- 4 Faber Jurisconsultus doctissimus.
- 5 Regula est: qui non cogitur alio in loco Judicium pati si ipse ibi agat, tenetur vicissim Reo ibidem respondere.
- 6 Extra territorium Jus dicenti impunè non paretur.
- 7 Sententia à non suo Judice dicta, neminem constringit.
- 8 Legati tempore legationis nusquàm conveniri possunt.
- 9 Nisi tempore legationis conveniant alios.
- 10 Idque duplici ratione.
- 11 In Judicio non minùs quàm per stipulationem contrahitur.
- 12 Legati si in ipsa legatione constituunt se soluturos, minimè conveniri possunt.
- 13 Antinomial. eum qui §. 1. & l. si quis 8. de Judic. conciliata.
- 14 Improbatur Costalij Duarenì, & Cujacij solutio.
- 15 Legati si suam injuriam persequuntur, etiamsi tempore legationis agant, non reconveniuntur.
- 16 Refutatur communis Error, eum qui furti l. Aquilæ, injuriarum, vel publici criminis actionem intendit, reconveniri non posse.
- 17 Actor suâ voluntate non coactus agit.
- 18 Invitus enim nemo agere vel accusare compellitur.
- 19 Negatur eum qui injuriarum agit, invitum agere.
- 20 Nemo vir bonus qui ab adversario sine Judice suum consequi posset, facile in Judicio ager.
- 21 Invitus quis agere dicitur.

- 22 Probatur l. agentem injuriarum conveniri posse.
- 23 Respondetur ad l. 2. §. item si de Judic.
- 24 Extat de Reconventione textus in Novell. 96. de executionibus.
- 25 Textus Juris Canonici.
- 26 Textus Ordinationis Camerae.

1. **S**ed ad ipsos textus quod attinet, passim quidem in ll nostris fit mentio mutuae petitionis, mutuae actionis, quae verba promiscue tam de Reconventionem quam de compensatione intelliguntur. Verum sedes propria doctrinae Reconventionis, certis quibusdam ll. circumscripta & enucleata reperitur quas statim hoc Capite explicabimus.
2. Ex Digestis ad hunc praecipue tractatum pertinent l. 2. §. Item si extra Provinciam Vers. Sed et si agant l. qui non cogitur 22. de judic. Sub quo titulo generatim differitur de judiciis quaeque ad judicia spectant. Tunc quoque speciatim de foro competenti h. e. ubi quis agere vel conveniri debeat, quemadmodum ipsius tit. ostendit inscriptio, ad quae hoc posterius caput praecitata duo responsa referri debent.
3. Sed ex codice huc imprimis spectat rescriptum Justin. Imper: in l. Cum Papinian. 14. C. de sent. & interloc. quarum ll. omnium quae vis sit ac potestas ut recte intelligatur à Responso Pauli in d. l. qui non cogitur 22. de Jud. in quo Juris definitio

sive

sivè regula proponitur initium capefcendum, cuius illustrandæ gratia deinde d. l. cùm Papinianus Et tandem exemplum ex Ulpiani responsio in n. l. 2. Vers. Sed etsi agam adhibebimus. Ait Ulpianus in d. l. 22. qui non cogitur aliquo in loco iudicium pati, si ipse ibi agat cogitur excipere actiones, & ad eundem Iudicem mitti Hoc caput eleganter declarat constitutione suâ Justinianus d. l. cùm Papinianus Primum ab authoritate viri summi ingenij Papiniani, quod ille in suis quæstionibus seu libris 37 quæstionum disposuerit: qui tamen locus nusquam in pandectis quod equidem sciam extat: nimirum Iudicem non solum de absolutione rei iudicare, ita enim rectè non ut vulgo rei iudicatæ legendum censet Doctissimus Dominus Faber in *explicat. l. factum* 170. Pag. 162. de 4. R. I. Sed & ipsum Actorem si è contrario obnoxius fuerit inventus condemnare posse. Deindè non modo confirmat prædictam Papin. sententiam, sed & in eo auget, quod vel contra Actorem Iudex pronunciare potest, ex quacunque causa, sivè in dando, sivè faciendo consistat, neque ulla exceptio declinatoria opponi queat, quâ non competens Iudex agentis esse cognoscatur, hanc elegantem subnectens, quod Actor cuius in agendo observat arbitrium, eundem & contra se Iudicem non dedignetur, quæ relata est inter *Canones Cap. Cuius in agendo* 3. 4. 8. Ex 5. quibus ll. conjunctis hæc regula conficitur.
Quod

- Quod omnis qui non cogitur in aliquo loco iudicium pati, atque invitus suscipere, si ille ultro ibi agat, teneatur vicissim Reo coram eodem Iudice nullâ obstante fori præscriptione respondere. Verbi gratiâ, nemo compellitur aliquo in loco iudicium pati, si alterius iurisdictioni subiectus non sit, cum extraterritorium Jus dicenti impunè non pareatur *l. ult. de iurisdic.* Nec quemquàm litigatorum sententiâ non iuo Iudice dicta constringat *l. ult. C. Si à non compet. Jud. dicta* Quid igitur si quis sponte eo in loco agat, aliumque iudicio conveniat? Sanè hoc casu vicissim nullâ obstante fori præscriptione ibidem merito reconvenitur per *d. l. Qui non cogitur & d. l. Cùm Papin.* Sic legati hoc gaudent privilegio fori, quod tempore legationis, nusquam gentium, etiam ubi contraxerunt conveniri, aut in Jus vocari possint. Sed Jus donum revocandi habeant *l. 2. §. legatis cùm seq. de iudic.* idque adeo verum est, ut ne jurare quidem ex aliqua causa teneantur, cum iusjurandum in locum litis contestatæ succedat *l. sed etsi 28. §. 2. de iudic. l. nam posteaquàm 9. §. his qui iuncta l. tutor 35. §. ult. de iurejur.* Ejusque Iuris rationem reddit Julianus, apud Paulum in *l. non alias 24. in fine iuncta l. de eo 26. de iudic.* ne litibus implicati à munere susceptæ legationis avocentur, ideòque cum in eo sint privilegio in quo sunt qui Reipub. causa absunt *l. r. c. ex quibus Causis maiores 25. an-*
nis

nis, meritò eorum absentia, neque ipsis neque
 aliis obesse debet. *l. 1. l. 4. l. cum miles 30. §. 1. Cum*
ll. seq. C. de tit. l. absentia 140. cum ibi not. de R. 1. 9.
 Verumtamen si ipsi legati tempore legationis
 alios conveniunt, non obstante suo hoc pri-
 vilegio licitè reconveniri possunt, & compelluntur
 se adversus omnes defendere, inquit Ul-
 pianus *d. l. 2. §. item si extra §. Vers. sed etsi agant de* 10.
judic. idque duplici ratione, primò. Vi Recon-
ventionis per rationem d. l. qui non cogitur & d. l.
Cum Papinianus. Secundò quod legati ita demum 11.
 hoc privilegio gaudent revocandi domum, si
 conveniantur ex contractu ante legationem
 susceptam inito, non etiam si in ipsa legatione
 contraxissent *d. l. 2. §. legati in pr. & §. omnes d. l.* 12.
non alias 24. in princ. de jud. Atqui in iudicio non
 minùs quàm per stipulationem contrahitur *l.*
licet 3. §. idem scribit de periculo. Non mirum ita-
 que si quoties legati tempore legationis alios
 conveniunt, statim reconveniantur, neque hoc
 casu Ius revocandi domum habeant. Aliter si
 ante legationem contraxissent *d. ll. vel in ipsa*
 legatione simpliciter nullo adjecto loco consti-
 tuissent se soluturos: tunc enim reconveniri
 minimè possunt *per l. si quis in legatione 8. de judic.* 13.
 Cùm origo constitutæ pecuniæ non accesso-
 rium constituti obligatio inspicienda sit *l. qui id*
quod 33. in prin. de donat. l. tutor. 69. de fidejuss. Planè
 si constituent nominatim se ipso tempore lega-
 tionis

tionis, aut certo in loco id quod nunc primum acceperunt soluturos, tunc vel statim conveniri possunt per *text. eum qui* §. 1. *de Constit. pecun.* & *l. 3. de legation.* Cum ibi contraxisse unusquisque intelligatur, in quo loco ut solveret se obligavit *l. Contraxisse* 21. atque ita difficilis antinomia *d. l. eum qui* §. 1. & *d. l. si quis* 8. Conciliari debet. Cum qua concidit Solutio Petri Costalij in *d. l. eum qui* Duarenus in *Commentar. tit. de Constit. pecun. Cap. 9.* & Cujac. *lib. 13. obs. 17.* Sed ut ad propositum revertamur: quod diximus legatum nisi ipse alios conveniat, tempore legationis, in

15. Ius trahi non posse. Hoc Ulp. in *d. l. 2. §. item si Vers.* non tamen ita temperat, ut minimè procedat, si legati injuriam, furtum aut damnum persequantur, quod tunc h. e. tempore legationis passi sunt. Rationem ex Iuliano subjiciens, quod alioquin aut impunè contumeliis adficerentur, aut erit in potestate cuiusque, pulsando eos subicere alterius iurisdictioni, dum se vindicant, quod certè in te indignum facinus & contra jus gentium esset, quo etiam hostium legati sancti & inviolabiles habentur *l. ult. de legation.* Cui ad *eleg. lib. 11. obs. c. 5.* Sitque manifesti juris neminem ex sua improbitate actionem consequi, *l. itaque* 12. §. 1. *de furt.* alteriusque circumventionem alij nedum decipienti actionem præbere *l. alterius* 49. R. 1. & jura deceptis non decipientibus succurrant *l. 2. §. sed*
ita

ita demùm ad S. C. Vellai.

Sed hic occasio sese offert refellendi com- 16.
munem & crebrò in hac materia iteratum à
DD. errorem *qui in d. l. 2. §. item si Vers.* non ta-
men ita interpretantur, quod legatus qui inju-
riam vel damnum sibi illatum persequitur, in-
vitus agat, non sua sponte indeque hanc opi-
nionem imbiberunt eum qui furti l. Aquiliæ in-
juriarum, vel publici criminis actionem inten-
dit, reconveniri non posse. Quod scilicet ob
delictum in se perpetratum actor invitus agere
cogatur *arg. d. Vers. non tamen.*

Verum hæc expositio Dd. quæ multorum er-
rorum velut seminarium in hac materia extitit,
valdè frigida est, ne dicam absurda. Hoc qui-
dem illis largior, non aliter locum esse Recon- 17.
ventioni: quam si actor suâ voluntate, non
coactus agat, idque primum à contrario sensu,
d. l. qui non cogitur de judic. Deinde quod mani-
festi juris sit invitum neminem agere vel accu-
sare cogi l. invitus c. ut nemo invitus agere vel 18.
conveni. Et denique nullam esse jurisdictionem
Iudicis si Actor ad litigandum adigatur *per l. 2. in fine de jud.* ideòque totam hanc materiam ita
accipiendam esse, quando nimirum Actor ultro
agens reconvenitur B. 2. *in d. auth. Consequenter*
n. 3. c. de sent. & interloc. om. jud. Lanfranc. de
Orian. in Clem. Sapè n. 41. vers. tertia Conclusio de
V. 5. Sed quod inde assumunt eum qui injuria- 19.
rum

- rum, furti vel damni dati actione agit, invitum agere, & ob id reconveniri non posse, id verò est quod pernego, aut si concedendum regulam *d. l. 11.* funditus everti necesse est. Imo hac ratione admissa nulla ne pecuniaria quidem
20. actio intendi posset. Cum nemo ferè sit vir bonus qui si ab adversario sine Iudice iuum consequi possit, non malit fugere litium anfractus, quam incertis judiciis maximoque cum sumptu
21. temporisque dispendio conflictari *argt. l. 4. §. 1. de alie. jud. mut. Caus. fact.* Adde quod invitus agere is propriè dicatur qui ab alio cuius nihil interest, ad agendum vel accusandum cogitur h. e. ut scienter *Cui ac in Paratit. C. ad d. Tit. ut nemo invitus declarat, non possum ego cogere eum, cui in me vel in alium actio est, ut ea experiat, si nihil mea intersit mecum vel cum alio agi per l. 4. c. de usur. Pupil. l. Creditor c. de pignorib.* At qui ob delictum in se commissum agit invitus quidem agit propter acceptum damnum vel injuriam, qua affectum se nollit, sed tamen non ab alio ad hoc compulsus. Denique prædictæ interpretationis assertioni jugulum
22. præmit. *text. l. ordinata 24. §. ult. Vers. aque de liberal. Causa* quo dilucidè probatur eum qui damni injuriarumque agit reconveniri posse actione præjudiciali status, in tantum, ut etiam de hac priùs, quàm de illa sit pronunciandum
23. Non obstat igitur *d. l. 2. §. item si Vers. Sed etsi*

de judic. quia non ideo reconventio illi denegatur, quod legatus ob injuriam vel furtum sibi illatum invitatus agat, alioqui ne quidem reconveniri posset, de furto, damno, injuria, ante legationem sibi illata cum eadem hic ratio militet, quod tamen actus ibidem negat his verbis. Quod nunc passi sunt, sed ut initio dixi, idcirco prohibetur reconventio, quod alias vel impune contumeliis damnisque contra Ius gentium affici possent, aut hac techna alienæ jurisdictioni subijci, dum actionibus injuriam sibi factam ulciscuntur propter rationem d. l. qui non cogitur. Postremo in jure Civili textus est 24. de hac materia in Novell. 96. de executionibus, & de eis qui conveniuntur & reconveniuntur §. illud quoque. Unde ab Irnerio decerpta est auth. Et consequenter C. de Sent. & interl. in qua Iustinianus constituit, ut quemadmodum Actor reconventus nullâ exceptione Iudicem, quem agendo in sua causa approbavit repudiare potest; Sic Reus ut maximè velit, non potest etiam eundem Actorem ibi in Ius vocare, sed statim apud eundem Iudicem eum reconvenire vel litis sibi illatæ terminus expectare cogatur. Quæ constitutio utrum solum restringenda sit ad reconventionem connexarum actionum, infra suo loco assignabitur accuratius, atque hætenus de Iure Civili.

In Iure Canonico peculiaris extat titulus de

C

mutuis

mutuis petitionibus *li. 2. decretalium tit. 4.* Cuius duo sunt Capitula. Priori Alexander Pontifex rescribit, etiam coram Iudice delegato Actorem reconveniri posse. Etiam si novum aut speciale rescriptum super reconventionem non impetraverit de quo copiosius alibi.

25. Altero Cælestinus Papa rescribit, quod Actor qui impetravit rescriptum cum clausula remota appellatione, ne scilicet reus condemnatus à sententia provocare possit. Si in causa reconventionis victus sit, similiter appellare nequeat. Atque in hisce duobus capitulis fusissimè hæc materia à Panormitano Socino alijsque tractata est.

Sed præterea etiam de Reconventionibus agit *text. c. cum dilectus & c. ult. de ord. Cognit.* in quibus hæc quæstio proponitur: An in causa spolijs concedatur reconventio, Et quomodo lis hoc casu sit ordinanda?

26. Item *text. in c. dispendia §. reus quoque de rescript. lib. 6.* in quo idem statuitur quod in *d. Novell. 96. §. illud* Et denique *textus in Clem. sapè §. Verum d. V. 5.* ubi deciditur etiam in causis summarijs locum esse reconventioni. Et quemadmodum in his procedendum sit, docet.

Postremo in ordinationibus cameræ passim itidem reconventionis fit mentio, ut suo loco enodatione insignium quarundam quæstionum indicabo. Sed specialis est *text. tit. 30. p. 3. Ordinas*

dinat Camera sub Rub. Vonder gegenklage, Un vwie in derselben procedirt vverden solle Quo constitutum est, ut reconventione ante litem in causa conventionis contestatam mota, utraq; causa simultaneo processu (ut Dd. loquuntur) alternatim discuti debeat, sin post, attamen ante causæ conclusionem, tum separatim utraque causa tractanda sit & definienda.

CAPUT TERTIUM.

An jure Saxonico Reconventio prohibita sit?

SUMMARIA.

- 1 *Commune dictum est Reconventionem Jure Saxonico esse prohibitam.*
- 2 *Quæ sententia auctoritate Wesemb. & aliorum comprobatur.*
- 3 *Et consuetudine recepta dicitur.*
- 4 *Consuetudo autem & rerum judicatarum auctoritas attendenda est.*
- 5 *Jus Saxonicum tanquam statuarium non obtinet, nisi quatenus consuetudine approbatum reperitur.*
- 6 *Sententia auctoris, ejusq; fundamenta.*
- 7 *Reconventio est actio.*
- 8 *Textus Juris Saxon. quibus probatur Reconventio.*
- 9 *An isti Textus sint correcti per art. 12, lib. 3, Laudatur, negatur nu. 10,*
- 11 *Leges posteriores trahuntur ad priores, quoties sunt contrarie.*
- 12 *Nova explicatio art. 12, lib. 3, Laudatur.*
- 13 *Distinguit inter Reconventionem per se, & prosecutio-*

cautionem reconventionis, hanc prohiberi, illam non item.

14 Responsiones ad libellum pertinent ad processum,

15 Respondetur objectione.

16 Libellus Reconventionalis de Jure Saxonico inducit effectum jurisdictionis prorogaturum, item preventionem.

17 Idem inducitur per cautionem judicio sisti, durch den vorstandt und gewehr zum widerrechten.

18 Cautela pro Advocatis.

19 Excusatur Wesembecius.

20 Cassius excusavit suum magistrum l. qualem de Recept. arbit,

21 Dictum Doctoris intelligendum secundum leges quas allegat.

- S**ed Jure Saxonico, an & quatenus Reconventio locum habeat, hoc Capitulo separatim enucleandum est, idque non otiosè. Nam omnium fere Dd. animos hæc opinio pervasit, Reconventionem jure Saxon. prohibitam esse per text. art. 12, Landtrecht lib. 3, atque inde hoc inter differentias Juris Civilis & Saxonici relatum est à Ludowico Faschio diff. 46 & Reinhart diff. 4. Eamque sententiam refert & sequitur Wesemb. in ff. tit. de compensat, n. 9, in fine, & in tract. de feud. c. 7, nu. 9, vers, Quod nisi Sax. allegans insuper Roningh in pract. sua cap. 60 num. 1, Quæ conclusio eo magis amplectenda videtur quod gl, in d, art,

d. art, 12 nu, 3, & ibid. Zobel. in addit, marginal, attestantur, ita ad unguem in judiciis Saxonie observari & pronunciari, idque novissimo jure Votis diversorum Collegiorum, & Electorali constitutione, eatenus approbatum, quatenus reconventionis causa non est annexa causae principali, Wan die widerklag der reconvention klag nicht anhengig, oder dar aufs herfließe, oder eine andere welche dieselbig nicht betreffen thut. Consultat. Saxo. p. 3, de judicialibus q, 21. 4. Consuetudo autem ut & rerum perpetuò similiter judicatarum, autoritas imprimis attendenda est, cum de interpretatione legis ambiguae quaeritur l. si de interpretatione 37, & seq, de ll, & stylus judicii pro lege habetur text, in c, ex literis & ibi DD, de constit,

Ne dicam hoc Jus Saxon. imprimis, sicut & alia quævis statuta locorum non aliter obtinere, 5. quam quatenus consuetudine approbatum reperitur, ac propterea veram ejus cognitionem ex usu magis forensi, quam ex iis quæ scripta extant comparari posse: teste Nobilissimo Iuriconsulto Harm. Pistorio lib, 2, quest, jur, 26 nu, 18. Cuius sententiam alio etiam in loco refert & suffragio suo comprobat. Math Coler. in Epistol, dedicator, process, execut,

Verum hæc sententia (ut liberè dicam) semper mihi displicuit, neque unquam aiumini inducere potui, ut id ita simpliciter verum esse 6.

crederem. Moveor quod Reconventio nihil aliud sit, quam actio à Reo, adversus actorem vicissim instituta, ut seq. cap. probabitur. Sed actiones nusquam Iure Saxon. sunt prohibitæ, neque etiam prohiberi possunt, ideòq; nec reconventio, quod primum est à genere ad speciem negativè sumptum argumentum Everhar. in Topic, à genere ad speciem nu, 2,

Deinde textus sunt in jure Saxon. dilucidi quibus reconventio ejusq; insignis effectus quod scilicet actorem alienæ jurisdictioni subjicit, luculenter adseritur, nimirum in artic, 61, lib, 1. Land in pr, his verbis, ubi quis aliquem convenit, ibi & licite reconvenitur, idque ibid. gl. disertis verbis comprobatur. item in art, 79, in fine lib, 3, Land. ubi quis aliquem convenit, ibi licite reconvenitur. Et denique in art, 28, Weichbildt juncta gl, singul, in art, 19, nu, 8, & in art, 25 nu, 5, in fine lib, 3, Landrecht ut mirari satis nequeam qui istud interpretibus in mentem venerit.

Neque conturbor, si quis fortè dixerit præallegatos textus esse correctos per art, 12, lib, 3, quo hunc errorem suxerunt; cujus hæc sunt verba. Qui agit adversus aliquem, & ille è converso contra suum experiri voluerit actorem, posterioris actio nisi prioris excussa non audiat. Nam si ulla hic correctio esset inducenda, utique concedendum foret & hunc textum rursus abrogatum fuisse per art, 72, in fine ejusdem libri

brī tertii Land. Quo reconventio permittitur, siquidem, expeditum enim semper leges posteriores ad priores trahi, & vicissim, quoties non sunt contrariæ *l, non est novum 26, cum ll, Seq, de ll, At sententia d, artic, 12,* aliis nihil prorsus adversatur. 11

Non enim ait reconventioni nullatenus locum relinqui: Sed non prius compelli actorem libello Reconventionis respondere, quam causa conventionis per sententiam sit discussa, atque ita non ipsam præcisè reconventionem, sed ejus persecutionem interim donec causa reconventionis sit profligata. inhibet, ejusq: processus seu cognitio tantisper sustinetur. Respon- siones enim ad libellum pertinent ad causæ processum *Gail, lib, 1, obs, 79,* quod sanè jure Civili plerisq; casibus receptum esse infra probabitur. Quare hoc volo reconventionem, ejusque effectum jure Saxonico, prohibitam non esse per text. præallegat. sed tantum ejus prosecutionem quod non possit reus statim motam reconventionem exequi, idq; per *d, artic, 12.* qui ita nihil omninò nostræ sententiæ refragabitur. 13

Nec obstabit. Quod si actor reconventus in foro Saxonico, primum teneretur causa conventionis finita reo respondere, id non fieri ex natura reconventionis, quæ semper fit eodem durante iudicio *c, dispendia, §, reus quoque, de rescript, in 6,* Sed potius vi simplicis conventionis. 14

in quo actor sequitur forum Rei, sive in rem, sive in personam sit actio l. ult. ubi in rem actio exerceri debeat. c. Cum sit generale extra, de foro compet. etiam hoc ipso iure Saxonico. *per text, & ibi gl, in art, 13. lib, 3, Landt.* Et per consequens actor postea non cogitur coram eodem iudice reo respondere per rationem *d, legis qui non cogitur 22. de judic, & d, l, cum Pap, Nani pro-*

secutionem reconventionis non eam hic intelligo, quæ post causam conventionis terminatam primum movetur: sed quæ durante iudicio conventionis instituta fuit, & ordinata, vel per libelli reconventionalis oblationem præparata, quæ iurisdictionem iudicis perpetuat, instar citationis *c, gratum & ibi gl, in verbo captum de offic, iud, delegati,* inducitque præventionem, ne actor forum postea declinare possit, *l, si quis 7, de judic, l, cum quidam 19. in fine pr, de iurisd, vel*

per exactionem satisfactionis iudicio fisci, post litem in causa conventionis definitam *arg, l, 2, §, ult, de jud, l, ordinata 24 in pr, de liberali causa,* id quod in Iudiciis Saxonis usitatissimum est, ut semper reus in exordio litis exigat ab actore hanc cautionem iudicio fisci. Vorstand und gewehr zum Widerrechten Quam si præstare non sit denegatur ei audientia, & Iurisdicatio in causa conventionis *argu, l, Sed etsi 26. §, adducitur, Ex quibus causis major notatq; gl, latina in art, 61. lib, 1. Land Terminus in process, c, 30, de satisfd,*

& guaranda, Wesemb, in parat, ff, qui satisd, num, 6,
ac plenius infra in processu materiæ declarabitur

Tutus itaque Reus hoc casu fuerit, Si vel li-
bellum reconventionis actori offerat, vel judi-
cio sisti Cautionem ab eo efflagitet: tunc enim
ubi acceptum est semel Iudicium reconventio-
nis, ibi & finem habere debet *l, ubi 30, de judic,*
Nec poterit actor Iudicem postea recusare, ve-
lut incompetentem *per d, l, cum Papinian, C, de
sent, & interloc, omn, jud,* aliter ac si alterutrum,
pendente litæ conventionis, facere supersedisset
tunc enim denegatam reconventionem igna-
viæ suæ acceptam ferre debet. Cum Ius Civile vi-
gilantibus scriptum sit. *l, pupillus 24 in fine, quæ
in fraud, cred, & negligentibus non subveniatur
l, non eum in pr,* Ex quibus causis maiores: Sed
contra desides homines, Suique juris contemp-
tores odiosæ exceptiones opponendæ sint, *l,
ult, in fine, C, de annual, except,*

Denique perstringere quemquam non debet
authoritas Wesemb. aliorumq; qui apertè scri-
bunt moribus Saxon. reconventionem non ad-
mitti, idque usu judiciorum Saxon. approbari.
Nam in eo malo excusare sententiam commu-
nis præceptoris nostri exemplo Cassii Iurisc. qui
benè excusavit sententiam Magistri Sabini re-
ferente Paulo in *l, qualem 19 de recept, arb,* ut non
de ipsa reconventionem intelligatur, sed ejus
prosecutione, quæ tantisper, donec iudicium
con-

conventionis sit peractum, differtur non profus aufertur. Per manus enim vulgò traditur dictum Doctoris esse accipiendum secundum legem, quam pro sententiæ suæ confirmatione citat. Sed *text, in d, artic, 12. lib, 3. Landt.* quo freti omnes Contrarium tuentur, disponit non de ipsa reconventionem, sed ejus instantia, sive exercitatione, ut jam pridem evici. Ergo sententia Wesenbecii modò benè excusatur.

Sic quoque Cum in judiciis provinciarum Saxonicarum pronuncietur, secundum dispositionem hujus *d, art, 12.* isque perspicuè distinguat inter ipsam reconventionem, ejusque persecutionem, consequens est, aliter in iudiciis usu forensi minimè observari posse, quàm in ipso *textu* dispositum reperitur.

CAPUT QUARTUM.

De Definitione Reconventionis ejusq, forma,

SUMMARIA,

- 1 Definitio Panormitani,
- 2 Definitio Vultei,
- 3 Definitio Authoris,
- 4 Reconventio est actio & nu, 12.
- 5 Item genus Reconventionis est actio,
- 6 Distinguitur eo ipso ab exceptione,
- 7 Reconventio propriè nunquam est exceptio,
- 8 Interpretum error, Reconventionem exceptionem esse,
- 9 Responderetur ad l, 1, de except,

Varij

Varij intellectus l, 1. de except, nu, 10. 11. 12.

- 13 *Omnia quæ de actionibus earumq, vi & natura præcipiuntur, etiam de reconventionem obtinent,*
- 14 *Reconventio & actio tanquàm genus & species differunt,*
- 15 *Omnis reconventio est actio, sed non contra,*
- 16 *Statutum de actione loquens, an intelligatur etiam de reconventionem,*
- 17 *Procurator in causa conventionis non cogitur invitus Reum defendere, in causa reconventionis,*
- 18 *Statuta quatenus recipiunt interpretationem strictam,*
- 19 *Statutum, quod actionis nomine contineatur reconventio, convenit Juri communi,*
- 20 *Actori non licet, quod Reo non permittitur,*
- 21 *Respondetur ad l, invitus 17, C, de procurat,*
- 22 *Forma Reconventionis,*
- 23 *Obiectio ad quam respondetur nu, 24,*
- 25 *Intellectus l, 3, & l, Qui prior de Jud,*

HIs ita prælibatis, deinceps ad reconventionis definitionem accingamur, que nusquam ab interpretibus proponitur. Præterquàm 1. quod Panormitanus in Rub, c, 1. nu, 1. de mutuis petit, & ibidem Socin. art, 1. n, 1. describunt, quod sit secunda conventio, quæ fit ex parte rei, sic ut conventio ex parte actoris. Verùm hæc formam reconventionis non satis exprimit. Et 2. concinnius Hermannus Vultei in jurisp, Roma-

na lib, 2. c, 30, Vers, Reconventio pag, 493, sic definit. Reconventio est rei conventi coram suo Iudice, adversus actorem instituta, & quasi conventioni actoris opposita actio: quæ obscurior tamen videtur, dum non satis explicat, utrum eodem durante iudicio, & coram eodem iudice sit proponenda, quod tamen maximè ad formam definitionis pertinet. Ego itaque sic definitio, Reconventio est rei conventi adversus actorem durante conventionis iudicio, vicissim sub eodem Iudice instituta actio. Quod actio sit reconventio, non modo actionis definitio in l, nihil aliud § 1, de oblig, & act, Sed vel ipsa verbinotatio arguit, ut enim convenire est in Ius vocare l, Si actor 29, de procur, l, 1, rem rat, hab, Et conventio ipsa actio l, si homo 45, de rei Vind, l, 7, §, 1, & §, imo c. de prescrip, 30 vel 40 annor, Unde & libellus conventionis in l, ult, Vers, sancimus C, de annal, except, ita reconvenire, reconventio, libellus reconventionis ex parte Rei eadem significatione accipiuntur.

5. Genus itaque definitionis, est actio, sub qua materia continetur, videlicet, Ius rem in Iudicio persequendi, & pars formæ. Distinguitur enim hac nota ab exceptione, quæ nihil persequitur, minuitve intentionem agentis l, 2. & 3 de except, ideòque nunquam reconventio propriè loquendo exceptio dici potest, Cum nunquam actionis verbo contineatur exceptio l, Verbum
- 6.

l. 8, in fine de V, s. Quod diligenter notandum 7.
 est: quia interpretes plerunque in eo graviter 8.
 hallucinantur reconventionem etiam de excep-
 tione intelligentes, non satis attenti, Utrum
 Reus per modum actionis an verò exceptionis
 libellum proposuerit: quod tamen accuratè ob-
 servavit Pontifex *in c, cum dilectus, §, nos autem de*
ord, cognit, Si qua tamen de ea re dubitatio subo-
 riatur, ex libelli conclusione hoc æstimare non
 est difficile, ad quam tanquam ad sacram an-
 choram pragmatici confugiunt, & ex ea inten-
 tionem agentis diiudicant.

Nec prædictis obstat *l, 1. de except*, ubi traditur 9.
 Eum etiam agere qui exceptione utitur. Res-
 pondetur enim bifariam. Primò id verum esse
 respectu probationis, ut quemadmodum actor
 sic & reus suam intentionem probare necesse
 habet *per text, eleg, in l, in except, 19. in pr, de prob,*

Deinde quod *d, l, 1.* intelligi potest de actio-
 nibus præiudicialibus, de quibus sub illo titulo 10
 agi ipsa Rub. indicat, in quibus non semper, qui
 ad Iudicium provocat, actor est, Sed qui habet
 intentionem secundum id quod intendit, sive
 actor sit, sive reus, *per l, generaliter 19. de excep.*
l, liberis §, ult, de liberal, causa,

Quod si in his, quis nondum acquiescit di-
 cam *d, l, de except, quæ est ex lib, 4. Vlp, ad edictum* 11
pertinere ad tit, ff, de edend, ut evincit Similis in-
scrip, l, 1. l, 4. 6. 8. & ult, de edend, Sub quo tra-
 datur

ditur, actorem teneri reo actionem suam edere, ut sciat, utrum cedere, an contendere vltra debeat *l. 1. & tot, tit, de edendo*, Sed dubitabatur, an perinde Reus exceptionem suam actori edere vicissim cogeretur, quam quaestionem tractans Ulpian respondet teneri: Rationem fortè *d, l. 1.* subiiciens, agere enim, videri etiam eum, qui exceptione utitur, cum Reus in exceptione sit actor, non quidem ex propria actionis natura, quæ persequitur aliquid, sed ex fine editionis, quæ ideò facienda est, ut sciat adversarius, utrum cedere an contendere debeat: atque idcirco, perinde ut actor actionem suam, sic Reum exceptionem teneri edere, *d, l. 1, in pr*
 Et hoc ita expeditum est, de editione exceptionis, utpote, quæ ad acta Iudicialia pertinet, c. quoniam in Verbo exceptiones ext. de probat. quorum copia, omnibus quorum interest, nedum litigantibus, edenda est. *l. 2. ubi DD, C. de edend*, Nam instrumenta litis, & orationes reum actori edere compelli, perquam durum est Et ex causa ad officium Iudicis pertinet *l. 2.*
¹² *Cod, eod, Wesemb, eleg, ff, de edend, num, 12. & in parat, C, eod*, Stat igitur sententia reconventionem; actionem, non exceptionem esse, ideòq; omnia quæ de actionibus, earumque vi & natura, in Iure Civili præcipiuntur, etiam de reconventionibus accipienda sunt. Ut quemadmodum actio alia, in rem, alia in personam est quædam

quædam bonæ fidei, quædam stricti Iuris, alia rei persecutoria, alia pœnalis & deinceps. Sic quoque Reconventio est ejusmodi, licet ut genus & species invicem differant. Nam omnis reconventio est actio: sed non retro. Veluti quæ 15 ab actore adversus Reum intenditur: actio est, reconventio.

Ex quibus satis opinor constat, quid sit respondendum, ad illam quæstionem. quam DD. 16 movent. An statutum municipale disponens de actione, seu conventionione intelligatur etiam de reconventionione? Quod videtur negari *in addit, ad Panormitan, in Rub, tit, de mutuis petit*, hac ratione quod statutum strictè interpretari debet, & de casu vero propriè intelligi *arg, l, 1 § licet, vers sed si sciente, de exercit, act, Gail, lib, obser, 33. n. 1. & 2.* Sed reconventio non est propriè conventio, sed impropriè, quia non est idem quod conventio. Hinc est quod procurator, qui pro- 17 misit dominum defendere in causa conventionionis, non compellatur invitatus eum defendere, in causa reconventionionis *l, invitatus 17. C, de procur*. Verum hæc assertio falsa est. Si quidem omnis Reconventio est actio; ideo quod de genere, idem & de specie dici necesse est. Et quamvis Reconventio non idem sit, quod conventio, neque species insit speciei, utraque tamen inest generi, videlicet actioni.

Neque refragatur, quod statuta strictam re- 18 cipiant.

ciant interpretationem. Hoc enim verum est, si statuta derogent aliquid Iuri communi, vel id corrigant, aliud vero si ex generali intellectu Iuris municipalis, aliàs magna oriretur iniquitas ut pulchrè declarat Gail. *d, observat, 33. n, 3. & 4. & seq,*

- 19 Sed huiusmodi statutum convenit cum Iure communi, quo actionis verbo, continetur etiam reconventio *d, 5. ll,* Et ex eodem potius interpretationem recipit *per text, ca, cum dilectus 8 & Caterum de consuetudine,* Maxime cum aliàs enormis inde resultaret iniquitas; ut scilicet a
- 20 ãtori liceret, quod Reo cuius tamen partes favorabiliores sunt, non permittitur, contra naturalem rationem *d, l, cum Papinianus in fine, C, de sent, & interloc,* Et Ius in favorem ejus introductum, duriorè interpretatione, contra commodum Rei produceretur ad severitatem *l, nulla 25. de ll, l, quod favorem 6. C, eod,*

- 21 Neque ad rem pertinet, quod procurator constitutus ad litem conventionis, non cogitur defendere in causa reconventionis *d, l, invitus,* Malè inde infertur ad hanc quæstionem: si quidem procurator ut fines mandati excedere non debet, ita nec perfectò negotio, ad aliud incipiendum, invitus adigi *l, diligenter 5. mandari 5, 15 qui & 5, mandatum I, eod,* Porro quod sequitur in proposita definitione, Quæ à reo adversus actorem &c.

His

His verbis reliqua pars formæ præcipua ab- 22.
 solvitur, qua reconventio à simplici conventio-
 ne discernitur, quod scilicet à Reo convento
 adversus actorem, sub eodem Judice, & quidem
 durante conventionis Judicio instituitur. Quod
 eruitur ex d. l. qui non cogitur verb. ad eundem
 Judicem d. l. Cum Papin, in fine, Verbo, in eodem ne-
 gotio & c. 1, de mutuis petit. c. dispendia § reus in verb.
 eodem durante Judicio de rescript. lib. 6, cum simil.
 Atqui dixeris: Reorum partes esse exceptioni- 23.
 bus uti, non actionibus. §, 1. l. de except. Quem-
 admodum vicissim actores non exceptionibus
 quibus Reis auxilium tribuitur: sed replicationi-
 bus suam sententiam munire debent. l. Non ex-
 ceptionibus 10 C. de except. Quod aliter usuvenit in
 reconventionem in qua actor excipit, reus agit.
 Respond. Verum hic diligenter distinguendi 24.
 sunt termini, siquidem mutua hic sunt petiti-
 ones, qui in conventionem actoris personam susti-
 net, ille in reconventionem fit reus, & exceptio-
 ne utitur; qui in causa conventionis reus fuit, in
 reconventionem actor est. Quod itaque dicitur
 reum exceptionibus uti debere, verum est in
 causa conventionis. Cum aliter inter litigantes
 lis expediri non possit, quam si alter actoris,
 alter rei partes sustineat. l. inter 62 de Judic. At in
 causa reconventionis, cum Reus agat, necesse
 est, ut primus actor exceptionum armis se de-
 fendat, atque ita diversæ causæ, diversas habent

pro diversitate personarum litigantium, cum actiones tum exceptiones.

Nque huic adversatur, quod actor is intelligatur qui prior ad Judicium provocat *l. 3. l. qui prior 29 de Jud.* Sed in reconventionem, non Reus, sed actor, primum ad Judicium provocavit. Resp. Illam actoris definitionem in *d. l. 3.* generalem non esse, Sed solum pertinere ad actiones duplices *familie hercis. Com. divid. & fin. regund.* in quibus par omnium cohæredum vel sociorum causa videtur, & ideò cum dubitatur, quis actor sit, vel Reus, magis placuit eum videri actorem qui prior ad Judicium provocasset *d. l. 3.* quæ iisdem repetitur in *l. 2, § 1. Com. divid.* vel etiam dici posset, actorem in causa conventionis ad Judicium provocare: similiter etiam reum in causa reconventionis, ideoq; diverso respectu rectè dici posse utrumque actoris munus sustinere.

CAPUT QUINTUM.

De Reconventionis distributione, & utrum compensatio sit species reconventionis?

SUMMARIA.

- 1 Reconventionis nullæ sunt species specificæ.
- 2 Quot sunt actiones, tot etiam pro ratione subjecti censentur esse reconventiones.
- 3 Malè interpretes actionum genera Reconventioni attribuerunt.
- 4 Improbatur distinctio Dd. qua Reconventionem aliam compensationis, aliam reconventionis in specie esse volunt.

- 5 Exceptionis natura est minuere intentionem agentis non aliquid persequi.
- 6 Compensatio quid?
- 7 Compensatio perperam species actionis vel reconventionis dicitur.
- 8 Obiectio ad quam respondetur n. 9.
- 10 Quomodo Compensatio officio Judicis inducta dicatur mutua petitio.
- 11 Defenditur Cujac. ab impetitione Dd. quasi voluerit omnem mutuam petitionem esse compensationem.
- 12 Commendatur distinctio actionum cognatarum & diversarum.
- 13 Cognatae actiones quae?
- 14 Sunt duplices mutuae aut continentes.
- 15 Mutua quae?
- 16 Continentes quae?
- 17 Haec causae mutuae & continentes coram eodem Iudice tractari debent, etiamsi Jurisdictio esset diversae.

EX methodi lege deinceps reconventionum divisio subnectenda est, de qua sciendum, nullas reconventionis, si rem exactius ponderare velimus, veras & genuinas esse species, sed cum generalis sit & communis omnium actionum affectio, tot ejus esse genera, quot penè dixerim, sunt & ipsarum actionum. Quemadmodum igitur variae sunt actionum distributiones, quarum omnium prima in duo genera deducitur, Reales scilicet & personales & omnium

- & de act.* Sic etiam reconventio, vel est actionis in personam, vel est actionis in rem. Actionis
3. Civilis vel criminalis, & deinceps, quod non animadvertentes interpretes actionum genera reconventioni attribuerunt ut Marian. Socin. *in art. 1, n. 2, de mutuis petitionib.*
 4. Sed nec illud probare possum, quod nonnulli Reconventionem aliam compensationis, aliam reconventionis, ita in specie dictæ constituunt, & ita compensationem speciem reconventionis designant. Quod inter alios fecit Wesemb. *in parat. ff. de compensat. n. 9, Securus Bl. & aliorum opinionem in l. si constat 4, & l. neque 6, C. de compens.* Nam cum reconventio sit actio, seu Ius persequendi rem in Iudicio, ut præced. cap. evicimus quomodo recompensatio quæ species est exceptionis, *l. in exceptionibus 19 §. pen. junctis §§. præcedentibus de probat. ad actiones refertur* Siquidem actionis verbo non continetur exceptio *l. verbum 8. in fine ubi illuminatè Pet. Rebuff. de v. Sign.*
 5. Cujus natura est excludere, seu minuere intentionem agentis, non aliquid persequi *l. 2, & 3, de except.* Sed compensatio objecta efficit, ut minus quid consequatur, inquit Justinianus *in §. pen. de act.* Cum nihil sit aliud, quàm debiti, & crediti inter se usq; ad concurrentem summam contributio *l. 1, de compensat. l. 1. 4, C. eod. l. titia 34 §. qui invita filia, de legat. 2, l. deducta 50, §. acceptis ad Trebell. unde & passim in ll. nostris reputatio*

ratio seu imputatio dicitur, ut in *l. minor* 40 §. 1, de minoribus: *l. Nescennius* 34 de negot. gest. *l. si quid* 31 de petit. hared. *l. si pignora* 22 de pig. act. *l. si non sortem* 26 de Cond. indebiti, *l. si minoris* 26 §. 2, locati, itemq; deductio *l. itemq;* 10 §, Labeo Mandati *l. si* 7: constante 24 §, pen. solut. matr. Et retentio *l. eleganter* 23 de cond. indeb. *l. 4*, de compens. *l. 7*, Cod. de solu Quare cum longè diversa sit utriusque forma, perperam compensatio species actionis, seu reconventionis ponitur. Quod & electorali constitutione Augusti, VII. disertè comprobatur.

Nec conturbor quod reconventio sit mutua petitio tot. tit. ext. de mut. petit. Sed qui compensat, petere dicitur, in *l. amplius* 15 in fine rem rat. haberi, Unde & compensatio mutua petitio disertis verbis nominatur in d. *l. neque* 6, § et si propter 8, C. de compensat. *l. 1*. C. rer. annot. quibus ad stipulatur Cujac. lib. 6 c. 34 Vers. in actione. Animadvertendum enim hic est, si Reo vicissim ab actore certa debetur quantitas, eam duplici via sibi servare posse, compensationis nimirum, & reconventionis. Si compensatione utitur, excipit, unde Ulp. in *l. 7*, §. 1. de Compensat. inquit, si rationem compensationis Judex non habuerit, salvam manere petitionem, cujus responsi exempla sunt in *l. si autem* 8, §. 2, de negot. gest. *l. in rebus* 18 §, ult. Commodat. *l. 1*. § præterea de Cont. tut. act. Si reconventionem agit, & invicem ab actore petit, tunc officio Judicis ex æquo & bono induci-

ducitur compensatio, etiamsi nominatim ejus non fiat mentio per *text. elegantem in §, in bonæ fidei*, ubi Zasius n. 6 l. de act. *text. in l. 1 §, item, si cum, si pars hered. petat & in l. Mevius §2 §, arbiter famil. hercis. Juncto § si familiae, & de offic. jud. pulchrè Tind. tract. de compensat. art. 9 nu. 48 & 49* Et

19 hæc compensatio officio Judicis inducta in ll. præcitatis vocatur mutua petitio, non eo sensu quod idem sit reconventio & compensatio. Si initium & formam cujusque spectes: Sed quod propter mutuam qualitatis petitionem factam per reconventionem, officio Judicis ultrò citròque inducitur.

11. Atque ita etiam accipio, quod scribit Cujac. d. ca. 37 mutux petitionis objectionem esse compensationem, ac proinde quarum inter se compensatio non sit, nec retentionem, nec mutuam petitionem esse. Hæc enim verba malè à quibusdam in hanc sententiam rapiuntur, quasi Cujacius velit omnem mutuam petitionem, & quæ fit Jure actionis, esse compensationem, quod ei nunquam in mentem venit: sed loquitur de compensatione, quam ex mutuis petitionibus actionum commodati, directa & contraria Judex facit, de qua ibidem contra Fornesium, quem Cornutum appellat, disputat.

12. Atque hæc quidem hætenus. Planè ex omnibus actionum generibus nullum est, quod huic doctrinæ lumen majus & expeditionem adfer-

adferat cognitionem, quàm hæc à Triboniano neglecta actionum divisio: in solitarias quæ solæ & singulatim in Iudicio ab actore proponuntur, neque cum aliis concurrunt, cuiusmodi regulariter sunt omnes *l. singulis 6 de except. rei judicat.* Et concurrentes, quando plures actiones ¹³ vel cognatæ sunt, vel diversæ. Cognatas voco, quæ ex una aliqua causa descendunt, & coram eodem Iudice necessariò peragendæ sunt: quæ rursus sub duplici inveniuntur differentia. Aut ^{14.} enim sunt mutuæ, aut continentæ. Mutuæ actiones à Jurisconsultis propriè nominantur quæ ex una obligatione proficiscuntur, quales sunt quæ ultrò citròque directæ dicuntur, ut actio empti, venditi, locati, conducti, pro socio, vel ab una parte directæ: ab altera contrariæ, ut actio commodati, depositi, pignoratitia, mandati, & negot. gestor. Quas actiones semper coram uno eodemque Iudice instituendas esse probat *text. in l. si item 11 §.* Sed etsi multæ de jurisd. *text. in c. dispendia* verbo plures personales quæstio de rescript. in 6 Et exempla passim sunt obvia *ut in l. actione depositi l. Lucius 35 in prin. Mandati l. 2, C. de judic. l. omnes 5 C. arbit. tutel. l. 1, C. rer. annotarum.* Cum similibus latè. Socin. in c. 2, ¹⁶ n. 31 & seq. de mutuis petitionibus Continentes actiones dicuntur, quæ unius ejusdemque rei nomine competunt, idque vel respectu Domini, vel possessionis, vel servitutis. Quò perti-

nent actiones duplices familiæ herciscundæ, Com. divid. & fin. regund. quæ similiter coram uno Judice ventilari debent, *l. si item* 11 §, ult. de *jurisd.* *l. 1*, & *2*, ubi post Accurs. Goresfred. in *Notis de quibus reb. ad eundem jud. eatur* Cap. ult. ext. de *rescript.* Veluti si de proprietate & possessione sit controversia *l. nulli Jurisconsulto in fine* C. de *jud.* *l. ordinarij* 27 C. de *rei Vind.* c. 1. ext. de *causa possess.* & *prop.* Sic si plures dominium servi vindicent, vel alter dominium, alter usumfructum, omnes ad eundem Judicem mittuntur *l. Cognitio* §, 1 & *2* & *l. seq. 9 in fine* de *liberal. causa.* Vel aliter fiat, exceptio hæc, causæ continentianæ dividendam non esse reo conceditur *d. l. nulli* 10 ubi *Sichard. nu. 8* C. de *Jud. eleg. Gail. lib. 1. obs. 32* Et hæ actiones mutuæ & continentales de *Juris* necessitate coram uno Judice tractari debent, etiam si

17. Jurisdictio Judicis ad alterum non extenderetur per text. in *d. l. si idem* 11 de *Jurisd. Salicet. in auth.* & consequenter *n. 6 vers. ego idem teneo* C. de *sent.* & *interloc. om. jud.* idq; non solum si per modum reconventionis, sed etiam si per nudam conventionem in iudicium deducerentur per *l. in Commodato* 17 §, 1, *Commodati Br. in l. nulli* C. de *judic.* Quarum omnium actionem usum, & cognitionem, apprimè in multis *Juris* articulis necessariam esse, infra luculentius docebitur.

CAPUT SEXTUM.

De usu Reconventionis itemq; Compensationis & utro remedio Reus potissimum uti debeat?

SUMMARIA.

- 1 Tum demum Reconventione utendum est, si Reus compensatione uti non possit, Accurs. existimat.
- 2 Improbatur communiter hæc sententia.
- 3 Liberum est Reo, an reconventionem vel compensationem agere velit.
- 4 Respondetur ad objectionem, quod compensatio fiat ipso Jure.
- 5 Si debitum à parte Rei est illiquidum, non compensatione, sed necessario reconventionem agere tenetur.
- 6 Quæstio utrùm consultius sit Reo uti compensatione, quàm reconventionem?
- 7 Utilius reconventionemaget per rationes n. 8. 9. 10
- 11 Etiam in foro Saxonico.
- 12 An Jure Saxonico compensatio prohibita sit, affirmant multi,
- 13 Improbatur eorum opinio, generaliter & indistinctè sumpta.
- 14 Respondetur ad art. 12. lib. 3. Landtr.
- 15 Improbatur Doctorum Axioma, compensationem esse speciem reconventionis.
- 16 Docetur Jure provinciali Saxonico compensationem admitti.

Admonet nos præcedentis capituli tractatio ut hoc loco de utriusq; tam reconventionis, quàm compensationis usu aliquid adspargamus.

gamus. Nam Accurs. in d. l. cum Papin. in verbo cognoscatur idemq; in Novell. 96 §. illud verbo habens non obscure innuit, quod reus non ante possit reconventionem uti, si quid ab actore debeatur, quam si compensatio quocunque modo cesset, ut quæ ipso Jure innuat petitionem agentis l. 4 l. ult. in prin. C. de compensat. §. in bonæ fidei vers. Sed nostra & de act. ideòq; prius compensatione: aut si huic locus non sit, tum demùm reconventionem agendum esse. Cujus sententiæ post Robertum Marant. in speculo aureo p. 4. distin. 6 num. 3 in fine etiam adstipulatur Sebastian. Medices in tract. de compensat. p. 2 q. 1 num. 15 & Gotofred, noster in notis ad l. 3 de compensat.

Verùm hanc sententiam tueri non possunt, eamque communiter reprobari scribit Johan. Sichardus in d. l. cum Papin. 14 nu. 12 C. de sent. & interloc. Nam & hoc casu, quo conceditur compensatio possum si volo uti reconventionem per text. in l. in rebus 18 §. ult. commodati l. ult. §. 1 vers hoc itaque Codice, de compensat. Estq; arbitrii mei utrùm compensare, an petere velim, teste Ulpiano in l. 1 §. prætereà contrar. tut. act. Estq; text. in l. 3 C. eod. l. 2 C. de in lit. dand. cur. vel tut. Ratio est, quod cui actionem damus, eidem multò magis exceptionem l. 1 §. is autem de superficieb. l. invitatus 156 §. 1 R. I. Et qui patitur actionem, multò magis compensationem l. 3 §. pupillus negot. gest. Ex quo ita Cujac. infert lib. 3 obs. cap. 7 circa finem liberum

liberum itaque est reo, quo velit remedio incipere Neque statim ubi permittitur, compensatio, inutilis erit reconventio, aut tum demum utilis, si compensatio cesset.

Neque adversatur, quod compensatio ipso Jure fiat d. ll. qui nihilominus necesse est, ut 4. Judicii per objectionem de ea constet, qui non potest eam divinare, inquit Zasius *in d. § bonæ fidei n. 8 per d. l. 4* & eruditè explicat Wefemb. *in parat. ff. de compensat. nu. 8 vers.*

Sed hoc in quæstionem venit, si ve allegetur per modum exceptionis, si ve reconventionis, Et hoc procedit quoties ejusdem debiti nomine reus, vel compensatione vel reconventione efficaciter sibi consulere potest. Cæterum si legis prohibitio impendiat compensationem, ut in specie *l. ob negotium 20 ff. de compens. l. 1. 2. 3. 7. 9* & *pen. C. eod.* Vel cum quantitatis ad speciem, vel speciei ad speciem desideretur compensatio *l. si non sortem 26 § si certum de cond. indeb. l. si convenerit 8 de pig. act. l. § de impens. in rem dota. fact, l. 1 C. de crim. expil. hered.* Vel cum denique debitum compensandum est illiquidum, *l. ult. § 1, C. de compensat.* His certè casibus non erit in arbitrio 5. Judicis, quo velit remedio uti, sed omnino ad reconventionem ei confugiendum est.

Hinc in usu forensi magnæ contentionis origitur quæstio. Utrum consultius sit, ut reus cui in 6. vicem aliquid ab actore debetur, potius compensa-

penfatione, quàm reconventione utatur? Ego è re magis arbitror, ut actorem reconveniat, quàm compensationem postulet. Primùm enim cum semper litis eventus sit dubius, & vel pro reo sententia ferri possit, si compensat, bonam fidem agnoscit, & debitum confitetur, idq; per suam ipsius confessionem; reddit liquidum, *Marant. in spec. p. 4 distinct. 6 num. 3*, in confitentem enim nullæ sunt partes Judicis, quàm ut condemnatur *l. 1, 6 in pr. de Confess.* Secùs est, si actorem agendo reconveniat, tunc enim non videtur de intentione adversarii confiteri *argum l. non videtur 33 de jud.* quod notatu dignum est, teste Socino *in c. 1 nu. 46 de mut. petit.*

9. Deinde usuvenire potest, ut amplius debeatur reo, quàm ab eo petitur, quo casu id quod excedit, non consequetur Reus vi objectæ compensationis, quæ duntaxat ad concurrentes summas admittitur *d. l. 4 l. invicem 11 de compens.* Sed novo judicio opus esset: quod tamen instituta reconventione eodem judicio consequeretur, per text. in *d. l. Si idem 11 §, Sed etsi mutua de Jurejurisd. extrus in l. rebus 18 §, ult. Commod. l. 3 in fine Cont. tut. Costal. in l. de compensat. Sichard. in d. l. cum Papin. nu. 12* Etsi enim objectæ compensationis minoris summæ, si amplius debeat reus possit nihilominus in reliquum eodem judicio condemnari *d. § in bonæ fidei in prin.* Si tamen amplius ab actore debeatur reo, in id non potest

Iudex

Iudex actorem Reo condemnare, cum priori casu id quod excurrit sit petitum, hic scilicet posteriori minimè: quia reus non actionem, sed compensationem opposuit. Ratio diversitatis est *in Cle. Sæpe*, quod sententia conformis esse debet libello actionis *d. Clem. sæpe § Verum in pr. d. V. §* Neque Iudicis potestas excedere ultra id quod in Iudicium deductum est possit, teste Jurisconsulto *in l. ne fundus 18 Com. divid.*

Tertiò, quia multa accidere possunt, ut Iudex non habeat rationem compensationis, fortè quia debitum est illiquidum: qua propositione, etsi sit servata reo actio *l. quod in diem 7 §, 1, de compensat. d. l. in rebus 18 §, ult. commodat. l. si autem 8 §. si quocunq; de negot. gest.* Tamen non debet cum iactura temporis, & rei familiaris fieri per plura, quod paucis expediri citra diuturnas lites, & sumptus potuisset *arg. l. 6 de minoribus*, Maximè cum Iudicis officio hinc inde compensatio inducatur. Si reus per reconventionem invicem petat quod sibi debetur, neque compensationem disertis verbis alleget *d. §. in bonæ fidei & de act. Tindar. in tract. de compensat. art. 9 n. 48* II
 & 49 Atque hæc etiam in foro, & Iudiciis Saxoniae inprimis candido lapillo notanda censeo. Etsi enim quorundam sit opinio, Iure Saxonico compensationem prohibitam esse *gl. latin. & 12 german. in art. 22 lib, 3 Landt. dicens per text. istum compensationem & alia saluberrima Iuris remedia*

remedia tolli, addita hac Baldi & aliorum ratione in *l. si constat 4 C. de compensat.* Quod compensatio sit species conventionis, id quod postea inter differentias Iuris Civilis, & Saxonici relat-um est à Reinhardo *diff. 5 alias 29* quos sequitur etiam eximius Germaniæ Iurisconsultus Wesen-*bec. in parat. ff. de compensat. nu, 9* ubi ait, mori-*bus Saxon. compensationi locum non esse in* Iudiciis, sicut nec reconventioni, cuius quæ-*dam est species.*

- 13 Tamen hæc nedum suspecta mihi, sed & pro-*pemodum monstrosa* visa fuit opinio. Compensi-*fatio enim naturalem in se continet æquitatem* *l. i. in pr. C. rer. annot.* Et interest nostra potius non solvere, quàm solutum repetere *l. 3 de com-
pensat.* Sed qui infringere potest actionem de-*fensione æquitatis, doli exceptione tutus est,* teste Papin. in *l. qui æquitate 12. de doli mal. excep* Dolo namque facit, quicumque id quod quadam exceptione elidì potest petit, *l. 2, §. & generali-
ter l. dolo 8 eod. l. si quis 36 in fine, de V. obligi ma-* ximè cum compensatio ipso Iure introducta *l. 4
ult. in prin. C. de compensat.* neque creditoris loco amplius habetur, qui exceptione aliquid remo-*vere potest l. creditores 10 de v. sig.* Sed potius de-*finit debitor esse, qui nactus est exceptionem* iustam atque à naturali non abhorrentem æqui-*tate. l. Marcellus 26 R. I.* Ne dicam cum Reo de-*biti persequendi gratia, variæ sint prodita actio-*
nes

nes. Eidem tamen compensationis exceptionem contra Juris regulam denegari l. 1. §. *is autem*, de *superfic.*

Nec obstat *text. in d. art. 12.* & ibi *gl.* cum ne verbum quidem de compensatione ullum faciat 14. sed solum de reconventionem disponat, eoq; ejus interpretatione ne lædat, aut corrigat Jus commune strictissimè fieri debet *cap. quæ à Jure communi R. 1. in 6 And. Gail. lib, 2 obs. 33 n. 3 & 9* Multò 15. minùs obest, quod compensatio sit species reconventionis: hanc autem à Jure Saxonico improbari, utrumque enim falsum esse §. c. 3. & 5. nervosè evictum est.

Compensatio itaque Jure Saxon. & judic. Sax. 16 minimè gentium prohibita censi debet. Quod etiam novissima electorali Augusti 7. p. 1. disertè cautum est, & comprobatur, uti videre est ex votis Witerbergens. & Lipsensium p. 3. q. 2.

CAPUT SEPTIMUM

De personis quæ reconventionem instituere, & qui reconveniri possunt.

SUMMARIA.

- 1 Reus non actor, reconventionem utitur.
- 2 Reconventio reconventionis nulla est per rationes, num. 3. 4. 5. 6.
- 7 Omnes reconveniri possunt, qui convenire,
- 8 Excommunicatus & Bannitus reconvenire non potest,
- 9 Idq; de Bannitis Imperij hodie verum,

10 Non

10 Non etiam de proscriptis, & relegatis à Principe vel inferiore,

11 Modò ipsum reconveniat in alio territorio non proscripto,

12 Bannitus conventus compensare potest,

ADhuc generalem huius tractatus doctrinam præcedentibus capitibus aliquot absolvimus. Deinceps arcem eius invadentes speciales præceptiones persequemur. Sed quoniam in omni iure potior est personarum velut digniorum consideratio, de his prius agendum fuerit arg. l. 1. & 2. de stat, hom,

1. Ex personis litigantibus reus duntaxat non actor reconventionem utitur l. cum Papin, 14 juncta auth, seq, C, de sent, & interloc, Novel, 96 §. illud c, 2 vers, nos autem de ord, cogni, c, dispendia § reus

2. quoque de rescript, lib, 6 id quod adeò verum est, ut ne quidem reconventio reconventionis eodem Iudicio admittatur. Puta actor reconventus, vult reum denuò alia actione reconvenire, idque autoritate glossæ communiter approbatæ in d. auth & consequenter verbo eundem Iudicem & ibid. Salicet. nu. 7 Br. nu. 8 Subjiciens ita tenere omnes Legistas & Canonistas gl. in c. 2. verb. eod. modo vers. item retenta. quam sequitur ibidem Panormitanus num. 6. de mut. petit. Specul. in libello de reconvent. §. fieri num. 4. & in §. num dicamus num. ult. lib. 2. Speculip. 1. Jason

*son in l. illud eleg. nu. 1. per illum text. Quod quisq.
Juris in alium statuit.*

Rationes hæ potissimum afferri possunt. Pri-
ma quia in potestate actoris est, quando velit
Iudicio experiri, ideòque plures ab initio actio-
nes libello uno complecti potuit *c. dispendia in
pr. de rescript. in 6*, Is autem cum quo agitur, non
habet potestatem quando conveniatur teste
Paulo Jurisconsulto *in l. purè §, §, ult. de doli malà
except.* ideòque non immeritò actori reconvento
denegatur reconventio.

Secunda, ne modus litium multiplicatus in-
explicabilem faciat difficultatem ut inquit Ju-
risconsultus *in l. singulis 6, de except. rei judic. c. 2,
in prin. de rescript. in 6*. Atque ita deinceps pro-
cessibus lis intricetur magis quàm extricetur,
arg. *c. tuam de cognit.*

Tertia, quia reconventio intelligitur de pri-
ma tantum, non etiam de secunda, arg. *l. Boves
89 § 1, ubi hoc notat Pet. Rebuff. in versu septimo
Judex & Tiraq. latè ibi de V. Sign.*

Quarta, hanc sententiam vulgò confirmat
Dd. argumento *l. jusjurandum 24 §, datur autem, de
Jurejur.* qui tamen nihil aut parum ad propo-
situm facit. Superiores rationes sunt urgentiores
Quam tamen regulam sic restringendam arbi-
tror. Nisi fortè secunda reconventio sit actionis
mutuæ vel continentis, quæ semper coram eo-
dem Iudice proponendæ sunt *l. si idem 11 de Jurisd.
l. nulli 10 C. de judic.*

7. Porro, omnes reconventionem adversus a-
ctorem intendere possunt, qui legitimam per-
sonam standi in Iudiciis habent. *l. 1, & 2, & tot.
tit. C. qui legit. person. stand. ubi scienter Cujac. &
Wesenb. in parat*, Qui enim agere prohibentur,
nec reconvenire possunt, siquidem nihil aliud
est reconventio quàm actio.

8. Hic de excommunicato proscripto, seu Ban-
nito quæritur, possitne Iudicio conventus (nam
conveniri potest *c. intelleximus, & ibi gl. singularis
ext. de judic.*) actorem suum reconvenire? Quod
rectè negatur per *text. express. in c. cum inter, in
fine & ibid. Decius n. 40 & seq. ext. de except. se-
quitur And. Geil. lib. 2, de pace publica c. 12 nu. 30.*

9. Quod verissimum puto de Bannitis, seu pro-
scriptis Imperii, welche von wegen des ge-
brochnem Landfriedens in des Reichs acht und
Oberacht gethan seint, qui non modò depor-
tatis rectè comparatur, ut vult. *Accurs. in §, cum
autem verb. relucet & quibus mod. Jus pat. potest.
solvitur. Et Bart. in l. amissione §. qui deficiunt n. 1,
& 2, de cap. diminut.* Sed etiam deteriori sunt lo-
co, maximamq; capitis diminutionem patiun-
tur, suntque citra clientelam, & protectionem
Imperii eiusque hostes censentur, ut pulchrè
tractat Geil. *1. de pace publica, ca. 7, n. 24* Eoque
pertinent notat à Mynsingero *obs. 52 cent. 3, &
Sichard. ad l. 3, n. 3, de pignor,*

19 Ceterum quod attinet ad proscriptos ab in-
feriore

eriores aliquo Principe Rom. è Ducatu, Comitatu, vel Civitate, communis est Dd. conclusio quod solum amittant iura municipalia, & propria ejus territorii, à quo relegati sunt. Non etiam cætera quæ sunt juris communis, ut idem Bart. in d. §, qui deficiunt n. 2, & eleg. Jason in l. 1, n. 54 & seq. ibidemque Sichard. C. de hered. institut. scribunt, probaturque à Schneidewino in d. §, cum autem num. 12 13, & seq. I. quibus modis Jus pat. potest. solvitur.

Unde existimarem, Bannitum si eo in loco conveniatur, à quo proscriptus est, alium reconvenire non posse, alibi verò ubivis gentium id posse argumento insuper l. 3, de interdict. & relegat. l. ea sola 97 cum ibi notat. q. 1, I 1

Planè quod nonnulli hoc etiam ad compensationem extendunt, quod etiam Bannitus conventus objicere non possit, quos refert latè Panormitanus in d. c. cum inter, nu. 22 de except. & sequitur Myns. in §, 1, num. 12 in fine I. de actionibus, mihi non fit verisimile. Etsi enim proscripto denegentur actiones: Non tamen exceptiones per text. in d. c. cum inter, cum sint arma & defensiones reorum § 1. & de except. ac per consequens Juris naturalis vel gentium Clem. pastoralis de sent. & rejud. ideòque sine injuria eripi ei non possint, ut eruditè declarat Andr. Gall. lib. 2, de pace publica c. 12 n. 15 usque ad 24, I 2

Sed compensatio non actionis, sed exceptionis

nis verbo continetur ut sup. c. 5. probatum est. Ne dicam eum etiam qui agere non potest compensare posse *l. etiam, de compensat.* Ficulneum autem est argumentum quod Dd. objiciunt, compensationem esse speciem reconventionis, & sæpius jam refutatum. Sic quoque non adversatur, eum etiam agere qui excipit, *l. 1, de except.* Sup. enim c. 4. respondi.

CAPUT OCTAVUM.

An status Imperij possint reconveniri, Si quem mediatè Imperio subjectum, coram suo Judice ordinario conveniat?

SUMMARIA.

- 1 Status Imperij qui sint?
 - 2 Qui Principes gaudeant privilegio austreugarum,
 - 3 Facti species motæ quæstionis.
 - 4 Contra Principem in Judicio inferiori agentem, non obstante privilegio austreugarum, reconventionem locum habere, affirmatur per rationes nu. 5. 6. 7. 8.
 - 9 Idq̃ extenditur etiam ad status ex compromisso suos consiliarios habentes.
- Respondetur ad argumenta contraria n. 10. 11. 14. 15
- 12 Privilegia austreugarum sunt contra Jus commune ideòq̃ stricte interpretanda.
 - 13 Comites & nobiles Imperii immediatè forum primæ instantiæ, competens in Camera saltem habent quatenus conveniatur: non quatenus illi coram alio Judicio agunt & reconveniuntur.

16 *Cautela pro Consiliariis ne facile authores sint suis dominis, ut coram inferioribus Judicibus, litem moveant mediatis.*

*Limitatur principalis conclusio duobus modis num.
17. & 18.*

PRæcedentis capituli occasione utiles, quotidianæ & practicabiles quæstiones nonnullæ nobis sese offerunt, quas priusquam discutiamus, præmittendum paucis erit. Status Imperii appellari eos, qui Cæsaris & communi procerum Imperii consensu, in album sive matriculam Imperii recepti sunt, ea lege atque omine, ut exigente necessitate belli subsidium militare præstent: Vel certum censum, in matricula expressum, pendat: Et hi alium superiorem quam Cæsarem non recognoscunt. Quorum numero inprimis continentur post Imperatorem & Regem Romanorum septemviri seu electores. Deinde Principes Germaniæ, tam Ecclesiastici, quam Sæculares. Postea Comites, Barones, Nobiles, & postremo Civitates Imperiales, qui in suis Rebus publ. vicem Principis obtinent Gail. lib. 1, observ. 22 & lib. 2, obser. 57 num. 7, de quibus plura lib. 5, Chronicorum Charionis post Principem. Unde apparet nullam esse consequentiam, si quis ita velit argumentari. Comes, Baro, vel nobilis est, Ergò ex statibus Imperii est, cum possit alterius Principis esse subditus, tam ra-

tione domicilii, quàm territorii vulgò Landtsafs
 Sed tunc demùm erit de statibus Imperii si no-
 men ejus, vel genus in album Imperii sit anno-
 tarum, & receptum: quæ vera est statuum Im-
 perii descriptio: hi ad differentiam aliorum vo-
 cantur Brafften Freien oder Edlen des Reichs.
Schneid. in epitom. feudor. c. 3, nu. 68 Hi status Im-
 perii regulariter forum sortiuntur competens
 in Camera Imperiali exceptis quibusdam perso-
 nis illustrissimis, & illustribus qui ex contractu
 invicem inito vermuge der ausitrage, habent
 in prima instantia suos peculiare Judices, de
 quibus *part. 2, Ordinac. Camer. à tit. 2, usque ad tit.*
3. agitur à quibus tandem ad Cameram provo-
 catur, *tex. in tit. 6, d. p. 2*, Eoque fori privilegio
 hi status Imperii, cum inter se invicem, tum
 adversus alios mediatè Imperio subditos, utun-
 tur, neque possunt invitì alibi conveniri in pri-
 ma instantia quàm coram suis Iudicibus ordina-
 tionis.

3. Quæstionis igitur est in proposito. Num hi
 status Imperii, qui hoc fori gaudent privilegio,
 possint reconveniri coram alio Iudice, præser-
 tim inferiori, si alium mediatè Imperio subje-
 ctum coram eod. suo Iudice conveniant *juxta*
reg. l. ult. C. ubi in rem act. exerc. Verbi gratia:
 Princeps quidam Imperii convenit Nobilem su-
 bditum Electori in Iudicio Electorali Dresden-
 si: Nobilis vult coram eodem Electore Princi-
 pem

pem illum ibidem reconvenire, sed Princeps excipit de suo privilegio fori vigore ordinationis: quæritur, an Princeps ille possit coram Electore non obstante hoc suo privilegio reconveniri? Vel alia facti species. Comes aut Baro quidam, qui solum in Camera Imperiali in prima instantia litigare tenetur, convenit nobilem, vel civem, vel alium, quem coram suo Iudice competenti: qui ibidem ab his reconventus, recusat coram hoc Iudice, forsitan longè inferiori, respondere: quæritur, an teneatur non obstante fori præscriptione specialis? Huius quæstionis satis arduæ, decisio nusquam apud interpretes, quod equidem sciam, extat. Verumtamen affirmativa sententia de Iure æquior & verior mihi videtur. His potissimum ex fundamentis.

I. Quia clarissimè constitutum est in ordinat. 5.
Camer. p. 3. tit. ult. Quod in omnibus casibus Iudiciarii processus, nominatim non expressis in Ordinatione Cameræ, Iuris communis observantia sit tenenda. Sed de his quæstionibus nihil speciatim in Ordinat. Camer. constitutum reperitur. Ergo sequenda est dispositio Iuris communis, donec exceptio probetur, cum regulam pro se habens, fundatam habeat intentionem. Decius, Cognot. & alii interpretes ad l. I, d. R. jur jam si intueamur Ius commune, non est operosa admodum huius quæstionis definitio, si-
quidem

quidem expressè constituit Justin. Quod actor reconventus nulla exceptione vel fori, vel privilegii sui Iudicem, velut incompetentem amovere possit, quem ipse agendo in sua causa probavit. Hinc Paulus Jurisconsultus respondet in *l. qui non cogitur 22, de Judic.* Quod non cogitur in aliquo loco Iudicium pati, si ipse ibi agat, cogatur ibidem vicissim excipere actiones, & ad eundem Iudicem mitti. Cujus rei exemplum valdè appositum extat in *l. 2, §, sed etsi agant, eod. tit.* Quare & idem in proposito Ius statuendum est, sine respectu personarum, qui in Iudiciis haberi non debet *c. in Iudiciis 12.* pulchrè Dynus de R. I. in 6, maxime propter naturalem rationem d. *l. cum Papin.* ut quod quisque Iuris in alium statuit, ipse eodem Iure utatur, cuius respectu hæc materia reconventionis favorabilis dicitur. Panorm. & Socin. in cap. 1, per text. illum in verb. *rationis ordo de mut. pet.*

6. II. Deinde ex dispositione Iuris communis: Reus conventus ut ut maxime velit, non potest actorem alibi in Ius vocare, pendente causa conventionis, nisi apud eundem Iudicem mox & incontinenti text. in Novell. 96 §. illud Vers, *san-*
cimus auth. & consequenter C. de sent. & interloc. Sed si hoc casu reo contra illustres has personas agentes, denegaretur reconventio, eveniret ut neque coram hoc, neque alio Iudice interim eas reconvenire posset, quod per iniquum est, cum

cum Iura magis faveant Reo quàm auctori *l. favorabiliores de R. I. cum similib.* Effetq; in calumniosa potestate auctoris velletne coram eodem Iudice respondere, vel non contra *l. si idem II, §. sed etsi ubi Br. nu. 1, & 2, de Jurisdiction. l. 4, Mandati*

III Tertio in Iudiciis æqua lance Ius decidi, vel dici debet, & æqualitas maximè inter litigantes observanda est *l. non tamen 20, in fin. de re Judic. l. ult. C. de fructibus & lit. expens.* Sed personæ illustrissimæ, ut Electores, Duces, Principes, si conveniantur ab aliis quibuscunque, tam mediatè quàm immediatè Imperio subiectis, coram suis Iudicibus ordinationis possunt eos reconvenire, exceptis tribus casibus, per *text. tit. 4, §. So dan die Partheien in fine parte 2, ordinat. Camer. Frider. lib. 1, process. cap. 17 in fine Schwaneman lib. 2, cap. 67 nu. 15, Quidni igitur ex diverso idem Ius statueremus, quod & hæ personæ rectè reconveniantur, si alios coram suis Iudicibus competentibus, licet inferioribus conveniant* *argu. l. 1, & tot. tit. Quod quisq; jure.*

IV. Denique explorati Iuris est, eoque utimur, inquit Jurisconsultus Ulpian. *in l. est receptum 14, de Jurisd.* ut si quis major vel æqualis se subiciat Iurisdictioni alterius, quod ei & adversus eum Ius dici possit, quem textum vel solùm ad hujus quæstionis decisionem sufficere arbitraretur, eumque in verbis, & adversus eum, de reconventionem intelligi gloss. *ibid.* affirmat, quam
velut

velut singularem magnoperè ibidem commen-
 dat Jason nu. 11, Decius num. 7, 8, Marant. §. 4, di-
 stinct. 6, num. 27 Ludoe Roman. sing. 150 incip.
 coram arbitro in fine & sing. 144 incip. l. recepta est,
 Estque similis textus in l. ille à quo §, tempestivum
 ad S. C. Trebell. Sed hæ personæ immediate Im-
 perio Romano subjectæ, si alios conveniant co-
 ram Iudice æquali, vel etiam inferiore, subji-
 ciunt se ejus jurisdictioni l. 1, de judic. Ergo ut ab
 hoc Ius ei dici possit in causa conventionis ad-
 versus alios, & adversus eos: ipsa æquitas natu-
 ralis postulat, unde Iuris veritate inspecta, con-
 sequens erit, Principes non obstante ullo fori
 sui privilegio, vermuge der ausstrage, conveni-
 re posse, idque ampliando etiam ad eum casum
 extendo, si fortè status Imperii habeant suos
 9. peculiare Iudices virtute compromissi alicujus,
 puta Consiliarios de quibus loquitur text. titul. 2
 in prin. p. 2, Ord. Camera in verb. Sonderlich wel-
 cher rechtliche ausstrag. cum hi non sint, meri
 arbitri compromissarii, sed arbitri Iuris, quo-
 rum jurisdictio ll. est confirmata, coram quibus
 locum esse reconventioni suprà ca. 27. luculen-
 evicimus.

10 Sed ut eò magis veritas hujus decisionis con-
 trariis argumentis è regione positis elucescat,
 objectiones nonnullæ nobis diluendæ sunt; qua-
 rum prima hæc est. Quod erubescimus sine l. lo-
 qui §. Consideremus §, Novell. 18. Atq; hæc quæstio
 nusquam

nusquam Iure certo est decisa. Ergo &c. Verum neganda est assumptio: Nam verbum ex ll. inquit Ulp. *in l. nominis 6, §. 1, d. v. sig.* sic accipiendum est, ut tam ex ll. sententia quàm ex verbis dijudicemus. cum non possint ll. ita scribi, ut omnes casus qui quandoque incidunt, comprehendant, ideoque interpretando & ratiocinando ad similes extendi debere: in quo potissimum veri Iurisconsulti munus, & professio versatur. Quin imò semper hoc ll. inesse creditur, ut ad eas quoque res vel personas pertineant, quæ quandoque erunt similes text. sunt elegantes *in l. neque ll. cum ll. seqq. ff. de legibus*, Quamobrem etsi hujus quæstionis textu l. expresse, & nominatione in hunc articulum constituto probari non possit, tamen ex mente & sententia ll. sup. adductar. aperte ratiocinando deciditur & per conseq. solidis nititur ll. fundamentis.

Secundò obstat *tot. tit. 4, partis 2, ordinat. Camer.* ubi ordinatio exprimit, plures Iudices coram quibus personæ gaudentes privilegio suæ instantiæ vermuge der ausstrage debent conveniri ab aliis, sive mediatè sive immediatè Imperio subjectis inter quos non recensetur hic casus reconventionis. Ergo pro omisso vel prohibito habendus est *arg. l. de prædio 8, de publicis in rem act.* Sed respondetur quod totus ille tit. 4. loquatur de conventionione simplici, ubi videlicet conveniri debeant Electores, Marchiones, Duces,

- ces &c. si in Ius vocentur ab aliis *Van sie zy Recht gefordert werden*, atque ita cum rei constituuntur, sed si conveniantur per modum reconventionis coram alio Judice, jam non vocantur vel trahuntur ab aliis ad alienum forum, sed ipsi met agendo, ultro ad id se adstringunt, 22, de Judic. d. l. est receptum de Jurisd. Ergo coram eodem Judice, quem agendo ipsi in sua causa approbarunt, non injuria reconveniuntur ob naturalem rationem d. l. cum Papin. d. l. qui non cogitur, cum similibus supra allegatis. Ut omittam hæc fori privilegia, Electoribus, Ducibus & aliis concessa in d. tit. 4, parte 2, Cum sint contra Juris communis præscripta strictè & præcisè intelligenda esse de casu nominatim expresso, non autem ulterius extendenda ad reconventionem arg. l. quod vero 14 de ll. Et præsertim in tertii cujusdam præjudicium & læsionem l. 2, §.
12. *si quis à principe*, Ne quid in loco publ fiat. Eadem ratione quod dicti Comites, Barones & alii immediatè Imperio subjecti, puta Nobiles, Civitates Imperiales, in Camera duntaxat forum competens, primæ instantiæ habere dicuntur Gail. lib. 1, obser. 1, nu. 17 & 20: quatenùs conveniuntur, & rei constituuntur, non quatenùs conveniendo alios per reconventionem vicissim alterius Jurisdictioni subjiciuntur ob d. l. 2, §. sed etsi l. qui non cogitur 22 de Judic. d. l. cum Papin.
14. III. Objicitur tertio. Quod par in parem, nedum

nedum inferior in superiorem nullum habeat imperium vel jurisdictionem *l. 3, §. ult. l. seq. de recept. arbit. l. judicium C, de Judic.* Ergo si Judex ille reconventionis æquali cum ipso actore dignitate sit decoratus, vel longè illi inferior, vel ignobilis, qui non connumeretur statibus Imperii, Judicium reconventionis coram eo agitatum erit ipso Jure, nullum ex defectu jurisdictionis *l. penul. de judic.*

Respondetur propositionem veram esse, si æqualis vel inferior contra parem vel superiorem, invitum & non subjicientem se ejus jurisdictioni Jus velit dicere, *d. l. at si major*, aliud verò est si æqualis subjiciat se ultro alterius Jurisdictioni, tunc potest ei vel adversus eum Jus dici *per text. in d. l. est receptum de Jurisd. d. l. ille à quo* 13 §, *tempestivum ad S. C. Trebell.* Subjicit autem sese, dum eum tanquam Judicem competentem adit *d. l. 1, de jud.* citationem impetrat, Libellum conventionis coram eo, offert adversario: nam per hos actus judiciales confirmatur Jurisdictio, & inducitur præventio *l. si quis 7, de Judic. c. gratum, c. licet de off. Jud. de leg. c. proposuisti extra de foro compet.* Adde quod lex ipsa deferret hoc casu Jurisdictionem Iudici in personam actoris, quam nulla exceptione reconventus averfari possit *d. l. cum Papin.* Competens igitur Iudex est qui jurisdictionem à l. habet. *arg. l. 1, de off. ejus cui mand.*

15 Quartò opponitur: quod privilegium instantiæ, seu fori *vermüge der außtrage* favore statuum Imperii sit introductum, maximè verò ob præ-
 eminentiam principalis dignitatis. Gail. *lib. obs.*
1, num. 17. Ergo non hoc per reconventionem
 in dedecus eorum, vel odium retorqueri, quod
 reconventi coram Iudice fortè ignobili, & pa-
 gano respondere teneantur *arg. l. quod favore*
C. de Legib. Sed responderetur privilegium illud
 fori statibus Imperii concessum, loqui saltem de
 eo casu quando ipsi ab aliis mediatè vel imme-
 diatè Imperio subditis conveniuntur, quod tunc
 habeant jus revocandi ad suum forum, non au-
 tem si ipsi alios conveniant; si liquido apparet
ex tot. tit. 4, partis 2, Ordinat. Camer. ubi disertè
 in §. ult. disponitur liberum esse civibus, rusti-
 cis vel aliis subditis, si velint Electorem vel alios
 principali dignitate fulgentes iudicio conveni-
 re. Ergo cum non entis nullæ sint qualitates,
 dici non potest; privilegium illud in dedecus
 statuum Imperii detorqueri, quod de casu re-
 conventionis non loquitur.

Neque hæc solutio infringitur, quod actor
 nunc mota reconventionem Reus constituatur,
d. l. cum Papin, ubi Dd. Ergo & ad hunc casum pri-
 vilegium ordinationis, quod de reis conceptum
 est, porrigendum esse, ne coram aliis quàm suis
 Iudicibus *Vermüge der Ußtrage*, reconveniantur.

Responderetur enim id per accidens fieri non
 princi-

principaliter, etsi initum inspiciamus, ipsi ultro agendo ad hunc Iudicem ultro provocarunt, eumque in sua causa velut competentem approbarunt, ideoque minimè, cum per reconventionem postea rei constituuntur eundem repudiare possunt, idque ob naturalem æquitatem *d. l. cum Papin*, Nam id solùm, & præcipuè quidem attenditur, quod principaliter *sic l. si quis 4, ubi Dd. de rebus credit.* non quod incidenter aut per Consequentiam, unde & vulgò dicitur contractus æstimari ab initio, non ex supplemento *l. 6, & ibid. Cujac. de pact. l. 1, §. item si servus depositi cum similibus*, in Iudicio autem respectu iudicii quasi contrahitur: *l. 3, §. idem scribit de pecul.* Ergo.

Hinc insignis oritur cautio pro consiliariis Ducum, Electorum vel aliorum statuum Imperii, ne facile authores sint dominis suis, ut litem aliis inferioribus, & præsertim mediatè Imperio subjectis inferant; atque ita ad agendum coram Iudice longe inferiore temerè profiliant, sed subductis diligenter rationibus id prius experiantur, utrum etiam adversarius actionem aliquam adversus dominos suos habeat ne is alienæ Iurisdictioni per reconventionem subjiciatur, non privilegio ordinationis. Et si animadverterint, adversarium reconventionem movere posse, potius authores sint ad negotium ultro citroque transigendum, quàm ad litigandum.

rigandum, præsertim coram Iudice plebeio, & imi subsellii, quod etsi jure quidem liceat non tamen pro illustri dignitate tantarum personarum satis honestum videtur. Etiam si per Procuratores vel Advocatos litigent, *arg. l. Non omne* 144, *cum ibi not. de R. I.* quod aureis literis, ut vulgò dici solet, notandum est.

Planè duobus modis egregiè prædicta sententia limitabitur. 1. Quod minimè obtineat, si is; qui mediatè Imperio subjectus est, dolosa machinatione ex improbitate & astutia injuriam vel damnum illustrissimæ personæ vel illustri intulisset eo animo, ut si ab ea conveniretur coram suo Iudice, posset eandem vicissim hujus Jurisdictioni, per reconventionem subjicere, tunc enim minimè audiendus esset per *text. l. 2 §. sed etsi agunt, vers. non tamen de Judic.* ubi legatus etsi tempore legationis reconventus non obstante suo privilegio respondere teneatur, nec habeat Ius revocandi domum: tamen si aliquis odio contumelia vel damno legatum adfecit ut si agendo se vindicet, possit deinde alienæ Jurisdictioni subjici, à limine judicii repellitur: cui accedit, quod nemo ex improbitate sua, actionem consequi debet *l. itaque 12 §. 1, de furtis.* Et quod alterius circumventio nulli præbeat actionem *l. alterius 49 de R. I.* item quod deceptis non decipientibus Iura subveniunt *l. 1, ad S.C. Velleian* Veruntamen hoc perspicuis judiciis probandum est

est affirmanti, quod eo animo injuria affecit, ut coram, non suo Iudice agens, posset conveniri per *l. dolum*, ubi Sichard & Dd C. de dolo malo quod difficilis erit, probationis cum semper reconveniens Iuris præsumptionem præ se habeat, quod ex justa causa litem moverit, de qua re plura Alciat. in tract. de præsumpt. reg 3, de præsumpt.

Deinde limitatur ut non procedat, si actor de hujusmodi causa reconveniretur, quæ modum 188 vel qualitatem Jurisdictionis Iudicis excedit, verbi gratia, si reus actorem reconveniat de feudo Imperii, nam hoc casu nullius momenti esset reconventio, ex defectu Jurisdictionis per ea, quæ sup. c. 19 exposita sunt. Siquidem de feudis Imperii solius est Imperatoris cognitio lib. 2, tit 55 §, firmiter de prohib. feud. alien. per Frider. & tit. 7, partis 2, Ordin. Camer. Sic si reus hujusmodi personam, quæ est de statibus Imperii, vellet reconvenire coram suo Iudice, de causa fractæ pacis publicæ, pignorationis, diffamationis, vel similis alicujus, de quibus est solius Camera Imper. cognitio, & recententur ab Andr. Gail lib. 1, observ 1, usque ad observationem 33 cessaret reconventio eadem ratione, quod his visionibus non ipse actor, sed natura & genus causæ eundem Iudicem dedignatur, Br, in auth. & consequenter, num. 3, & 9, C. de senten. ut pluribus d. 6. 19, supra dictum est.

CAPUT NONUM.

Si mediatè Imperio subjecti conveniant Electores, Duces vel alios immediatè addictos Imperio, coram Iudicibus ordinationis, vel in Camera Imperiali, an possint ab iisdem reconveniri?

SUMMARIA,

- 1 Exceptio confirmat Regulam in casibus non exceptis
- 2 Uno saltem casu coram austreugis prohibetur reconventio, in reliquis itaque permissa.
- 3 Exempla non constringunt Regulam.
- 4 Ratio cur Princeps mediatum in austreugis coram novem suis Consiliariis reconveniri non possit.

Quia haftenùs de priori, arduæ huius questionis membro discernimus, superest ut nunc alterum, ad Iuris æquitatisque perpendiculum exigamus, quidnam ex diverso respondendum sit, si mediatè Imperio subjecti conveniant Electores, Duces, vel alios immediatè addictos Imperio, coram Iudicibus Ordinationis, vel in Camera Imperiali, an possint ab iisdem reconveniri coram his Iudicibus in prima instantia, quod similiter affirmando decidendum, per rationem decisionis ad præcedentem questionem adductas, quæ huic, communes sunt.

Quibus addi potest: quod exceptio confirmat regulam

regulam in casibus non exceptis *l. quæsitum* 14, *in pr. vers.*, denique. *de fund. instruct. l. 1, §. stipul.*, *de prator. stipul.* sed in casibus, quibus Princeps, vel Electores conveniuntur ab aliis mediate vel immediate Imperio subjectis, coram suis Iudicibus ordinationis, uno tantum casu prohibetur reconventio, nimirum quando coram novem suis consiliariis in lus vocantur *text. express.* *in d. parte 2, tit. 4, §.* dieselben *in pr. verb.* auch soll die Clagende Parthei nit im widerrecht, für die Recht getzogen werden. Ergo in cæteris casibus non exceptis, quorum ordinatio octo ibidem præscribit affirmativa confirmatur, quod prædictæ personæ, alios immediate Imperio subjectos, coram Iudicibus ordinationis reconvenire iure licito possint. Quod etiam discrete asseritur *in §.* So dann die Partheien *in fine d. lib. 4.* His verbis aber in obbemeltem Articulu, soll das wider Recht statt haben, qui text. hanc quæstionem apertissime definit, & hic casus annotari potest ad Gail. *lib. 1, obs. 1.* ubi recenset causas ex quibus citra viam appellationis in prima instantia, causæ ad Cameram Imperialem devolvuntur, nimirum quando actor Imperio subditus sit, & in prima instantia forum in Camera sortiatur, si reconveniat ab eo, qui immediate Imperio subjectus est, quod notandum. Nam exempla à Gail. *d. observ. 1.* adducta quibus casibus in prima instantia causarum co-

gnitio ad Cameram pertinet, regulam non restringunt, quasi plures exceptiones proferri non possent *arg. l. damni & in fine, de damn. infect.* Sed saltem doctrinam generalem hujus materiæ referunt.

4. Quod si roget quis cur superiori specie, quando personæ illustrissimæ coram suis novem consiliariis, partim nobilibus, partim Dd. Juris conveniuntur, non possunt coram eisdem actorem reconvenire, cum in aliis casibus id permittatur, & quæ sit ratio diversitatis astruendum: fortè cum And. Gail. in simili specie *1. obs. 1. num. 17.* ita visum fuisse Cæsari, atque statibus Imperii, ideòq; aliam rationem reddi non posse, cum hæc res tota in facto consistat, cujus cognitio etiam prudentissimos fallit, teste Jurisconsulto. *in l. 2. de jur. & fact.* Ignorant imò aliam subtiliter quærendam non esse, ne alioquin ea quæ certa sunt, subvertantur, secundum Jurisconsulti consilium *in l. non omnium ratio & l. seqq. de ll.* Quo pertinet, quod vulgò per manus traditur: eorum quæ pendent à libera potestate principis, neminem rationem reddere, teneri. *c. si quando 5. & ibid. glo. in verb. rationabilem: & Canonistæ ex de rescript.*

Verùm cum hæc in vulgò interpretum nostrorum non usque quaq; probentur, qui rationes Juris constituti, etiam abstrusas diligentissimè solent investigare, modò quantum conjectura asse-

affequi possum, hæc in proposito diversitatis ratio mihi videtur. Cur reconventio coram novem Consiliariis locum non habeat : quod hoc Jus quo Princeps coram suis sibi que fide, & obsequio addictis Consiliariis convenitur, per se satis durum est. Cum propemodum in propria causa sint Judices *arg. l. qui Jurisdic. 10, de Jurisd.* ut palàm innuit §. Und nach deme *d. tit. 4. p. 2, ordinat. cam. his verbis*, Unnd nach deme sich die Prælaten, Grafen, Zerrn, die von der Ritter-schafft, und Stätte, diesen Rechtlichen ausstragens (*scilicet coram suis novem consiliaris*) gegen den Churfürsten, Fürsten unnd fürstmessiges, etwas hoch beschweret, das sie dardurch nicht fürderlich Recht erlangen muchten, unnder-mall umb Ordnung, unnd satzung eines gleich billichen forderlichen rechtens hefftiglich angelucht und gebetten, &c. Princeps conventus coram suis Consiliariis posset insuper coram eisdem actorem reconvenire, id multò esset durius & propemodo iniquum. Ideoq; hoc temperamento mitigatum est, ut saltem procedat in simplici conventionione, coram novem suis Consiliariis, non etiam ut extendatur ad causam reconventionis *arg. C. statutum 21, de electione & elect. potest. lib. 6, & quod odia restringi, favores autem ampliari conveniat c. odia de R. q. in 6, l. cum quidam 29, ubi latè Jason de liber. & Posthu.*

Summa igitur totius hujus disputationis in

hanc quasi *desin* conjici potest: Status Imperii habentes suos peculiare Judices posse reconveniri vigore ordinationis, si ipsi alieno in foro agant coram eodem Judice, & vicissim in edictu Imperio subjectos coram Judicibus ordinationis vel in Camera Imperiali in prima instantia reconvenire posse, si ipsi adversus Electores, Duces, & alios judicio experiantur, utrumque vi & effectu reconventionis.

CAPUT DECIMUM

An status Imperii sibi invicem coram Judicibus Ordinationis reconventionem movere possint.

SUMMARIA.

- 1 Quando status Imperii coram commissario Caesaris agunt Vermuge der ansstrage inter ipsos status, locus est reconventioni.
- 2 Commissarius Caesaris est Judex delegatus.
- 3 Uno saltem casu Jure austreugarum reconventio prohibita reperitur, quatenus status coram suis consiliariis agunt, ergo in reliquis permissa.
- 4 Quando status Imperii designant Principes vel electores, secundum Jus austreugarum, locum habet reconventio.
- 5 Respondetur ad objectionem Sichardi.
- 6 Improbatur Bart. axioma coram Judice utriusque litigatoris, consensu electo reconventionem locum non habere.

Superior quæstio hunc tractatum incurrit, quando status Imperii alium mediatur Imperio subiectum conveniunt coram suo Iudice, quod ab eisdem reconvenire eodem Iudice possint. Sed quid? Si status Imperii invicem Iudicio contendant, an valebit & hoc casu reconventio? Quæ quæstio in universum definiri non potest, propterea quod Iudices Ordinationis hac propositione diversimodè eliguntur. Interdum enim actor impetrat Commissarium à Cæsaria maiestate, quod contingit, quando Electores, Marchiones, & Principes Imperii conveniunt, Prælatos, Comites, vel Barones, aut vice versa si illos. Tunc enim actor potest Commissarium sui ordinis non suspectum: Seines standes unnd ohnpartheysch ab Imperatore postulare, secundum dispositionem *tit. 3. in pr. & tit. 4. Zum vierten part. 2. ordin. cam.* Idem quoque accidit, si personæ illustres invicem litigare velint, puta si Comes Comiti, vel Baroni Baro, vicissim Comiti vel alii Nobili immediatè Romano Imperio subiecto litem moveat: namque & hac specie is, qui actoris partibus fungitur, impetrare potest Commissarium ab Imperatore. *per text. tit. 5. parte 2. circa med. in verb.* Oder wo Ihm das selbiche nicht annemlich were, einen ohnpartheyschen Commissarien. coram hoc Commissario Cæsareo locum esse reconventioni inter prædictas personas affirmo: cum per rationes

decidendi cap. præced. prolatas: tum quod coram Iudice delegato, efficax sit reconventio, per text. in c. 1. de mut. petit. & in d. l. cum Papin, ubi Sichard. nu. 6. auth. seq. C. de sent. & interloc. Novell. 96. §, illud Maranth. par. 4. distin. 6, nu. 13. Sed si Commissarii Imperatoris sunt Iudices delegati, ut colligitur ex tit. 2. §. Darauf in verbis, Dais auch derselbige anzunehmen und zu vollführen schuldich sein soll, als Keiserlicher Commissarius Crafft der commission, mandatam igitur habent Jurisdictionem à Principe, l. 1. in pr. de eo cui mand. est Jurisdic. l. penult. de Jud. Ergo secundum dispositionem Iuris communis, ad quod recurrimus, si casus emerferit in ordinationibus Camerae non definitus (comprehensis) parte 3. ordinat. camerae tit. ult. locum in proposita quaestione habebit reconventio.

3. Cui accedit, quod uno duntaxat casu Principes vel electores alios reconvenire non possint nimirum quando coram suis Consiliariis conveniunt, tit. 4. §. Dieselben. vers. auch solle & §. So dann in fin. part. 2. ergo in cæteris casibus non exceptis, ut convenire alios, sic & à quibuscunque reconveniri possunt, ut præc. quaest. pluribus confirmatum est.

4. Interdum verò actor, qui est ex statibus Imperii, postulat à reo, ut sibi vigore Ordinationis designet 3. vel electores, Duces, &c. ex quibus unum loco Iudicis optet, Das Cleger dem

dem Beclagten drey oder vier Churfursten Fursten oder Furstmeizige, daraus Cleger einen zum Richter zu Riesen und zu erwehlen macht habe, vorschlage. *ut in tit. 2. §. Darauff soll in princip. & tit. 4. §. zum dritten. & tit. 5. parte 2, ordinat. camer.* An coram hoc Judice à reo designato, & ab Electore electo reconventio sibi locum vendicet, non minus ardua est, & difficilis quàm utilis quæstio affirmativa conclusio probabilior videtur, & verior per rationes ad præcedentes quæstiones notatas, quæ summo saltem digito hic indicabo.

1. Quòd in casibus non determinatis, ordinatione Cam. observatur Jus commune, *tit. ult. parte 3.* sed ex dispositione Juris communis coram hujusmodi Judice delegato procedit reconventio. *d. c. 1, de mut. pet.*

2 Reus pendente causa conventionis actorem alibi reconvenire non potest, quàm coram eodem Judice, *Novell. 96. §, illud.* Quidni igitur, & in proposito hoc ei permitteretur, maximè, cum status Imperii in prima instantia non habeant alios Iudices, quàm ab Ordinatione præscriptos.

3. Par imparem habet Iurisdictionem, & quoad reconventionem, cum actor semel agendo, se ejus jurisdictioni subjecit, l. est receptum, cum ibi notat de Iurisdic.

4. Quia uno tantùm casu prohibetur recon-
ventio

ventio inter status Imperii, *d. tit. 4. §. So dan in fine part. 2.* Ergo exceptio hæc firmat Regulam in casibus non exceptio.

5. Privilegiatus adversus Privilegium non utitur suo privilegio *l. verum II. §. pen. l. seqq. de Junioribus auth. quas actiones ubi glossa & Dd. C. de sacros. Eccles* Ergo non potest actor reconvenienti objicere privilegium instantiæ, cum ipse æquè sit privilegiatus.

5. Sed ab hac sententia discedit excellens ille Iuris interpres Iohannes Sichardus teste Mynsingero *obs. 32. in fine centur. 5. Joan. Sichard. in d. l. cum Papin. nu. 9.* Qui contrarium asseverat coram tali Iudice à Reo designato, & ab actore, postea electo cessare reconventionem, hoc argumento fretus. Quod in casibus non decisus in Ordinatis Camerae sequimur Ius commune, *d. tit. ult. part. 3.* at ratio exacta reconventionis hic cessat ob cessantem rationem *d. l. cum Papin.* ex qua Br. ibidem extruit coram Iudice utriusq; litigatoris consensu electo reconventionem minimè subsistere Verum hæc sententia quod pace Sichardi dixerim, minimè est certa, lapsus erroneo & falso Br. præiudicio, quod solidè nervosèque infra c. 25. confutatum est & evictum. Etiam coram Iudice utriusque litigantis suffragio recepto, reconventionem valere, quare tantum abest, ut in proposito cesset ratio reconventionis, ut vel maximè in ea vigeat. Qui enim

enim alteri alicujus rei optionem, is ipsemet non elegit, sed elegendi facultatem alteri concedit *l. 2. in pr. & tot tit. de opt. vel elect. legat.* Quæ sententia tam manifesta est, ut ex communi sensu alia probatione non indigeat, & in nostra hac quæstione reus non elegit hunc Iudicem, sed solum nominat, & designat actori aliquot personas, ex quibus unum loco Iudicis optare possit. Ergo non reus hunc Iudicem, sed ipse potius actor, qui reconvenitur elegisse, & approbasse dicendus est, quod etiam ipsi textus ordinationis Camerae p. 2. passim aperte innuunt *ut d. tit. 2. §. Darauf in verb.* Daraus der Cleger einen zum Richter kiesen. *Item §. 3. in fine verb.* Daraus der Clagende Churfurst Furst oder Furstmessige einen erwehlten. *Item tit. 4. §. Zum dritten & tit. 5, in verb.* Daraus der Cleger einen erwehlten. Cum itaq; ipse actor hunc Iudicem in sua causa nominatim eligat, licet in genere de aliquo Iudice constituendo utrinque fuerit, deliberatum non equidem video, cur coram eodem Iudice reconveniri non possint, cum nulla lege vel ratione demonstrari possit, ita demum locum esse reconventioni, si solus duntaxat actor reo invito elegerit, ut nervosius infra cap. 25. probatum est.

Præterea si in hac quæstione, ideò reconventionem cessare asseveremus, quod Iudex communi utriusque litigatoris consensu sit electus, sequetur

sequeretur nullo unquam casu coram Iudicibus Ordinationis utilem esse reconventionem. Si quidem illi Iudices communi omnium procerum Imperii consensu & suffragio sunt constituti, qui has peculiare instantias ex quadam conventionione, vel contractu sibi invicem fecerunt, ut luce meridiana clarius evadit *ex tit. 2. 3. 4. 5. 6. 7. part. 2. ordinat. camer.* sed quàm sit hoc affirmatu absurdum, nemo non intelligit, neque vel ipse Sichardus nunquam re accuratius pensitata approbasset.

Postremò hæc ejusdem authoris adsertio, adversatur textui manifesto *in d. tit. 4. §. So dann in fine*, ubi uno saltem casu prohibetur reconventio inter personas illustrissimas, & illustres, præcedentibus autem articulis omnibus permittitur, inter quos etiam expressè casus propositæ quæstionis recensetur, in §. zum dritten, ubi disponitur, quod si Comes vel Baro velit Electorem, Ducem, vel alium sublimiorem in judicio convenire, tunc Elector ille vel Dux actori tres alios Principes omni exceptione majores præstituerere debeat. Ex quibus actor unum deinde eligat. Coram hoc igitur ita utriusq; electo Iudice, quia reconventio teneat extra dubitationis aleam est, dum *in fine d. §. So dan in superioribus casibus* omnibus reconventio discretis verbis conceditur. Quare autoritate Sichardi contradicentis non tam moveri debemus, quàm

quàm rei ipsius & Iuris veritate, cum semper non tàm quis sed quid dicat sit considerandum arg. l. sed licet de offic. præsid.

CAPUT UNDECIMUM.

An clericus agens coram Iudice seculari possit sub eodem Iudice reconveniri?

SUMMARIÆ

- 1 Canonistæ hanc quæstionem non decidunt.
- 2 Panormit. eam parum utilitatis habere putat.
- 3 Felin. arbitrio lectoris relinquit.
- 4 Clericus agens coram Iudice seculari ibidem reconveniri potest, per rationes nu. 6. 7. 8. 9. 10 & 11. expressas.
- 5 In Iudiciis æqualitas est servanda.
- 6 Nusquam reperitur clericum agentem coram laico reconveniri non posse.
- 7 Ubi eadem ratio, ibi idem Jus statui debet.
- 8 Clericus ubi contraxit, ibi conveniri potest.
- 9 Actor ubi agit, ibi Iudicium recusare nequit.
- 10 An novella, de S. S. Episcop. cap. 25. correctâ sit, per auth. statuimus, C. de Episcop. & cler.
- 11 In quæstione dubia de Jure canonico, sed clara de Jure civili standum est Juri civili in utroq; foro.
- 12 Respondetur ad argumenta Canonistarum contraria.
- 13 In causis merè spiritualibus quæ pertinent ad censuram Ecclesiasticam clericus coram laico iudice reconveniri non potest.
- 14 Ratio assignatur ratione causæ.
- 15 Clericus

- 15 Clericus agens subicit se jurisdictioni Laici.
- 16 Etiam necessitate urgente.
- 17 In Judiciis respectus personarum haberi non debet.
- 18 In certis non est locus conjecturis.
- 19 Explicatur c. qualiter de jud.
- 20 Leges saculares in merè civilibus non constringunt clericos.
- 21 Exceptio de Regula, ejusdem est materiae cum Regula.
- 22 In toto jure generi per speciem derogatur.
- 23 Per Reconventionem fit prorogatio jurisdictionis.
- 24 Prorogatio non fit à lege.
- 25 Prorogatio est privatorum.
- 26 est facti.
- 27 Prorogatio non fit à specie ad speciem.
- 28 Clericus non potest, nisi in Judicem Ecclesiasticum consentire.
- 29 Effectus reconventionis, quod quis aliena jurisdictioni subicitur, non ex voluntate, sed legis dispositione oritur.
- 30 Concurrentibus duabus Regulis quarum una est affirmativa, altera negativa, potius sequenda est negativa.
- 31 Limitatur Regula clericum coram laico reconveniri posse tribus modis. num. 32. 33.

PRædictis quæstionibus illustribus, annectitur hæc quæstio perelegans, quidem & jucunda, sed maximis obstructa difficultatibus, adeo

adeò ut Andr. de Barbatia *in c. at si clerici ext. de judic. pro ut eum refert ibid. Dec. nu. 155.* affirmare non vereatur, eam indigere Imperatoris, vel Pontificis decisione. An videlicet clericus agens coram Iudice seculari, adversus laicum possit, coram eodem non obitante fori sui Ecclesiastici privilegio reconveniri? Quam quidem Canonistæ; rotunde hætenùs non deciderunt Panormit. *in d. C. etsi clericus nu. 19.* eam elevare conatur quasi suo Iudicio parum utilitatis habeat: cum tamen vix altera æquè in foro judiciisquæ frequentata quæstio inveniatur.

Felinus verò *in d. c. caterum nu. 10 de judic.* eam relinquit arbitrio lectoris, ut ita tecto latere possit abcedere. Verùm cum Iurisconsulti munus sit, æquum ab iniquo, justum ab injusto discernere, non his circuitionibus, & præstigiis uti solent, sed schaplam schaplam, ligonem ligonem vocare, ideoquæ intrepidè statuendum est, clericum convenientem laicum in Iudicio seculari non injuria ibidem reconveniri; clericorum autem appellatione hic comprehendo omnes, qui divino cultui ministeria religionis impendunt, quorum personas & officia pluribus describit Barcholdt *in cum. feudor. tit. 5. rationes decidendi hujus affirmativæ opinionis potissimum sunt hæ.*

1. Quod in Iudiciis æqualitas studiosè sit observanda, C. *in Iudiciis de R. l. in 6, text. in l. ult. de fructibus*

fructibus & lit. expens. ubi dicitur, non esse ferendum eum, qui propter privilegium suum ab adversario aliquid consequi potest, quod ipse conventus pati nolit, idque ad omnes cujuscunque dignitatis personas ibid extenditur, sed summa esset inæqualitas, ne dicam iniquitas, laicum agentem coram Iudice ecclesiastico, posse à clerico in eodem Iudicio reconveniri, non autem vicissim, clericum coram Iudice seculari, at non immeritò dixerit Iohan. Andr. contrariam opinionem sapere Tirannidem, maxime cum ratio reconventionis nitatur Iure divino. Matth. c. 7. Quod vultis homines vobis facere, hoc & illis facite, & naturali æquitate, sine cujusque indignatione, ut cujus in agendo sequitur arbitrium, eundem & contra se habere Iudicem non recuset *d. l. Papin.* quod ipsi canones sequi non dedignati sunt *in cap. accusatores §, cujus in agendo 3. 9. 8.* ergo clericus agens coram Iudice seculari, eumque velut competentem in sua causa approbans meritò reconveniretur: & cum naturalis ratio hoc inter ipsos clericos justum statuatur, quod invicem agentes possint coram non suo Iudice ecclesiastico reconveniri, *per text. in c. i. de mut. petit.* rectè hinc concluditur, idem jus statuendum esse, si ipsi experiantur adversus laicos coram Iudice seculari, utpote qui omnibus hominibus commune est, & apud omnes per æquè custoditur §

Jus autem civile in fine instit. de I. N. G. & C.

2. Hac sententia etiam confirmatur, quod *6.* nusquam in Iure Civili & Canonico speciatim prohibitum reperitur, clericum agentem coram Iudice laico non posse reconveniri. Ergo hujus quæstioni decisio manebit sub dispositione Iuris communis, quo actor non obstante suo privilegio vel ulla fori exceptione declinatoria, eum Iudicem, quem agendo approbavit, & reconventus contra se Iudicem ferre cogitur *2. §. sed etsi l. qui non cogitur 22. de judic. d. l. cum Papin.*

3. Ubi eadem est ratio, idem quoque ius statuendum est, maximè cum inter actorem & *7.* reum mutua sit correlatio, unde quod in uno statuitur, hoc porrigitur quoque ad alterum *d. l. ult. C. de fructib. & lit. expens. l. non debet ubi Decius nu. 2. de R. I. sed de auth. & conseq. item Novell. 96 §. illud.* ideò compellunt reum invitum agere coram eodem Iudice: durante prima lite, ne propter diversa judiciorum tribunalia litibus implicentur & fiant lites immortales, contra *l. properandum C. de Judic.* quæ ratio etiam hoc casu obtinet, quando clericus agens coram Iudice laico reconvenitur. Idque vel maximè procederet; si actiones essent connexæ, quæ necessario ab uno eodemque Iudice tractandæ sunt, ne continentia causæ dividatur, aut vanè pronunciatur, *l. in hoc 20. famil. herciscundæ rot. tit. de quibus rebus ad eundem Iudicem eatur l. cogni-*

tio 8. l. seq. de lib. causis l. 1. §, ult. quæ senten, sine appell. rescind. l. nulli 10. C. de Judic.

8. 4 Clericus ubi contraxit, ibi conveniri potest & alterius jurisdictioni subijci c. dilecti, c. ult. de foro competen. sed agens contra laicum respectu competentiaæ Iudicis cum eo quasi contrahit, per l. 3. §, idem scribit de pecul. ergo coram Iudice seculari ubi contraxit reconveniri potest: neq; id adeò verum est, cum & alii permulti sint casus quibus clericus coram Iudice seculari respondere tenetur c. verum c. ex transmissa ext. de foro compet. C. cæterum de Judic.

9. 5. Enucleati Iuris est, qui non cogitur in aliquo loco iudicium pati si ipse ubi agit, cogitur vicissim ibidem respondere l. 22. de judic. à quo Iure ne legati quidem qui Reipubl causa absunt, excipiuntur l. 2. §. sed etsi agant de judic per quem text. solùm nonnulli hanc quæstionem non malè definiunt. Cui accedit, quod Iudex qui se vult excusare ob privilegium à iudicando antequàm iudicium susciperet, non audiatur, ideò quod semel agnoscendo iudicium renunciaverit recusationi l. pen. §. ult. de vacat. & excusat. numer. ergò & clericus, licet regulariter jurisdictioni Iudicis secularis sit exemptus, tamen si coram hoc alios convenerit, meritò reconvenitur: cum reconventio adimat actori omnem exceptionem ex persona & privilegio suo, ut ait Br. auth. & conseq. num. 13.

6. Textus est pro hac sententia expressus, & 10
q. in terminis Novell. d. SS. Episcopis & C. 25. incip.
Reverendiss. ubi clerici, licet aliàs ex nulla causa,
 five privata, five publicata, coram aliis quàm
 suis Episcopis conveniantur, tamen si ipsi alios
 in foro seculari conveniant possunt ibidem re-
 conveniri. Neque verum est, quod quidam con-
 tra hunc textum objiciunt, quod sit correctus,
 per novissimam Friderici Imperatoris constitu-
 tionem *in auth statuimus C. de Episcopis & clericis*,
 quod nullus ecclesiasticam personam in Crimi-
 nali, vel Civili quæstione ad Judicium seculare
 trahere valeat. Nam præterquàm, quod text. ni-
 hil de reconventionem disponat, sed simplici dun-
 taxat conventionem, ut innuit verbum trahere,
 trahuntur, & ducuntur rei, trahunt & ducunt
 actores. certi Juris legem generalem præceden-
 tem, nisi expressè hoc dicat per *text. in ca. 1. de*
constit. l. 6. Nihil autem de casu reconventionis
 d. *auth.* disponit, ergo sub dispositione sua manet

Dénique per manus vulgo traditur: quoties 11
 quæstio aliqua est dubia Jure canonico: sed clara
 & expedita Jure Civili, quod standum sit 11. in
 utroq; foro C. 1. & 2. *ubi can. de operis novi nunciat.*
Marant. p. 3. n. ubi, Sed in proposito casus Jure
 Civili est clarus & planissimus, sicut ex adductis
 arg. liquidò apparet Ergo hæc decisio in utro-
 que foro est observanda, quam etiam sequitur
gloss. singul. in c. at si clerici, in verb. non tenet de jud.

ubi eam antiqua consuetudine approbatam dicitur
 ideoque multò minùs in judicando ab ea rece-
 dendum esse per l. 37. l. seq. de ll. & in C. 1. verb.
 super suis quæstionibus in fine de mut. petit. sequi-
 tur Br. in d. auth. & consequenter num. 19. Salicet.
 ibid. nu. 56. eamque veram & communem calcu-
 lo receptam dicit Decius in d. c. at si clerici num.
 165, seq. Socin. in c. 1. in art. n. 21. circa finem de mut.
 petit. Marant. p. 3. distinct. 6. n. 53 Hannot. in tract.
 Judi. p. 1. tit. de reconvent. circa finem ubi etiam
 hanc usu (frequentari) receptam esse testatur.
 Quibus subscribit Myns. obser. 66. vers. primus est
 cent. 2. Gail. remissivè lib. 1. obser. 37. nu. 6.

12 Nunc diluenda sunt adversariorum argumen-
 ta, ex quibus omnium vehementissimus est Ab-
 bas Panorm. in d. c. at si clerici nu. 21. vers. restat,
 ergo 1. de judic. primò objicitur. Quod clericus
 non possit litigare coram Judice seculari, neq;
 ab illo absolvi nec condemnari sub cominatione
 gravissimæ pænæ, can. 1. & 2. can. qualiter nu. 9.
 1. c. nullus, C. si diligenti de foro compet. d. auth. statui-
 mus, C. de episc. & cleric. Responsio est quod cleri-
 ci sanctiores & majores laicis c. denique 96 distin.
 & omni Jure tam divino quàm humano, tam
 legibus imperialibus quàm sacrorum canonum
 sanctionibus exempti à jurisdictione laicorum,
 can. si imperat, 96, distinct. latè Panormit. in d. c. at
 si clerici nu. 24. hinc dicitur in C. qualiter in fine de
 Judic. Quod omninò clerici non possint trahi à
 laicis

laicis ad Iudicium seculare, quæ particula omnino habet præcisam significationem, & intelligi potest, five per modum simplicis conventionis ex quibus omnibus confici videtur, clericum coram laico Iudice non posse reconveniri.

Verùm hæc & ejus formæ alia argumenta una responsione, velut Delphico gladio confici possunt, ut procedant, scilicet in causis merè spiritualibus. Et quæ pertinent ad censuram ecclesiasticam, quod in his clericus à laico Iudice judicari non possit, *d. c. denique 96. in f. cum simul supra alleg.* De quibus coram Iudice seculari non conveniri, ita nec reconveniri potest: quod ipse hætenus quidem concedo, cum hoc casu non ipse clericus ex persona sua, sed causæ natura, hunc Iudicem dedignetur, sitque reconventio ob defectum Jurisdictionis, ipso jure nulla *Br. in d. auth. & consequenter nu. 3. & 9 Et innuit gloss. in C. 1. in verb. super suis quest. vers. nisi sit causa quæ coram Iudice ecclesiastico sit tractanda, ext. de mut. petit. in aliis igitur causis de quibus Iudex secularis cognoscere potest, procedet reconventio, licet clericus sit, qui reconvenitur.*

2. Ita ad iura in contrarium adducta responderi potest, quod procedant quoties clericus coram Iudice seculari, reque constituitur, & aliqua actione urgetur, ut se coram Iudice seculari se defendat *arg. l. libertus 14. de in jus voc. tunc enim Iudicium redditur in clericum invitum l.*

15 *inter 85 §. 1. de V. O. & trahitur ad Iudicium se-*
culare. Quo casu non immerito Judicem vel in-
competentem recusat, quemadmodum textus
ipsi præcitati aperte ostendunt: atque in recon-
ventionem non trahitur clericus ad Iudicium se-
culare, sed ipse ultrò agendo eò provocavit,
subjiciendo se alterius jurisdictioni, l. est recep-
ceptum 14 de jurisd. l. 1. de Judic. Ergo non inju-
ria reconvenitur.

Neque huic solutioni obest. Quod tunc per reconventionem invitatus trahatur, & reus constitutatur, quia hoc scire debuit ipsa naturali ratione suadente, ut quod Juris in alium statueret ipse, eodem quoque uteretur C. 1. in verb. rationis ordo, & ibid. gloss. ext. de mut. petit. ideo sibi jam hoc imputet, quod prospicere debuisset arg. l. si quis domum §. 1, in fine locat.

16 Cui rursus non adversatur clericus necessitate quadam cogitur Judicem laici adire, ex juris communis regula, qua actor sequitur forum rei l. ult. C. ubi in rem actio, quod equidem minimè faceret, quod sibi debetur à laico consequi posset. Nam eodem modo vicissim laicus tenetur adire Judicem ecclesiasticum, quod aliter suum consequi à clerico non possit, & tum ibidem ab eodem reconveniri potest, quod canonistæ omnes fatentur in d. c. an si clerici. Ergo ne Iudicium claudicet, cum clericus sibi petat iustitiam exhiberi à Iudice seculari, non debet eandem a-

clori

etori coram eodem Judice denegare, ut inquit
textus *in d. c. 1. de petit.*

Sic quoque non adversatur, quod maxima sit
prærogativa clericorum præ laicis, eorumque
status multò dignior & sanctior *d. can. 96 distin.*
Nam in Iudiciis non est acceptatio personarum
habenda, *C. in Iudiciis de R. I. in 6* sed perpenso
Iudicio, prout quæque res postulat, ex iure &
æquitate statuendum est *arg. l. prospiciendum de*
pænis. 17

Denique si major se subiciat agendo alterius
iurisdictioni, tunc potest ei & adversus eum Ius
dici *d. l. est receptum de Jurisdic. l. ille à quo 13. §.*
tempestivum ad SC. Trebellianum.

Cui solutioni non adversatur. Quod Panorm.
in d. c. atsi clerici n. 24 de Judic. ait: non esse ve-
rissimile voluisse Papam contra tam illustria pri-
vilegia Clericorum, quibus coram Iudicibus se-
cularibus respondere non tenentur, quod re-
conventionem eorum Iurisdictioni subijci pos-
sent maximè, cum ut ibid. ait, post *d. l. cum Papin*
non sit proditum Jus aliquod, quod hunc casum
nominatim definiat: nam in incertis est conje-
cturis & argumentis verisimilibus locus, non
incertis *l. continuus 137 §. si ita stipulatus de V. O.*
& magis verissimile tollit minus: major præsum-
ptio minorem. *l. non est, vers. cum similibus*, quod
metus causa gestum est. Sed de proposita quæ-
stione textus est satis firmus *in d. c. 25 Novell. de* 18

SS. *Episcop.* suntque longè fortiores præsumptiones pro sententia affirmativa. ergo istis conjecturis non est locus, ut omittam quid quærere legem, ubi est ratio naturalis, nihil aliud fit quam intellectus infirmitate prodere, ut Aristotelis autoritate ostendit Tiraquell. *in tract. cessant, causa in prim. limit. nu. 67 cum seq.*

79 Sic denique non facessit negotium C. *qualit.* Quia & ille textus disertè loquitur de clerico, qui ad Iudicium seculare trahitur, atque ita convenitur, non qui alium trahendo reconvenitur.

Deinde particula omnino, quæ in fin. d. c. subjicitur ad præcedentia restringenda est, quod scilicet Clericus non possit trahi ad Iudicium seculare omnino, hoc est, neque per viam appellationis, neque per viam denegatæ iustitiæ, de quibus duobus consultatio Papæ proposita ibi fuit, non autem de reconventionem: cuius ne minimo quidem verbo fit mentio.

2. Deinde huic decisioni objicitur quod leges seculares non constringant Clericos C. *Eccles. S. Mariæ ext. de constit.* Sed II. quæ pro contraria, sententia stabilienda supra præfatæ sunt, sunt leges civiles. Ergo non constringunt Clericos, quia & hi per reconventionem alterius quam sui Judicis Iurisdictioni subijci possint. Sed in promptu est solutio ad argumenti propositionem, scilicet in causis merè spiritualibus quæ determinari debent, secundum sacros Canones, non

non secundum Jus Civile per *d. c. Ecclesie text. de Novel. de sanctiss. Episcop. c. 21 in fine*, in aliis autem causis prophanis etiam Clerici legibus Civilibus obligantur *l. leges 3, l. 9. C. de ll.* Qualis est hæc reconventionis materia: quæ tum & ipsa Jure Canonico non uno in loco est approbata per Iura supra *c. 2.* adducta.

3. Opponitur: quod Reconventionis casus non sit exceptus de regula, qua Clericus prohibetur condemnari à laico *c. cum ab homine ext. de Judic. c. nullus ext. de foro compet.* Ergo manebit sub dispositione regulæ, præsertim cum hic casus specialis nota sit dignus, ideoque cum specialiter non sit expressus, pro neglecto habetur per *text. in C. quamvis de præbend. lib. 6. l. item apud 14 §. hoc edicto de in jur.*

Respondetur Exceptionem omnem esse de regula. hoc est, ejusdem materiæ cum regula, *l. nam quod liquida de pecun. legata.* Sed regula prædicta loquitur de conventionione simplici, quando scilicet, Clericus coram Iudice seculari convenitur. Ergo ad reconventionem minimè extenditur, quod etiam probat *gl. in d. c. nullus, in verb. aut condemnare ext. de foro compet.* Ad alterum vero respondetur, Iura & leges generaliter constitui non in singulas personas, sed cum sententia earum manifesta est, interpretatione ad similes casus, qui eandem habent rationem, extendi, *l. jura 8, l. neque leges 10 cum seqq. de legibus*
idco.

ideoque necesse non fuit specialem hac de re legem Clericis promulgare.

Objicitur Quod in toto Iure generi per speciem derogari, scilicet ubi de abrogatione vel derogatione speciali liquidò constat d. 11. sed hoc nusquam in Iure Civili vel Canonico speciatim expressum est, quod Clericus agens coram Iudice seculari, coram eodem non debeat reconveniri, imo verò contrarium uspiam, ut in principio hujus quæstionis supra demonstratum est Ergo ubi non apparet de expressa derogatione; leges priores ad posteriores trahuntur, *l. non est novum l. seq. de ll.*

- 23 5. Objicitur. Quod per reconventionem fit prorogatio jurisdictionis in Iudicem *Dd. communiter in d. auth. & conseq.* sed Clericus nec expressè, nec tacitè jurisdictionem Iudicis secularis prorogare potest. *text. in C. si diligenti ibid communiter Canonistæ ext. de foro compet.* Ergo nec reconveniri. Ad quod argumentum ita respondet Br. *in d. auth. & conseq. nu. 19* hoc verum etiam in prorogatione voluntaria, quæ fit ab homine, secus esse in prorogatione necessaria, quæ fit à lege, ut in reconventionem, quæ adimit a-
 15 ctori omnes exceptiones fori competentes. *d. l. cum Papin. & ibid. Salicet. Socin. in d. ca. 20,* Sed tutius est, respondeamus negando per reconventionem ullam fieri prorogationem jurisdictionis, neque ab homine, quia actor recon-
 ventus,

ventus, nolens volens coram eodem Iudice re- 24
spondere compellitur *d. l. cum Papin.* Prorogatio
autem omnis fit, utriusque litigantis consensu,
l. 1. & 2. de judic. neque à lege, quia hæc non da-
tur prorogare jurisdictionem, quod hominis est
sensu & ratione præditi *d. l. 1. & 2.* sed dare &
deferre jurisdictionem Iudici

Præterea prorogatio est privatorum *d. l. 1.* 25
verb. inter privatos de judic. sed lex est Iuris publi-
ci *l. 1. §, hujus de Just. & Jur.*

Denique prorogatio est facti, quod Iuri op- 26
ponitur, ideoque nec præsumitur nisi probetur
l. in bello 12 §, 1. de capt. & post revers. Ius autem
non probatur *l. ab ea parte §, de probat.* Tribuit
igitur jurisdictionem Iudici in personam actoris
reconventi, non prorogatio litigantium, sed *d.*
l. cum Papin. & similes, quæ de hac materia lo-
quuntur.

Unde sextò non obstat: Quod prorogatio 27
non fit de specie ad speciem diversa, *l. 2. §, 1. ubi*
DD. de judic. sed amissa reconventionem coram Iu-
dice seculari fit prorogatio à jurisdictione Cle-
rici, ad laicum, maximè considerata persona
ipsius Clerici: cujus contemplatione, & ipsa
causa quodammodo est spiritualis. Nulla enim
hic fit prorogatio sed lex defert jurisdictionem
Iudici in personam actoris reconventi: & ut
fieret prorogatio non tamen fit à specie ad spe-
ciem diversam: siquidem non à persona Clerici
causa

causa ipsa datur Ecclesiastica, sed à materia cum quaestio de usuris, decimis, de Iure patronatus; de matrimonio & similes mancant causæ spirituales, etiamsi laici de his agant aut conveniantur.

- 28 7. Objicitur: Quod in Clerico cesset ratio reconventionis express. *in l. cum Papin. C. de sent. & interloc.* quia dedignari Iudicem vel ejus arbitriū sequi, est actus meræ facultatis & voluntatis, qua destituitur Clericus, qui ut maximè velit, non potest in alium quàm suum Iudicem Ecclesiasticum consentire *d. c. si diligenti, ext. de foro compet.* Ergo & ipsa quoque reconventio, & hanc optimam atque urgentem rationem dicit Panormit. *in d. c. atsi clerici num. 24.*

Verùm si hæc ratiocinatio valeret, ne quidem coram Iudice Ecclesiastico non suo posset Clericus reconveniri, eadem obstante ratione, quod Clericus in alium quàm suum Episcopum consentire non possit *d. c. si diligenti.* Quod tamen falsum est, quia etiam coram suo Iudice Ecclesiastico reconveniri potest, ut est *textus expressus in C. 1. de mut. petit.*

- 29 Deinde effectus reconventionis, quo actor alienæ Iurisdictioni subicitur, non oritur ex ejus voluntate, sed ex dispositione legis, quæ vult, quod actor hunc Iudicem non debeat dedignari contra se, quam in sua causa agendo approbavit *d. l. cum Papin.*

Denique non facessit negotium argumentum
Decii in d. c. 20 si Clerici, nu. 163. Quod concur-
rentibus duabus regulis : quarum altera est af-
firmativa, altera negativa, potius sequenda sit
negativa, Br in l. 3, §. libert. per textum illum de
suspect. tutor. & per consequens negantem po-
tius sententiam probandam esse, Clericum co-
ram Iudice seculari reconveniri non posse. Re-
spondetur enim primò. Propositionem quidem
veram esse, si negativa sententia validioribus
argumentis nitatur, ut exemplum est in §. item
preteritum Inst. de empt. & vend. Cæterum si affirma-
tiva solidioribus rationibus sit munita, hæc præ-
ferenda est negativæ, ut exemplum extat in l. 10
C. de condict. indebiti & §. si quis in aliena tabula, In-
stit. de rerum divis. Deinde respondetur, argumen-
tum procedere ubi de improbatione Iuris ambi-
gui & controversi agitur, teste Cic. lib. 2. de in-
vent. Et Duac. in tit. ff. d. ll. cap. pen. non autem
ubi Ius clarum est, vel minimè controversum,
ut hic per textum in d. Novell. de sanctiss. Episcopis c.
25. & alias rationes pro se affirmanti conclusio-
ne super adductas. Quo casu id omnino sequi
debemus, etiam si durum esset l. prospexit, qui ei
à quibus manumiss. Cum de interpretatione inter
Ius æquitatemque interposita, solus Imperator
cognoscat qui legem tulit. l. 1 l. leges 9, C. de le-
gibus. Quamvis in proposito Ius Reconventio-
nis naturali æquitate nitatur, ut sæpè numero
jam

jam probatum fuit: Atque hactenus de dubitandi rationibus

31 Limitatur autem hæc sententia nostra, quod Clericus etiam coram Iudice seculari reconveniri possit, multifariam, sed præcipue tribus modis.

1. Nisi laicus dolo fecisset, injuriam fortè vel damnum Clerico inferens, ut si eo nomine ageret coram Iudice seculari, vicissim ejus Iurisdictioni per reconventionem subjiceretur, *textus in l. 2, §. sed etsi agant, Vers. non tamen de Judic: & in c. relatum 21 §, ad hoc de Jure patronatus, Cessante itaque hac dolosa machinatione dubium non est locum fore reconventioni, teste Speculat. in tit. de Reconventionem, §, nunc dicamus num. 8, Socin. C. 1. art. 5. num. 28 de mutuis petit.*

32 2. Nisi causa reconventionis esset spiritualis, Et Iudex secularis: tum ex defectu Iurisdictionis cessaret reconventio, *per ea, quæ notat Br. in d. auth. & consequenter, num. 9, Salicet. ibid. nu. 6, Specul. in §, nunc dicamus nu. 7, Marantha parte 4, distinct. 6, nu 53. Diversum esset si Iudex fuerit Ecclesiasticus, tunc enim Clericus Clericum de causa tam spirituali quàm prophana reconvenire potest. d. ca 1 & ibidem Socin. art. 5, n. 27 §, Ego vero, & nu. 29 de mut. pet. textus in C. 2, de ord. cogn*

33 3. Limita Nisi Clericus criminali actione quæ infamat vel capitalis est reconveniretur, *ita gl. in d. c. atsi Clerici in verb. non tener, Panormit. ibid, latè num,*

num. 20 & seq. de judic. Socin. in c. 1, art. 5, num. 30 de mutuis petit. Maranta d. decis. 9, num. 53 quam sententiam communem esse testatur, Clarus in pract. crimin. quest. 36 num. 6. Sed hanc limitationem ita accipiendam puto, si crimen sit Canonicum vel ageatur de pœna Canonica infligenda: de his enim Iudex laicus cognoscere non potest. Secus si pœna esset Civilis, vel pecuniaria: tunc enim locum habere reconventionem ex his quæ prolixè sup. Cap. notata sunt, intelligitur.

CAPUT DUODECIMUM.

An studiosus conveniens civem vel alium plebeium, coram magistratu municipali possit ibidem reconveniri, & vicissim conventus coram suo Rectore, num illos coram hoc ipso reconvenire possit.

SUMMARIUM.

- 1 *Questio proposita deciditur affirmativè quinque rationibus num. 3. 4. 5. & 6.*
- 2 *Studiorum causa absens Reipubl. causa abesse intelligitur.*
- 7 *Recensentur assertæ hujus assertionis.*
- 8 *Enumerantur contraria opinionis Dd.*
- 9 *Ratio prima.*
- 10 *Ratio secunda.*
- 11 *Ratio tertia.*
- 12 *Respondetur his rationibus.*
- 13 *L. cum Papinianus loquitur de Iudice delegato.*
- 14 *Recto-*

14 Rectores Academicarum habent ordinariam Jurisdictionem.

15 Etiam in extraordinariis persecutionibus locum esse reconventioni.

1. **E** Legans quidem & quotidiana hæc quæstio & Academicis scitu maxime necessaria, quam affirmativè similiter decido. videlicet iam civem, vel quem alium cerdonem coram Rectore à studioso, quam vicissim hunc ab illis coram Magistratu urbis reconveniri posse. Rationes decidendæ non sunt longius conquærendæ. Primò enim hæc sententia latis confirmatur *tex. l. 2. §, Et si agant de Jud.* argumentando à legato, qui Reipublicæ causa abest, at qui studiorum gratia abest Reipubl. causa abesse intelligitur. *l. si longius 18 §, l. cum ibi notat de Judic. & in auth. habita C. ne filius pro patre.*

3. Secundò probatur hæc adsertio Iuribus generalibus; quæ de hac materia loquuntur, ut *l. 22 de Judic. l. cum Papin.* ubi etiam gl. format simpliciter casum de studioso: quod conveniens alium coram Consule Civitatis, possit ibidem non obstante suo privilegio reconveniri & vicissim

4. Tertiò: Quia iniquum esse, posse quidem plebeium cum studioso agere, non etiam hunc cum illo coram eodem Iudice per *text. in l. si idem n. de Jurisd & in l. 4, Mandat.* cujus ratio magna est & gravis, teste Cujac. *lib. 2, obse. C. 34, si quidem*

dē ex vulgari Iuris Regula, non debet auctori licere, quod reo non promittitur cujus conditio longē est favorabilior. *l. non debet, l. favorabiliores de Reg. Jur.*

Quartò : Privilegium Principis, quod à diurna indulgentia proficiscitur quàm plenissimè interpretari debemus *l. 3, de Constit. princip. maxime si non tendat in præjudicium alterius l. 2, §, si quis à principe.* Ne quid in loco fiat publico Ergo & privilegium Friderici Imperatoris studiosis indultum in *d. auth. habita & de reconventione impetrandum* : quod studiosi conventi coram suo Rectore, vel Episcopo possint agentes in iudicio reconvenire : nam si aliter interpretaremur, eveniret, ut quod favore studiosorum est concessum privilegium, id in odium eorum detorqueretur, dum auferret studiosis beneficium Iuris communis, quo quilibet Reus potest actorem suum coram eodem Iudice, durante iudicio reconvenire, Eumque ita alterius, quàm sui Iudicis jurisdictioni subicere. *d. l. qui non cogitur d. l. cum Papin.* quod iniquum esset & contra legem *q. favore, 6. C. de ll. nulla 25 eod. tit.*

Quintò : Quia lex cum tribuat jurisdictionem Judici in personam actoris conventi, quod nulla fori declinatoria exceptione eum, velut incompetentem repudiare queat, *d. l. cum Papin.* profectò dici non potest Rectorem civis conventi esse Iudicem incompetentem, vel Consul-

lent

Iem aliumve Magistratum municipale, studiosi reconventi, cum hactenus Iurisdictionem à l. habeant *l. i. in pr. de off. ejus cui mandat. est Jurisdic. l. & qui 6, de Jurisd. l. pen. de Judic. cum similibus.*

7. Et hanc sententiam quam verissimam puto, quam suffragiosus comprobat Panormit. *in c. 1, nu. 37 Socin. ibid. art. 4. nu. 11 circa med. vers. sed adverte & nu. 12 §. circa secundum vers. item fere.*

8. Verùm enimverò ab hac sententia recedit Cynus *in auth. habita na. 10 Et ibi Salicet. nu. 25 C. ne filius pro patre*, quos novissimè secutus est Julius Pacius *in libro singulari ad auth. habita c. 9. nu. 15.* dicens eam communi calculo receptam esse: quod studiosus conventus coram suo Judice, vel Rectore non possit civem, vel alium cerdonem reconvenire. Rationes Cyni & aliorum quibus moventur hæ sunt præcipuæ.

Prima. Quod hic cesset ratio reconventionis *ex d. l. cum Papia. & d. can. cujus in agendo 3. 9. 8.* Quia actor non elegit hunc Judicem studiosi, quod fieri tamen deberet, secundum *leg. cum cleric. in pr. C. de Episcopis & cleric.* sed ipse studiosus conventus habet electionem, coram quo Judice si plures habuerit, velit respondere *de auth. habita in fin.* Quod si fiat, jam non ipse trahitur, sed potius actorem trahit, *quo facit l. ult. Quod quisque juris in alium statuere.*

9 Secunda, Reëtor vel doctor Academiae est Judex duntaxat certarum causarum, nimirum quæ

moventur contra studiosos, non quæ ab his contra alios non subjectos Iurisdictioni Rectoris *d. auth. habita*. Ergo cessabit reconventio *arg. l. non distinguemus 32 de recept. arbit.*

Tertia ratio est Pacii, præallegato loco, quod *d. l. cum Papin. & auth. & conseq. de Iudice ordinario* qualis non est Episcopus vel Rector, quibus Frider. Imperator Iurisdictionem tantum in eis causis concessit, in quibus contra studiosum agitur, non verò in aliis, in quibus ipse contra civem vel alium plebeium per reconventionem experitur, ideoq; ad hunc casum *de auth. habita*, extendi non posse, cum concessio Iurisdictionis sit stricti Juris, verum horum opinio merito improbatur, adeoque explosione digna est, cum communis Iuris beneficium studiosis auferat, quo quilibet suum actorem, coram eodem Iudice reconvenire potest, & cum civis studiosum coram suo Magistratu agentem, reconvenire posset, cur non idem, & quidem multò magis studioso concederemus, cujus causa longè favorabilior est, vel ipse Imperator *in d. auth. habita* fateatur.

Neque obstat primum Cyni argumentum, quoniam ut reconventioni locus sit, necesse est reum coram certo aliquo Iudice jam esse conventum, qui deinde velit coram eodem actorem suum reconvenire. *arg. C. dispendia §, reus quoque de rescript. lib. 6*, Studiosus itaque si ex consuetu-

dine loci plures habeat Iudices coram quibus conveniri possit, etiam ab uno citatus comparuit, causamque suscepit, inducitur præventio, neque postea ad alium confugere potest *l. si quis 7, de judic. pen. & ult. de foro compet.* nisi forte postea nova suspicionis causa superveniat, quocalu ille Iudex quidem recusari potest, veruntamen utraque causa coram alio Iudice tractetur per textum in Novell. 96 §, illud & de auth. & consequenter, Quare nihil causæ est, cur actor coram Iudice studiosi reconveniri non possit, etiam si ipse postea alium elegerit, ex iusta suspicionis causa, quicquid Socin. in d. c. 1. art. 4, nu. 11 circa med. de mut. pet. & Maranta parte 4. distinct. 6, nu. 68 vers. quod verò ad Iudices dissentiant.

Quod autem prædicti interpretes ideo hic aiunt reconventiones cessare, quod actor Iudicem studiosi non solus eligat, sed quodammodo ipso studioso consentiente, utpote qui alium eligere potest, si sibi displiceat *d. auth. habita in fine*, Admodum frigidum est argumentum & aliquoties in hoc tractatu confutatum, cum nulla lege vel ratione probari possit, ideo reconventioni locum non esse, quod Iudex utriusque litigatoris consensu sit electus, quemadmodum accuratius enucleatum scio sup. ca. 10. ut silentio præteream Iuris ignorantiam neminem excusare *l. 7, de juris & facti ignor.* Actor enim scire debuit studiosum conventum hanc electionem habere

bere coram quo velit Iudice respondere *ex d. auth. habita.*

Neque huic obstat. Quod privilegia sint facti alieni *text. in c. de constit. lib. 6,* cuius ignorantia excusat *l. 2. & 3. l. regulariter de juris & facti ignor. l. ult. pro socio,* Quoniam hoc verum est, de privilegiis non insertis Corpori Juris, quorum probabilis est ignorantia, ut rectè Johannes Faber monet *in §, sed & quod principi nu. 2, instit. de J. N. G. & C.*

Secùs si in Corpus Juris sint redacta, ut hoc privilegium *d. auth. habita,* tunc enim Juris sunt non facti & appellatione legis generalis continentur *Jason l. 3. nu. 9. quod quisque Jur.*

Sic quoque non admodùm urget secundum argumentum: Quod Iudices studiosos de certis tantùm causis cognoscant, nimium quando contra eos agitur, non cum ipsi adversus alios exponuntur *d. auth. habita.*

Quia: quod motam reconventionem lex ipsa defert, Iudici jurisdictionem in personam agentis, Iudicemque competentem facit *d. l. cum Papin. quem cognitionem habere dubium non est l. 4. de re judic.* Hinc est, quod etiam coram Iudicibus, ad certum genus causarum, vel personarum deputatis, procedat reconventio, per *d. l. si idem II §, Quod si mutue de Jurisd. marant. parte 4, distinct. 6, nu. 32* ut plenius supra ad pr. ca. explicatum recordor.

13 Tertium autem argumentum Pacii omninò, quod pace ejus dixerim, falsum est. Nam quod ait, *d. l. 1, cum Papin. cum aurb. seq.* loqui de ordinario Iudice, quomodò cum illo consentiet, quod ibidem asseritur, Iudicem illum coram quo actor conventus est recusari non posse, cum explorati Iuris sit, Iudicem ordinarium Iure Civili non recusari, sed duntaxat delegatum *l. apertissimi 12 & auth. si verò contigerit C. de judic.*

14 Deinde quod ait: Iudices studiosorum non esse Iudices ordinarios, multò est falsius. Habent enim Iurisdictionem ab Imperatore Friderico & ex *l. d. auth. habita.* Quomodo itaque non essent Iudices ordinarii, saltem speciales per *d. l. 1, in prin. de off. ejus cui demandata est Jurisdictio d. l. & quia de Jurisd. d. l. pen. de Jud.* idq; expressè etiam affirmat Salicet *in d. auth. num. 20*

Præterea quod ait Iurisdictionis concessionem ad casum reconventionis extendendam non esse, perquàm leve est. Nam & delegationes sunt stricti Juris *c. cum olim & c. causam de off. Jud. deleg.* Et tamen coram Iudice delegato obtinet reconventio *C. 1. de mut. petit.* Ne dicam hanc Pacii opinionem refragari *d. l. 3. de const. princip. ubi Modestini* ait beneficia Principum quàm plenissimè interpretanda esse.

Denique non conturbor eo, quod Pacius præallegato loco ait: contrariam sententiam communi DD. calculo receptam esse, à com-
muni

muni autem opinione consulendo, vel judican-
do non est recedendum *arg. l. unico verb. & sanè
cred. C. de off. Quaestor.* Nam præterquàm, quod
nullius DD. præferat testimonium, & optima
ratione sit receptum doctori nihil alleganti fi-
dem adhibendam non esse *Jason in l. ille nu. 1. C.
de collat.* Rectè insuper dicemus tunc demùm
communis opinionis rationem aliquam haben-
dam esse, quatenus legum nititur rationibus,
aliàs Iudicem impunè ab ea recedere posse, teste
*Wesemb. in §, responsa, num. 4, Inst. de Jure Natur.
Gent. & Civili* præsertim verò si specialis opinio
melioribus suffulta sit rationibus *per text. l. 1, vers
sed neque ex multitudine, C. de veter. Jure cnuclando*

Manet igitur hoc, civem vel alium plebeium
etiam coram Rectore reconveniri posse à studio-
to. Et si scrupulum quoque alicui hic moveret:
quod coram Rectore Academiae non procedatur
servato communi judiciorum ordine, ut libellus
offeratur, lis contestetur, *de quo in l. prolatam,
C. de sententia & interloc.* Sed summarie & de pla-
no, & sine strepitu judiciali, ut docet experien-
tia: ideoque actorem reconveniri vix posse, is
sciat quod etiam in extraordinariis persecutio-
nibus, & causis summariis locum habeat recon-
ventio *per textum express. in l. 1. §, ult. ubi hoc not.
Br. de var. & extraord. cognit.* ideoque studiosum
non cogi prius adversario suo coram Rectore
respondere, quàm aut is satisfecerit, vel repro-
miserit.

miserit, quod velit coram eodem suo Iudice reconventus stare. Hoc enim si facere noluerit, neque Rector compellat studiosum, ei in sua causa respondere, sed prorsus audientiam denegat arg. l. mutus §, pœna de procur. l. 28 §, & adijcitur, ex quibus causis major 25 l. 1, C. rerum amot. gl. in c. 1, verb. respondere de mut. petit. speculat. in §, restat, tit. de reconvent. parte 2, & Maranta parte 4, distinct. 6, nu. 9, Et hæc decisio imprimis est favorabilis, pro amplianda Iurisdictione Rectoris Academiae, qui cum in Cives aliosq; non habeat Iurisdictionem in simplici conventionione, tamen per reconventionem eam acquirit, vi effectûque reconventionis, per d. l. cum Papin. cum similibus.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De materia Reconventionis: & quarum actionum sit Reconventio.

SUMMARIA.

- 1 Regulariter in omnibus causis in quibus tenet conventio, conceditur etiam reconventio.
- 2 Respondetur ad l. cum Papinianus C. de Senten. & interlocut. omn. Jud.
- 3 Negocii vox quomodo in Jure accipiatur.
- 4 Reus conventus, una vel pluribus actionibus in eodem Judicio actorem reconvenire potest.
- 5 Respondetur ad objectionem quod debeat equatis esse conditio actoris & rei.
- 6 Exceptiones à Regula.

- 7 *Prima exceptio in deposito reconventionem locum non habere num. 7.*
- 8 *Secunda in causa spoliij.*
- 9 *Tertia in causa momentanea possessionis.*
- 10 *Quarta in causis mandatorum.*
- 11 *Quinta in den austregen.*
- 12 *Sexta in iudicio l. diffamari.*
- 13 *Septima in executivis.*
- 14 *Octava in omnibus causis quæ non habent iudiciale disceptationem.*
- 15 *Nona in omnibus causis, in quibus iudex, ratione causæ, de ea cognoscere non potest.*

DE quibus autem causis reconventio institui possit cum singulatim explicatum sit, difficile propterea ad generalem Juris Definitionem seu regulam recurrendum est, arg. l. 4, §. 1. *puto in fine, de hered. instit.* Nimirum de quibus causis actiones in Iure Civili proditæ sunt, de iisdem ut convenire, ita & reconvenire invicem permittitur: est enim reconventio nihil aliud quam actio, quæ ideò comparata est, ut quisque quod sibi ex quacunque causa debetur in Iudicio persequatur §. 1. *ubi Dd. l. de act. nulloq.* Iure prorsus adimi potest. Nec refert sit ne reconventio actionis cognatæ, vel diversæ per text. in l. cum Papin. 14. verb. *daturum vel facturum*, C. de sent. & interloc. Quæ omnem dandi vel faciendi causam complectuntur l. dedisse 26 l. verbum 218 de verbis sig.

fig. l. obligationum 3. in pr. de oblig. & act. Neque ob-
stat d. l. cum Papin. in fine in verbo in eodem negotio,
 quia ea solùm coarctanda sunt ad actiones mu-
 tuas, quæ ex eodem negotio invicem compe-
 tunt. Cum ratio dispositionis eam restringat ad
 limites ipsius rationis, Everhard. in Topic. loco à ra-
 tione legis strictæ num. 1. & seq. per text. ibid. citatos
 Quia hæc verba in eodem negotio ad quæstio-
 nem propositæ consultationis referenda sunt, an
 videlicet actor reconventus in eodem Iudicio
 vicissim reo respondere cogitur. Quam Justini-
 anus affirmando decidit, quod quem in agendo
 Iudicem observat actor, eum & contra se in eo-
 dem negotio id est in eadem lite, vel instantia:
 (sic enim passim negotii vox in aliis rescriptis
 accipitur ut in l. error 7. C. de iur. & facti ignor. l. 3,
 de error. advocat. c. 1. in fine de mutuis petit.) dedig-
 nari non debet. Deinde non solùm confirmat
 Justinian Papinian. & aliorum Iurisconsultorum
 sententiam, qui mutuas petitiones admittebant
 coram eodem Iudice l. si idem 11. §. 1. & 2. de Ju-
 risd. l. actione 23 depositi l. Lucius 28 in prin. mandati
 l. 1. §. ult. de variis & extraordin. cognit. sed etiam
 auget, quod idem juris sit in omnibus mutuis
 petitionibus, quibus reus actorem sibi aliquid
 dare vel facere oportere similiter intendit. Unde
 manifestum evadit, non solùm de reconventio-
 ne actionis mutuæ, sed etiam diversæ d. l. cum
 Papin. intelligendam esse, quod vel maximè ur-
 gent

gent verba illa, daturum vel facturum, quæ ad omnem omnino obligationem pertinent, licet Cuiac. *ad Novel. 96 circa finem* dissentire videatur. 4.

Porro neque hoc magnopere in considerationem venit, an ne reus una actione conventus, una vel pluribus in eodem Iudicio actorem reconveniat *per text. luculentum satis in l. omnium 37 §. 1. verbo plures intendat actiones adversarius de procurat.* Atque ita etiam ratiocinatur Panormitanus *ext. c. 1. n. 5. & Socin. ibid. art. 6. n. 8. & 48, ext. de mutuis petit.* Qui textus loquitur in numero singulari his verbis: actioni propositæ, & subicit postea actorem teneri reo super suis questionibus respondere in numero plurali. Estque *gl. in ca. 2. in verb. eodem modo, & ibidem quoq; Panormitanus num. 5. eod. tit.* Quibus addo in super textum in *l. qui non cogitur, verbo excipere actiones de Judic.* Et hanc rationem, quod Reus in reconventionem sit actor, sed actor non prohibetur pluribus uti actionibus, quæ sibi invicem non sunt contrariæ *per text. in d. l. si idem 17 in prin. de Jurisd. l. 37 l. 53 de oblig. & act.* Ergo nec Reus in causa reconventionis.

Nec obstat quod debet æqualis esse conditio actoris, & rei circa reconventionem, *text. in c. 2. de mur. petit.* ideòq; reus conventus una actione non debet pluribus actorem reconvenire. Antecedens enim verum est, secundum facti speciem propositam *in d. c. 2. ut sc. non concedatur actor* 5.

actori, quod reo non promittitur. Non autem retrò. Siquidem multa Reo indulgentur, quæ actori non licent. *l. Nemo 43 in pr. Cum ibi notat R.I. l. Nemo 8 de except.* Sed actori permittitur plures Reo intendere actiones si velit *d. l. si idem 11 cum similibus citatis.* Quidni igitur & Reo adversus actorem suum plures actiones concederemus? cujus partes ob defensionis æquitatem multò sunt favorabiliores *l. non debet 42 l. 153 R.I.*

Planè ab hac regula Dd. excipiunt plures casus de quibus etiam si actiones inferri possint, non tamen reconventiones. Quos recenset Bart. in auth. & consequenter nu. 12 C. de sent. & interloc. omnium Judic. Specul. in tit. de reconvent. §, nunc dicemus latè, Socin. in c. 1. art. 6. nu. 56 usque ad nu. 97 de mut. pet. Quorum sunt præcipui.

Primus in causa depositi per text. *l. penult. C. de depositi l. ult. §, 1, in fine de compensat.* ubi adseritur depositarium contra repetentem depositum, nullam actionem sive personalem, sive realem aut hypothecariam, imò ne compensationem quidem objicere posse, quominus rem depositam illicò, quàm celerrimè quàm copiosissimè restituat. Verùm si paulò diligentius mentem *d. l. penult.* intueamur, satis apparet ea constitutione non omnem, sed hanc solam reconventionem in causa depositi prohiberi, cujus prætextu rei commendatio restitutio denegetur, & quam Depositarius jure pignoris, donec sibi satisfactum sit

fit, cupit retinere. *juxta l. si non forte 26 §, si certum in fine, de condict indebiti*, cujus generis reconventiones in causa depositi omnino cessant. Ex Justin. constit. (quanquam id ante Iustinianum obtinuisse Pavl *lib. 2. sent. tit. 12 §, in causa depositi* disertè affirmat, & notat ibid Cujac.) Ratio autem cur ita à majoribus constitutum sit etsi subtiliter inquiri non debeat, *l. Nan omnium ff. de ll* cum tamen in aliis bonæ fidei judiciis, tam compensatio, quam reconventio admittatur *l. in rebus 8. §, ult commodati l. 1. §, Præterea de contrar. tut. act. l. 3. C. eod. l. sed an ultrò 10 de negot gest. cum similibus*: probabilis tamen videtur eorum sententia, qui existimant, hoc idè receptum esse, quod depositi contractus facer sit: Et inprimis fidei consecratus. Cujac. eleg. in Parat. C. de positi. Ideoque cum in hoc contractu fides inprimis exuberare debeat meritò reconventionem, itemque compensationem, quæ celerem rei depositæ restitutionem impedire possunt, non admitti. Unde efficitur contra repentem depositum, alias actiones, quæ depositi redditionem non remorantur, reconveniendo moveri posse, cum hic cesset ratio prohibitionis. Quinimò arbitror, & alias quolibet commoveri posse non ad hunc finem, ut rei depositæ restitutio protuleretur, sed ut oblato tantum libello, vel promissione iudicio sisti exacta actor coram eodem Iudice postea respondere cogatur

arg. l. 2. §, ult. de Judic. per l. qui non cogitur 22 de Judic. & d. l. cum Papin. id quod satis innuit Justin in d. l. penult. C. depositi, Dum ait facta reititutione omnes legitimas actiones integras reservari & per consequens ipsam etiam reconventionem coram eodem Iudice.

8. Secundus casus est in causa spolii si quis agat interdicto, vel alio remedio recuperandæ possessionis vi oblata, tunc reconveniri nisi de mutua spoliatione non posse Dd persuasum est, per text. in c. ult. de ord. cognit. & C. ex conquest. ext. de restit. spoliat. l. ult. in fine C. de compensat. & ibi Bart. num. 9. Verum si quis & hostextus exactè ponderaverit, animadvertet non ipsam prohiberi reconventionem, sed ejus persecutionem, quod agens de spolio, non cogitur vicissim respondere suis spoliatoribus, nisi facta reititutione coram eodem Iudice, actor vel statim reconveniri potest, vel etiam postea. Dummodo ut dixi cautio judicio fuit, causa conventionis terminata ab eo præstetur, ut fusius infra in process. hujus materiæ declarabitur.

Tertius casus est in causa momentaneæ possessionis, hoc est, cum petitur celeris reformatio & restitutio possessionis, per vim vel alio modo ablata aut interpellata. Cujac. in parat. C. si de moment. possess. fuer. appell. & obs. lib. 1. ca. 20 vers, momentanea scite Gail. 1. obs. 7. nu. 5. & 6. Ernest. Cerman cons. 17 nu. 65 Roman. sing. 777, verbo recon-

reconventio, Emericus à Rosbach in processu cap. 4. nu. 12. quam sententiam vulgò Dd. probant per l. ult. C. qui legit person. stand. in Jud. hab. Quæ tamen hanc parum aut nihil juvat uti ex erudita ejus explic. à Cujac in parat. C. eodem, adducta non est obscurum alii pro gloss. in ca. finali de ord. cognit. ut Hostiensis in c. cum dilectus ext. de arbit. Planè cum hæc causa tam celerein flagitet reformationem, & possessionis restitutionem, ut nec appellatio eam remorari possit l. 1. C. si à moment. poss. fuerit appellatum. Quod etiam in Camera observatur teste Gail. d. obs. 7. n. ult. Multò minus reconventio eam differet, licet possessione restituta coram eodem Iudice, eam rectè institui posse crediderim, si præcedentium casuum cautionem sequamur.

Quartus casus est in causis mandatorum, in quibus facti exorbitantia non factum ipsum disputatur, ideoq; in Camera reconventio non admittitur: sed absque solenni processu si simpliciter, & de plano celerrimè proceditur Christoff. Schwanman lib. 1. Process. Camera cap. 67 in fin. IO

Quintus casus est quando Princeps coram suis Consiliariis Vermuge der austrege in prima instantia convenitur, non potest actorem coram eisdem Consiliariis reconvenire. Ordinac. camerae parte 2. tit. 4. vers, Dieselben Neun, de quo supra copiosè actum Emericus Rosbach in Processu Judiciario tit. 46 num. 13 II

32 Sextus est in iudicio legis diffamari, diffamans enim emanata citatione ex l. diffamari, reconventionem diffamato opponere non potest. ut tradit Blarer. ad l. diffamari C. de ingenuis manumissis cap. 7. nu. 10 allegat Aretinum in C. presentia col. 1. & in 5. notab. de probat, idque propter hanc rationem quod duo libelli contrarii circa idem non admittuntur: ex doctrina Pauli de Castro in l. de tribus ff. de jud. Felin. in c. inter monasterium de re judicata, cui astipulatur novissime Emericus à Rosbach in processu judicario tit. de Reconventionem 46; nu. 11.

Septimus deinde in omnibus casibus, quæ non habent judicialem disceptationem, neque per modum actionis in iudicium deducuntur, cessat reconventio, quæ est actio seu petitio mutua tot. tir. ext. de mutuis petit. verbi grat. Si quis apud acta, seu coram magistratu petat testamenti publicationem, juxta l. testamenta 18 l. seq. C. de testan. vel donationis excedentis summam 500. aureorum infinuationem l. penult. §, ult. C. de donat. Is reconveniri non potest, cum neminem ipse conveniat Br. in d. auth. & consequenter nu. 14 in fine, C. de sent. & interloc. Socin. in cap. 1, art. 6. num. 58 vers, ult. de mutuis petit. Maranta in spec. p. 4. distinct. 6, num. 37.

14 Octavus modus est in executivis veluti si petatur executio Instrumenti Garantigiæ, quod cujusmodi sit, pulchrè declarat Coler. in tract. de processibus

cessibus executivis p. 1. c. 3. à nu. 14 usque ad 22. non admittitur reconventio, cum habeant vim sententiæ definitivæ Colerus d. ca. 3. nu. 20. per quam controversia causaque conventionis finem accipit l. 1. de re jud. ideoq; non mirum si cessat hoc modo vel casu reconventio, quæ sit durante eodem iudicio conventionis. c. dispendia §, reus quoque de rescript. lib. 6. quam sententiam sequuntur, Socin. in d. c. 1. art. 6. num. 60 & Salic. in d. auth. & consequenter num. 14 vers, Quæro secundo.

Nonus denique in omnibus causis in quibus Iudex, ex natura causæ etiam consensu partium cognoscere non potest, vel alias conventionis actio ab actore proposita, nullius momenti vel inutilis est, reconventionem uti reus non potest ad hunc finem, ut actorem alienæ jurisdictioni subiciat. *l. qui non cogitur 22 de judic. veluti si reus actorem à limine iudicii repulisset, exceptione inepti libelli, vel quod in Iudicio stare non possit l. 1. & 2. C. qui person. leg. standi in Jud. hab. veluti excommunicatus gl. singularis in ca. 1. verbo, rescript. de rescriptis lib. 6, Effet enim reus sibi ipsi contrarius, dum reconveniando fatetur, conventionem actoris subsistere, ut sine qua nulla sit reconventio, arg. l. 1. c. de furt.*

CAPUT DECIMUM QUARTUM

An adversus implorationem officij Iudicis vel præjudiciales actiones detur Reconventio.

- 1 Reconventio adversus implorationem officij Judicis licita est.
- 2 Idq̃ probatur textu l. 1. §, ult. de extraord. cog.
- 3 Agens petitione hereditatis reconveniri potest: querela inofficiosi.
- 4 Petitioni alimentorum reconventio obijci potest.
- 5 Distinctione res conciliatur, si per viam actionis proponitur licita est reconventio.
- 6 Secus in imploratione simplici.
- 7 Respondetur ad l. 1. & 2. C. quando libell. principis
- 8 Adversus præjudicialem actionem motam tenet reconventio.
- 9 Limitatur nu. 7. Si judex causæ præjudicialis, cognitionem habeat.
- 10 Respondetur ad argumentum DD.

Nam reconventio est mutua actio, Sed imploratio Judicis quæ est extraordinaria Juris sui persecutio actionis verbo continetur. l. actiones 34 l. pecunie 178 §, pen. & ult. de verbis sign. l. actionis 37 de O. & A. Soarez in thesauro recept, senten. num. 45. Quidni igitur huic reconventio obijci posset?

Præterea textus est pro hac sententia rotundus in l. 1. §, ult. de ext. ord. cognit. ex quo rectè ibid Bart. colligit locum esse reconventioni, quoties imploratur officium Judicis, eam confirmavit in auth. & consequenter nu. 14 Salicet. ibid. num.

num. 10 in fine, C. de sent. & interloc. Jason in l. 1. nu. 8. vers. 4. differentia de Jurisd. Panormitanus in c. 1. nu. 32 Socin. ibidem art. 6. nu. 94 de mutuis petit. Specul. in tit. de reconvent. §, nunc dicemus num. 11. Maranthap. 4. distinct. 5 num 36. Sed exemplis insuper ex Jure Civili hanc conclusionem illustrabimus Agens petitione hæreditatis reconveniri potest querela inofficiosi testamenti, quæ est imploratio officii Judicis, ut notat Mynfinger. Schneidw. & alij in Rub. tit. 1. de inoff. testam. Et Wesenb in parat ff. eodem nu 3. per text. in l. Papinianus 8. §, si filius de inoff. testam l. si quis 7. §, 1. de petit. hered. Sic petitio alimentorum à parentibus fit imploratione officii Judicis l. pen. ubi Dd de his qui sunt sui vel alieni Jur. Et tamen huic obijci potest actio præjudicialis status, puta filium non esse text. in l. si quis 5. §, si vel parens & §, Solent de agnoscend. vel alend. lib Ex quibus apparet in aliis persecutionibus, quæ non instar actionum obtinent, vel in quibus non observatur ordo judiciorum. Sed per modum actus extrajudicialis, & libellum simplicem expediuntur de quibus in auth Nili breves C. de sent. & interloc. ex periculo recitandis, inutilem esse reconventionem. Cum in his officium Judicis non succedat loco actionis text. in ca. 2. ext. de off. Judic. de quibus in præced. cap. monuimus, unde expedita illa Dd. distinctio in simplici imploratione officii Judicis locum non esse reconventioni, secus non esse

esse reconventioni, secus si in modum actionis imploretur Socin in ca. ex literis n. 92 de mut per. Bart. & DD. in auth. & consequenter, Specul in §, nunc dicamus num. 11. de reconvent.

Neque obstant l. 1. & 2. C. quando libel. prin. dat lit. contest fac. Quod etiam per supplicationem lis pro contestata habeatur Ergo sunt instar actionum & consequenter his utens, reconveniri potest, quoniam per subscriptionem principis ad libellum supplicem revera lis nulla contestatur, quod non sit ab una parte, sed ab utraque litigantium l. 1. cum auth. seq. C. de litis contest. & per contradictionem rei l. 14 §, patronis C. de judic. Sed effectum saltem habet interrompendæ præscriptionis, ut perinde rescriptione Principis ad libellum supplicem, atque litis contestatione actiones tempore perituræ in totum redigantur, ut loquitur. l. ordinata 24 in prin. de lib. causa, seu perpetuetur l. omnes 139 in pr. R. I. in aliis autem casibus puta vocatione in Ius aut accusat l. libertus 15 de in Jus vocando, non habetur pro litis contestatione ut scienter doctiss. Cujac. in parat. C. ad d. rit. Quando libel. prin. dat. exponit

Ad alteram hujus capituli questionem quod attinet, etsi interpretes in hujus Decisione non parum vacillant, an videlicet agens actione præjudiciali status, de quibus in §, præjudiciales, ubi Zas. & Dd. de Act. Duar. lib. 2. disput. c. 2 Oldendor. clas. 3. act. 9. possit reconveniri alia quavis actione

ne

ne :tamen ad iuris analogiam mihi respicienti de quæst. hac quoque adeò magnopere dubitandum non videtur, siue fingamus actorem egisse actione præjudiciali siue à Reo tali conventum esse. Nam utroque casu qualiscunque demum sit actio ab actore proposita, obtinet ratio *d. l. qui non cogitur* & *d. cum Papin.* quod quem in agendo probavit Judicem eundem & contra se audiat, vide Bart. in *auth.* & consequenter nu. 5. & 6. *Salicet. ibidem nu. 8. Socin. c. 1. & plerosq; alios.*

Quorum scrupulosis dubitationibus respondendum est, hanc sententiam ita demum veram esse, si Judex causæ præjudicialis cognitionem habeat, siquidem non ab omnibus Judicibus status causæ examinari possint *l. non distinguemus 32. de recept. arb. l. 2. in fine C. de Pedan. Jud.* Alias reconventionem hoc casu ob defectum Jurisdictionis cessare *l. 1. & 4. C. si à non comper. Jud.* Deinde quod aiunt, causa præjudiciali cum causa Civili aut Criminali concurrente, semper prius de causa præjudiciali cognoscendum & pronuntiandum esse *l. 3. C. de Jud. l. 1. & 3. l. de ord. cognit. Jud. l. 7. C. de petit. hered. tot. tit. C. de ord. cog. l. 7. l. quoniam 28 C. ad l. Jul. de adult. l. 8. C. ad l. Jul. de Plag.* Sed causam conventionis & reconventionis uno processu unaq; sententia terminandam esse. Maranth in *spec. p. 4. dist. 6. n. 10.* Ideòque de causa præjudiciali reconventionem moveri non posse, Huius argumenti assumptio

prorsus falsa est, & ex perverso Juris intellectu
& ab interpretibus hausta, ut infra in processu
huius materię multis rationibus demonstrabi-
mus.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

*Quatenus in causa possessionis & proprietatis per-
mittatur Reconventio?*

SUMMARIA.

- 1 Distinctione questio deciditur.
- 2 Naturalis ratio facit ut alius possideat, alius à pos-
sidente petat.
- 3 Actor agens petitorio frustra reconvenitur petito-
rio de eadem re & vice versa in possessorio n. 3. & 4.
- 5 In possessorio Reus si paratam habeat probationem
domini prius quàm actor auditur.
Fallit in 6.
- An facta invicem spoliatione super una re admitta-
tur reconventio n. 7.
- Distinctione expeditur 8.
- Si uterque, & actor, & reus agant possessorio Judi-
cio, cessat Reconventio nu. 9.
- Reconventio cum de rebus diversis instituitur, sem-
per licita est nu. 10.
- 11 Agens petitorio reconveniri potest possessorio.
Fallit nu. 12.
- 13 Cautela pro Advocatis, ut potius per modum exce-
ptionis, quàm reconventionis de spolio agant nu. 13.
- 14 Respondetur Menochio.

In Jure ea sententia amplectenda quæ vitio caret n. 15

16 Distinctio inter actionem & exceptionem spoliij probatur textibus.

17 Summa capituli.

Sed hæc difficilior est & interpretum nebulis valdè obscurata investigatio, quatenùs in causa possessionis, & proprietatis licita sit reconventio, cujus quæstionis accurata enodatio omissis Dd. ambagibus hac distinctione bellissimè explicatur. Aut causa conventionis, itemq; reconventionis de una eademque re invicem moventur, aut de rebus diversis. Illa propositione nullius momenti est reconventio, siue actor agens petitorio, Iudicio reconveniat possessorio, aut retrò. Ratio, quia actor idemq; reus relata sunt, quæ ex natura oppositorum eidem secundum idem & ad idem, & eodem tempore tribui non potest. Hinc Ulp. respondit inter litigantes non aliter litem expediri posse, quàm si alter petitor, alter possessor sit *l. inter 62 de judic. l. 1. §, inter uti possidetis*. Cum naturalis, & civilis ratio faciat, ut alius possideat alius à possidente petat, §, *retinenda in pr. 1. de interdict.* Verbi gratia actor agens petitorio Iudicio frustra reconvenitur de re eadem, cum uterque se non possidere dicat, atque ita omnis inanis sit persecutio. Frustra enim reconvenitur possessorio de re eadem, quoniam haud discerni potest,

uter eorum actor sit vel reus, cum ambo possessionem sibi ab adversario restitui postulent, 3. *aque vers, quod genus 1. de act.* Sic vice versa actor possessorio qualicumque five adipiscendæ, five retinendæ, recuperandæ possessionis ineptè reconvenitur petitorio, cum quod nihil absit reo quod persequatur. Cum sufficiat ei possessio, ex qua dominium præsumitur *l. 1. de acqui. poss.* Tum quod prius de possessione, quàm proprietate judicandum sit *l. ordinarij 13 C. de rei vindicat. l. 3. C. de interd.* Planè excipere potest reus de domino, & si paratas habeat probationes, priusquàm convenire auditur, præterquàm in interdicto recuperandæ possessionis, seu spoli, cui domini quæstio, etiamsi in continenti probari possit, non objicitur, idq; odium prædonum, est Jus singulare *text. in ult. de ord. cognit.* cum spoliatus ante omnia sit restituendus *c. in literis c. conquerentur de restit. spoliator l. si coloni 14 C. de colon. & agric. lib. II Gail. 2. obs. 75 nu. 3. obs. 76 lib. 2 Maranta p. 4. distinct. 6. nu. 41*

Neque his adversatur quod scribit Menoch in comment. recuperandæ possessionis remed. 1. nu. 382 cum seq. quod facta invicem spoliatione super una re admittatur reconventio. Nam ipse Menochius ibidem indicat, hanc doctrinam non parum ab interpretibus controverti, tandem ita distinguens, ut contraria opinio procedat, si reus agat de spolio ex intervallo, & longè post pri-

primam spoliationem commisso. Quo casu reum non audiri, siue de spolio actorem reconueniat siue excipiat de eo, secus si confestim, & in continenti factum spolium probetur, tunc enim agenti de secundo spolio obstare primum per *l. 3. §, eum qui possessionem unde vi & d. c. ult. de ord. cognit.*

Quid igitur si uterque hoc est, tam actor, quàm reus invicem agant possessorio Iudicio ejusdem rei nomine, & dubium non est cessare reconventionem, cum neuter se possidere dicat & uterque in solidum possidere non possit, *Cujac. lib. 9. c. 32.* omnis autem quæ est de possessione controversia aut eo pertinet, ut quod non possidemus nobis restituatur, aut nostrum fiat, aut ad hoc ut nobis retinere liceat, quod possidemus *l. 1. §, est igitur vers,* & ut Pedius, uti possidetis hac autem propositione. Cum conventio itemque reconventio de rebus diversis invicem instituuntur semper reconventioni locum relinqui, certum est siue actor, itemque reus invicem petitorio agant, vel conveniens petitorio reconveniens possessorio, aut vicissim per *text. in c. cum dilectus de ord. cognit. Panormitanus in ca. significaverunt n. 14 & seq. de Judic.* Quanquàm & hoc casu si actor priùs egisset interdicto recuperandæ possessionis, non ante reus audiretur in causa reconventionis quàm facta restitutione, cum ejus petitio in hoc privilegiata noscatur *d.*

c. ult. de ord. cognit. c. frequens de restit. spoliator. lib. 6. nisi forte uterq³ de spolio conqueratur ca. 2. §, nos autem & d. c. ult. de ord. cognit. Quo tamen casu hæc insignis cautio advocatis causarumque patronis notanda est, pro defensione rei conventi, ut quæstionem alterius spolii si quam habent, objiciant potius per modum exceptionis quàm reconventionis. Nam illa facti specie exceptio spolii in tantum excludit intentionem agentis de alio spolio, ut non audiat^r antequàm restitutio reo facta sit per *text. in d. c. ult. de ord. cogn.* Hoc verò casu cum spolium per modum reconventionis objicitur, non statim spoliatus restituitur. Sed cum mutux sint petitiones, & se invicem non contingentes, alternatim tractantur, & tandem una sententia terminantur. per *text. in c. cum dilectus §, nos autem gl. singul. in d. c. ult. verbo potentem vers.* sit ergo cautus de ordine cognitionis, Maranta in speculo aureo p. 4. distinct. 6. n. 50

Neque huic obstat scrupulosa Menochii consideratio in tract. de recup. poss. remed. 1. nu. 3. 88. quasi ex *text. d. c. ult.* probari non possit spoliatione de diversis rebus facta aliquid interesse, utrum per modum actionis vel exceptionis spolii quæstio, actio referatur. Nam in Iuris interpretatione ea potius sententia probanda est, quæ vitio caret: *l. 19 de ll.* Atque ejusdem rei nomine uterque litigantium eodem tempore, edicto recuperandæ possessionis experiri non potest, ob
ratio-

rationem *d. l. inter 62 de Judic. §, retinenda* ergò necessario præsupponendum est *in d. c. ult. de rebus diversis* invicem violentam possessionis oblationem factam fuisse. Quod autem *in fine d. c. ult.* Pontifex subjicit illis verbis non corrigit præcedentia, sed manifestum discrimen inter exceptionem & reconventionem spolii indicatum ostendit, ne dicam textum expressum esse *in d. c. 2. §, nos autem de ordine cognit.*

Ut itaque omnia summatim complectar, quæ hoc capite continentur, sciendum est, regulariter in causa possessionis & proprietatis, ut conventionem ita & reconventionem de rebus diversis valere, quoties alteruter litigantium non est usus, interdicto recuperandæ possessionis seu spolii, tunc enim non prius admitti reconventionem, quàm facta restitutione, sin autem uterque de spolio conqueratur, vel statim concedi reconventionem *per text. in d. c. cum dilectus §, nos autem & d. r. ult. de ord. cognit.* Atq; ita etiam intelligenda sunt quàm latè de hac quæstione scribit Maranta *p. 4. dist. 6. à n. 41 usque ad 53.*

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

An in causis criminalibus locum habeat reconventio

SUMMARIA,

- I *Etiam in causis criminalibus tenet reconventio, licet ejus persecutio differatur, donec reconventionalis*

tionalis accusatio per sententiam fit definita.

Ratio prima nu. 2.

Ratio secunda nu. 3.

Respondetur ad objectionem nu. 4.

Reus adversus actorem reconveniendo libellum inscriptionis deponere potest nu. 5.

Ratio tertia. Quia reus pendente accusatione ante sententiam potest accusatorem suum deferre n. 6

Limitatur prima conclusio nisi opponatur per modum exceptionis 7.

Ampliatur primò, ut procedat indistinctè sive nomen accusati sit receptum inter reos, sive non 8.

IO *Reconventio de causa criminali, quandocunque fieri potest.*

II *Etiam ante sententiam.*

12 *Quando dicatur nomen accusati relatū inter reos*

13 *Respondetur ad l. 2. §, extraneus ad l. Jul. de adult*

14 *Ampliatur secundò ut obtineat, sive utraq; causa sit criminalis, sive altera civilis, altera criminalis.*

15 *Respondetur ad objectum Dd.*

16 *Concurrente causa criminali & civili, quatenus in cognitione præferatur criminalis civili.*

17 *In criminalibus non potest fieri prorogatio jurisdictionis à specie ad speciem diversam.*

18 *Prorogatio litigantium in reconventionem jurisdictionem non tribuit, sed lex ipsa.*

19 *In criminalibus prorogatio jurisdictionis locum habet in præjudicium partis non reipub.*

20 *Limitatur prima conclusio dummodò reus recon-*
ven-

ventionem suam statim non prosequatur.

- 21 & 23 *Ad quid profit accusato instituere reconventionem, cum eam nisi accusatione prima finita prosequi liceat.*
- 22 *Respondetur ad dubium.*
- 24 & 25 *Respondetur ad argumenta Dd. contraria.*
- 26 *Jure canonico inimicitia repellit quē ab accusando.*
- 27 *Respondetur ad l. 1. C. qui accusare possunt.*
- 28 *Concurrentibus pluribus actionibus criminalibus semper gravior preponitur.*
- 29 *Respondetur ad objectum à ratione cessante.*
- 30 *Error Dd. improbatur quod accusator reconveniri non possit quasi invitus agat.*
- 31 *Reconventio tenet etiam contra eum qui invitus agit.*

NUlla est in hoc tractatu spinosior & interpretum concertationibus magis vexata quæstio. Utrum scilicet in causis criminalibus & publicorum Iudiciorum admittatur reconventio. De cuius difficultate & confusa prolixitate ^{1.} valdè conqueritur Socin. in c. 1. art. 6. nu. 64 de mut. petit. De qua quid sentiam ipse primùm exponam: deinde varias variorum opiniones refellam, sic itaque statuo: etiam in causis criminalibus reconventionem tenere, licet ejus persecutio & cognitio interim differatur, donec conventionalis accusatio per sententiam sit definita Moveor his rationibus. Prima. Quia ratio ^{2.} l. cum Papin. in fine etiam in proposito obtinet, ut

ut actor cuius in accusando sequitur arbitrium, eundem & contra se habere Judicem ne dedigneretur: maximè cum hic de discrimine capitis, & existimationis Rei agatur cui adversus accusatorem suum hoc reconventionis beneficium naturali æquitate nitens *ca. i. verb. rationis ordo*, ubi gloss. & *Panormitan. de mutuis petit. denegare perdurum esset*, præsertim cum alias quoque illi ignoscatur, qui provocatus se voluit ulcisci, & petitus ab aliquo retorfit in eum crimina *textus eleg. in l. qui cum minor 14 §, si libertus de bonis libertor.* ubi itaque eadem est, & quidem urgentior reconventionis ratio, cur non idem Ius statueremus? *l. non possunt 12 l. seq. de ll. l. ita vulneratus si §, ult. ad l. aquil.*

3. Secunda, textus est pro hac sententia in *l. Neganda 19 C. de his qui accusare non possunt*, in quo asseritur, posse reum accusatum contra accusatorem suum deponere inscriptionem, quæ nihil aliud est, quàm libellus accusationis scripto comprehensus *l. libellorum 3. & ibid. Br. de accusat* quam sequebatur olim in crimen subscriptio, quæ idè inventa erat, ne facile quis ad accusandum prosiliret, cum sciret inultam sibi accusationem non futuram ob pœnam talionis, quæ ad supplicii similitudinem accusatorem adigebat. *l. si autem 7. in pr. de accus. l. pen. C. eod.*

4. Nèc moveor quod hodie illa in crimen subscriptionis solennitas obsoleverit, teste *Wesembecio*

Becio in ff. de accusat. n. 12 circa fin. & Coavar. lib. 2
var. resol. c. 9. nu. 1. vers, olim sine. Sed arbitrio Ju-
dicis puniri accusatorem, qui in probatione
criminis deficit c. super his 6. vers, post confirma-
tionem de accusat. Coavar. d. loco num. 1. Hoc e-
nim verum est de subscriptione in crimen ad pœ-
nam talionis. Non etiam de inscriptione seu li-
bello accusationis, cujus oblatio hodie absque
subscriptione sufficit, teste Jul. Claro in pract.
crim. quest. 12 num. 8. Reus itaque adversus acto-
rem suum reconveniendo libellum inscriptionis s.
deponere potest, per d. l. neganda. Tertia est tex-
tus expressus in l. is qui reus §. ult. de pub. Jud. &
in l. deferre 18 §. Sed & eas causas de Jure fisci.
Quod Reus pendente accusatione ante senten- 6.
tiam possit accusatorem suum deferre. Delatio
autem est criminis apud Iudicem narratio, eti-
amsi non porrigatur libellus scriptus accusatio-
nis, qui etiam in criminalibus non est de sub-
stantia processus, cum sufficiat verbalis querela
idque in praxi observatur, referente Julio Claro
lib. 1. Sent. §. ult. quest. 12 n. 7. in fine alleg. Salicet.
& alios.

Declaratur autem primò hæc conclusio ut
procedat, dummodò Reus vicissim objiciat cri- 7.
men per modum accusationis non exceptionis,
quod ad hujus quæstionis decisionem diligenter
notandum est arg. c. 1. §. nos autem de ord. cognit.
Si enim reus tale objiciat crimen, quod se rele-
vet,

vet, & accusatorem ab accusatione repellat, dubium non est eum semper audiri, veluti si dicat, accusationem contumeliosam esse *per text in l. 1. & 3. C. de calum. d. l. qui cum major 14 §, si libertus de bon. libert.* Ratio est, quod exceptio sit genus defensionis, quæ quocunque tempore reo postulante denegari non debet *l. unus 18 §, pen. de questionibus* si verò tale objiciat accusator crimen quo se non relevet, sed adversarium oneret, tunc mutua est accusatio, seu ut eleg. Cujac *lib. 29 obs. c. 70* distinguit & explicat, quæ ut dixi, etiam in causis criminalibus locum habet.

9. Secundò declaratur ut procedat indistinctè, siue nomen accusati sit receptum inter reos, siue non, licet interpretes ita inutiliter distinguant *Br. in d. l. is qui reus de pub. Jud. Panormitan. in ca. 1, num. 22 & ibidem late Socin. art. 6. nu. 65 & seq. de mut. petit. Maranta p. 4 dist. 6. n. 65 vers: 2, limito*

10. Nam reconventionem de causa criminali, quandocunq; pendente prima accusatione fieri posse manifestè colligitur *ex d. l. neganda 19 vers, pendente accusatione C. de his qui accusare possunt.* Imò ante sententiam probat *textus in d. l. is qui Reus §, ult. verbo ante damnationem de pub. Jud.* Quidni igitur etiam antequàm nomen Rei sit
12. annotatum inter reos? Quod tunc factum intelligitur, quando Judex interloquendo pronuntiavit, non obstantibus exceptionibus dilatoriis, procedendum esse, super accusatione,

Bart.

Bart. in d. l. is qui reus num. 5. quod probat Marantæ
p. 4. distinct. 6. num. 59 Gail. lib. 1. de pace publica,
cap. 12 num. 12

Neque huic obstat l. 2. §, extraneus l. si maritus
15 §, præscriptione ad l. Jul. de adult. ubi distingui-
tur inter obijcientem crimen, antequàm nomen
accusati sit receptum inter reos, & postquàm.
Nam hi & similes textus intelligendi sunt de
præscriptionibus hoc est exceptionibus ut in l.
qui cum 9. in pr. de Transa. l. 50 §, 1. & 2. de Jud. &
passim. Quod nimirum exceptiones seu præscri-
ptiones fori, aliaque dilatoria exceptiones op-
ponendæ sint, antequàm nomen accusati reci-
piatur inter reos, id est, ante litem contesta-
tam. Postea autem eas nihil relevare, quod &
alias regulæ Iuris consentaneum est l. 19 C. de
probat. l. ult. C. de except. At reconventio non est
receptio, sed actio, ut sup. cap. 4. dictum est, quæ
eodem durante Iudicio usque ad causæ conclu-
sionem institui pote st, cap. dispendia §, reus quoq;
de rescript. in 6. malè igitur præcitati Dd. hanc di-
stinctionem ad reconventionem transtulerunt.

Tertiò declaratur prædicta conclusio, ut ob-
tineat siue utraq; causa sit criminalis, siue al-
tera civilis, altera criminalis, licet hic quoque
interpretes nodum in scirpo quærant. Nam om-
nibus his (casibus) urget ratio d. l. cum Papinia-
nus. Ergo & idem Ius. Deinde locum esse recon-
ventioni, ubi vel utraq; causa est criminalis,

apparet ex d. l. *neganda* ex d. l. *is qui reus* §, ult. d. l. *deferre* 18 §, sed eos, Vel altera civilis, altera criminalis luculenter probat text. in l. ult. C. de ord. Jud. l. 1. 3. 4. & 6, C. de ord. cognit. l. 7. l. *adulterij* 33 C. ad l. Jul. de adult.

Quas leges non de exceptione, sed reconventionem criminis accipiendas esse, vel hoc argumento est, quod absurdum sit, de exceptione ejusdem causæ post latam sententiam seorsim cognosci, vel pronunciari, quæ finem omni imponit controversiæ. l. 1. de re judicat.

15 Nec obest huic declarationi pervulgata illa Doctorum regula, quod sit de natura reconventionis, ut simul cum causa conventionis iudiciali examine discutiatur, utraque sententia terminetur. Dd. omnes in auth. & consequenter C. de sent. & interlocut. item ca. 1. & 2. de mutuis petit. Maranta p. 4. distinct. 6. num. 7. & 8.

16 Sed concurrente causa civili & criminali, semper in causæ cognitione criminalis præfertur, quemadmodum etiam inter plures causas criminales major præfertur, & minor cedit majori l. per minorem § 4 de Jud. l. ult. C. de ord. cognit. l. 1, l. *neganda* C. de his qui accusare non possunt cum simul Nam illa DD. regula falsa est, & solum in reconventionem actionum cognatarum procedit, non etiam in aliis quæ ob legis prohibitionem uno iudicio expediri nequeunt, ut infra in processu accuratius demonstrabitur. Sic quoque nihil

hil adversatur per reconventionem fieri proro-
 gationem jurisdictionis in Judice. Br. & Salic. &
 DD. omnes in d. auth. & consequenter C. de senten. &
 interloc. Maranta d. loco n. 30: Sed in criminalibus 17
 non potest fieri prorogatio de specie ad speciem
 diverſam, puta à civilibus ad criminalia, & vi-
 cissim arg. l. Sed si 5, de precar. Cum esset potius
 novæ jurisdictionis concessio, quod privatorum
 non tribuitur consensu l. 3. C. de Jurisd. Ergo in
 causis criminalibus non fit reconventio de cri-
 minalibus causis, ad causas criminales. Propo-
 sitio enim similiter falsa est, cum non proro-
 gatio litigantium, Iudici in causam reconventio-
 nis notionem tribuat, sed lex ipsa, quæ nolen-
 tem, volentem actorem cogit, coram eodem
 Iudice responderi d. l. cum Papin. d. Novel. 96 §,
 illud, ut pluribus infra sub cap. de effectu recon-
 ventionis explicabitur, sed extra eam causam 18
 reconventionis prorogatio quidem in crimina-
 libus locum habet, scil. in præjudicium partis
 non Reipub. cuius interest pœnas ob maleficia
 solvi, per text. in l. Juris gent. §, si paciscar de pact.
 Clarus in pract. crim. questione 42 num. 1, Sequitur
 Gail. lib. 1, de pace publica quest. 12 num. 15 19

Denique hæc quæstio insigniter ita tempera-
 tur, dummodò reus non velit statim, & è vesti-
 gio reconventionalem accusationem suam per-
 agere Nam qui reus factus est, accusare non po-
 test, teste Ulp. in l. si is qui 6, de pub. Jud. scilicet 20

cum effectu, si cupiat accusationem suam statim perorare, usque ad sententiam, ut dicit Ulp. in *l. Qui cum major §, accusasse de bon. libertor.* Tunc enim verè obtinet ratio ibidem subjecta, quod non relatione criminum se purgare debeat reus: sed innocentia. Cæterum non eo pertinet, quasi reus etiam prohibeatur saltem deferre accusatorem suum, & pendente prima accusatione libellum criminalem reconventionis deponere, ut ea demùm peracta, accusatorem suum coram eodem Judice reaccusare non possit *per text. d. l. si qui reus §, ult. de pub. Judic. d. l. deferre 18 §, Sed eos de Jure fisci l. 1, verb. ex eventu cause d. l. neganda verb.* Nisi prius crimine C. de his qui accusare non possunt, quæ dilatio vel libelli accusatorii depositio est reconventio, cujus solùm tractatio & cognitio tantisper differtur, donec conventionalis accusatio sit definita.

21 Sed roget quis, quid igitur magnoperè adeò interfit Rei, accusatorem suum hoc modo reconvenire, si motam reconventionem eodem durante judicio peragere non licet? Cui responsum volo, effectum hujus rei maximum esse, si reus postea absolvatur, si ve condemnetur. Illo enim casu cogitur accusator vi reconventionis vicissim coram eodem se exhibere, per rationem *d. l. cum Papin. & d. l. qui non cogitur 22, de judic.* Hoc verò casu insignis etiam hujus criminalis reconventionis capta per delationem, vel libelli

libelli oblationem aut cautionem iudicio fisci est effectus. Reus enim de publico crimine damnatus, ius accusandi non habet *l. 4. l. qui accusare §. verb.* alii propter delictum proprium de accusat, nisi forte inchoatas ante damnationem dilationes post damnationem exequi velit, per *text. d. l. si quis reus 6. §. ult. de pub. Jud. l. deferre 18 §.* Sed eas causas de Jure Fisci, Sed in proposito per libelli reconventionalis oblationem eodem durante iudicio accusatio cœpta intelligitur cum iurisdictionem iudicis perpetuet *l. si quis 7. de Judic. c. pen. ext. de foro compet.* Nisi itaque reus sibi prospexisset. Accusatorem suum post damnationem reconvenire minimè possit *d. l. 4. de accusa.* 12

Nec conturbari debemus reum capitali supplicio adficiendum, vel publico iudicio damnatum, accusationem suam ante inchoatam, non posse exequi, siue enim condemnatus de crimine capitali, cuius poena mors est, vel exilium *l. 2. de pub. Jud. l. capitalium 28 de pœnis*, neutro casu accusare petivit. Cum quod ultimo supplicio afficitur, cuius executio præsertim in gravioribus delictis non differtur *l. cum reus 18 C. de pœnis l. his §. verbo aut convictos*, vel ex sententia subducat *C. de custod. reorum*, Etiam si Reus dixerit se habere arcana quædam de salute Principis *l. si quis 6, in fine ff. de pœnis*, Tum quod is qui libertatem, vel civitatem amisit accusare nequeat *d. l. si is qui §. §. 1. de pub. Jud.* In tantum ut ne Procura-

rator quidem his casibus ad ipsam causam prosequendam admittatur *l. pen. §, i. de pub. Jud.* Præterquam ad allegandas excusationes absentiae *l. servum 38 §, publicè l. absens 70 de procurat.* Sin autem Reus damnatus fuerit criminis non capitalis, quod tamen infamiam irrogat, similiter non potest exequi delatam ante sententiam accusationem, cum quod publico iudicio damnatus sit *d. l. 4. de accus.* Tum quod per sententiam infamis factus sit *l. infamem 7. de pub. jud.* Qui accusare non potest *d. l. qui accusare 7. C. de accusat.*

Ex quibus omnibus conficitur, reconventionem causarum criminalium vix unquam admitti, vel ut admittatur per libelli depositionem, conservari tamen postea haud posse *Accurs. in d. l. si quis reus 6. verbo reus purgatur & verbo permissum est de pub. Jud.* miserè in his difficultatibus se torquet Ergò arbitror etiam his omnibus casibus cum Reus per sententiam damnatus est, multis de causis reconventionem criminalem ante damnationem motam inanem & irritam non esse. Primò quod Iudex ex officio etiam non existente accusatore, de eo statuere possit per textum express. in *l. 2. §, Unde quæri potest. ad l. Jul. de adult.* Eoque facit *l. 4. in princ si quis caut.* Deinde quod hæredes damnati possint delatam & cœptam semel à reo accusationem coram eodem Iudice vi reconventionis exequi si velint licet ad id cogi non possint, *l. dici 19 de accusat.* ut
omit-

Omittam novum non esse in Jure nostro, ut quæ ab initio utilis fuit actio, ex eventu causæ interdum efficiatur inanis *per text. qui in terminis in l. ordinata 24 §, 2. & 3. de lib. causa item in l. si res tuas 6. C. de ordine cognit.* superest ut aliis argumentis quibusdam contrariis, quæ huic quæstioni vulgò objici solent, respondeamus Primò opponitur quod indigni sint ll. beneficiis, qui ipsi in leges delinquant, neque *arg. l. itaque 12 de furt. l. alterius R. I. cum similibus*, Ergò nec reo publici judicii hoc reconventionis beneficium concedi debet: quia non statim qui accusatur, reus est criminis, sed qui convincitur *c. nullus cum seq. q. 4. & sententia reum criminis facit*, non nuda accusatio *l. infamem 7: de pub. Jud.* Quî itaque reo, qui petitus ab aliquo retorfit in eum crimina reconventionem denegaremus? contra *text. in l. qui cum minor 14 §, si libertus de bonis libert.* Et licet nunc post sententiam damnationis, & ll. beneficiis indignus factus sit, *d. l. infamem 7. l. non potest 63 de furt.* Tamen initium inspicimus, non eventum sententiæ. Ideòque ante damnationem inchoatam accusationem post implere potest *d. l. si quis reus 6. §, ult. de pub. Jud. cum similibus supra citatis.* Cum judicium ubi cœptum est, ibi & finem accipere debet *l. ubi 30 de Jud. & accusator per libelli criminalis oblationem sit præventus l. si quis, septima eod.*

Objicitur præterea, quod reus sit capitalis inimicus

micus accusatoris sui, propter motam accusationem *c. meminimus & ibi gl. de accusat.* Ergo reconveniendo accusare non potest, cum inimicus etiam in testificando repellatur *auth. si dicatur C. de testibus*, Verùm diversa ratio inimici accusatoris & testis, ac longè majoris præjudicii ejus testimonium, quàm accusatio. Nam crimina solis testibus constant, an patrata sint, nec ne, non etiam accusatoribus, ut inquit *textus in c. Itali in fine ext. de Simonia*, Quibus non creditur, nisi luce meridiana clariores probationes habeant *l. ult. C. de probat.*

26 Sed instabit quispiam Iure quidem Civili inimicum ab accusando non repelli, cum non numerentur inter personas, quæ accusare prohibentur *l. qui accusare II l. seq. de accusat.* Verùm Iure Canonico expressè eum ab accusando removeri *text. in c. 10 & c. repelluntur de accusat.* hac ratione, quod præsumatur reus potiùs privata vindicta quàm zelo justitiæ reaccusare *arg. d. ca. Itali*, Cui sententiæ responderi potest, quod illa demùm inimicitia quæ repellit accusatorem, videlicet non levis sed capitalis, cujus æstimatio relinquitur arbitrio Iudicis *Menoch de arb. Jud. quest. lib. 2. casu 110* Eadem quoque arcet reum ab accusando, sed accusator primus non idèò ab accusando repellitur, quod per ipsam accusationem factus sit capitalis, aliàs nemo possit reum accusare, semper dicturo, accusatorem propri-

propter motam contra se accusationem esse inimicum suum capitalem, nec inveniretur qui reum aliquem criminis peragere posset, cum nemo nisi perfidus inimicum suum deferre; teste Jul. Claro in *Pract. criminali quest.* 14 nu. 17 atque ita delicta manerent impunita, contra *l. ita vulneratus* 51 §, ult. ad *l. Aquil.* Sed quod aliunde & ex causis ipsa accusatione antiquioribus inimicitia probari possit, dictis capitulis, haftenus igitur nec reus accusatorem suum reconveniendo accusare potest in aliis casibus utique.

Porro non adversatur insuper huic quaestioni 27 *l. 1. C. qui accusare possunt*, ubi videtur denegari reconventio criminalis contra accusatorem, verum facti specie d. *l. 1.* rectè posita apparebit admitti reconventionem. Et quidem de majori crimine, quæ talis est, Gaius injuriarum actionem Tito intendit criminalem Titius reus vicissim Gaium de homicidio accusat, cujus libello non vult Gaius respondere, propterea quod prior inscriptionem deposuisset, atque ita accusatoris partes subiisset, ideòq; se prius audiendum contendebat *arg. l. qui prior* 29 de *Judic.* Imperatores ita consulti rescribunt, prius est ut criminibus, quæ tibi ut graviora ab adversario objiciuntur, cædis atque vulnerum respondeas. 29 Ratio est, quia per causam minorem non debet majori fieri præjudicium, *l. per priorem* 54 de *judic.* Sed concurrentibus pluribus actionibus criminali-

nalibus semper gravior præponitur, altera interim sequestratur *l. pen. & ult. C. de ord. Jud. d. l. Neganda C. de his qui accusare non possunt l. quamvis 26 l. adulterij 33 ad l. Jul. de adult.* Ergò admittitur in *d. l.* Reconventio de crimine publico homicidii. Sed cognitio causæ conventionis interim sustinetur deposito tamen libello *d. l. Neganda* per ea quæ tradita sunt supra ad ult. declarationem.

- 29 Denique objicitur vulgò hoc argumentum. Quod cessante ratione *d. l. cum Papin. in fine* cesset etiam ipsa reconventio. Sed hic cessat ratio *d. l.* quia accusator non sponte, sed invitus accusare cogitur, ob maleficium in se admissum *arg. l. 2. §, sed etsi de Jud.* Atque tunc etiam communi Dd. placito receptum est in causis criminalibus, non aliter locum esse reconventioni, quàm si Iudex utriusq; partis sit ordinarius, aliàs accusatorem haud cogi coram non suo Iudice reconventum respondere, quod scil. coram eo invitus accusat, atque ita cesset ratio *d. l. cum Papin. ut docet Bart. in d. auth. & consequenter n. 7 in prin. latè Panormitanus in C. 1. 41. 22. usque ad n. 26 & ibidem latissimè Socin. à n. 64 usque ad n. 89 de mut. petit.* Et evidenter colligitur ex singulis limitationibus Maranta *p. 4. dist. 6. nu. 60. 66. 68,* quos sequitur Gail. *lib. 1. de pace publ. cap. 12 n. 3.* cui argumento supra Cap. 2. satisfactum est, & evitum falsum esse hanc Dd. opinionem invitum

accusare eum , qui crimen publici iudicii persequitur , meritò igitur & quidquid inde extruxerunt corruit.

Præteream si hac ratione, quod accusator 31 invitatus agit, Criminali actione reconvenire non posset. Cur igitur Imperatores admiserunt reconventionem (si reus de maiore Crimine accusatorem reconveniat *d. l. 1. C. de his qui accusare non possunt*, vel suam suorumque injuriam persequatur reus, *ut in d. l. Neganda C. eod.* Cum tamen utroque Casu, ex DD. sententia accusator invitatus accuset. Ergò vel hic deneganda fuisset reconventio, contra textus expressos vel illud interpretum commentum explodendum fuit, & an non proprio ligone pedes vulnerant interpretes, cum eadem hæc ratio ob quam reconventioni locum non esse tradunt, in Causis Criminalibus vigeat etiam eo casu, quo accusator reconvenitur coram suo Iudice ordinario, quod nimium invitatus accuset, atque ideò reconveniri non debeat, quo tamen casu præcitati interpretes admittunt reconventionem. Quare de hac tota quæstione ex supra adductis Jurium fundamentis, & rationibus potius, quid verum sit. & æquitati consentaneum, statuendum arbitror, quàm ex ineptis & fluctuantibus hinc inde DD. opinionibus, qui sibi ipsis non constant & è legum veritate maximè abhorrentes opiniones hic cumularunt,

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM

*An in fracta pacis publicae causa Reconventio
concedatur?*

SUMMARI A.

Accusatio pacis publicae est publici iudicii nu. 1.

*Recessus Imperij etiam legibus publicorum iudicio-
rum continentur 2.*

Andreae Gail. praecleara laus 3.

*Ex Gailij sententia reconventio in causis fractae pa-
cis, in camera non admittitur 4.*

*Inferiora iudicia imperialis camera processum se-
qui tenentur 5.*

*In accusatione pacis publicae reconventionem locum
habere, quia in casibus ordinatione camera non
comprehensis sequimur Jus commune 6.*

*Jure communi in criminalibus admittitur recon-
ventio 7.*

Respondetur ad fundamenta Gailij 8.

*Illustratur prima conclusio, primò si reus velit accu-
satores suum ex eodem delicto fractae pacis in
continenti admissio reconvenire 9.*

*Cui actionem damus, eidem multò magis & excep-
tionem nu. 10.*

*In accusatione pacis publicae etiam per modum actio-
nis reconventionem admitti 11.*

*Spolij incontinenti illati questionem tam per mo-
dum reconventionis quàm exceptionis in iudi-
cium à reo deduci posse 12.*

Examinatur secunda Gailii ampliatio 13.

Recensentur rationes Gailii 14.

Improbantur nu. 15.

Inferuntur rationes sententiae contrariae 16. 17.

Ampliatur, si accusatus reconveniens, suam & suorum injuriam prosequeretur 18.

Respondetur ad fundamenta Gailii 19. & 22.

In causa criminali Reconventio institui potest, licet ejus prosecutio non statim admittatur 20

Libellum reconventionalem in accusatione pacis publicae statim rejici non debere, sed adservari donec causa accusationis sit discussa 21.

Hujusq; summa utilitas & perpensa ratio n. 23 24

Maximus favor est amplianda jurisdictionis cam. 25

Examinatur Gailii observ. 12. n. 7. & 8. n. 26

Examinatur itidem Gailii extensio tertia:

Quod reus ex constitutione pacis publicae conventus, non possit actorem de causa etiam civili reconvenire nu. 27.

Improbatur nu. 28.

Respondetur ad l. ult. C. de ord. Judicior. nu. 29.

EX vera & legitima praecedentis quaestionis decisione, gravis & ardua hujus quaestionis dependet Definitio, utrum in causa fractae pacis publicae In sachen den gebrochenen Lantfrieden betreffend valeat reconventio? Accusatio enim Constitutione publicae pacis, quin sit publici iudicii, dubium non est: cum veniat ex ll. publicorum

1. corum Iudiciorum *l. i. de pub. jud.* quorum appellatione etiam recessus Imperii continentur ordinat Camerae *p. 2. tit. 1.* Eiusque causae cognitio in prima instantia est solius Camerae Imperialis concurrentibus, nimirum & aliis requisitis, de quibus illuminatè Gail, Iurisconsultus doctrina, & rerum usu præstantissimus, appellatus à Jo. Borcholto *in comment. feud. c. 7. nu. 19. 54. & 94 lib. 1. obs. 3. & lib. 1. de pace pub. c. 7.* Quamobrem & huius quæstionis utilitas in Camerae Iudicio potissimum perspicitur Eamq; enucleat Gail *d. lib. 1. obs. 12.* ubi in effectu concludit reconventionem in causa fractæ pactis publicæ in Camerae Iudicio non admitti. Quæ sententia quin ex diametro præcedenti quæstioni adversetur, nemo non intelligit. Ideòq; singularis præjudicii loco potius notanda est, quàm in similibus causis observanda *l. quod verò 14 & l. seq. de ll. licet alias* huius supremi Iudicii Imperialis processum inferiores Provinciæ sequi teneantur, *arg. §, ult. 1, de satisfat. c. in causis de sent. & re jud.*

6. Ratio & fundamentum huius sententiæ est, quod in casibus non determinatis in ordinationibus Camerae Iuri communi adherere debemus ejusq; processum sequi *text. express. ordinat. camerae p. 3. tit. ult. in prin. ubi dicitur* Das in allen und Jeden fellen die hieroben nicht sonderlich und außtrucklich in dieser ordnunghverschén, das gemeine Recht stadt haben, und vermüge des

proq.

procediert und gehandelt werden soll. Sed Iure 7
communi in Causis criminalibus admittitur re-
conventio, ut præcedenti quæstione evicimus.
Ergò in causa fractæ pacis publicæ, de qua nihil
in ordinatione Cameræ in contrarium hætenùs
constitutum reperitur, admittenda erit recon-
ventio. Verum contrarium prorsus adstruitur
Gail. d. obs. 12 n. 4. lib. 1. Reconventionem fieri
non posse. Et crimen fractæ pacis publicæ inno-
centia non relatione purgandum esse *arg. l. si quis
reus 6. in prin. de pub. Jud.* Quæ tamen ratio tunc
procedit, si reus in continenti eodemq; Iudicio
reconventionem suam exequi velit. Non autem
eò spectat, quasi deferre accusatorem suum, &
libellum reconventionis adversus eum depone-
re, donec prima accusatio sit terminata, non
possit per *text. d. l. 6. §, ult. l. deferre §, sed eas de
Jure fisci l. Neganda 19 C. de accusat.* ut præcedenti
Cap. declaratum ult. dictum.

Deinde illustrat prædictam decisionem tribus 9.
modis, primò ut procedat, si reus velit accusa-
torem suum ex eodem delicto fractæ pacis in
continenti admissò, reconvenire Hoc enim per
modum defensionis fieri debere, non recon-
ventionis. Ergo sanè non inficias eo, accusatum 10
per exceptionem, ita Ius suum exequi posse. Cui
enim actionem damus multò magis exceptio-
nem competere quis dixerit *l. 1. §, 15 autem, de
superficiebus.* Cæterùm quod id debet Iuris ne- 11
cessi;

cessitate fieri per exceptionem, non etiam per modum reconventionis, id verò est quod per nego. Nam quod per exceptionem servare possum, id si volo actione consequi possum *l. in rebus* 18 §, *ult. commodat. l. 1. §*, præterea de *contrar. tut. act. l. 3. C. eod. l. 2. Cod. de in lit. dand. tut. & curab.* Sed etsi alter alterum vi fundi possessione dejecit utriq; invicem interdictum, unde vi conceditur *l. cum fundum* 18 junctâ *l. colonus* 12 de vi & vi armat. Quinimò spoli in continenti illati quaestionem, tam per modum reconventionis, quàm exceptionis in Iudicium à reo deduci posse textus est illustris in *C. cum dilectus* §, *nos autem de ord. cognit.* Quidni igitur & proposito, si actor eum provocavit, atque prior damnum vi armata dedit reconventionem ipsam, fractæ pacis publicæ accusato, largiremur.

- 13 Deinde prædicta conclusio exaggeratur à Gailio *d. obs. 12 n. 6 in fine & n. 8* quod obtineat etiam si reus velit accusatorem super alio delicto contra pacem publicam ex intervallo, adversus se vel etiam in tertium designato reconvenire, quod hoc in Camera non permittatur, sed novus processus requiratur, atque etiam pronuntiatum fuisse, refert duobus præjudiciis in causa Zelfenstein contra Ulm, & in causa Badenhausen contra Ernestum Ducem Brunsvicensem, adjuncta tamen clausula reservatoria sententiæ proponendi alia via reconventionem.

Ratio:

Rationes autem speciales, cur ita in Camera
observetur, neque reconventio recipiatur ibid. 14
Gail. n. 14. assignat, prima ut separatis processi-
bus supra diversis causis melius veritas indage-
tur, neque unius causæ cognitio aliam remore-
tur Altera quod non opus sit reconventionem hoc
casu, cum tantundem per viam simplicis actio-
nis reus consequatur. Verum hæc omnia, ut ut
maximè, si Gailio credimus, in usu forensi Ca- 15
meræ observentur, ab analogia tamen Iuris plu-
rimùm discrepare mihi videntur. Siquidem his
casibus non admittere reconventionem, iniquis-
simum est Et contra naturalem æquitatem d.l.
cum Papin. C. de sent. & interloc. c. 1. ubi gl. in verbo
communis ordo de mut. petit. ut scilicet actor eum
Iudicem quem agendo in sua causa probavit in
simili contra se reprobare possit eodem duran-
te Iudicio, secundum naturalem reconventionis
c. dispendia §, reus quoque de rescript. n. 6. Accedit 16
eo quod spolio, in rebus diversis hinc inde facto
reconventioni locus relinquatur, tametsi aliàs
causa spoli in hoc privilegiata noscatur. Quod
spoliatus non ante cogatur spoliatoribus suis
respondere, quàm facta restitutione in *c. cum di-*
lectus & c. ult. de ord. cognit. Sed de spolio non mo-
do Civiliter ex interdicto recuperandæ posses-
sionis agitur Sed etiam Criminaliter ex Conti-
tutione pacis publicæ Gail. 1. c. 7, de pace pub. Er-
gò & in ea reconventio iure admittenda est ne-
que

que tam considerandum quod pronuntiatum sit
 haftenus in Camera : sed quid pronuntiari de-
 buisset *arg. l. 12 de offic. presid. & l. Nemo D. de sent.*
& interloc. om. jud. & ea quæ doctè tradit Fichard
cons. 59 n. 9 vol. 2. Cothman consil. 13 n. 124. Idque
 eò magis obtinet, si accusatus reconveniens a-
 ctorem de pace publica prosequeretur suam, &
 suorum injuriam, in quem casum quæstionem
 nominatim format Gail. *d. obs. 12 nu. 4.* Tunc e-
 nim indistinctè reconventio in causis criminali-
 bus Jure Civili admittitur *l. Neganda 19 in prin. in*
 18. *verbo,* qui non suam suorumque injuriam prose-
 quuntur *C. de accusat. l. 4. l. hi autem omnes II. in*
prin. eod. tit. de accus. Nec urgent adeò prædictæ
 rationes Gail. *d. obs. 12 n. 4.* Et primò hoc ideò
 19 receptum esse : quod separatis processibus veri-
 tas meliùs inquiri possit *arg. c. tuam de ord. cognit.*
 siquidem nec Jure communi etiam si reconventio
 20 in causis criminalibus per libelli depositionem
 fieri possit, statim ejus prosecutio permittitur,
 sed lata demùm sententia in causa criminalis
 conventionis, per rationes cap. præcedenti in
 21 declaratione ultima adductas, libellus itaque re-
 conventionis super fracta pace non esset rejici-
 endus, quod tamen in Camera disertis verbis
 Gail. *d. obs. 12 nu. 7.* adserit sed adservandus, &
 quasi sequestrandus in Iudicio, donec causa pri-
 mæ accusationis esset discussa.

22 Neque movet etiam illa ratio Gailii, quod non
 opus

opus sit reconventione Cum idem possit reus per viam simplicis actionis efficere. Idq; eò confirmatur, Quod cognitio super accusatione fractæ pacis publicæ regulariter ad Camera in prima instantia pertinet Gail. 1. obs. 2. n. 2. & 2. obs. nu. 1. Ideòq; extimescendum non sit reo, quod non possit accusatorem postea coram eodem Iudice reconvenire. Hæc enim ratio procedit, 23 quando uterque tam accusator quam reus immediate Imperio subjectus est: non autem si actor intermedium agnoscat Iudicem, à quo causa tractari possit. Finge etiam Nobilem quendam subditum, Electori vel Episcopo, velle super Constitutione pacis publicæ Comitem vel Baronem in Camera convenire. Et Comes ille vellet vicissim nobilem reconvenire in Camera de simplici spolio welches nicht Landt friedbrûchig. 24 qui revocet ad forum suum Electoris vel Episcopi. Certè si libellus reconventionis à Comite exhibitus prorsus rejiciatur, minimè gentium, postea in Camera reconveniri poterit Cum nulla hic sit reconventio, quæ Iurisdictionem Camera fundare potuerit: quod tamen fieret si libellus reconventionis in iudicio adservatus fuisset per rationem d. l. cum Papin. & l. qui non cogitur de Jud. & ea quæ Cap. præcedenti ultima declaratione dicta sunt. Quæ sententia eò magis 25 amplectenda videtur, quod & aliàs sit maximus favor ampliandæ jurisdictionis Camera non reg-

stringendæ : quod vel hinc constat , quod in ea
 tertiæ quoque appellationis , contra Iuris com-
 munis regulas recipiuntur. *Mynsing. obs. 15 cent*
 ideòque idem Jus etiam de reconventionem non
 minus favorabili, & æqua Panormitan. & Socin.
 26 *in c. 1. n. 3. de mutuis petit. statuendum videatur.*
 Et mea quidem sententia nihil proderit clausula
 illa reservatoria , de qua *Gail. in d. obs. nu. 7. & 8.*
 Nam si absolvatur, Reus cujus libellus reconven-
 tionalis rejectus est , non potest actorem postea
 ob defectum Jurisdictionis in Camera reconve-
 nire. Cum causæ simplicis conventionis in pri-
 ma instantia regulariter ad Cameram non de-
 volvantur *Gail. 1. obs. in pr. li. 1.* Ideòq; inutilis
 erit hæc clausula. Sin autem condemnatur Reus
 ex iudicio fractæ pacis publicæ, nihil itidem pro-
 derit hæc clausula , ipso libello reconventionis
 repudiato. Siquidem per sententiam Reus inci-
 dit in Bannum Imperii, & amittit libertatem, &
 Civitatem , *Gail. 2. de pace pub. c. 2. n. 21 & 24* sed
 proscripti accusare nequeunt. *l. si quis reus 6, §. 1.*
de pub. Jud. C. cum inter in fine de except. Quare per
 hanc clausulam Iudex efficere non potest , ut
 publico Iudicio damnatum non sequatur infam-
 ia , sed adhuc agendi in iudiciis potestatem
 habeat *arg. l. non potest 63 de furt.* Reconvenire au-
 tem possunt , si libellum reconventionalis accu-
 sationis pendente primo Iudicio deposuissent ,
 atque ita accusatores suos ante damnationem
detu-

detulissent per text. in d. l. si quis Reus § de pub. Jud. l. deferre 18 §, sed eos de Jure fisci d. l. Neganda 19 C. de his qui accusare non possunt, Tertiò illustratur ab Andr. Gail. d. c. 12 n. ult. quod reus ex constitutione pacis publicæ in Camera conventus, non possit actorem de causa etiam civili reconvenire cum tali casu, ne Iure quidem communi locum habeat reconventio per l. ult. C. de ord. Jud. Idque omni dubitatione carere dicit, & præjudiciis Camerae probari. Verùm hæc sententia multò minus, quàm superior Iure communi defendi potest, quod nominatim hoc casu reconventionem admittit, quoties altera causa civilis, altera criminalis est, ut cap. præced. in ultimo falsissimo illo fundamento nituntur, quod causa conventionis & reconventionis uno processu sit definienda, de quo infra suo loco commodius.

Neque obstat d. ult. C. de ord. Judic. Quia non denegatur, ibi causæ civilis contra criminalem reconventio, sed ejus duntaxat prosecutio, ut satis innuunt verba finalia, quod scilicet lata sententia in causa criminali satis sit discutienda, civilis jam ante mota, cujus respectu causa criminalis major dicitur arg. l. per minorem § 4 de jud. Id quod expressius constitutum in d. l. in adulterij C. ad l. Jul. de adulr. ubi adseritur, mota accusatione criminali de adulterio, reconventionem civilem à Reo objectam interim sequestrari, postea competituram, dummodo per eam nihil

tarditatis principali negotio adferatur. Quare cum Iure communi hoc casu reconventioni locus detur, & solum ejus instantia differatur, iniquissimum esset, si reprobata prorsus reconventionem, reus non posset actorem mediatè, fortè Imperio subiectum, in Camera reconvenire contra rationem *l. qui non cogitur de Judic.* Quod utique fieret, si libellus reconventionis apud acta judiciorum custodiretur. Tunc enim actor quasi præventus declinare postea forum Camerae Imperialis non posset *l. si quis 7. de Judic.* Et Jurisdictio ejus fundaretur, quo ad hanc causam etiam in prima instantia, vi reconventionis per *d. l. cum Papinianus qui non cogitur cum ll. similibus.*

CAPUT DECIMUM OCTAVUM

An in causis summariis locum habeat reconventio?

S U M M A R I A.

1. *Regulariter omnis causa est summaria.*

Variae opiniones interpretum de hac quaestione nu. 2.

Indifferenter Reconventio in causis summariis locum habet, sive utriusq; causae processus sit summarius, sive alterutrius num. 3.

Probatur hac assertio textibus num. 4. & 5.

1. **A**D processum huius tractatus pertinet & hæc quaestio: qua quaeritur an in causis summariis locus sit reconventioni? Regulariter quidem omnis causa est ordinaria, & plenam requi-

Quirit cognitionem, vel Iudices *q. C. de Jud. glo. singul. in l. 3. §, ibidem ad exhibend.* Cæterum ubi lex exprimit, quod causa summam & de plano sit cognoscenda, vel id Princeps vel superior mandet, tunc causa dicitur summaria, Lanfranc. *in clem. sæpe per text. illum num. 16 de verbis signific.* Maranta pag. 4. *distinct. 9. num. 1. 8. 11. & seqq.*

Interpretes in Decisione hujus quoque quæstio-^{2.} nis non consentiunt, ut notat. *gl. in d. Clem. sæpe §, Verum in verb. si quid petere voluerit de verb. sign.* Alii enim tradunt, in causis summariis, ita demum locum esse reconventioni, si utraq; causa sit summaria non si alterutra solennis specul *in §, nunc dicamus nu. 11 vers,* Sed nec habet. *tit. de Reconvent. hac ratione.* Quod mutuae petitiones sint simul & vicissim tractandæ, unaque sententia terminandæ *c. 7. vers,* nos autem de *ord. cognit.* Quod fieri nequit, si altera causarum sit summaria, altera solennis & plenaria Bald. *in additionibus ad specula. præallegato loco vers,* etiam in summaris & Br. *in auth. & consequenter nu. 13 C. de sent & interloc. prædictam speculatoris sententiam sic moderantur,* ut procedat, si reus ultro permittat ut causæ separatim definiantur, sin minus reconventionem hætenus cessare, ne simul unoque processu expediantur: Sed nihilominus tamen actorem coram Iudice postea respondere cogi: quibus adstipulatur Marant. *p. 4. dist. 6. n. 38* Hanneon *in tract. Judiciorum parte 1. tit. de reconv.* §, Certum quoque est, L 4

Alii verò ut Panormit. *in c. 1. nu. 19 c. 2. nu. 10 de mut. petit.* à prædicta sententia prorsus discedit existimans indistinctè in causis summaris, locum esse reconventioni per rationem *d. C. 2. at Salicet. in d. aut. & consequenter n. 10 vers, 4. quæro* hanc Panorm sententiam dividit, ut si causa sui natura sit summaria, nunquam admittatur reconventio, propterea quod simul tractari nequeant: Secus si virtute commissionis tantum sit summaria, quæ aliàs plenam exigeret cognitionem: tunc non procedere sententiam Panormit. Quam Saliceti opinionem plenius *gl. in clem. sæpe in verb. si quid poterit voluerit, de verbis sign.*

Ex quibus eluceffit, quàm perplexis ambagibus hanc quæstionem DD involverint, metu huius Brocardici: quod causa conventionis & reconventionis uno processu sit peragenda: cuius tamen regulæ veritas ex natura actionum, vel connexarum, vel disparatarum æstimanda est, per rationes supp Capitibus expositas. Indifferenter itaq; tenendum est, reconventionem admitti siue utriusq; causæ processus sit summaris siue alterutrius tantum: siquidem utrobiq; urget ratio *d. l. cum Papin.* quod actor non debet eum Iudicem recusare contra quem in sua causa agendo probavit, ne incalumniosa sit illius suspicione, an velit coram eodem Iudice respondere *l. si idem 11. §, sed etsi de Jurisd.* Ergo & ipsa reconventio *arg. l. illud 22 ad l. aquil.*

Acce

Accedit huc textus satis urgens *in d. Clem. sepè 4. §, verum de verbis signific.* qui simpliciter in causis summariis reo reconventionem permittit, nec distinguit utrum ambæ causæ sint summariæ, vel alterutra tantùm, Ergo nec nos præsertim nulla probabili diversitatis ratione id urgente, distinguere debemus *arg. l. de pretio 8, de pub. in reum actionibus.*

Denique ex textu, qui hanc sententiam satis 5. comprobat *in l. sed & hæc 35 §, non solùm juncta l. omnium 38 de procurator.* Causa enim damni infecti, cum celeritatem desideret *l. 1. de dam. infect.* dubium non est, quin sit summaria, & sine magno sufflamine litis expedienda. Et tamen procurator tenetur actoris damnum suum defendere, si reus conventus petat sibi caveri de damno. Unde tandem evincitur in causis summariis siue utraque talis sit, siue altera solennis, altera summaria, semper reconventionem sibi locum vindicare.

CAPUT DECIMUM NONUM.

De Reconventione & quomodò sit instituenda &

SUMMARIA,

Reconventio regulariter à Reo jam convento, adversus actorem eodem durante judicio proponitur 1.

Reconventio semper in quacunque parte judicij usque ad conclusionem causæ intentari potest 2. 3. 4. 5. 6.

7. 9. 10. 11.

Improbatur opinio Bartoli & DD. reconventionem, post litem contestatam institutam, improprie esse reconventionem 8.

Respondetur ad fundamenta contraria nu. 12.

Explicatur auth. & consequenter 13.

Explicatur Novella 96. §, illud vers, sancimus 14.

Intellectus c. 1. de mutuis petit. nu. 15.

Explicatur Clement. sapè §, Verùm de verbis sign. 16

Explicatur l. non potest 22. de Judic. nu. 17.

- F**orma reconventionis in proposito non illam omnibus actionibus communem definiamus, sed hanc specificam, qua potissimum ab actionibus simplicis conventionis distinguitur, nimirum quod à Reo jam convento adversus actorem eodem durante Iudicio proponitur.
- Hinc magna apud interpretes nata est altercatio, quomodo reconventio adversus actorem fit instituenda, & in quo actu Iudicii? Cujus controversiæ Decisio, etsi plerisque satis anceps videatur, tamen verius est semper ante conclusionem causæ conventionalis actori reconventionē moveri posse. Idque hisce rationum momentis
1. Primò per text. in c. dispendia §, reus quoq; de rescrip. in 6. ubi dicitur, quod eodem durante Iudicio reus actorem reconvenire possit, donec scilicet in causa conventionis sit conclusum, quod tunc factum intelligitur, quando utrinq; litigantes, probationibus & allegationibus renunciant.
 - 2.
 - 3.

nunciarunt, sententiam definitivam expectantes per *text. ca. pastoralis ext. de causa possess. & propriet. gl. in c. cum dilectus in verbo conclusum de fide Instrument. Gail. 1. obs. 108 nu. 3. & seq.* Iudicium enim dicitur, cum causa discutitur *c. forus, vers. causa de verbis sign.* Et propriè incipit à litis contestatione *l. 1. C. de litis contest. Cujac. lib. 9. obs. c. 21*

Unde conficitur tàm ante (quod extra dubitationis aleam est) quàm post litem in causa conventionis contestatam, reconventionem fieri posse, approbante *gl. in c. 1. verb. respondere in fine de mut. petit. post speculatorem in §, sequitur tit. de reconvent. part. 2.*

Secunda naturalis illa reconventionis ratio, 4.
quod actor cuius in agendo observat arbitrium, eundem & contra se Iudicem dedignari non debeat *d. l. cum Papin. in fine C. de sent. & interlocut.* locum habet, quocunq; tempore durante conventionis Iudicio. Ergò & ipsa reconventio, quæ cum potissimùm favore rei sit introducta, non debet in odium ejus detorqueri post litem contestatam *l. quod favore 6. C. de ll: argu. l. 3. §. duas autem circa fin. de carb. edict.*

Tertia reus in reconventionem est actor *gl. in c. §. dispendia verbo experiri per text. illum de rescript. lib. 6.* sed in potestate actoris est, quando velit Iure suo agendi uti *l. cura 6 §. ult. de dolo malo except.* Ergò idem erit in causa reconventionis.

Quarta expediti Juris est, non posse me invi- 6.
tum

tum cogere eum, cui in me actio est, ut ea experiatur si nihil mea inter sit mecum agi ante litem contestatam *l. 4. C. de usur. pupil. l. creditor 20 C. de pignor.* Sed hic nihil interest actoris, ante vel post litem contestatam, reconveniat. Ergo reus ob periculum litis contestationis non rectè compellitur, ut ante eam actorem reconveniat.

7. Quinta Definitio reconventionis, & huic competit, quæ movetur post litem contestatam Et quocunque tempore durante Iudicio *d. c. dispendia §, reus quoq; de script. lib. 6.* Ergo & definitum: ac consequens perperam *Br. in auth. & consequenter n. 12 in fine C. de sent. & interloc.* Eumq; passim secuti interpretes docent, reconventionem quæ fit lite jam contestata, neq; paripassu procedi cum ipsa conventionem, improprie dici reconventionem: *Maranta in specul. p. 4. distinct. 6. n. 5. Sichard. in d. auth. & consequenter nu. 5. 6. & seq.* non enim hæc forma est reconventionis, quod alternatim cum causa conventionis tractata, una sententia terminari debeat, quod ne ill. quidem ullis nititur, aut confirmari potest ut seq. capite dicetur.

9. Sexta, absurdus intellectus ab omni dispositione rejiciendus est *l. nam absurdum 7 de bonis libert.* Sed si post litis contestationem reus actorem reconvenire non posset, hoc absurdi inde sequeretur, quod neque coram eodem Iudice, qui

qui cognoscit de causa conventionis, neq; coram ullo alio pendente litigio, actorem suum reconvenire posset, ob *Novel. 96. §. illud vers. sancimus*, ubi Justinianus constituit, quod reus, qui non coram eodem Iudice statim actorem reconvenit, non potest, ut ut maximè velit, lite pendente ad aliud Iudicium eum trahere: sed cogatur expectare terminum litis sibi illatæ. Quid enim si nunc primum actio reo superveniat, quæ antea non competebat? Planè quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio *c. insinuante de offic. Jud. deleg. c. ceterum de Juram. calumn.*

Septimò. Extat pro hac sententia *text. in l. in rem 28 in prin. de compens.* ubi Papin. in rem suam procurator datus inquit, post litis contestationem si vice mutua conveniatur æquitate compensationis utetur siue enim hoc responsum intelligatur *secundum Rub. de compensat. siue reconven.* liquidò satis hanc sententiam confirmat. Nam quod compensare possum, id per actionis modum petere possum *l. 7. §. 1. eod. tit. l. Neque 6. de compensat.* Sed magis est de reconventionem Papi-
nianum loqui. Siquidem reus utitur compensatione, actor verò eam patitur, ut sit sensus, procuratorem reconventum post litem contestatam, uti posse contra reconventionem æquitate compensationis.

Octavò Denique hæc sententia validis munita rationibus insuper approbatur *p. 3. ord. cam. tit.*

tit. 30. quo cautum est tam ante, quam post litem contestatam reconventionem fieri posse, licet diversimodè processus utroque casu ventiletur. De quo Cap. sequenti dispiciemus.

- 12 Sed cum contrariis è regione positis, veritas magis elucescat, nunc arg. quæ in contrarium DD. pellegerunt, sententiam despiciamus & refellamus

Primò obijciunt, *text. in d. auth.* Et consequenter ubi adseritur reconventionem statim faciendam esse, id est ante litis contestationem, ita enim hæc dictio sumitur *in l. 2. in pr. C. ubi in rem act.* & pro ipso momento temporis *in l. ult. in fine C. de bonis quæ liber.* Verùm particula statim *in d. auth.* non litis contestationi opponitur, sed vers. alioquin, quod reus terminata lite conventionis, reconvenire volens non audiatur, nisi statim i. in eadem lite & causa actorem reconveniat. Verbum itaq; ambiguum ex subiecta materia recipit interpretationem *arg. l. utrum 23 de pet. hered.*

- 13 Deinde opponitur *text. in Novell. 86 §, illud vers. sancimus verbo mox à principio, quæ tempus ante litis contestationem designant c. super questionem §, intentionis de offic. Jud. deleg.* Sed benignius leges interpretandæ sunt, ut voluntas earum conservetur, *l. 18. de legibus.* Atque mens legislatoris ex *pr. d. §, illud satis colligitur, ideòq; causam conventionis & reconventionis apud eundem Iudicem peragendam esse, ne litigantes diversis judiciis se invicem*

vicem vexent, & immortales exercent lites. Ergo qui *d. §. illud vers, sancimus* ita accipiunt, quasi lite in causa conventionis contestata, reo apud alium Iudicem experiri liceat, fraudem faciunt constitutioni, ejusq; voluntatem circumveniunt *l. contra 29. seq. de ll. l. penult. ad exhibi.* Si quidem eodem urget hic ratio post litis contestationem. Ergo Jus idem hic servabitur, videlicet apud eundem Iudicem causam reconventionis peragendam esse, licet lis fuerit contestata. Idq; vel ipso textu conspicuo probari arbitror, hac ratione quod *in fine d. vers, sancimus*, adferitur non prius reconventionem moveri posse coram alio Iudice, quàm finem lis prior conventionis acceperit sed finem accepit per sententiam *l. 1. de re judic.* Ergo ante eam quamdiu nondum in causa conclusum est, reconventioni locus non dabitur. Deinde verba *ll. in propria significatione accipienda sunt l. non aliter de legat. 3 sed in d. §. illud vers. sancimus*, admittitur reconventio, quamdiu lis nondum est finita, lis autem propriè non est, antequàm contestetur, sed tantùm controversia *l. sed etsi 25 §. si ante de petit. hered.* Postquàm igitur lis esse cœpit, utilis erit reconventio. Neque huic interpretationi adversatur *d. §. illud vers,* si itaq; tacuerit, postea reum non audiri, qui non opposuit reconventionem mox à principio. Nam *vers. ille* referri debet ad *vers. præcedentem*, nimirum si tacuerit reus & Iudicem

cem intra 20 dies ut suspectum non recusavit, postea eum non audiri, scilicet ut tanquam suspectum aversetur, nihil autem de reconventionem statuit, quin eam actori in eadem movere possit. Huic autem solutioni rursus non obstat, quod lite contestata Iudex amplius recusari non possit *l. apertissimi C. de judic. l. ult. C. de except.* Ergo ante litem contestatam quoque reconventionem à reo institui debere. Nam antecedens verum est, si distinctè intelligatur, litem enim dicitur actor, cum reo contestari *l. si à me II. de jud.* Quemadmodum itaque actor in causa conventionis postquam Iudicium accepit, Iudicem recusare non potest: ita reus nec in causa reconventionis, in qua actoris partibus fungitur.

Tertiò obijcitur *text. in c. I. verbo in continenti de mut. petit.* ubi dicitur reconventionem in continenti adversus actorem præponendam esse. Sed & hæc verba in continenti, non possunt referri ad litis contestationem, de qua nihil dictum erat. Sed hanc præ se ferunt sententiam, quod reconventio in continenti, id est, durante eodem Iudicio ibid. glos rectè exponit, coram iisdem Iudicibus delegatis proponi debeat, ut evincit dubitandi ratio d. c. I. Actores enim reconventi ideo nolebant respondere reo, quod in sua causa, & pro se Iudices delegatos à Sede Apostolica impetraverant. Sed novum & speciale rescriptum, hoc nomine à Reo flagitabant,

consultus itaque Papa rescripsit, quod actores coram iisdem Iudicibus delegatis in continenti hoc est, etiamsi reus non offerat speciale rescriptum, debeant respondere, sicut etiam expresse constitutum est *in c. dispendia* §, *reus quoq;* *de rescript. in 6.* Facti itaq; species totius *c. inspicienda* est non particula eius duntaxat *l. in civile 24 de ll.* Est enim hæc omnium difficultatum maxima in Iure nostro scire, in quibus terminis leges gl. & DD, loquantur, teste Curt. Iunior conf 69 n.4.

Quartò obijcitur textus satis urgens *in clem. 16* *sapè* §, *verum de V. sign.* ubi disertis verbis adferitur, quod reus si vicissim ab actore aliquid per ere velit, in ipso litis exordio proponendum esse, si-
ve causa sit simplicis conventionis, si-
ve recon-
ventionis, ut tantum sit sententia conformis, si non solenni libello saltem quali quali petitioni *c. licet Itali ext. de simonia l. ut fundus 18. communè divid.* Non igitur respectivè dicitur reconventi-
onem in ipso litis exordio proponendum esse, sed quod utraque causa separatim per nudam petitionem absque solenni libello in exordio cujus-
que causæ expediri possit, ad quam dirigere Iudex animi sui motum in sententia ferenda possit, denique refragari videtur *l. non potest 22 de Judic. ubi Paulus Jurisconsultus.* Non potest inquit videri in iudicium venisse id, quod post litem contestatam admittetur. Tunc enim totum negotium Iudicis officio incumbit *l. adiles 25 §, item*
M sciens

sciendum in fine de edilibus edict. Sed hæc lex loquitur de meritis cujuscunque causæ vel actionis, quod non videatur in Iudicium venisse id, quod in libello non fuit postulatum, aut super quo lis non fuit contestata. Ideòq; Judicis officium excedere non posse ultra id, quod in iudicium deducitur l. ut fundus 18. cum divid. nisi fortè velut accessorium ex eadem causa debeatur, ut fructus & augmenta re l. 4. & l. si quis 41. de petit. hered. l. si mater 11. §, eandem cum ll. seq. de except. rei judic.

CAPUT VIGESIMUM.

De processu Reconventionis in actionibus cognatis.

SUMMARI A.

Mota reconventionem ante litem contestatam utraq; causa simultaneo processu expediri debet nu. 1.

Post litem contestatam instituta separatim agitari debent 2.

Distinctione hæc res temperatur 3.

Actiones cognatæ uno processu tractantur 4. & 11.

Exempla actionum cognatarum 5. & 6.

Rationes hujus temperamenti nu. 7. 8. 9. 10.

Ampliatio regulæ nu. 12.

Actiones cognatæ etiam post litis contestationem per reconventionem in iudicium deductæ, uno processu agitari debent 13. & 14.

Etiam fodo Saxonico actiones connexas uno iudicio expediri nu. 15.

Ad

AD formam reconventionis, quod scilicet eodem durante Iudicio, tam ante quam post litem contestatam à reo convento institui possit, processus quoque Iudicialis ulterior spectat, quem ita Br. in *auth. & consequenter n. 12 C. de sent. & interloc.* Item in *Novel. 96 §, illud nu. 8.* describit. Quod mota conventione ante litem in causa conventionis contestatam, utraq; causa simultaneo processu (ut loquitur) id est, in una eademq; instantia tractandus, & alternatim cuiusque actionis Iudicii actus expediendus sit. Cæ. 2. terum post litem contestatam objecta reconventionem hanc vicissitudinem minimè observari sed quamlibet causam separatim tractari & discutiri, licet non minùs hæc quàm illa, hunc effectum habeat. Quod actorem alienæ Iurisdictioni subicit, isque cogatur coram eodem Iudice nulla obstante fori præscriptione, ad causam reconventionis respondere per *d. l. cum Papin. & d. l. qui non cogitur*, Etsi id nolit actor, Iudicem ei audientiam & Iurisdictionem in sua quoq; causa conventionis denegari debere, idq; argumento *l. mutus 43 §, pœna de procur. l. 5. C. eodem l. sed etsi 26 §. & adiicitur*. Ex quibus causis majores. Quæ Br. sententia media videtur. Et controversiam illam, utrum ante vel post litis contestationem reconventio intendi debeat, distinctionis temperamento conciliat, quam sequitur & Salicet. in *d. auth. & consequenter nu. 12. Sichard. ibid. n. 5. &*

6 ubi eam in praxi notandam monet gl. in ca. 1. verbo respondere vers, si verò reus per c. 2. §, nos autem de mut. petit. Lanfranc. de Orlano in clem. sæpè n. 41 de verb. sig. Maranta d. p. 4. dist. 6. n. 5. & ibidem Pet. Toller. in addit. n. 6. Hanneton in tract. Judiciorū tit. de reconvent. parte 3. novissimè Schwaneman l. 1. Process. camera cap. 69. nu. 4. & denique approbata est p. 3. ordinat. camera tit. 3.

3. Verum enimverò cum hic tractatus sit difficillimus, diligens hic excitanda est animadversio, in quo actionum genere per reconventionem in Iudicium deductam, prædicta doctrina & processus obtineat. Nam interpretes qui eam ad quamcunque actionem reconventionem extendunt, tota via aberrant, & graviter hallucinantur, cum id rectius multò ex natura cujusq; causæ vel actionis dijudicetur. Sic igitur statuo,
4. tum demum causam conventionis, & reconventionis uno eodemque processu vicissim tractandam, unaq; sententia definiendum esse, si fuerit actionum cognatarum, quæ ex una eademque causa vel obligationis vel rei proficiscuntur. Et si Iudex aliter cognoscat, vel pronunciet ab hac sententia velut contra Ius litigatoris prolata appellandum esse, per text. pro hac sententia insignem in l. 1. §, ult. Quæ sent. sine appellat. resc. Et in l. in hoc Iudicio 27 famil. herciscund. Hinc rectè Baldus in l. cum Papinianus n. 2. in fine & n. 3. vers, & in reconventionem C. de sent. & interloc. scripsisse
- tra-

traditur, in causis connexis sententiam non valere, nisi ex utraq; parte negotium simul tractetur & definiatur, quem refert & sequitur Maria. Socin. in c. 1. not. 10 n. 17 in fine vers, ad veritatem de mut. pet. probatq; enucleatè Jacob. Toming. illust. quæstion. decis. 16 per tot. & maxime n. ult.

Exemplum porrò de actionibus cognatis, quæ mutux dicuntur, & ex uno contractu descendunt, extat appositissimum in d. l. 1. §, ult. Quæ sent. sine appellat. resc. quem textum licet vulgò DD. ad quascunq; actiones distorqueant: tamen disertè Jurisconsultus Macer loquitur de petitionibus, seu actionibus mutuis invicem propositis, quæ propriè mutux à Jurisconsultis appellantur. l. si idem §, sed etsi mutux de Jurisd. l. Lucius 38. mandati l. 4. §, Tutela de ob. & Act. §, Tutores l. de oblig. ex q. contract.

De actionibus autem cognatis, quæ continentes dicuntur, est text. in d. l. in hoc judicio 27 famil. herciscund. ubi Jurisconsultus ait, si plures hæredes invicem judicio familiæ herciscundæ egerint, in omnium persona vel condemnatio, vel absolutio facienda est. Et ideò si in alicujus persona, omissa sit damnatio, in cæterorum quoque persona quod fecit Iudex non valebit.

Rationes autem hujus conclusionis sunt. Primò: quod actiones cognatæ si simul moveantur unum constituunt judicium d. l. in hoc judicio 27 verb. ex uno judicio, Una igitur sententia in his re-

quiritur: siquidem ex uno non potest res iudicata pro parte valere, pro parte non, ut ibidem Jurisconsultus ait, instar exceptionis, quæ cum actionem unum idemq; constituunt iudicium, neq; potest Iudex seorsim pronunciare de actione, & seorsim de excep. *per text. in l. 1. C. de ord. jud.*

8. Deinde nisi Iudex mutuas petitiones actionū cognatarum una sententia decidebat, timor est: ne variè pronuncietur, & in quo unus Iudex condemnavit, alter absolvat inquit JC *in l. cognitio 8. cum l. seqq. de liber. L. ans. fac. l. 3. C. de sent. & interlocut. omn. jud.*

9. Tertiò meritò appellatur, si non una sententia definiantur, propterea quod omnes ex una causa dimanent, nec possit prius constare de una quàm de altera, ideòq; Iudex seorsim de his pronuncians sententiam præcipiti festinatione cōtra Ius litigatoris præfert, *per text. in d. l. 1. §. ult. Quæ sent. sine appel. rescind. & l. Jud. 9. cum ll. concord. C. de judic. adeò, ut ne quidem si provocetur, à sententia possit Iudex inferior interim in altera causa reconventionis procedere, aliter atque si fuissent actiones diversæ & se invicem non contingentes. Myns obs. 10 cent. 1. specul. in §. nunc videndum n. 8. tit. de reconventionem.*

10. Postremò: Nisi mutux petitiones actionum cognatarum una sententia terminentur, tunc exceptio rei, iudicata ex una obstabit in altera, cum ex una causa inter easdem personas invicem

cem comperant per l. 3. 4. 5. l. cum mater II. cum
ll. seqq. de except. rei jud.

Huc igitur scilicet ad mutuas petitiones actio-
num cognatarum referri debet, quod DD. pas-
sim in hac materia inculcant: causam conven-
tionis & reconventionis simultaneo processu
vicissim tractandam, unaq; sententia definien-
dam esse, aliàs meritò appellationis remedio la-
tam sententiam reformari: licet hæc distinctio
perpaucis in mentem venerit, sed promiscuè
tàm de reconventionis actionis cognatæ, quàm
diversæ & separatæ, hunc processum observan-
dum esse docuerint, id quod inexplicabilem pe-
nè difficultatem, & confusionem in hac mate-
ria peperit.

Declaratur autem eleganter hæc assertio.

Primò, ut procedat, sive reconventio, lite in
causa conventionis nondum contestata, institu-
ta sit, sive contra, semper enim necessariæq; hæ
actiones connexæ simul & vicissim tractari una
sententia definiri debent, per rationes jam pri-
dem assignatas. Ex quo conficitur quod Br. &
aliorum distinctio in d. auth. & consequenter n. 12
C. de sententia & interloc. quod etiam approbatur
Ordinat. Camerae part. 3. tit. 30. quod scilicet
mota reconventionis ante litem contestatam
utraq; causa simul discuti, & terminari debeat.
Secus si postquam nequaquam porrigi vel ex-

tendi possit ad reconventionem actionum cognatarum, quæ etiam post litem in causa conventionis, contestatam proposita, una sententia præcisè omninòque dirimi debet, neque possit prius liquere de una, quàm altera propter connexitatem, ut nec res iudicata ex uno eodemq; Iudicio pro parte valere, & pro parte non. *d. l. in hoc iudicio 27 famil. herciscund.*

Quare rectè Jacob Toming. *decis. de illust. 16.*

14 haftenus contra Speculator : aliosque disputat, mutuas petitiones actionum connexarum, C; *de his non solum* & principaliter ibi agi apparet, ex facti specie ibid. in pr. proposita, una eademque sententia esse definiendas. Quod autem passim in eadem Decisione id generatim & promiscuè extendit ad quarumvis actionum etiam disparatarum reconventionem, hoc minimè probant, ut cap. sequenti explanabitur.

15 Deinde declaratur, quod etiam in foro & iudiciis Saxonix reconventio actionis connexæ, una sententia cum causa conventionis sit terminanda. Et si enim ex dispositione *artic. 12 lib. 3. Landtrecht* prosecutione reconventionis Iure Saxonico INTERIM pendente lite conventionis non concedatur ut sup. cap. 3. enucleatum memini. Tamen id ex interpretatione Dicasteriorum, & nova constitutione intelligendum est, de actionibus diversis & separatis, per reconventionem in Iudicium deductis in quibus pro-

propriè reconventio esse non dicitur, per rationes sup. hoc capite assignatas, unde rectè gloss, *in d. art. 12 in lit. D.* circa finem inquit: cum Ius Saxon. de reconventionem loquitur, quod sit prohibita (accipite de prosecutione) id intelligitur de causis habentibus diversam speciem contractus. Et hæc distinctio & interpretatio *d. art. 12* expressim hodie approbata est, constitutione curiali Principum Vinonensium & Coburgensium *sub Rubr. von Widerklagen*, ubi liquidò constitutum legitur, quod reconventionem actionis cognatæ conventi non sit expectandus primæ litis eventus, sed simul tractari & definiri debeant. In negotiis autem ex diversis causis descendentibus Iur. Saxon. dispositio observanda sit, ut nimirum differatur reconventionis cognitio, donec causa conventionis sit discussa & regula locum habeat Actor sequitur forum Rei nova ordinat. Coburgens. *p. 2. tit. 17 §.* und nach *à qua Constit. itidem Augusti constit. 7. p. 1.* si penitus introspectiatur non discrepat:

Atque ita processus actionum cognatarum, quæ per conventionem & reconventionem in Iudicium deducuntur, tam ex Iure communi, quàm provinciali & municipali cujusq; loci, ex Iuris prudentiæ analogia formandus est, etiamsi expressis legibus destitueremur.

Quorsum non alias Iurisprudentiæ ratio; si non Ius ex ea distinctionem reciperet, & interpretes

pres singulos Iuris constituto, partes redderet
iuxta formam, teste Cujac. lib. 9. obs. c. 17. circa finem

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

*De processu reconventionis actionum diversarum
& se invicem non contingentium.*

SUMMARIA.

Actiones diversae triplices sunt num. 1.

*Improbatur interpretum distinctio ratione processus
actionum diversarum ex temporis interstitio sumpta
num. 2.*

Rationes recensentur num. 3. 4. 5. 9. 10.

*Eaeque multo magis urgent si lite contestata reconventio
instituitur 6.*

Arbitrio Judicis hac res committenda est nu. 7

*In arbitrio Judicis est de questione incidente per modum
exceptionis pronunciare num. 8.*

*Sententia in causis disparatis causa conventionis, aut
reconventionis diversis temporibus lata Jure valet 11*

*Ideoque appellatio hoc praetextu instituta frivola est nu.
12. 13. 14.*

Respondetur ad contraria num. 15. 16. 17. 18. 19.

Intellectus l. 1. §, ult. ff. quae sent. sine appell. 20

Mutuae petitiones bifariam in ll. accipiuntur nu. 21

Nunc de processu actionum disparatarum,
i. quae per conventionem atque reconventionem,
eodem tempore in Iudicium deducuntur,
dispiciamus. Sunt autem causae sub duplici differ-
entia

rentia. Aliæ enim uno Iudicio cumulari possunt, quæ scilicet non idem, re, tempore, loco, vel causa persequuntur. Aliæ verò etiam si tales sint, tamen ob expressam legis prohibitionem simul in eodem Iudicio tractari nequeunt, de quibus cap. sequenti dicetur. De illis in proposito v. g. Actor agit tutelæ actione directâ & reconvenitur pignoratitia vel depositi: vel actor agit Rei vendicatione & reconvenitur, conditione certi ex mutuo vel alia personali actione, quomodo in his utriusq; causæ iudicium ordinandum sit, quæritur? Interpretes ut suprâ monui, distinguunt inter reconventionem motam ante litem contestatam, & quæ postea infertur. Illo casu, utramq; causam simul vicissimq; tractandam, utraq; sententia dirimendam esse: etsi contra fiat appellandum esse. Hoc casu separatim de unaquaq; cognoscendum & pronuntiandum esse.

Verùm & hic mihi cum interpretibus, quatenus Iuris necessitate id fieri debere contendunt etiam in his causis disparatis non convenit, sed potius Iudicis arbitrio relinquendum esse assevero, utrum is velit uno processu ac sententiâ de his cognoscere nec ne, his motus rationibus. prima, quæ sub certa definitione comprehendi non possunt, propterea quod in facto potius Iure consistunt. Ea relinquuntur arbitrio Iudicis text. in l. mora 32 de usur. l. quæsitum 13 de testibus l. de accessionibus 14 in pr. de divers. & tempor. præscrip
Menoch,

Menoch. in proem. lib. 1. de arbit. Jud. quest. nu. 4. & 5. Unde Papin Jurisconsultus disertè respondit, facti quæstionem esse in arbitrio Judicantis in *l. 1. §. 1. ad S. C. Turpill.* Sed quod mota reconventionem actionis diversæ à conventionem ante litem contestatam, utraq; causa simul & vicissim tractari debeat, id in universum certa aliqua regula definiri non potest, ob diversas actionum naturas, quarum una altera est expeditior, altera intricatior: alia probationes recipit leviores, alia probatu non admodum est facilis: alia deniq; plenam alia summariam probationem exigit. Ergò totum hoc rectius Iudicis, seu boni viri arbitrio. *Menoch. lib. 1. de arbit. Jud. questio* relinquitur, ad quem omnium quæ ad Iudicium deducuntur, cura pertinet. *l. adile 25 §, penult. de edil. edict*

Hinc est quod Iudex, tam in causis Civilibus, *l. si quis 7. §, planè in verb.* præstituendum modicum tempus de petit hæred quàm criminalibus *l. si ea 7. de his qui accusare non possunt*, arbitrio suo præfinire possit litigantibus terminum ad agendum, vel excipiendum ut eleganter scribit *Menoch. lib. 2. de arbit. Jud. quest. cas. 34.*

4. Altera nulla ratio evidens suadet, ut actiones diversæ quæ nihil invicem commune habent, sed ex dissimilibus causis descendunt uno processu expediantur: cum tot intelligantur sententiæ, quot sunt causæ *l. 29 §, 1. de minoribus l. 1. C. si adversus rem judic.* Neque sententiam in una prolata,

ta, pariat exceptionem rei judicatæ in altera per
l. 3. 4. & 5. 6. & seqq. de except. rei judic. Unde per-
 petua in his causis Iuris Regula censetur, quod
 Iudex de qua re cognovit, de ea etiam pronun-
 ciare cogatur *l. de qua re 47 de judic.* cuius rei ex-
 emplum in *c. cum dilectus §, nos autem de ord. cognit*
 ubi Pontifex disertè de mutuis petitionibus a-
 ctionum diversarum rescribit, quod tanquàm
 diversæ, se invicem minimè contingant, ideòq;
 prius in Iudicibus propositam prius tractandam
 & definiendam esse.

Tertiò ad Iudicis officium pertinet, ut lites
 quantum fieri potest diminuantur *l. quidem 20 de* 5.
Reb. credit. l. properandum II C. de Jud. l. litibus C. de
agric. & cens. lib. II unde Paulus Jurisconsultus in *l.*
singulis 6. de except. rei judicat. scribit singulis con-
 troversis, singulas actiones sufficere, ne mo-
 dus litium multiplicatus summam & inexplica-
 bilem faciat difficultatem. Sed hæc omnia exti-
 mescenda sunt, si causæ disparatæ uno processu
 alternatim tractari deberent, cum Reus facile
 per frivolum aliquam reconventionem, moras
 injiceret causæ conventionis, ut tandem actor
 exhaustis litium sumptibus causam defereret 3.

Quæ rationes jam adductæ multò magis ur- 6.
 gent, si lite jam contestata reconventio hujus-
 modi introduceretur: cum iniquissimum esset
 causam conventionis à qua propemodùm ad
 causæ conclusionem processum fuit, per hujus-
 modi

- modi reconventionem retardari, atque ita moratoriis ambagibus spem condemnationis excludi, cum ne talis quidem compensatio objici possit *l. ult. C. de compens.* quanquam facilius admitti deberet quàm reconventio *per text. in ca. cum inter in fine de except.* Siquidem peremptoriae exceptiones usq; ad sententiam opponi possunt
7. *l. 1. & 2. C. sent. rescind. non poss.* Quare magis & tutius hujus controversiæ æstimationem Iudicis arbitrio committere, qui ex omnibus circumstantiis statuet, an hæ causæ disparatæ uno processu peragi debeant nec ne. Cui consequens, corruere, quicquid interpretes de sententia conventionis & reconventionis uno quondam contextu hoc est, nullo extraneo actu interposito *l. heredes §, ult. Qui text. fac. poss. præferenda, & nisi id fiat, provocari posse comminiscuntur Br. in d. auth. & consequenter n. 4. vers.* Et hujus ratio Salicet. *ibid. n. 12 vers. ad sextum C. de sent. & interloc. Speculator in §. videndum n. 3. 4. & 5 tit. de reconventionem Maranta p. 4. dist. 6. n. 10, 11. & 12.*
8. Cum enim in arbitrio sit Iudicis de incidente questione per modum exceptionis, & quæ respicit merita causæ principalis simul pronunciare vel non *l. 1. & ibid. Sichard. n. 9. C. de ord. jud. Menoch. de arbit. jud. quest. lib. 2. cas. 167 n. 5 & 6 Cujac. in l. intra utile 39 de minoribus,* multò magis erit in arbitrio Iudicis in eodem Iudicio pronunciare de reconventionem actionis disparatæ, quæ
- ut

tit actio diversa & minimè contingens, ejus merita non respicit, ut dicitur in *d. c. dilectus* §, *nos autem de ord. cognit.*

Deinde si Iuris necessitate cogeretur Iudex utriusq; actionis sententiam uno ductu proferre, 9. sequeretur quod eo neglecto, sententia vel ipso Iure nulla esset, vel certè contra ius litigatoris, nullum non est tertium. toto tit. Horum & ibid. Weseimb. in parat *Quæ sent. sine appell. rescind. tot. tit. C. quando provoc. non est necess.*

Sed talis sententia non est ipso Iure nulla, cum non sit contra ordinem judiciorum substantialem, de quo in *l. probatam* 4. ubi DD. C. de *sent. & interloc.* Et non Iure profertur sententia, inquit Jurisconsultis in *l. si expressim* 19 §. 1. de *apel.* Si specialiter contra ll. sancita, & constitutiones fuerit prolata, ut extat exemplum in *l. 2. C. quando provocatio non est necessaria.* Deinde non est contra Ius litigatoris quia mutue petitiones actionum disparatarum sunt causæ diversæ, ideòque secundum *reg. l. qui prior* 20 de *jud* quæ prior proposita est, prior tractari & definiri debet, ut inde colligit Pontifex in *d. c. cum dilectus* §, *nos autem.* Maximè cum unius definitio non 10 præjudicet alteri *d. l. 3. 5. 7. cum seqq. de except. rei judicate,* Adde quod Iure permittente, Iudex de qua recognovit, de ea pronunciare possit *l. de qua re* 14 in *de judic.*

Quid igitur prohibet Iudicem de his actionibus

bus ex diversis causis oriundis, separatim pronunciare, vel si utriusq; cognitionem simul suscepit, de his una opera simul quoq; sententiam

11 proferre, prout ei æquum, bonum visum fuerit. Ex quibus tandem apertè concluditur, sententiam ex his disparatis etiam diverso tempore editam, Iure subsistere, & per consequens non adstringi Iudicem una sententia & processu eas definire.

12 Quæ cum ita sint: non obscurum est quid de appellatione ex hac sola causa interposita, quod uno ductu *l. connexu, l. utriusq; cause sententia non sit probata*, statuendum sit nimirum, eam ut frivolam meritò rejici. Finis enim appellationis est ut sententia iniquè vel perperam lata in melius reformetur *l. 1. de appellat.* Sed hæc sententia qua Iudex in mutuis petitionibus actionum disparatarum prius de una quàm altera pronunciat, nec iniquè nec perperam lata dici potest, cum non sit contra Ius litigantis, multò minus ipso Iure nulla, ut paulò ante evici. Ergo nulla ratio recipiendæ appellationi subest.

13 Deinde eorum appellationes recipiuntur vel qui unam saltem causam appellandi probabilem habuerunt, & quorum quoquo modo interfuit *l. 3. §. ult. l. appellandi 13 l. de appell. c. ut debirus eod. sit.* Sed in proposito nullatenus interest ab huiusmodi sententia provocantis, cum sint actiones diversæ, quæ tot constituunt Iudicia quot sunt causæ

causæ l. etiam 29 §. 1. de minorib. Et exceptio rei
judicatæ ex altera causa agenti non obstat d. l. 3.
4. 5. cum seq. de except. rei judic.

Postremò Iudex de his, quæ in arbitrio ipsius 14
posita sunt, argui vel reprehendi non potest, ut
nec eorum rationem cuiquam reddere tenetur.
Menoch lib. 2. de arbit. jud. quest. cas. 70 n. 7 & 12
sed in arbitrio est Iudicis, velut ne una sententia
& processu mutuas petitiones actionum diversa-
rum dirimere ut supra planum feci Ergo, sive
id faciat, sive non, minimè potest Iudex supe-
rior ad quem provocatum est, in causa appella-
tionis pronunciare, malè à Iudice inferiore
pronunciatum, benè appellatum est.

Supereſt ut argumenta contraria removeamus.

Primùm obijcitur regula. Qui prior 29 de jud. 15
quam æquissimam dicit Panormit. in c. 1. de mut.
petit. Ex qua vulgò colligitur in cognitione cau-
sæ conventionis, & reconventionis semper præ-
rogativam concedi auctori, ut videlicet primò
expediatur actus conventionis, deinde recon-
ventionis & tandem causæ vicissim (alternatim)
cognitæ: prius de hac quàm de illa pronuncie-
tur. Verùm maximus est hujus l. abusus, dum
eam interpretes ad quasvis opiniones hujus si-
multanei processus, quasi decipiunt, cum pro-
priè loquatur de actionibus duplicibus famil. her-
cisq. commun. divid. & fin. regund. in quibus

cum dubitari possit, quis actor sit reus, propter
 reà quod omnium litigantium par causa videat-
 ur placuit eum esse actorem, qui prior ad judi-
 cium provocat *l. in finib. 13 de Jud. vel ut Paulus in*
d. l. qui prior ait: qui prior appellat scilicet Judi-
 cem, prior agit. Neq; enim de appellatione eam
 interpretari fert *tít. de Iud.* Sed modus est lo-
 quendi Jurisconsultis usitatus appellare Iudicem
 pro adire Iuris experiundi causa, ut in *l. 1. ex qui-*
bus causis major. fidejussor 16 §, ult. de fidejussor. Ni-
 hil igitur in conspectu opinioni hæc lex patro-
 cinatur, imo nostræ potius.

Cum enim actor primò Iudicem in causa con-
 ventionis appellat, meritò etiam prius tractan-
 da & definienda fuerit quàm reconventio, ita
 tamen ut si velit, etiam prius de hac pronuncia-
 re possit, cum sint diversæ actiones, & se mini-
 mè contingentes, in quibus hæc regula præva-
 let, quod Iudex de qua recognovit, de eadem
 pronunciare possit non expectata causa recon-
 ventionis *d. l. de qua re 24 de Judic.*

86 Deinde non obstat quod favore alicujus in-
 troductum in odium ejus detorqueri non debeat
l. nulla 25. de ll. l. quod favore 6. C. eod. Sed quod
 mutux petitiones una sententia decidendæ sunt
 id in favorem rei comparatum est, ne scilicet is
 prius condemnatur actori, quàm actor sibi, ut
 inquit Br. *auth. & consequenter n. 4. vers. hujus ra-*
tio C. de sent. & interloc. l. 6. C. de compensat. l. 1. re-
rum amotar.

Nam hujus argumenti vis obtinet in mutuis petitionibus actionum connexarum, quæ cum ex una causa profluant, nec prius de una quàm altera constare possit, sed unum constituent Iudicium, iniquum est, non simul eas una sententia definiri *l. 1. §, ult. quæ sent. sine appel. rescin. per rationes præcedentes cap. expositas.* Ne dicam non semper utrinque fieri condemnationes, sed alterum condemnari alterum, vel etiam utrumque absolvi posse. Atque ita non semper reum prius actori condemnari.

Tertiò non obstat *text. in d. auth. & consequenter & Novel. 96 §, illud, vers. sancimus text in clem. sæpe §. verum de verbis sign.* In quibus absentes reconventionem statim mox in principio, incontinenti, in exordio litis instituendam esse. Quod ad hunc finem jubetur textus Joh. Andr. in addition. ad specul. §. videndum vers, nos autem tit. de reconvent. ut eo modo simul fiat prosecutio & definitio ad quid, non inquiring, juberet simul inchoari, si simul prosequi non deberent. Ad hos non textus 5. cap. 13. responsum est, eos non de tempore ante litem contestatam in causa conventionis, vel simultaneo illo processu accipiendas esse, sed de ejusmodi litis seu iudicii instantia, qua causa reconventionis apud eundem Iudicem statim, in continenti scil. in eadem lite non diversa fieri debeat. Ergo ad hunc finem jubentur simul conventio, & reconventio in-

choari, ne diversis judiciis causæ distrahantur, non ut uno iudicio simul vicissimque tractentur.

Deinde hæ particulae mox, incontinenti, statim & similes subjiciuntur actui, qui natura sua divisionem & intervallum recipit: tunc tempus illud intra quod actus perfici debet, relinquitur arbitrio Iudicis ut pulchrè scribit Menoch *lib. 1. de arbit. Jud. quest. cas. 46 & l. 2. cas. 9. nu. ult.* Sed processus causarum disparatarum recipit sua natura divisiones, veluti si ego agam actione pignoratitia, tu me reconvenias rei vendicatione, an itaq; hæ causæ uno processu & sententia expediri debeant, meritò relinquitur arbitrio Iudicis.

18. Quartò non obstat *text. in c. 1. de mutuis petit.* ubi expressè dicitur, quod Iudex causam conventionis & reconventionis vicissim audire unaque sententia terminare debeat. Hoc enim eò pertinet ut id possit quidem Iudex si velit, aut si id ita nominatim mandet superior Iudex delegato, ut in facti specie *d. c. 1.* non ut omninò & regulariter id necesse habeat, per textum elegantem in *d. l. 1. C. quomod. & quand. Iudex*, cum non statim quicquid Iudicis potestati permittitur, id etiam subjiciatur Iuris necessitati *l. non quicquid & de Judic.* Et nos contendimus, Iudicis arbitrio hoc relinquendum esse, si sint mutuae petitiones actionum disparatarum.

19. Quintò: Non facessit negotium *text. in c. 7. §, nos autem de ord. cognit.* ubi expressius adseritur causam

causam conventionis, & reconventionis simul eadem sententia definiendam esse. Verum si exacte iudicio textum illum ponderemus, aperte sententiam nostram comprobatur; quod scilicet in mutuis petitionibus actionum disparatarum, necesse non sit utramque causam simul & vicissim discuti, sed arbitrio Iudicis id relinqui. Nam **ABBAS** quidam egit actione l. Aquiliæ adversus nobiles Dominos de Ordone, ad resarciendum damnum datum in prædis animalium, & aliis rebus quæ ad castrum cœnobii sui pertinerent; Ex diverso nobiles illi objecerunt **ABBATI** quæstionem spolii, nolentes respondere, nisi prius facta restitutione, quàm cum ille facere recusaret, Papa consultus distinguit inter quæstionem spolii objectam per modum reconventionis, & per modum exceptionis, quod hac visione non teneantur nobiles **ABBATI** respondere ad actionem suam, nisi is res ablatas reddidisset *per c. ult. eod. tit.* illa autem inspectione dicit mutuas esse petitiones, quæ tanquàm diversæ se invicem minimè constringunt, eoque secundum regulam l. qui prior 29 de jud. quæ actio prior fuit proposita, prius quoque sit cognoscenda & terminanda. Ergo & l. Aquiliæ actio prius quàm interdictum, unde vi huic regulæ deinde subnectitur exceptio in d. §, nos autem vers, quanquam nisi vicissim sint tractæ mutuæ istæ petitiones: tunc enim uno processu utraq; sententia utramque causam

dirimendam esse. Cujus ratio est, quod vicissim utraque causa cognita de eis pariter constet, & nihil impedimento sit, quo minùs tam conventio quam reconventio simul per sententiam dijudicentur, cum de qua re cognovit Iudex, de ea etiam pronunciare cogatur *l. de qua re 29 de judi.*

20 Denique vehementer prædictæ Decisioni adversari videtur *text. in l. 1. §, ult. ff. quæ sent. sine appel. rescind.* ubi in mutuis petitionibus si Iudex prius de una sententia, quàm de altera causa pronunciet, appellandum esse traditur. Ergo Iuris necessitate pariter conventio, & reconventio una sententia simul terminandæ, ne scilicet ab ea provocetur ut notat etiam Wesen. *ibidem nu. 21. vers, si in causa conventionis &c.*

Ex hac l. interpretatione omnem hanc simultanei processus errorem suxerunt, cujus genuina sententia dilucidè posita evincet communem errorem Ius non facere.

21 Mutuæ petitiones bifariam à Jurisconsultis in II. & Iure Civili accipiuntur. Aut enim de actione ejus opposita compensatione intelligantur, quæ interdum dicitur inmutua petitio *l. 6. l. si propter 8. C. de comp. l. 1. C. rerum amotar. l. amplius 15 in fine, rem ratam haberi l. in rem 18 de compens.* aut de actionibus cognatis, quæ ex una causa vel obligationis vel rei dimanent, de illis loquitur *text. in l. si idem 15 §, sed etsi de Jurisdic. l. Lucius 18 Mandati l. 1. & rot. tit. De contrar. tutel. act. l. 4. §,*

tutela de oblig. & act. l. i. §. ult. de var. & extraord. cognit. De his verò text. in l. in hoc Judicio 27. familia herciscunde toto tit. ff. de quibus rebus ad eundem eatur l. 10 C. de Judiciis cum similibus.

Jam siue d. l. i. §. ult. quæ sent. sine appel. rescin. intelligas de compensatione liquidò apparet, malè Iudicem non habita ratione compensationis, liquidè prius de una quàm de altera petitione sententiam dixisse, cum certi Iuris sit. Compensationem liquidam ipso Iure pro soluto haberi, usque ad concurrentes quantitates *l. si constat 4. C. de compensat. §. in bonæ fidei inst. de actionibus*, Fuisse autem compensationem liquidam evincunt hæc verba: Si & mea & tua petitio sine usuris fuit. Ergo meritò, si prius Iudex de tua quàm mea petitione pronunciaverit, appellatio interponitur. Cæterum hæc sententia, ad propositam nihil facit controversiam.

Sin autem d. l. i. §. ult. intelligatur de actionibus connexis per conventionem & reconventionem in iudicium deductis, quod nisi hæc una sententia definiantur, appellandum sit, hoc ultro concedimus quemadmodum eandem l. ad hujus sententiæ probationem præced. citavimus cap. & per consequens malè ad mutuas petitiones actionum disparatarum de quibus nunc loquimur, à Doctoribus accommodatur. In his ergo diversum statuendum fuerit, cum contraria contrariorum sit consequentia.

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM

*De processu reconventionum, actionum disparatarum
quæ ob legis prohibitionem simul expediri
nequeunt.*

SUMMARIA,

*Causæ desperatæ quæ ob legis prohibitionem expressam
simul tradari non possunt, nec reconventionem sive
ante, sive post litem contestatam agitari uno pro-
cessu possunt num. 1.*

Exemplo declaratur regula num. 2.

*Actionum præjudicialium natura est, ut si cum aliis
concurrant, semper prius de hac quàm de alia ulla
judicetur num. 3.*

Agens civiliter, criminaliter reconveniri potest 4.

*In causarum cognitionibus semper præfertur crimina-
lis civili nu. 5.*

*Improbatur DD. sententia in causis præjudicialibus &
criminalibus reconventionem non admitti nu. 6.*

*Si periculum sit in mora, an reconventio locum ha-
beat nu. 7.*

Limitatur communis DD. opinio nu. 8.

*Quomodo in causis disparatis, quæ se invicem non com-
patiuntur, reconventio procedat nu. 9.*

Cautela pro reo, cautionem Judicio sisti exigat nu. 10

*Quando reus reconventionem statim movere non potest,
exigere potest cautionem judicio sisti nu. 11. & 12*

Effectus hujus cautionis duplex nu. 13 14. 15.

Predicta etiam in foro Saxonico obtinere nu. 16.

Respondetur ad contrarianu. 17. 18.

Alia cautela pro reo, si cautio in exordio litis petita non sit nu. 19.

Respondetur contrariis nu. 20.

DE processu mutuarum actionum disparatarum, quæ ob legis prohibitionem expressam in uno processu simul tractari non possunt, hoc capite videbimus, num Interpretum opinio ad has saltem rectè accommodari possit; quod ante litis contestationem mota reconventionem uno processu utraque causa simul, vicissimque tractari debet, aliter atque post litem contestatam in causa conventionis?

Et sanè ad has, hanc quoque disputationem porrigi non posse, longa demonstratione non indiget: cum leges præcisè jubeant, ne hujusmodi actiones simul vel alternatim cognoscantur, Ideòq; in his cessat arbitrium Iudicis, argumenta à contrario sensu *l. nec quidquid 40 de judic. l. quesitum 13 de testibus*, verbi gratia, Actor quacunque actione experiat, reconvenire potest actione præjudiciali status *l. sed & hæ 35 de procurat. l. si quis 7. §, 1. de petit. hered. l. pen. de nox. act. l. si quis 5. §, si vel parens & §, solent de liber. agnos. l. ut liberis 7. §, ult. de liber. caus. l. 2. § 7 C. de ord. cognit.*

Sed harum actionum præjudicialium, summa est ut siue cum criminalibus, siue civilibus causis

con.

concurrant, semper prius de causa præjudiciali,
 & cognoscendum sit, & pronunciandum *l. 1. C. 3. C. de ord. Judic. l. 7. C. de petit. hered. tot. tit. C. ubi Cujac. in parat. de ord. cognit. l. si status C. de evict. cap. 1. C. 4. de ord. cognit. Zasius denegantur §, præjudiciales nu. 9. C. 10. C. seq. Inst. de act. sic actor agens civiliter reconveniri potest actione criminali tam ante, quam post litem contestatam, imò invicem criminaliter se reconvenire possunt *l. ult. C. de ord. judic. l. 1. 3. 4. 6. de ordin. cognit. C. l. 1. l. Neganda 19 C. de his qui accusare non possunt l. adulterij 33. ad l. Jul. de adult. cum similibus.**

5. Ac semper in harum causarum cognitione præfertur criminalis Civili, inter plures criminales gravior præponitur, & de ea prius pronunciatur *dd. ll. ob rationem l. per minorem § 4 de Judic.* quod per minorem causam majori præjudicium fieri non debet, Ergo prædicta interpretum distinctio ad hujus generis actiones per reconventionem motas minimè gentium accommodari potest: Indeque adeo omnium hæc opinio pervasit in causis præjudicialibus, & criminalibus reconventionem non admitti contra *text. express.* antecitatos Sic vulgò perhibent in actione depositi, & causa spolii non admitti reconventionem, quod utroque casu restitutio statim sit facienda *l. pen. C. de pos. cap. ult. ext. de ord. cognit.* Idedque simultaneo processu explicare nequeant.

Sic denique communiter interpretes asserunt 7.
 cessare reconventionem, si causa conventionis
 celeritate desideret, & periculum sit in mora, ob
 quam plerumque à regulis Iuris communis dis-
 ceditur. *l. de pupillo 5. §, si quis rivos, ubi Jas. & DD.*
de novi operis nunciat. Maranta parte 4. distin. 6. nu.
36. vers. item limita, sequitur Menoch. lib. 2. de arbit.
Jud. quest. casu 184 cent. 2.

Verum etsi in his & aliis quibusdam casibus 8.
 DD. simpliciter statuant, reconventionem lo-
 cum non relinqui hac ratione: quod hæ causæ
 uno processu alternatim explicari non possint:
 tamen re exactius ad veritatis limam revocata,
 contrarium vel ipsis legibus probatur, vel non
 ipsam reconventionem reo auferri, sed solum
 ejus cognitionem tantisper differri, donec al-
 terutra causarum prius sit definita: cum non
 modò Definitio reconventionis, sed ejus insu-
 per ratio ex *l. cum Papin.* etiam in his causis ob-
 tineat, quod scilicet actor eum Iudicem quem
 in agendo in propria causa approbavit, & con-
 tra se dedignari non debeat, sitque periniquum
 posse actorem, si velit cum Reo non hunc vicif-
 sim cum illo si velit coram eodem Iudice experiri
arg. l. si idem 11 §, sed etsi de Jurisd. l. 3. §, ult. Mandati

Quod si quis roget, quomodò igitur in his ca- 9.
 sibus processus sit ordinandus, siquidem omnis
 reconventio fit eodem durante Iudicio *c. dispen-*
dia §, reus quoque de rescript. lib. 6. atque Jurisdictio

Iudicis lata sententia expiret *l. Paulus 42 l. seq. l. Judex 55 de Jurejur.* Ideòq; reconventionem nullam esse, harum causarum differri non posse, aut certè reconventionem nullam esse.

10 Huic dubitationi sic occurreretur, quod reus volens actorem hujusmodi actione aliqua reconvenire, quæ expressè legibus simul cum causa conventionis tractari vetant, debet ab actore pendente lite conventionis, cautionem Iudicio sisti post primam causam terminatam exigere, vel libellum reconventionis actori oblatum, ad acta Iudicii deponere, quæ insignis cautio nusquam ab interpretibus in hac materia attinguntur quæ tamen ll. & Iure communi apertissimè probatur.

11 Nam quod Reus ab actore reconvento hanc cautionem iudicio sisti, exigere possit, quando causa reconventionis statim in iudicio agi non potest, sed ejus cognitio differtur, textus est expressus in *l. ordinata 24 §, ult. in pr. de liter. caus.* ubi in libertate proclamans C. qui actoris partes sustinet *l. liberis 7. §, ult. eod. rit.* reconventus fuit actione furti vel legis Aquiliæ, respondit Jurisconsultus actorem interim cavere debere iudicio sisti, & sustinendum tantisper iudicium furti, vel legis aquiliæ, donec de causa liberali sit iudicatum.

12. Quo pertinet quod Ulpian. in *l. 2. §, penul. de Judic.* respondit. Etsi legatus non possit reconveniri

niri tempore legationis, de eo quod ante susceptam legationem contraxit: tamen interim eum cavere debere, eodem iudicio sisti legatione finita itatiente prætore in quem diem se sistat, idque non modò in causis Civilibus, sed etiam Criminalibus obtinere, per text. in *l. si ad ulte-
riora* 38 §, *ult. ad l. Jul. de adult.*

Effectus autem hujus conventionis, cautionis exactæ in mutuis petitionibus actionum, quæ ob legis prohibitionem simul tractari non possunt duplex est. Primus. Quod actor si nolit cavere reo iudicio sisti coram eodem Iudice in causa reconventionis, tunc Iudex ei Iurisdictionem suam denegare possit, vel cogere ut latiludet, per text. *l. sed etsi* 26 §. & *adijcitur*, Ex quibus causis major 25 annis cum huius rei cognitio ei incumbat. *l. i. §, pen. & ult. de prætor stipulat.* Eoque referri debet quod passim DD. hic incu cant, quod si nolit actor reo respondere, nec ipse debeat actori, vel Iudex ei audientiam deneget gloss. in *c. i. verbo respond.* Panorm. *ibid. n. 7. & 8 de mut. petit.* Br. in *d. auth.* & consequenter *n. 4* scilicet *ibidem nu. 12. vers.* nunc ad quintum *C. de sent. & interloc.* Specul. in *tit. de reconventione §. videndum in pr.* Maranta parte 4. *distinct. 6. num. 7.*

Secundus effectus est, quod actor qui præstitit cautionem iudicio sisti, si postea causa conventionis terminata, nolit reo respondere, coram eodem Iudice, sed objiciat fori declinatoriam
ex-

exceptionem, contra *d. l. cum Papin.* tunc poena stipulatione comprehensa ab eo exigi possit, propterea quod per mutationem fori, Ius agendi reo difficilius & deterius reddiderit *l. si quis 11 l. seq. Si quis caution. Jud. sist. junctal. 1. & 3. de alienat. jud. mut. caus. fact.*

16 Et praedicta etiam foro Saxoniae usitatissima sunt: nam cum Iur. Saxoni. reconventio actionis disparatae, nunquam possit uno processu cum causa conventionis tractari, obstante hujus Juris expressa prohibitione *in art. 17. lib. 3. Landtrecht* Idque usu forensi passim comprobetur: nihilominus tamen ut possit reus actorem coram eodem Iudice reconvenire, exigit hoc nomine ab eo satisfactionem, quod velit coram eodem Iudice reconvenire lite conventionis discussa, comparare vulgò, vorstandt unnd gewehr zum Widerrechten, quod si nolit actor praestare, Reus quoque ad causam conventionis ei respondere non compellitur, ut notat Petr. Termin *in pract. Judic. C. 30 de satisfat. & guaranda Wesenb. in parat. ff. Qui satisfd. cogitur n. 6.* atq, hanc cautionem in Iudiciis Saxonice semper reus ab actore in exordio litis exigere debet. Etiam si nunc reconventionem fortè nullam habeat, quod diligenter pragmaticis notandum, est, siquidem usu venire potest, ut postea durante Iudicio primum actio reo competat, quam coram eodem Iudice postea vi reconventionis actori movere minimè potest

potest non exacta hac cautione ante litem conventionis contestatam, maxime si alias Iudex ille non esset utriusque litigantis Iudex ordinarius. Et hoc quidem in his causis disparatis, quæ ob legis prohibitionem simul tractari nequeunt hætenus verum est. Nam in causis connexis aliud obtinere, tam Iure communi quam Saxonicos. c. 14. demonstravimus.

Neque huic sententiæ adversatur, quod conventio & reconventio sint mutux petitiones tot. 17
tit. ext. de mut. petit. sed si reus solum exigat cautionem Iudicio sisti, non agit sed agere se velle indicat: quæ duo differunt, *l. amplius 15. ff. rem rat. haberi*. Ergo nulla est in proposito reconventio, satis enim est id operari cautionem quod actor cogitur postea coram Iudice eodem reconventioni respondere, dd. ll. ne dicam prætorias stipulationes instar actionum obtinere *l. actionis 37 in pr. de obligat. & act.* sed talis est stipulatio seu cautio Iudicio *l. 1. §, cautionales l. seq. de prætor. stipul* Ergo reus qui hanc ab actore exigat ob futuram reconventionem agere intelligitur, & per consequens mutux sunt actiones.

Sic quoque non obstat, quod præstationem 18
cautionis Iudicio sisti, nemo videatur in Iudicem consentire *l. sed etsi 52. §, ult. de Jud.* Ergo actor causa conventionis finita, eundem Iudicem velut incompetentem in his causis avversari potest contra d. l. cum Papin. Quia id simpliciter verum

rum est, non statim in Iudicem consensisse videri, qui cautionem Iudicio præstat, nisi id illi scilicet ad ulteriora processit, & actionem seu libellum insuper edidit, causamq; usque ad sententiam peroravit: sed actor in una causa conventionis, Iudicem agendo satis approbavit, ipsiusq; Iudicium secutus est *d. l. sed etsi 52 ubi Br. de judic.* Ergo reconventus eum repudiare non potest *per d. l. cum Papin.* id quod Iustiniani constitutione confirmatur in *Novel. 53 de exhib. & introducend. reis § illud, vers.* suscepto vero libello, ubi erudite Cujac. quod reus qui suscepto libello cautionem Iudicio sibi præstitit, Iudicem amplius recusare non possit, sed actor in reconventionem fit reus *d. c. dispendia §, reus quoq; ubi gloss de rescript. lib. 6.* Ergo Iudicem illum coram quo cautionem hanc præstitit, minimè declinare poterit.

- 19 Porro, si reus hanc satisfactionem in exordio Iudicii fortè non exigit; vel quia id neglexit, vel quod actionem nunc primum nactus sit, quàm tamen ob legis prohibitionem statim persequi non possit, is hac quoque via sibi coniulet, si constituit actorem coram eodem Iudice reconvenire, ut scilicet libellum reconventionis durante Iudicio conventionis actori offerat, & depositum deinde actis judicialibus inferi curet. Sic enim in mutuis actionibus quæ simul uno Iudicio tractari non possunt, ideò quod altera levis altera gravis sit, satis est si reus pendente prima

accusatione, inscriptionem seu libellum criminalis reconventionis deponat, quam Iudicium prima accusatione peracta exequi non prohibetur per text. in l. 1. & l. neganda C. de his qui accusare non possunt cum similibus sup. C. 11. adductis.

Sic quoque concurrente causa civili & criminali, prius de hac quàm illa cognoscitur l. ult. ca. de ord. Jud. sed interim actio civilis sequestratur, id est, deponitur in Iudicio, eoq; absoluto nihilominus postea competitura per text. eleg. in l. adulter 33. C. ad l. Jul. de adult. Idemque de aliis omnibus mutuis petitionibus quæ ob legis interdictum, non Iudicio pariter disceptari nequeunt statuendum est, arg. l. 16 §. ult. de off. præsidis, quod oblato saltem libello reconventionis durante Iudicio, postea eo finito actor eundem Iudicem recusare nullatenus possit, per d. l. cum Papin. Ratio non est obscura, siquidem omnes actiones quæ morte vel tempore pereunt, semel inclusæ Iudicio salvæ permanent l. omnes 130 in prin. de reg. Jur. sed reconventio nisi eodem durante Iudicio inchoetur, postea coram eodem Iudice, nisi forte utriusque litigantis sit Iudex ordinarius, non competit l. dispendia c. §. reus quoque Ergo semel per libelli oblationem Iudicio inclusa salva permanebit, ne postmodum actor quasi præventus ejusdem Iudicis tribunal defigere possit per d. l. cum Papin. & arg. l. si quis de judic.

Neque his obstat, per sententiam in causa 20
Q con-

conventionis latam, expirare Iudicis Iurisdictionem, quoad Iudicium illud *l. Paulus 42. l. Judex 55 de re judic.* Ergo si differatur cognitio reconventionis usque ad finem conventionis, postea ex defectu Iurisdictionis, Iudicem de illa cognoscere non posse.

Nam extinguitur quidem Iurisdictio per sententiam, quoad causam conventionis *dd. 11.* Sed reconventio, licet durante eodem Iudicio instituat, non unum tamen cum conventionem Iudicium constituit, sed censentur Iudicia, quod sunt causæ diversæ *l. etiam 29. §. 1. de minorib.* Iurisdictionis igitur Iudicis quoad reconventionem perpetua est per libelli oblationem, atque prævia citationem, quæ litis pendentiam & præventionem inducit *text. in c. gratum &c. licet de off. Jud. deleg. cap. ult. de off. deleg. c. proposuisti ext. de foro compet. ubi itaque cœptum est Iudicium, ibi & finem accipere debet l. ubi 29 de judic.* Estque hic præcipuus reconventionis effectus, actorem reconventum alienæ Iurisdictioni subicere *l. 2. §. omnes vers. Sed si agant, l. qui non cogitur 22, de judic. d. l. cum Papin. C. de sent. & interloc.*

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

De intellectu Capituli secundi de mutuis petitionibus

SUMMARIA,

An clausula appellacione remota se extendat ad reconventionem num. 1.

Objecta

Objecta num. 2. 3.

Respondetur ad objecta num. 4.

Sententia Dyni 5.

Conciliatio opinionum 6.

DEniq; ad Processum mutuarum petitionum referri potest quæstio capitis secundi, de mutuis petitionibus, an rescriptum quod actor à Pontifice vel Imperatore impetravit, cum hac clausula remota appellatione hoc est, ne possit Reus victus à sententia provocare extendatur ad causam reconventionis, quod in ea succumbens actor similiter appellare non possit? Quod ibidem affirmatur hac ratione: quod eadem fit actoris & rei conditio, ideòque eodem Iure circa appellationis remedium uti debeant *per l. non debet 41. ubi hoc denotat Decius n. 2. de R. Jur.*

Sed obstat: quod Rescripta sint stricti Iuris, nec debeant extendi *C. cum pater 40 de offic. deleg. 2. Jud.* Et quod privilegia non possint porrigi ad aliam personam, etiamsi eadem subsit ratio *ca. sanè, Ext. de privileg. l. Neratius 191 l. privileg. 196 de Reg. Jur.* Ergo Rescriptum cum hac clausula actori concessum non debet communicari Reo in causa reconventionis.

Deinde obstat: quod favore alicujus constitutum actoris, in ejus odium detorqueri non debet *l. nulla 27 l. seq. de ll. l. quod favore 6. C. eod.* Ergo cum hoc rescriptum favore actoris sit indul-

tum, non debet in odium ejus retorqueri, quasi & ipse victus in causa reconventionis appellare non possit.

4. His argumentis ita respondet glossa *in d. ca. 2. in verb. eodem modo circa fin.* quod contraria vera sint, si Princeps vel Imperator motu proprio concessisset alicui jus aliquod singulare: secus si ad instantiam & postulationem impetrantis, ut *in d. c. tunc non eod. jur. eum teneri, per l. si quis iniquum in pr. ubi latè Jason & Costat.* Quod quisque Juris in alium statuit. Quam glos. ut singul. approbat Panormit. *in d. c. 2. n. 7. & 8. item Fellin. ibidem nu. 2.* allegantes similem glossam in auth. quas actiones, verb. excludunt C. de sacros. Eccles.

5. Sed hanc Distinctionem ex professo in reprehensionem vocat Dynus *in c. in judiciis n. 5. de regula jur. in 6. per text. l. ult. B. de fructibus & lit. expensis* ubi expressè asseritur, quod privilegium concessum auctori porrigatur, etiam ad reum sive ad postulationem ejus, sive ex liberalitate Principis datum sit. Quare rectius ibidem ita distinguit: aut privilegium continet Ius iniquum, & in alterius læsionem urgens, quo casu rectè distinguitur, quod ad postulationem alicujus concessum C. quod in dubio præsumitur, per text. *in c. si motu proprio de præbend. lib. 6. impetrans eodẽ Iure, uti debeat.* Si autem sine postulatione, sed motu proprio, tunc non adigatur quis eodem Iure contra se uti per d. l. 3. in princ. Quod quisq. Jur. Cate-

Cæterum, si non contingat privilegium iniquum, sed duntaxat favorem ejus cui concedatur & aliquam Iuris communis relaxationem, tunc siue ad postulationem alicujus concessum sit, siue non, soli impetranti prodesse & non alteri, per *l. Jus singulare cum ll. seq. de ll. per t. 2. C. eod. §, sed & quod principi vers, planè Just. de jur. Natur. Gent. & civ*

Ex hac distinctione facilis est & expedita ad Iura contraria responsio, nam procedunt, quādo 6. actor impetravit rescriptum seu privilegium, quod non tendit in detrimentum alterius, hoc enim nec ad alium extenditur, nec eod Iure quis uti cogitur, secus si alterius læsionem respiciat. Sed huiusmodi rescriptum cum clausula remota appellatione, impetratum tendit ad læsionem rei conventi, eiq; aufert beneficium Iuris communis videlicet appellationem: Unde etiam receptum est in foro; quod hæc clausula tantum intelligatur de appellatione frivola & levi, non gravi & iustissima, ut eleganter Jason scribit in *d. l. Si quis 3. §, si quis pro suo nu. 4. & 5.*

Quod quisque Iur. & Gail. *obs. 33. n. 5 lib. 1* ubi plures allegat. Item quod solus Imperator & Pontifex causam alicui ita committere possint, ut in ea procedatur, remota appellatione, per *text. in l. 1. §, ult. ubi Dd. à quibus appell. non licet.* Quare mirum non est, huiusmodi rescriptum quod ab actore cum clausula non admissa appellatione rei in causa conventionis impetrata est,

extendi etiam ad reconventionem, si actor in ea causa ceciderit, per text. in d. c. 2.

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM

Coram quo Judice reconventio moveri possit, & debeat.

SUMMARIA.

Reconventio coram Judice actoris instituenda est 1.

Sed an coram ordinario vel delegato 2.

Ordinarius quis 3.

Delegatus quis 4.

Sufficit actoris Judicem saltem esse vel ordinarium vel delegatum, non etiam utriusq. 5.

Respondetur ad l. Papinianus 6.

Coram delegato institui reconventionem nu. 7.

Obijcitur quod delegationes sint stricti juris 8.

Item quod coram delegato Jurisdictio prorogari non possit nu. 9.

Respondet Panormitanus in 10.

Maranta nu. 11.

Responsio authoris 12. 13.

Declaratio primæ conclusionis nu. 14.

Questio nova an Judex qui propter defectum Jurisdictionis de reconventionem cognoscere non potest, possit saltem de ea cognoscere incidenter num. 15.

Recensentur Doctorum sententia affirmativa 16.

DD. sententia negativa nu. 17.

Distinctione nonnulli utuntur 18.

Author astipulatur sententia negativa 19.

Rationes recensentur nu. 20. 21.

Respondetur ad contraria nu. 22. 23. 24.

An de causa spirituali Iudex secularis incidenter saltem cognoscere possit, eleganten nu. 25. & seqq.

Superest, dum in processu mutuarum petitionum adhuc hæremus ut deinceps excutiamus, coram quo Iudice reconventio intentari atque peragi possit? in quo tractatu interpretes quoque valde laborant.

Hoc constat inter omnes, reconventionem coram eodem Iudice quem actor, forum rei sequens, elegit instituendam esse, aliàs simplicem potius esse conventionem non mutuas petitiones per *l. qui non cogitur 22. verb. eundem Iudicem de judic. l. cum Papin. verb. coram eodem auth. seq. verb. eundem Iudicem C. de sent. & interloc. Novell. 96 §, illud, vers. sancimus, c. dispendia, §. reus quoque, verb. apud eosdem iudices de Episcop. lib. 6.*

Sed speciatim nunc quæritur, an coram ordinario vel delegato? ordinarius Iudex intelligitur, qui à lege vel Principe propria utitur Iurisdictione *l. more §. l. seq. de iurisd. l. penult. de jud.* Item qui consuetudine vel statuto ordinariam habet Iurisdictionem. Consuetudo enim tribuit Iurisdictionem, text. in *c. cum contingat in fine, de foro compet. c. dilecti ubi gl. in verb. consuetudine de arbitris, text. in l. certi juris C. de judiciis l. 1. & ult. C. de emancip. liber. Et l. 2. quæ sit long. consuetud. ut & statutum latè Marcus Anton Plancus in tract. de compromiss. inter conjunctos fact. quæst. 6.*

Hic Iudex ordinarius interdum generalis est, cui concessa est Iurisdictionio cum territorio *l. i. §. initio de off. urbis l. ult. verb* certæ administrationi cui & Iurisdictionio adhæret *C. ubi & apud, quem cognitio* extra quod Ius dicenti impunè non paretur *l. ult. de Iurisd* Denique territorium ab eo, quod magistratus eius loci inter eos fines terrendi aut submovendi Ius habet *l. pupillus 239 §. territorium de verb. singu.* interdum verò specialis, qui absque territorio Iurisdictionem habet in certas causas *l. si idem 11. §. 1. & 2. de iurisdic.* vel certas personas: ut sunt Iudices militum *l. certi juris 17 C. de judic. l. ult. C. de iurisdic. omn. jud. iudices studiosorum auth. habita C. ne filius pro patre.*

Delegatus Iudex est, qui alterius beneficio, non proprio Iure exercet Iurisdictionem, & cui Iurisdictionio mandata est, ab eo, qui Iurisdictioni præest *l. vet. & tot. tit. de off. eius cui mand est iurisd.* Menoch. pulchrè *li. 1. de arbit. jud. quest. c. 11 cum seq* His ita prælibatis, statuendum est tam coram ordinario quàm delegato Iudice actorem reconveniri posse, quia actiones coram his rectè instituntur, à quibus nihil in effectu differt reconventio, quam sententiam probat Accurs. in *auth. & consequenter verb. accusari Br. ibid. nu. 11. C. de sent. & interloc. glos. in c. 1. in verb. super suis, vers. sic nota, & ibidem Panormit. n. 33 Socin. nu. 11. & 4.*

Nec refert, sit ne utriusque litigantis Iudex competens nec ne. Quia prædicti textus simpliciter

citer loquuntur, reconventionem coram eodem Iudice quem actor agendo probavit, intendi posse, nec distinguunt, utrum sit utriusq; litigantis Iudex competens, vel alterius duntaxat Deinde utrobique obtinet ratio *d. l. cum Papin. & c. cujus in agendo 3. 4. 8.* Ergo idem quoque Ius utrobique statuendum erit, nec sine ratione distinguendum

Objicitur: Quod *d. l. cum Papin. cum auth. seq. item Novel. 96 §, illud, text. in c. 1. de mur. petit* Et reliqui ferè omnes loquuntur de Iudice delegato Ergo diversum erit in ordinario *arg. c. nonne, de 6. presump.* quia invalida est consequentia, nam si coram Iudice delegato valet reconventio; multò magis coram ordinario, à quo ille Iurisdictionem suam habet *arg. l. non debet de Reg. jur.*

Nec adversatur, quod magna sit ratio diversitatis inter ordinarium & delegatum, ideò quod actor qui addit Iudicem ordinarium utitur iure communi, quo actor sequitur forum rei *l. ult. C. ubi in rem actio*, sed qui impetrat Iudicem delegatum, utitur iure speciali, quo meritò etiam utitur adversarius contra impetrantem *per l. si quis 3 quod quisq; jur. in al. text. l. ult. C. de fruct. & lit. expens. ita Cynus in d. auth. & consequenter, num. 5.* Quoniam non ideò coram Iudice delegato locum habet reconventio, quod actor sit usus iure speciali, sed quia lex ei defert Iurisdictionem in causam reconventionis *per d. l. cum Papin. d. c. 1.* Et qui Iudicem delegatum impetrat, non

postulat Ius iniquum, quod & contra se actor
 uti debet *per text. in c. 1. de mutuis petit.*

Sic quoque non obstat: Quod actor cogitur
 Iudicem ordinarium adire ex Iuris necessitate,
 quia actor sequitur forum rei *d. l. ult. c. cum sit ge-
 nerale ext. de foro compet.* Ergo cum invitus agat,
 reconveniri non potest. *arg. l. 2. §, sed etsi vers. non
 tamen de judic.* Falsum non est, quod actor adeò
 ad agendum cogatur, cum in illis sit arbitrio re
 adhuc integra non agere tot. tit. & ibid. Cujac.
c. ut nemo invitus agere, ut fusiùs supra c. 2. dictum est

7. Verùm enim verò de Iudice Delegato minor
 est dubitatio, coram eo reconventionem institui
 posse, *per text. in d. l. cum Papin. junct. auth. & con-
 seq. de Nov. 96 §, illud quos accipiendos esse de ju-
 dice delegato satis innuit, quod de recusatione
 ejus adjicitur Nam ordinarius Iudex Iur. Civil re-
 cusari non potest sed delegatus l. apertissimi 12 &
 ibid. gl. in verb. judices, junct. auth. si verò attigerit
 C de judic. Textus est quoad Iudicem delegatum
 expressius in c. 1. & ibidem gloss. Panormitan. atq;
 Socin. art. 4. num. 14. de mutuis petit. quos sequitur
 Maranta p. 4. distin. 6. nu. 13. Sichard. in d. l. cum
 Papin. nu. 6. Gail. lib. 1. observ. 35. nu. ult.*

8. Sed acriter adversatur hoc argumentum:
 quod Delegationes sint stricti Iuris, nec exten-
 dantur ad alias res vel personas, præterquàm in
 literis commissionis express. textus in c. sed 15,
de rescript. lib. 6,

Item

Item quod prorogatio Iurisdictionis coram Iudice delegato à litigantibus fieri non potest, *text. in c. Petro 4. & c. cum olim de off. deleg.* Sed reconventionem fit Iurisdictionis prorogatio Br Bl. & DD communiter in d. auth & consequenter. Ergo de causa reconventionis, cuius nulla fuit facta mentio in rescripto Iudex delegatus ex defectu Iurisdictionis cognoscere non potest.

Ad prius argumentum ita respondet Panorm. *c. 1. n. 32* quod reconventio fit favorabilis, ideò- 10 que ad alias causas extendatur ob rationem naturalem d. l. cum Papin. in fin. quàm solutionem probatu Socin. *ibid. n. 15 art. 4* Sichard. in d. auth. & consequenter, Ad posterius argumentum respondet Marant. d. distin. 6 n. 30 id verum esse in Iurisdictionis prorogatione voluntaria, quæ fit à litigantibus l. 1. & 2. de judic. Secus in prorogatione necessaria quæ fit contra invitum ex necessitate ll ut in reconventionem per d. l. cum Papin.

Verum ad utrumq; argumentum, cum ejusdem 11 sit farinae bifariam rectius responderi arbitror. Primò quod delegationes sint stricti Iuris, videlicet quod ad ea, quæ veniunt ex mandato delegantis, non verò quæ ex depositione legis, hinc est, quod Iudex delegatus etiam si stricta delegationis forma ei commissæ sit, exceptiones tamen legitimas recipere, & alia quæ ipso Iure fiunt admittere tenetur, etiam si id disertè non sit expressum, per text. elegant. in c. ex parte 13 c. prudentiam

21 §, *sexta in fin. de off. cui mand. est*, cui Iurisdictio concessa est, inquit, ea quoque concessa videntur, sine quibus Iurisdictio explicari non potest: at reconventio ipso Iure reo competit ex naturali ratione *d. l. cum Papin. c. 1. in verb. rationis ordo de mu. pet.* Quod civili Iure comprobatum differt non prorogat Iurisdictionem Iudicis in causam reconventionis *arg. l. & quia 6. de jurisd.*

13 Deinde delegationes sunt stricti Iuris, videlicet, ne delegatus temerè excedat fines mandatæ Iurisdictionis *arg. §. 15 qui exsequitur inst. Mandati* Secus, atque si ex iusta & probabili ratione vel causa quam delegans ignoravit, *arg. insignis responsi Iuliani in l. qui homine 30. Mandati*

Sed quod actor vicissim convenitur coram eodem Iudice Delegato, quem ipse agendo probavit, id naturalem habet æquitatem *dd. ll. idq; cum in facto consistat*, Delegans probabiliter ignorare potuerit, cuius interpretatio etiam prudentissimos fallit *l. 2. de Jur. & facti ignor.* Ergo meritò locum sibi reconventio etiam coram Iudice Delegato vendicabit.

14 Egregiam tamen & insignem prædicta recipiunt Declarationem, quod hætenus quidem tam coram ordinario, quàm delegato Iudice actor reconveniatur, ne scilicet ex persona sua, vel ratione fori Iudicem, velut incompetentem declinare possit, *d. l. cum Papin.* Cæterum si in ipsam causam reconventionis, Iurisdictio ipsum Iudicem

Iudicem deficiat, omninò cessabit reconventio: cum hoc casu non persona actoris, sed qualitas causæ eundem Iudicem dedignetur, ut scitè prudenterq: notavit Br *in d. auth. & consequenter n. 3. & 9. quem sequitur, Sichard. in d. l. cum Papin. n. 20.* Ergo coram Iudice ordinario. ita demùm utiliter movetur reconventio, si huius notionem habeat, & respectu causæ Iudex sit competens Neque enim existimandum est, Iudicem ordinariũ statim quoque competentem causæ. Ordinarius namque dicitur respectu causæ sufficientis: quod ordinariam jurisdictionem habet à l. principe, vel consuetudine. Sed competens dicitur ratione subjecti, seu causæ in Iudicium deductæ, itemque respectu personarum litigantium, ideòque evenire potest, ut quamvis ordinarius Iudex tamen competens non sit respectu causæ vel litigantium *l. ult. & tor. tit. C. si à non compet. Jud.* In reconventionem autem sufficit Iudicem ordinarium esse competentem respectu causæ, licet non sit competens Iudex agentis *per d. l. 2. §. sed etsi l. qui non cogitur de Jud. & d. l. cum Papin.*

Sic coram Iudice delegato ita demum reus conventus actorem reconvenire potest, si is causæ reconventionis notionem habeat absque speciali mandato, secus atque si causa ejus esset naturæ, cujus cognitio non caderet in persona delegati citra jussu superioris, ut rectè gloss. *in ca. dispendia §. reus in verb. literas de rescript. lib. 6. So-*

cin. in art. 6. d. cap. i. de mutuis petit. Maranta p. 4. distinct. 6. nu. 18. in fine, & Menoch. lib. 1. de arbit. jud. quest. 44. nu. 3. in fine annotarunt.

Regulariter igitur Iudex, qui non potest per modum simplicis conventionis de causa cognoscere, nec per modum reconventionis de ea cognoscat Specul. in §. nunc dicamus nu. 6. tit. de reconvent. late Socin. in d. c. i. art. 6. nu. 56

Sed magna hic oritur quaestio, an non faltem incidenter hoc casu Iudex de huiusmodi reconventionem cognoscere possit? Affirmantem sententiam probat Accurs. in d. auth. & consequenter verb. eundem Iudicem, per l. quoties C. de judic. cui adde text. l. 1. & 3. C. de ord. Jud. l. ult. in fine, ubi & apud quem resistit cognit. l. 3. C. ne de statu defunct. post c. pen de in integr. restit. Ex quibus aperte convincitur mota etiam cognitionem nullam habere, sed reconventio venit incidenter & accessorie ad causam conventionis Marant. d. dist. 6. n. 34. Eadem quoque sententia vulgò adseritur text. d. l. si idem §. mutua de Jurisd. ubi actor reconventus de majori summa, & quæ excedit quantitatem jurisdictionis Iudicis, unde conficiunt DD. aliter id fieri non posse, nisi reconventio incidenter mota fuisset.

15 Neganti sententiæ subscribit Hostiensis & Innocent. in c. i. de mut. petit. specul. in §. nunc dicemus nu. 2. & quest. de reconvent. per cap. tuam de ord. cognit. c. later ca. causam qui filij sint legitimi. Alii
vero

Verò ut Br. in d. auth & consequenter n. 5. in fin. & nu. 6. quæ in effectu ibid. sequitur Salicet. n. 8. & Panormit. in c. 1. nu. 28. 29. & 30. ibidemq; Socin. art 6. nu. 26. de mut. petit. Maranta d. p. 6. dist. nu. 23. vers, ego vero re assumo cum seq. hanc controversiam tali Distinctione dirimere conantur.

Quandoq; reconvenit reus actorem super eo de quo Iudex cognoscere non potest, nisi partes 16
ejus Iurisdictionem prorogent, tunc reconventionem admitti & actorem per electionem sibi præjudiciare d. l. si idem 11. §, sed etsi l. 2. §, sed etsi agant de judic. Si verò reconveniatur actor super 17
re vel causa de qua Iudex non habet notionem & utraq; parte Iurisdictionem ejus prorogare, tunc cessare reconventionem, & hæc valde notanda existimat Panorm. in d. c. 1. n. 30 ut per quæ aperitur materia reconventionis, & omnium Iurium de ea loquentium quem refert & sequitur Soc. ubi varias etiam aliorum sententias recuset.

In hoc opinionum conflictu arbitror negantem sententiam simpliciter veram esse, quod Iudex 18
ex defectu Iurisdictionis, de causa reconventionis nè incidenter quidem cognoscere possit, his duobus argumentis motus. I Quod causæ emergentes vel incidenter in Iudicio proponuntur per modum exceptionis, replicationis, vel duplicationis, nunquam verò per modum actionis teste Sichar. in l. 3. n. 3. C. de judic. Deinde respiciunt vel merita causæ principalis, ut quæstio.

19 nes incidentes: vel ejus processum, ut causæ emergentes, quemadmodum affabrè exponit Jacob. Menoc. *lib. 1. de arbit. judic. quæst. 45. nu. 5. & seqq.* Sed reconventio non per modum exceptionis, vel replicationis, sed per modum actionis proponitur *l. tamen exceptionibus* 10 *C. de except.* Neq; respicit etiam processum causæ conventionalis, ejusve merita *c. 2. §, nos autem de ord. cogn.* Ergo reconventio per modum quæstionis incidentis in Iudicium deduci nequit, quam conclusionem probat Sichar. *in l. nulli* 10 *n. 2. C. de judic*

De incidenti quæstione judiciali, non est necessaria Iudicis pronuntiatio, sed eam simul cum causa principali definire potest author *Br. in l. 1. in fine per text. illum C. de ord. cognit. jud.* Cujus sententiam probat doctiss. Menochi Eamq; in foro observari *lib. 2. de arbit. Jud. quæst. cas. 26* Sed in causa reconventionis omninò necessaria est pronuntiatio sententiæ, & quidem non unius causa conventionis, sed diversæ *l. 1. §, ult. quæ sent sine appell. rescind. d. c. 2. §, nos autem de ord. cognit.* 20 Ergo cum reconventio per modum incidentis quæstionis in Iudicium pervenire non possit, intrepidè statuendum, Iudicem ex defectu Iurisdictionis, ne incidenter quidem de ea cognoscere posse.

Non obstat *l. 3. C. de jud.* cum similibus supra allegat. quæ volunt Iudicem, qui causæ cognitionem principaliter non habet, si ea incidenter
mo-

moveatur, de ea tamen rectè cognoscere.

Quia hæc Iura procedunt, quando causa principalis cum incidenti, unum idemque iudicium constituit, & causa incidens proponitur per modum exceptionis, vel replicationis: tunc enim ad officium Iudicis pertinet, universam incidentem quæstionem examinare, ut inquit *text. in l. 1. C. de ord. judic.* cum non possit ex uno iudicio res iudicata pro parte valere, & pro parte non vel de exceptione post latam sententiam seorsim pronuciari *l. in hoc iudicio 22 familia Ercisc.* Et reconventio cum conventionione, non unum constituit iudicium, neq; per modum exceptionis vel replicationis in iudicium deducitur, sed æquè principaliter ut causa conventionis *d. ca. dispendia §, reus quoque.* Et per consequens quælibet etiam actio suam habebit iudicalem finem *arg. l. 6. de except rei judic.* & separatim de utraque pronuciatur *l. 1. §, ult. quæ sent. sine appell. rescind.*

Quare, si Iudex ex defectu Iurisdictionis de causa reconventionis ne incidenter quidem cognoscere potest, iudicium ipso Iure nullum erit *tot. tit. c. ubi Cujac. in parat. si à non compet. iudice, iudicium esse dicatur.*

Sic quoque nihil adversatur nostræ sententiæ *l. si idem 11 §, sed etsi de Jurisd.* Quia ratio decisionis huius responsi, non hæc est, quod ibi maioris summæ reconventio incidenter mota sit, ut DD. comminiscuntur, sed quia mutue petitiones actionum

onum connexarum ibi propositæ erant, quarum hæc natura est, ut ab uno Iudice etiam si alterius cognitionem non habet, discutiantur *tot. tit. ff. de quibus causis ad eundem Iudicem eatur l. actione 23 deposit. l. 2. C. de Judic.* Ideo nè causæ continentia dividatur *l. nulli 10 C. eod.* aut variè à diversis Iudicibus in una causa pronuncietur *l. cognitio 8. §, de liber. caus. l. in hoc 27 familiæ herciscun.*

Postremò non refragatur text. *Novel. 96 §, illud vers. sancimus*, quod lex facit Iudicem competentem in causâ tam conventionis quàm reconventionis. Ergo scrupulosè considerandum non esse utrum Iudex alias causæ reconventionalis, notionem haberet vel non.

24 Nam illud verum est, ne actor possit opponere exceptionem Iudicis incompetentis ex persona sua *d. l. cum Papin.* aliter atque si natura causæ alium Iudicem postularet, quæ exceptio per *d. l. cum Papin.* non admittitur. v. g. De causa merè spiritali, puta matrimoniali consanguinitatis decimarum, usurarum, Iudex secularis cognitionem nullam habet *c. 2. & 3. ext. de judic. ca. cum Laicus ext. de rebus Eccles. non alienand.* ne quidem incidenter text. *in c. tuam de ord. cogn. c. lator c. causam ext. qui filij sint legitimi*: Ergo si actor civili actione reum conveniat coram Iudice seculari, non potest à reo huiusmodi aliqua spiritali causa coram eodem Iudice reconveniri, ob defectum Iurisdictionis, per ea quæ notat Vantius in

in tractatu de nullit. Process. tit. de nullit. process
ex defect. Jurisdic.

Sed huic sententiæ quod diximus, causam spi- 25
ritualem nec incidenter quidem à Iudice secula-
ri dijudicare posse. obstat summa inæqualitas in
iudiciis studiosè vitanda l. ult. C. de fructib. & lit.
expens quod Iudex ecclesiasticus de causa propa-
na possit incidenter cognoscere sext. in c. 1. & 2.
c. de pendentia ext. de donat. inter virum & uxorem,
Ergo & retrò laicum sive secularem Iudicem de
causa ecclesiastica incidenter cognoscere debe-
re. Nam si ad analogiam Iuris respicias, huic in-
æqualitati nullus color obtrudi potest, quicquid
alii comminiscantur : Ideòq; si quis me diversita-
tis rationem rogaret, tuerer Cyni libertatem
asserentis hoc casu, à Pontificibus Iura pro libi-
dine constituta esse, ad usurpandam aliorum,
maximè verò Iudicum secularium Iurisdictionē
in l. 3. quem refert ibidem Sichard. n. 10 de judic. &
in l. nullum 12 n. 9. in fine C. de testib. citans insu-
per dictum ejusdem Cyni & Petri Ferrariens. ca-
nonistas consuevisse : omnem aquam ad suam
molendinam derivare Cujus rei exemplum a-
liud commoverat Cujac. lib. 8. obs. ca. 3.

Verumtamen cum hac occasione omnes pro-
pmodum causæ Laicorum ad ecclesiasticos Iu- 26
dices devolverentur : obtinuit Br. interpretatio in
l. omni innovatione 6. C. de sacros. Eccles. Quod cau-
sæ spirituales incidentes, & à Iudice seculari ex-

pediri possint, si status causæ sit conjecturalis, non judicialis, hoc est, si de facto, non de iure quærat: puta an matrimonium sit contractum, an decimæ sint solutæ? Cujus sententia hodie in practica receptissima est, teste Petro Castolio in rubric. ff. de sponsalibus, ubi eleganter hæc enucleat & Sichard. in l. 3. n. 3. C. de judic.

Hinc etiam in Camera Imperiali observatur, quod etsi causa decimarum, vel patronatus, sit
39 merè spiritualis, tum si ve lis nudo possessorio agatur, Camera quoque sit cognitio, teste doctissimo Jurisconsulto Andr. Gailio lib. 1. obs. 30, Mynsing. cent. 2. obser. 67 in princ.

Quare in proposito idem statuendum arbitrarer de causa reconventionis spirituali, quod etiam ea coram Iudice seculari moveri possit, quatenus de facto potius quàm Iure quæritur, id-que probare videtur Johan. Andr. in addition. ad specul. in §, nunc dicamus in verb. de decimis.

CAPUT VIGESIMUM QUINTUM.

An coram Iudice utriusq; litigantis consensu, electo reconventio moveri possit?

S U M M A R I A.

Delegati Jurisdictio consensu partim prorogari non potest nu. 1.

Bartoli opinio reconventionem coram Iudice utriusq; partium consensu electo inutilem esse 2.

Bartolum sequuntur Doctores communiter 3.

Affirma-

Affirmativa contraria placet auctori 4.

Fundamenta negativa opinionis recensentur n. 5. 7. 9

Ad illa respondetur nu. 6. 8. & 10

*Arguuntur inconstantia Doct. negativa sententia n. 11
12. & 13*

HÆc quæstio cedro digna, commodè superiori attextitur; qua quæritur an coram Iudice ordinario, cujus Iurisdictione communi litigantium consensu est prorogata *ut in l. si convenit 18 de jurisdic. l. 1. & 7. de jud. l. 1. & 3. C. de jurisdic. vel coram Iudice delegato, qui utriusq; litigantis suffragio à Principe, vel superiori est impetratus, reconventio institui possit? Nam delegati Iudicis jurisdictionem consensu litigantium prorogari non posse certi Iuris est, c. Petro & ibid gl. elegans de off. deleg. Br. in auth. & consequenter n. 3. vers. item si voluntate utriusq; item l. penul. & ult. C. de sent. & interloc. Primus omnium docuit coram Iudice utriusq; litigantis consensu impetrato, vel electo reconventionem inutilem esse: Quem vult ante signatum. deinde reliqua DD. cohors secuta est, ut Jason in l. est rescriptum in fine de jurisdic. Panormit. in c. cum dilectus n. 6. de arbit. & c. 1. n. 33 de mut. petit. Socin. junior cons. 66 n. 8 lib. 1. Anton. Gomesius in c. dispendia n. 33 de rescript lib. 6 ubi hanc opinionem communem dicit Maranta p. 4. distin. 6. n. 13 vers. quod intellige, & nu. 23 Sichard. in d. l. cum Papin. n. 8. in fine,*

Sed contrariam sententiam de Iure veriozem

arbitror per rationes præcedent. cap. designatas quod regulariter coram omni Iudice Delegato vel ordinario locus sit reconventioni, eandem celeberrimi interpretes amplectuntur, ut Marianus, Socinus senior in c. 1. art. 4. n. 13 & 22 vers, 10 declaratio & n. 26 circa med. vers, & ideo de mut. pet.

Ludov. Romanus singul. 150. incip. coram arbitro in fin. Dominus Zasius scienter politèque singulor. respons. lib. 2. c. 37 & pleriq; alii quos recenset & sequitur Jacob. Menoch. de arbit. Jud. quest. lib. 1. q. 46 Et luculentius haurit & solida refutatione contrariorum argumentorum, quibus illi nituntur, tum ex constantia & veritate ipsorum interpretum, quam Br. sententiam probarunt, deinceps apparebit.

*Argumenta contraria & præcipua Br. & aliorum
hæc sunt.*

5. Primùm. Cessante ratione legis, cessat & ipsius dispositio l. adigere 6. §, quamvis de Jure patron. Everhard. in loco à cessatione ratione legis n. 1. 2. 3. sed ratio dictæ legis cum Papin. quæ de reconventioni disponit, cessat quando utriusq; consensu Iudex electus est, ait enim quod actor Iudicem quem arbitrio suo elegit, non debet recusare contra se, non elegit autem actor suo arbitrio Iudicem si reus consentiat Ergo cessat hoc casu & ipsa reconventio.

Respondetur 1. negando hanc veram esse rationem

tionem reconventionis, quod actor suo solius arbitrio Iudicem eligat, ideòq; reconventus eundem recusare non possit, quæ ex d. l. cum Papin. Br. ejusq; affectæ perperam adstruunt, cum nihil tale innuat, neque Justin. de arbitrio voluntatis in actore, sed de arbitrio sententiæ Iudicis apertè loquatur: quasi diceret, actorem ejus Iudicis cujus in agendo observat, seu expectat arbitrium, id est, sententiam (sic enim sæpius hoc verbum pro ipsa sententia Iudicis accipitur) ut in l. quisquis 6. in prin. Cod. de postulat. eundem & contra se Iudicem esse in eodem negotio dedignari non debeat, sed esto d. l. de arbitrio & voluntate actoris intelligi, quod actor arbitrio suo Iudicem eligat, atque ideò reconventus, coram eodem respondere teneatur: manifestum tamen est, non minus & eum eligere, qui eligit, quàm qui solus l. 1. & 2. de judic. l. 1. & rot. tit. de off. legat.

Quinimò disertè constitutum legitur, illum etiam actorem Iudicem eligere, quem reo consentiente elegit text. est expressus in l. 1. c. de jurisd. & per consequens si actor opposita fori declinatoria exceptione in causa reconventionis respondere nolit, perinde ei obstabit hæc replicatio: Iudicem hunc elegisti pro te, atq; si solus eum optasset, nec dicam contrarium prorsus ex ratione d. l. cum Papin. evinci liquide posse, eam vel maximè procedere, cum uterque litigantium Iudicem elegit, siquidem ideò potissimum obti-

net, quod actor agendo videlicet tacitè approbare Iudicem & in eum consentire, cum illius se Iurisdictioni subiiciat *l. est receptum* 14 *de jurisd.* quæ multò magis urget si expresso consensu & habito tractatu invicem in eundem Iudicem litigantes consentiant, quominus scilicet ulla fori præscriptione eum Iudicem actor repudiare possit.

II Contra hanc conclusionem sic argumentatur Panormit. *in c. 1. n. 33 de mutuis petit.* Quod provisio hominis tollit provisionem legis *l. ult. C. de pact. convent.*

Reus autem consentiendo in Iudicem, eumq; simul eligendo videtur hanc sibi legem facile dixisse, velit actorem reconvenire cum potuerit dissentiendo iudicium evitare Ideòq; cum actor hoc casu non trahat reum, sed ipse ultrò consentiat in Iudicem sibi imputare debet, quod non possit actorem coram eodem Iudice reconvenire *c. qui tacet, c. damnum de reg. jur. in sexto*, Quæ ratio cessat, si non consensit, & invitatus ad iudicium trahatur *l. inter stipulantem* 83 §, 1. *de verb. oblig.* tunc enim meritò ei, occurritur Panor *in c. cum dilectus n. 6. in fine ext. de arbitris*, Verùm facilis est responsio quod is tacendo in Iudicem consentire videtur qui potest contradicendo impedire id quod agitur, per text. elegant. in *l. pen. vers. cur ante, de re judic. ut eleg.* Dynus in *d. c. 15 qui tacet*, & Hotoman. in *l. 1. C. de remiss. pignor. n. 15 exponunt.*

Sed reus dissentiendo non potuisset efficere,
ne

ne actor ad iudicium provocans, vel Iudicem ordinarium adiret, secundum iuris regulam . qua actor sequitur forum rei *l. ult. C. in rem act.* vel ne actor Iudicem delegatum à superiore Iudice impetraret *c. dispendia §, reus quoq; de rescript. li. 6.* ergo utrobiq; considerato effectu, iudicium redditur in invitum, etiamsi reus in eundem Iudicem consentiat, & per consequens locum habebit reconventio: nisi fortè hoc expresse inter litigantes actum fuisse, probare posset, ut ne reus coram Iudice electo reconventionem uteretur. Hoc enim placitum servandum esset *per text. l. sed an ultro io in prin. de negot. gest.* Et actor pacti exceptione reum convenientem meritò repellaret *arg. d. l. si convenerit de Jurisd. §, prator Inst. de except.*

III. Objicitur tale argumentum : ubi eadem **9.** ratio idem ius quoq; statuendum est *l. non possunt 12 l. seq. de ll. l. illud 32 ad legem aquil.* Sed ratio quæ prohibet reconventionem coram arbitro compromissario, quod scilicet cum litigantes communi consensu arbitrum receperint, sibi imputare debeat reus cur in compromisso non fecerit mentionem reconventionis, *per text. d. c. cum dilectus & arg. l. non distinguemus 32 §, de officio 15 de arbit.* Eadem quoque impedimento est reconventioni coram Iudice utriusq; litigantis suffragio electo *Br. in d. auth. & consequenter nu. penul. & ult.* Ergo idem quoque ius ut de arbitro, ita & hoc Iudice erit statuendum.

Sed

Sed respondetur magnam esse diversitatis rationem, inter iudicium & compromissum iudiciorum ea natura est, quod omnia ea in iudicium veniunt, quæ nominatim à litigantibus excepta non sunt, ne venirent ut eleganter excelso Ulp. respondet *in l. solemus 61 de judic.* Ideòque reus etiam si in eundem Iudicem consenserit, si nominatim reconventioni non renunciavit, potest ex natura iudiciorum actorem reconvenire.

At in compromissum id tantum venit, quod nominatim actum est, ut veniret, teste eodem Jurisconsulto *in l. qui tamen 21 alias l. si cum dies, §, plenam de recept. arbitr.* Ergo nisi expressè hoc actum sit in compromisso, ut arbiter etiam de reconventionem cognosceret, meritò cessat reconventio *d. c. cum dilectus* aliter atq; in iudiciis: & per consequens dissimilia potius hæc sunt, ex quibus nihil rectè concluditur *l. inter stipulantem 83 §, sacram vers, sed hæc dissimilia sunt, de verb. oblig.*

Denique valdè suspecta redditur veritas contrariæ sententiæ, ex eo quod nusquam sibi in hac quæstione constant, quod coram Iudice utriusq; litigantis consensu electo cesset reconventio.

II Primò enim Br. Bl Salicet. & alii omnes uno ore affirmat *in d. auth. & consequenter per reconventionem fieri prorogationem Iurisdictionis*, sed prorogatio fit utriusque litigantis consensu *d. l. 1. & 2. de judic. d. l. si convenerit 18 de iurisd.* Quomodo igitur coram Iudice utriusque

consensu electo non fieret reconventio, aut certè illud falsum erit : Cum ex duobus contrariis plus uno verum esse non possit.

Deinde glos in d. l. receptum est 14. quam ibidem Jason n. 11 Dec. n. 7. & 8. aliique sequuntur communiter tradit, reconventioni locum esse si major se subjiciat Iurisdictioni inferioris Iudicis quæ tantùm submissio est prorogatio, quādo fiat communi litigantium expresso, vel tacito consensu dubium non est per d. l. 1. & 2. de jud. Quam rationem ad infringendam communem DD. opinionem etiam adducit Zasius d. lib. 2. singular. responsionum c. 37 & Lodov. Rom. de singul. 150 in fin.

Tertiò, aiunt interpretes. Quod licet coram arbitro compromissario non subsistat reconventio per d. c. cum dilectus n. 7 Jas. in d. l. est receptum n. 13 Maranta p. 4. dist. 6. n. 20 & Pet. Foller. in addit. sed omne compromissum fit utriusque litigatoris consensu in arbitrum l. 2. 3. & tot. tit. C. de recept. arbitr. Ergo reconventio fit etiam ubi utriusque partis consensu Iudex est electus.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

An coram paribus Curia, vel domino feudi, alijsve Iudicibus ad certum genus causarum deputatis, reconventio fieri possit ?

SUMMARIA,

Judices alij sunt universales, alij particulares n. 1.

Particularium nonnulla species recensentur 2.

Coram

Coram Judicibus particularibus locum habet reconven-
tio n. 3

Limitatur n. 4. si Judex causa etiam cognitionē habeat
Statutum, ut magistri mechanicarum artium cognos-
cant de causis suorum opificum intelligitur de causis
ad opificium spectantibus n. 5.

Qui sint Judices controversiarum feudalium n. 6.

Imperator de feudis Imperij solus dijudicat non Came-
ra n. 7.

Coram paribus curia locus est reconventioni n. 8

Rationes decisionis recensentur n. 9. 10. 11.

Sed an coram paribus curia reconventio teneat de con-
troversia non feudali 12.

Doctores affirmativæ sententiæ recensentur n. 13

Negativa assertio auctori placet n. 14

Rationes recensentur n. 15. 16 & 17

Conciliatur observatio Gailij lib. 1. obs. 1. n. penult.

Cum Mynsing. 9. cent. 4.

1. **I**udicem ordinarium, alium universalem esse,
aliud speciale *sup. cap. 19* ostendimus, coram
quo ut & Iudice delegato reconventionem in-
stitui posse, hætenus exposuimus: Hoc cap. de
Judicibus particularibus, & ad certum genus cau-
sarum vel personarum deputatis dicemus. Qua-
les sunt Iudices militum *l. certi juris 17 C. de judic.*
tot. tit. *C. de off. milit. Jud.* Iudices studiosorum
auth. habita *C. ne filius pro patre*, Iudices mer-
catorum in plerisq; civitatibus, vel alterius pro-
fessio-

fessionis seu artificii, vulgò Zunfftmeister de quibus in *l. ult. C. de jurisd.* Item huc referri debent Iudices, qui duntaxat de causis criminalibus cognoscunt *l. 4. §, si dicantur finium regund.* qui latruncultores in *ll. nominantur, l. solemus 61 & ibid. Constald. de Judic. Novel. 8.* ut Iudices sine quoquo suffragio fiant *c. 13. vel è diverso, per civilium tantum causarum cognitionem habent l. pen. C. de pedan. Judic. l. si lis 11 C. ad l. Cornel. de fals. idque vel in infinitum, vel ad certam quantitatem. l. si idem 11 §, sed etsi de Jurisd. l. de qua re 74 §, 1. de Judic. l. inter 28 ad municipal.*

Coram his Iudicibus & similibus quin recon- 3.
ventio institui possit, apud me dubium non est. dummodo ipsius causæ reconventionalis notionem habeant (Iurisdictionem)

Primò, quia licet Iudices sint speciales, tamen ordinarii sunt suamque Iurisdictionem à lege, consuetudine vel statuto habent, ut latè probat Marc. Anton Blancus in tract. de compromiss. inter conjunct. faciend. quest. 6. Coram quibus locum esse reconventioni cap. præcedenti evicimus.

Deinde ratio reconventionis ejusque effectus etiam his casibus obtinet, quod actor cum Iudicem quem agendo in sua causa probavit, reconventus dedignari non debet *l. cum Papin. 14 fin. C. de sent. & interlo. can. cujus in agendo 3. 4. 8.* Ergo ratiocinando ad similia procedere ita possumus *l. est possunt 12 cum ll. seqq. de legibus & hanc*

conclusionem sequitur Panormi *in c. i. n. 38 in fin*
de mut. pet. Socin. ibidem art. 4. nu. 12 Maranta late
p. 4 dist. 6. n. 28 usque ad num. 36, Hoc tamen ad-
 4. hibito temperamento, dummodo ipsius causæ
 per reconventionem motæ Iurisdictionem ha-
 beant: aliàs ne incidenter quidem de his cog-
 noscere possunt, per rationes sup. c. 19 adductas
 idq; verbosius persequitur Marant. *d. dist. 6. nu.*
32 & 33 cum seq. Nam & statutum, quod consules
 artium mechanicarum cognoscant de causis
 suorum opificum, intelligitur de causis ad op*i*i-
 cium spectantibus, non de aliis quæstionibus Iu-
 ris circa petitionem hæreditatis, dotes, præscri-
 ptiones & similes causas, quod est observatione
 dignissimum, referente Gailio *lib. 2. observ. 20 n.*
9. ubi plures hujus sententiæ suffragatores re-
 censet. Hactenus igitur & reconventio coram
 his locum sibi vendicabit.

Sed quid in proposito de paribus curiæ, seu do-
 minio feudi statuendum sit, quæstio est ut per ele-
 gans, ita accuratiori enodatione indigens? Præ-
 munitionis gratia sciendum est, Iudices contro-
 versarum feudalium esse, vel Imperatorē ipsum,
 vel dominum feudi, vel pares curiæ, vel denique
 6. his deficientibus ordinarium loci Iudicem, Im-
 perator de feudo cognoscit, quando lis est de
 feudo Imper. inter Duces, Marchiones, Comites
per text. feud. lib. 1. tit. 8. nu. pr. ordination. Camera
parte 2. lib. 7. Gail. lib. 1. obs. 1. n. 31 cum seq. & lib. 1.
obs. 29

Quod adeò verum est, ut quævis Camera Imperial. ipsum Imperatorem quoad contentiosa Iurisdictionem repræsentet, tamen super huiusmodi feudis cognitionem sibi arrogare nullatenus queat, ut eleg. Gail. *dicta obs.* 29 num. 7. exponit & refert Borch. in *commen. feud.* C. 10 coram quo de feudo agatur n. 1. 2. 3. & seq. Si de alio feud. non regali contentio sit, ea existit vel inter vassallos invicem, vel dominum & vassallum.

Priori casu Dominus feudi regulariter Iudex est competens: altero pares curiæ feudor. *lib. 2. tit. 55 §, firmiter vers,* prætereà, Sunt autem pares curiæ convasalli, qui ab eodem Domino universalis curiæ feuda possident. *feudor. lib. 1. titu. 29 §, si quis Borchol. in cemment. feudor. c. 2. nu. 26*

Jam ut ad propositum revertamur, sciendum est coram paribus curiæ aliisve Iudicibus feudali-
bus locum esse reconventioni his rationibus. 1. Quia in casibus non decisis in Iure feudali utimur Iure communi Rom. *feudo. li. 2. tit. 1. §, strenuus,* sed Iure civili comm. Rom. coram Iudice certarum causarum obtinet reconventio, ut in princ. hujus ca. probatum est. Ergo & coram his
1. Iudices causarum feudalium, sunt Iudices ordinarii *text. in c. cæterum & ibidem Panor. n. 1. & 2. de Judic.* quia Iurisdictionem habent à consuetudine d. *tit. 55 §, firmiter qui jurisd. tribuit, ca. cum contingat, in fin. ext. de foro compet. l. certi juris 17 §, de Jud. l. 1. & ult. C. de emancip. liber.* Et coram
his

his actiones instituuntur, procediturq; in causarum definitionibus servato ordine iuris communis de quo in *l. prolatam 4. ut DD. C. de sent & interl. omnium*, sed coram Iudice ordinario, rectè movetur reconventio, ut *sup. cap. 19* demonstravi.

II **III.** Deniq; obtinet etiam in proposita questione ratio d. *l. cum Papin. d. Canon. cujus in agenda* quod actor eum Iudicem, quem in sua causa approbavit, reconventus repudiare non debet Ergo & ipsa reconventio. Atque ab hac sententia nullus interpretum quod sciam, discedit.

12 Verùm an extra causas feudales reconventio coram paribus curiæ institui possit, difficilior est investigatio. Nam gloss. in *c. 1. verb. faciendum circa fin. vers.* hîc queri consuevit, de contro. feud. apud pares terminandæ id affirmat, quam sequuntur ibidem *Jacob de Belr. & Alvarot. Martin, Landens n. 8. Jacob de S. Georg. in tract. feud. §, & dicti Vasalli n. 18 & 19 Paris de Puteo in tract. de Redintegr. feud. 221 c. Joan. Ferrarius in Collectan. feudor. lib. 5. c. 3. vers. ult. Socin. in C. Extransmissa n. 27 de foro compet, & in c. 1 art. 4. num. 12 circa prin. ext. de mut. petit, allegantes & hujus sententiæ approbatorem Blanc. in d. c. Imperialem §, praterea lib. 2*

14. *Sed horum sententia meritò rejicitur ex his fundamentis.*

1. Quod hac visione; non ipse actor sed natura & qualitas causæ scilicet non feudalis, eundem Iudicem

Iudicem dedignetur, quæ exceptio per *l. cum Papin* non reperitur denegata, teste *Br. in d. aut, & consequenter n. 3, 6, & 9 C. de sent, & interlocut*, Quare cum lex duntaxat Iudici iurisdictionem tribuat in personam agentis, non ipsam causam reconventionis, consequens est, sententiam hoc casu à paribus curiæ prolatam, ipso Iure nullam esse ob defectum Iurisdictionis *argu. l. 2. in princ. de judic. & tot. tit. C. si à non compet. judic.*

2. In causis non decisis moribus feudorum decurritur ad leges Romanas *feud. lib. 2. tit. 1*. Sed hæ nullam admittunt reconventionem, si Iudex ex defectu Iurisdictionis non habeat cognitionem reconventionis, *ut sup. fuse c. 17 explicatū memini*

III. Quamvis controversarum feudalium Iudices sint ordinarii à consuetudine Iurisdictionem habentes, ut in prin. huius quæstionis dictum est tamen non generales sunt, sed speciales certo causarum generi adstricti *gl. singul. in c. 1. verb. ad Dominum, in fine de in restit. in maritum facta*, Eorumq; Iurdictio solùm limitata est ad causas feudales, nec ultra eas ullam notionem habent *Zasius in Epitom feudor. p. 11 n. 12 Panorm. in c. cæterum n. 2. de judic. cum limitata causa limitatum producit effectum vulgata l. in agris de acquir. rer. dom.* Ergo coram paribus curiæ locus quidem est reconventioni non tantùm extra causas feudales, ut eleg. scripsit *Mynsin. obs. 9. cent. 4.* ubi hæc sententiam & verissimam & Dominis Camerae

approbatam testatur, allegans insuper *Schenckii Baron. à Tantenberg in c. 1. n. 13* ubi egregiè de cōtroverfia feudorum apud pares curiæ terminanda, quibus astipulatur *Sonsbecc. in Comment. feud. parte 14 n. 38 Wesenb. in tract. feudor. c. 14 n. 9*. Atq; 18. cum hac distinctione accipiendum est, quod simpliciter *Gail lib. 1. obs. 1. nu. pen.* coram paribus curiæ reconventioni locum esse, nimirum in causis feudalibus, ut ipse ibidem n. 55. declarationis gratia præmisit. Extra enim has minimè secundum *Mynsin. d. obs. 9*. Atque ita hæc decisiones invicem non conflagunt, quod fucum fecit *Vulteio in Jurispr. Rom. lib. C. 30 §, Est autem Reconventio in fin*. Nec obstat huic conclusioni: quod pares curiæ eliguntur utriusque tam Vasalli quàm Domini consensu feudor *li. 2. tit. 6. Mynsin. obs. 89 in pr. cent. 4*. Id quod adeò verum est, ut ne talis quidem consuetudo valeat, quæ solùm Domino feudi potestatem eligendi, pares curiæ ad dirimendam controversiam tribuit, ut politè *Gail. lib. 2. obs. 34* scribit sed Iudice, utriusq; litigatoris consensu electo tribuitur reconventio *Br. in d. auth. & consequenter nu. 3. & pen. C. de sent. & interloc.* Nam huius argumenti assumptio falsa est, & satis confutata sup. cap. præcedenti.

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM

Num coram arbitro compromissario Reconventio moveri possit?

SUMMARIA.

Arbitri nomen in Jure variè sumitur 1.

Interdum sumitur pro Judice dato 2.

Improbatur opinio Hotomanni & aliorum 3.

Olim duplices à prætere dabantur Judices, secundum Duarenum & alios 4.

Interdum pro arbitris compromissariis 5.

Hi reverà Judices non sunt 6.

An coram arbitris compromissariis teneat reconven. n. 7

Negative sententiæ DD. 8.

Ratio recensetur num. 9

Improbatur illa à Jafone nu. 10

Ratio improbationis nu. 11

Illa approbatur à Jafone nu. 12

Examinatur illa ab authore nu. 13

Coram arbitro compromissario cessare reconvent. n. 14

Rationes diversitatis inter Judicem delegatum & arbitrum compromissarium nu. 15 16 & 17

Respondetur ad contraria nu. 18 19

Explicatur l. non distinguemus ff. de recept. arbit. 20 21

Coram arbitris Juris locum habet Reconventio 22

Limitatio Regula 23

Ratio Limitationis nu. 24

Respondetur ad argumentum contrarium Jafonis n. 25

HÆc quæstio apprimè quoq; utilis & necessaria: priusquam autem expediatur observandum est, arbitri nomen in Jure civili polysèmon esse, & pro varietate materiæ subjectæ variæ

accipi, teste Rebuffo. in l. illa verba 6. 8 de verbis

2. *sign.* Respectu judicialis disceptationis arbitrorum duo sunt genera, interdum enim arbiter in ll. pro Iudice dato accipitur, ut in l. arbitro cum seq. qui satisf. cog. l. Lucius 22 depositi juncta l. 7. de negot. gest. l. 1. de pact. dotal. l. 6. C. de rebus credit. l. 5. C. de distin. pignor. §, omnium in prin. Inst. de actio. ubi arbitri, non pro arbitris compromissariis, ut Hotoman. Coras. Mynsing. Schneidew. & alij exponunt, sunt accipiendi, sed de arbitris qui dantur à prætore, constat enim ex Duaren. Eguin Barone, & similium commentarii ad tit. ff. de jurisd. & judic. olim duplices à prætore datos fuisse Iudices, quorum alii præerant strictis judiciis, qui speciatim Iudices vocabantur Alii verò (nimirum arbitri) judiciis bonæ fidei d. l. Lucius 22 depos. cum similib. sup. citatis: illi formulam præscriptam judicandi à prætore sequebantur, nec latum unguem ab ea recedebant: hi æquitatem & totius causæ cognoscendæ ex bono & æquo habebant potestatem: atque ita hunc arbitrum à Iudice distinguit d. §, omnium, & l. à Divo Pio 15 in princ. ff. qui re judicata l. lex ad l. Jul. repedun. Eisque parendum erat ob prætoris imperium & delegatam habuisse Iurisdictionem docuit Alciat. referente Menoch. lib. 1. de arbitr. Judic. quæst. 2. nu. 23
3. Alterum genus arbitrorum est eorum, in quos à litigantibus pœnali stipulatione compromittitur, quod velint arbitri sententiæ sive æquæ, sive iniquæ

iniquæ stare *l. societatem* 26 vers, *arbitror, pro socio, de quibus tot. tit. ff. & C. & decretal. de arbitris differitur* iisq; parendum est metu compromissi pœnalis, non vi Iurisdictionis, quam hi arbitri nullam habent sed solùm notionem *l. ait prætor* 4. & ibi *Duaren. de re judicata l. notionem* 99 & ibidem late *Rebuff. de verbis sig.* ob quam iudicium loco habeatur. & læpenuerò etiam iudicare appellantur, ut in *l. si minor* 34 §, 1. *de minoribus l. pen. de Judic.* Sed verè tamen Iudices non sunt, cum privatorum consensu Iurisdictionis tribui non possit, *d. l. 3. C. de Jurisd.* Et Iudicum munus sit publicum *l. quippe de iudiciis* eleganter *Menoch d. quest. 3. nu. 30 de arbit. Judic.*

Quæstionis igitur est in proposito, an coram his arbitris compromissariis institui possit reconventio? Quod rectè negatur per text. express. in *C. cum dilectus ext. de arbitris*, quam decisionem probat ibidem *Panormit. & Canonistæ omnes.* 8. Item *Jason in l. est receptum* 14 nu. 12 Et sequitur *Decius ibidem n. 9. de Jurisd. Br. in d. auth. & consequenter nu. 20 Salicet. ibidem §. Maranta d. p. 4. dist. 6. nu. 20 Lodu. Roman. singul. 150 incip. coram arbitro Hanneton in tract. judicior. p. 1. tit. de reconvent. §, certum autem est, Rationem hujus decisionis ipse Pontifex in *d. cap. cum dilectus* assignat ex *l. non* 9. *distinguemus* 32 §, *ex officio & §, ult. l. arbiter* 50 *de recept. arbitr.* Quod arbiter in causæ cognitione non possit excedere fines compromissi, nec aliud*

quicquam facere quàm in eo cautum est, ut faceret adeò omnis hujus rei quæstio ex cōpromisso pendet *dd. ll. & per conseq.* si in eo nihil de reconventionem sit dictū, eam nullatenus moveri posse

10 Verū hanc rationem lubricam esse, & infirmam neque sustineri posse, disputat Jason in *d. l. est receptum nu. ult.* Eamque insufficientem dicit Hanneton *prealleg. loco non concludentem*, Panormit. in *c. cum dilectus nu. 2. tali argumento.*

11 Si hęc ratio prohibitionis vera esset in arbitro ne quidem coram delegato Iudice reconventio moveri posset, eadem obstante ratione. Nam ut arbiter non potest excedere terminos compromissi *d. l. 32 cum similibus sup. citatis*, ita nec Iudex delegatus fines commissionis, & judicare de aliis rebus vel causis. præterquàm in commissione expressis *text. in c. cum olim C. de causis de off. delegati judic.* Sed coram Iudice delegato locus est reconventioni *c. 1. & 2. de mut. petit.* Ergo vel idem Jus erit statuendum de arbitrariis compromissariis, vel ratio illa pro his adducta, prorsus concidit. Hoc contrarium etsi difficile, & cui vix responderi potest, affirmat Jason in *d. l. est receptum*, tamen rejectis aliorum frivolis responsionibus, ipse ibidem hanc velut meliorem in mediū profert, quod reus coram Iudice delegato, quem solus actor impetrayit, invitus ad iudicium trahatur per *l. inter 83 de verb. oblig.* at ea re meritò eum audiri reconvenire volentem *arg. c. dispendia, §. reus*

reus de rescript. lib. 6 Sed in arbitrum utriusq; litigatoris consensu compromitti, neq; hunc solum actorem eligere, sed ipsum quoque reum, & per consequ. cessare hic rationem dictæ l. cum Papin.

Verum neque hanc responsionem de meliori nota esse apparet ex his quæ sup. c. 10 adduximus 13 ubi evicimus locum esse reconventioni vel eo casu maximè, quando utriusq; litigatoris consensu Iudex est electus, neq; contrarium *ex d. l. cum Papin.* rectè probari, & sanè hac solutione admiffa sequeretur, ne quidem locum esse reconventioni coram arbitro, etiamsi virtute compromissi in id receptus esset, eadem hac refragante ratione quod velut absurdum prædicti interpretes ipsi averfentur, sequeretur porro ne quidem coram arbitro Iuris reconventionem institui posse. quæ etiam litigantes mutuo consensu recipiunt, quæ tamen adfertio vel ipso Jason. teste, falsa est *in d. l. receptum nu. ult. & Panorm. in d. ca. cum dilectus nu. 7* 13 Quid igitur statuendum est? Hoc quod res est, rationem d. c. cum dilectus, tam esse veram quàm est, verissimam ideò coram arbitro compromissario reconventionem cessare, quod non aliter possit judicare, quàm compromisso expressum est.

Nec verum est, quod eadem sit ratio in Iudice delegato, coram quo tamen utilis est reconventio, nam plures sunt rationes diversificatis. 15

1. Quia Iudici delegato mandatur Iurisdictio 16

à delegante *l. 1. & tot. tit. de off. ejus cui mand. est Jurisd.* Ex natura itaq; bonæ fidei contractus potest ex iusta causa, & de reconventionem cognoscere, licet ejus in literis commissionis mentio expressa facta non sit *l. qui hominem mandati l. ult. in fine cui mand. est Jurisd. l. 2. de Jurisd.* Sed arbiter compromissarius omnem statuendi & cognoscendi potestatem sumit ex compromisso *d. l. 32. §. de officio de recept. arbit.* quod fit per stipulationem, quæ stricti Iuris est, & minimà ad non expressa extenditur *argum. l. quicquid 99 l. ubi autem 75 de verb. oblig.* Non iniquum itaque reconventionem, de qua in compromisso nihil dictum fuit coram arbitro inutilem esse, aliter atque coram Iudice delegato.

17 *§. 1.* Deinde & hoc in utroq; negotio discriminis est, quod in compromissum id tantum venit de quo expressè actum est ut veniret *l. si cum dies 21 §. plenam l. de his rebus 4. 6. de recept. arbit.* Ex diverso autem ea omnia in iudicium veniunt, de quibus nominatim actum non est ne venirent *l. solemus 61 de Judiciis*, Sed coram delegato Iudice exercetur iudicium, isque utitur sibi mandata Iurisdictione *d. l. 1. §. de off. ejus cui mand.* Ergo reus, nisi specialiter renunciavit reconventioni coram Iudice delegato, ea uti potest, aliter atque coram arbitro sive compromisso, de ea nihil sit cautum.

18 Sic non refragatur, quod ratio reconventionis
fun-

fundata sit in naturali æquitate *c. 1. verb, rationis ordo de mutuis petit. quæ extat in d. l. cum Papin. in fin C. cujus in agendo 8. q. 3* Ergo etiam si nihil de ea in compromisso exprimatur, tamen admittenda videtur *l. 1. Quod quisque Iuris causæ* Quia hoc argumentum procedit in judiciis *per d. l. solemus, 61 de Judic. non etiam in compromissis per d. l. si cum dies §, plenum de recept. arbitr.*

Neq; huic solutioni obest, quod & ipsa com- 19
promissa ad similitudinem judiciorum sint reda-
cta *l. idem recept. arbitr.* Hoc enim verum est. non
ipso Iure, sed quatenus est compromissum à liti-
gantibus, tunc arbiter servato communi judi-
ciorum ordine, in causæ definitione procedit,
cum hujus rei quæstio omnis ex ipso compro-
misso pendeat *d. l. 32 §, de off. eod. tit. in quo omis-
sa reconventio, pro non adjecta meritò non ha-
betur arg. d. l. quicquid 99 de verb. oblig.*

Denique objicitur *d. l. non distinguemus 32, §.* 20
item si quis Romæ vers, hoc compromissum *de recep. arbitr*
Ex quo text. colligit post *gl. B* & coram arbi-
tro reconventionem tenere.

Verùm si exactius textum trutinemus, non 21
hoc ibi quæritur, an coram arbitro fiat reconven-
tio, sed an legato postulante, qui compromisit,
cogi possit arbiter sententiam dicere? Resp Paul-
lus Jurisconsultus hoc iniquum videri, ut in ipsius
legati hoc sit potestate, hoc est, ut legato postu-
lante arbiter cogi possit sententiam dicere, non
etiam

etiam postulante eo, quo cum compromisit, propter privilegium quo tempore legationis invitum litem suscipere non cogatur *l. 2. §, legalis l. de eo 26 de judic.* Concludit itaque non aliter legatum hoc postulante audiri, quam si se defendat, hoc est si adversario quoque postulante ut tempore legationis respondeat, si faciat copiam, nec utatur fori præscriptione, & hæc defensio comparatur ordinariæ actioni: quia legatus, etsi conventus, habeat jus revocandi domum, tamen si ipse in loco agat, cogitur vicissim excipere actiones *d. l. 2. §, sed etsi agant l. 22 de Judic.* Nihil itaque *d. l.* repugnat. Planè, quæ hætenus dicta sunt, ut vera obtinet in arbitris compromissariis. Sed aliud est in arbitris Iuris, hi enim à lege, consuetudine vel statuto ordinariam habent Jurisdictionem veluti, si Episcopus velit litigare cum suo subdito, tunc eliguntur arbitri *Can. si Clericus II q. 2* Ejusque rei aliud exemplum suppeditat *c. pastoralis ext. de rescriptis l. cum specialis 18 C. de Judic.* vel si ex dispositione alicujus statuti compellantur consanguinei, ad compromittendum in arbitros: de quo extat tract. Marc. Ant. Blanci de compromiss. inter conjunctos fact. Et quod coram tali arbitro Iuris procedat reconventio. asserit Jason *in d. l. est receptum 14 n. 13 post glos. ibidem de Jurisd. Panorm. in d. c. cum dilectus n. 7 de arbitr. & c. 1. nu. 34 & 39 Socin. ibidem nu. 26 circa finem vers.* Sed magis dubium ext. de mut. petit. Eamque veriore dicit

Ma-

Maranta parte 4. distin. 6 nu. 20 vers, quod tamen & ibi Pet. Faller. in addit. Blanc. in d. tract. q. 4 nu. 23

Quæ tamen sententia à prædictis interpretibus ita limitatur, dummodo arbiter ille Iuris totius causæ cognitionem habeat, non si certidumtaxat articuli, puta recusationis, an Iudex sit suspectus : atq; ita etiam rectè vulgò accipiunt, dictum specul. in tit. de recusat. Judicis §, effectus autem nu. 22. quod coram hujusmodi arbitro cesset reconventio ne negotium plus debito prorogetur c. suspicionis 39 de off. Jud. deleg. Socin. in d. c. i. art 4 n. 26 in fine Maranta d. dist. 6 n. 20 vers, sed prima

Sed hæc interpretum limitatio, etsi per se quidem vera sit, tamen ejus longa est alia ratio. Nam qui recusat Iudicem exceptione utitur l. apertissima 12 C. de jud. ideòq; nulla est hic reconventio, ut quæ definitur actio mutua. Deinde expressè Justin. constituit, quod recusato Iudice ut suspecto, & alio impetrato, coram hac utraq; causa tam conventionis quàm reconventionis ventilari debet Novel 96 §, illud vers, sancimus, Ergo non apud Iudicem qui cognoscit de causa suspicionis

Neque prædictæ declarationi obstat Jasonis argumentum in d. l. est receptum n. ult. de jurisd. quod ea sit ratio prohibitionis in his arbitris, quæ est in arbitris compromissariis Etsi enim inquit vi statuti vel cōsuetudinis teneantur litigātes compromittere in arbitrum tamen postea cum certum aliquē approbant, intervenit utriusq; partis consen-

consensus, ideòq; imputandum esse reo quod non curaverit inferi compromisso reconvenendi facultatem. Hæc enim opinio Jasonis meritò reprobatur à Blanco in d. quæst. 4 & respondetur magnam inter hos arbitros esse differētiam, cum arbiter Iuris ordinariam habeat Iurisdictionem à consuetudine vel statuto, ideòq: meritò ut coram quovis ordinario Iudice, ita & coram his valere reconventionem, aliter atq; coram arbitris compromissariis, qui Iurisdictione prorsus carēt l. 3. C. de Iurisd. ut omittam, non esse illam veram rationem, quam Jason d. n. ult. fingit. Sed hanc potius quod arbiter compromissarius non possit egredi terminos compromissi, d. c. cum dilectus ut paulò ante probatum est.

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

An coram Iudice appellationis reconventio institui possit

S U M M A R I A.

Appellatio quid 1.

Ea duplex judicialis vel extrajudicialis nu. 2

Ab indictione mulctæ appellari potest 3

Appellans ab extrajudiciali gravamine reconveniri potest num. 4

Judicialis appellatio quæ? 5

Communis sententia est in causa appellationis reconventioni locum non esse 6

Textus & rationes negativæ sententiæ 7. 8. 9. 10. 12 13 14

Rationes affirmativæ sententiæ referuntur 15 17 19 21

Ad illas respondetur nu. 16 18 20 & 22

HActenus de Judicibus primæ instantiæ tractavimus, superest nunc quæstio in hoc genere, postrema, de Judice appellationis, seu instantiæ secundæ.

Appellatio est querela iniquitatis sententia *l. prefecti 7. de minorib.* per provocationem à minore ad maiorem facta *l. vel ibid. Br. & DD. de appel.*

Quæ vel extrajudicialis est, & interponitur à Decretis seu actibus extrajudicialibus Wesenb. *2. in parat. eodem n. 5 veluti*: Si magistratus inferior extrajudicialiter & injustè mulctaret subditum grandi pecunia. Nam de tali mulcta pecuniaria appellare potest ad cameram teste Mynsin. *obs. 43 cent. 4* Et ab hoc provocantem, reconvenire posse arbitror, dummodò per modum actionis & in forma Iudicii appellatio instituatur, per rationes generales hujus materiæ maximè *ex d. l. cum Pap. C. de sent. & interloc. l. qui non cogitur 22 de Judic. cum similib.* aliàs minimè, cum nulla sit actio & per consequens nec reconventio, quæ mutua est petitio Maranta *pag. 4 dist. 6 nu. 37*

Judicialis appellatio est, quæ interponitur à sententia definitiva, de quo potissimum hic queritur? cōmunis interpretum schola, ut *Br. in aut. & consequenter n. 15 Sichar. ibid. n. 7 C. de sent. & interl. & specu. in §, nunc dicemus n. 6 tit. de reconv. p. 2 Pan. in c. 1 n. 31 Socin. ibid. art. 6 n. 96 de mut. pet. Lanfr. in clem. sæpè n. 43 de verb. sig. Maran. p. 4 dist. 6 n. 24 & 25 cum seq. Guido Papa in tra. de appel. n. 55 §, ult Negat*

coram Iudice appellationis locum esse reconventioni, allegantes pro confirmatione suæ sententiæ *l. 2 §, legatis* *¶*, *ei quoq;* *de jud. l. ad cognitionem* 23 ex quibus causis maioribus 25. *l. i* et eum qui appellat in provincia defendendum esse *l. ita demum* 13 ubi Jason id notat n. 6 vers. 5 *C. de procurato*. Qui textus omnes, parum ad rem taciunt, suntque
 7. præterea rationes perquam leves quibus hanc sententiam suffulciunt, sed paulò urgentiores hæ mihi, proferri posse, videntur.

1. Ex definitione reconventionis, quæ est actio
 8. mutua tot tit de mut. pet. sed Appello non est actio, cum nusquam Jurisconfulti inter genera actionum eam referant *in l. pecunia* 178 §, *actiones de verb sign. l. actionum* 25 *l. actiones* 37 *de actionib. oblig.*

Deinde quod appellans nihil prosequatur vel
 9. petat à reo quæ tamen forma actionis *l. nihil est aliud* 56 eod. tit. sed tantum conqueritur de iniquitate sententiæ, eamque in melius reformari postulet à Iudice appellationis, in eisque potissimum dirigatur persona *d. l. i* ubi DD. *de appel. non l. distinguemus* 32 §, *cum quidam de recept arbitr.* Unde conficitur nec reconventionem esse, quæ coram Iudice appellationis intenditur,

10. 11. Ratio. Reconventio fit coram eodem Iudice causæ reconventionalis *d. l. cum Papin. Junct. auth. seq. c. dispendia* §, *reus quoq;* *de rescript. lib. 6.* Sed appellatio non fit coram eodem Iudice conventionis, cum sit provocatio à minore Iudice
 ad

ad maiorem d. l. i neq; fit durante iudicio causæ conventionis, sed appellationis, quæ Iudicia longè differre, hoc argumēto est, quod fidejussor Iudicii reo in prima instantia absoluto, sed in causa appellationis condemnato : non teneatur Iudicatum solvere, text. in l. penult. iudicat. solvi, quo facit l. græcè 8. §. & post litem de fidejuss. II

III. Ratio Reconventio à reo eodem durante Iudicio conventionis instituēda est d. §, reus quoq; Novel. 96 §, illud vers, sancimus d. aut. & consequ. ubi Justin. disertè requirit, ut fiat in eadem lite conventionis atque ita non in causa appellationis.

IV. Actor qui ab iniqua prolata sententia appellat, non agendo Iudicem approbat, ut qui 12 jamdudum egit, neque adversus reum actionem intendit, sed in Iudicis personam querelam dirigit d. l. i. de appell. Ergo cessat hic utraque ratio reconventionis tam d. l. cum Papin. in fine, quàm l. si item 11 §, sed etsi de Jurisd.

V. Ratio. Ex defectu Iurisdictionis ipsius causæ cessat reconventio per rationes suprà ca 13 19. latè assignatas. Sed Iudex appellationis non potest se intromittere de aliis, quàm de quibus ad eum appellatio est devoluta. c. pastoralis ext. de off. ordin. c. 1 de appel. lib. 6 pulchrè Guido Papa in tract. de appell. conclus. 2 n. 2 Ergo non potest pronunciare vel cognoscere de causa reconventionis, de qua aliàs ob defectum Iurisdictionis ne in prima quidem instantia coram agi potuisset.

VI. Deni-

14 VI. Denique Iudicium non debet esse in suspenso, & pro parte valere, pro parte non *l. in hoc iudicio 27 fam. erciscun.* aliàs erit elusivum, contra *l. si prator 755 de iudic.* Sed hoc eveniet admissa reconventionem in causa appellationis, cum ea pendente incertum sit, velitne Iudex superior pronunciare, benè vel malè appellatū est, *arg. l. quod dicitur 50 de pecul. c. prudentiam cum ibi not. de offic. Jud. deleg.* Si enim in appellatione à definitiva pronunciet superior benè appellatum esse, sera est reconventio, post sententiam in causa conventionis, jam latam: Sin verò pronunciet, malè appellatum, tunc confirmatur prioris Iudicis sententia, & similiter cessabit reconventio *per d. c. dispendia §, reus quoque de rescript. lib. 6*

His rationibus præcipuè adducor coram Iudice appellationis, reconventionem esse inutilem, quæ durante eodem Iudicio primæ instantiæ mota fuit.

15 Objicitur quod ratio reconventionis *ex d. l. cum Papin. d. l. qui non cogitur*, etiam in proposito locum habeat, quod actor eum Iudicem ad quædam provocavit reconventus repudiare non debet. Ergo & ipsa reconventio.

16 Sed respondetur, rationem illam procedere: cum actor in primo iudicio agit *per d. l. Pap. verb. in agendo* at in appellatione actor non ampliùs agere, sed egisse dicitur *arg. l. ampliùs 16 rem rat. haberi* dirigitq; querelam in Iudicem, & non in adversarium *d. l. ubi DD. de appel.*

Obstat, quod coram Iudice ordinario locus sit reconventioni per ea quæ sup. c. 16. in pr. dicta sunt, sed talis est Iudex appellationis ergo, &c. Respon. Nam propositio vera est, si Iudex ordinarius simul sit Iudex competens respectu causæ reconventionis, ut ibidem fusè explicatum scio. At Iudex appellationis non potest de aliis causis cognoscere, quàm de quibus ad eum appellatum fuit *d. c. pastoralis de off. deleg.* Quare cum conventio coram Iudice primæ instantiæ non sit mota, nec Iudex appellationis de ea cognoscere poterit.

Obstat: quod Iudex appellationis succedit in locum Iudicis à quo *l. lator in pr. de usur. c. Rami- tius ext. de testam.* Cum subrogatum sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur *l. si eum §. qui injuriarum ubi Costal. Si quis cautio jud. sist. caus.*

Ergo quemadmodum coram Iudice ordinario vel delegato primæ instantiæ locum habeat Reconventio: ita etiam coram Iudice appellationis prout expressè etiam tenet Everh. in Topic. in loco à vi subrogationis nu. 12.

Sed respondetur Iudicem appellationis succedere in locum Iudicis à quo scilicet quoad merita causæ, & ea quæ in iudicium primæ instantiæ deducta sunt. Wesenb. in rit. de appel. n. 10 cum autem reconventio in prima instantia non sit mota, non potest ejus contemplatione Iudex appellationis successivè videri, cum non entis nullæ sint qualitates *arg. l. non potest videri de Jud.*

21. Deniq; obstat, quod appellatio reducit causam ad eum statum, in quo fuit causa principalis tempore litis contestatae *c. per tuas ext. de appel. l. ita de-
mum* 18 ubi Jaf & DD. *C. de procura*. Sed lite contestata in causa principali usq; ad ejus conclusionem locum habet reconventio *d. c. dispendia §, reus & ibi. gl. de rescript. lit.* 6 Ergo & in causa appellationis. Nam & hujus argumenti propositio vera est, quoad ius appellantis, qui potest non deducta deducere, & non probata probare *l. eos §, i. l. in offeren. C. de appell. Wes. d. n. 10* in fine non tamen quoad ius rei sive appellati, ut loquuntur, per ea quae scribit Myns *obs. 10 cent. l. qui sibi imputare debet* quod reconventionem durante Iudicio primae conventionis non instituit cum iura vigilatibus scripta sint *arg. l. pupillus 24 qua in fraud Cred.*
- 22

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

De fine & effectu reconventionis.

SUMMARIA.

Finis Reconventionis duplex est | num. 1

Explicatur definitio actionis 2. 3. 4

Finis specialis reconventionis nu. 5

Per reconventionem actor alieno foro subijcitur nu. 6. 7

Cessat in reconventionem regula, actor sequitur forum rei num. 8

Respondetur ad l. ult. S. Si à non compet. Jud. 9

Exceptiones declinatoriae fori actori obijci non possunt, sed bene aliae dilatoriae vel peremptoriae nu. 10

Etiam

Etiā ij qui privilegio exemptionis gaudent, si alio in territorio agant, non obstante privilegio ibidem reconveniri possunt 11

Respondetur contrariis num. 12 13

An agens in judicio possit ab aliis personis reconveniri 14

Affirmat Accurs. 15

Negat author 16 17

Respondet ad text. l. 2. §, sed etsi de Jud. nu. 18

Item ad l. si quis quod quisque Juris nu. 19

ATque talis quidem est forma reconventionis, tam circa processum Iudicii quam personam Iudicis, coram quo ventilatur. Nunc commodè ex causarum ordine, de fine & effectu reconventionis deinde tractabimus.

Finis reconventionis, vel generalis est, vel specialis, ille omnibus actionibus communis est, ut scilicet rem aliquam in Iudicio persequamur, non modò nobis debitam; ut Celsus Jurisconsultus non satis definit logicè in *l. nihil est aliud de oblig. & act.* siquidem hæc definitio non competit actionibus popularibus, quæ non quod sibi debetur ut singulis persequuntur, sed diversum Ius populi tuentur *l. i. & tot. tit. de pop. action.* atq; non ad singulorum utilitatem, sed ad statum reip. pertinet arg. *l. §, i. de Just. & Jur. l. i. §, i. de interd.* Ergo etiam generis est accusatio criminalis, quæ actionis quidem nomine continetur *l. i. de crim. Stellion l. si ea 7. C. qui accus. non possunt* ac non persequitur quod accusatori debetur, sed quod reipub. cuius

interest, ut delicta puniantur, & pœnæ ob maleficia facinorosis solvantur *l. cognit. 13 de off. præsid. l. ita vulneratus 51 in fine, ad l. Aquil. l. si à reo 70 §, ult. de fidejuss.* & ne aliî temerè ad maleficia protiliant *l. bonas fides 31 §, 1. depos. l. si quis 17 C. de pœnis*

Sed generaliter urbis vel reipub. debita hoc modo actio est, Ius rem in iudicio prosequendi: quæ vel publicæ sunt, vel privatim: illæ persequuntur quod reipub. debetur, ut populares & criminales: hæ quod singulis & cuique ut reliquæ omnes quæ civiles duntaxat actiones cum illa Celsi definitione comprehendantur, meritò ut vitiosa reprehensionem non effugit Planè quod nonnulli eam, ne quidem ut omnibus civilibus actionibus privatis communem excogitaret, hac ratione, quod actionibus in rem persequimur, rem jure dominiî nostram *l. in rem 27 de rei vendicat. §, omnium Inst. de actio.* Res autem nostra nobis non debetur *l. Quintus Mucius §, 2. del. scribit 34 de aureo & argent. l. quasi solùm* conveniat actionibus in personam non etiã actionibus in rem, ideòq; adjicienda censeant hæc verba Summe est, ut Hotom. *in pr. tit. Instit. act. in verbo jus* persequendi circa finem vel ut Cujac. *in parat. ff. de oblig. & act.* Actio est Ius rem suam vel sibi debitam Iudicio persequendi

3. Ab hac impugnatione facilè defenditur Celsi definitio si hætenùs etiam rem nostram nobis deberi, ut scilicet ejus nobis restituatur possessio quam amisimus, non quam ex obligatione tan-

tum

tum vel quam duntaxat debitum persequamur. Et sanè non solum ad personales actiones eam restringendam esse dictam l. nihil aliud est si de obligat. & act. illud satis arg. est: quod sub illo titulo de action. omnino actionibus civilibus deferitur, qua ratione etiam restringi videtur Cujas. à Wesenb. *notatus in parat. Eodem tit. nu. 10*

Quanquam ad omnes has difficultates evitandas, arbitrarer verba illa definitionis. Quod sibi 4 debetur, indefinite & impersonaliter accipienda esse pro eo Das einem Jegligen von Rechts wegen gebüret: siue obligationis, siue domini, siue processionis sit quæstio: non pro eo duntaxat quod sibi debetur, ex obligatione Das man mir schuldig ist, qua explicatione, admissa in fumas abeunt prædictæ interpretum conventiones.

Porro specialem reconventionis finem sup. cap. I. designavimus, ideò reconventionem à reo 5. objici, ut vel actorem urgentem vicissim urgeat vel ad negotium ultrò citròque transigendum viam sternat, præparetque. Hæc de fine, cui cognatus est effectus, qui ex reconventionem duplex oritur, vel respectu actoris vel rei.

Ex parte actoris insignis est & maximus reconventionis effectus pro ipso reo convento, 6. quod per eam actorem sui Iudicis coram quo conventus est, subjicit; ne possit ulla exceptione vel personæ vel privilegii sui, eundem velut incompetentem recusare, ejusve forum declinare,

per text. l. cum Papin C. de sent. & interl. c. 2. §. sed et si
l. qui non cogitur 22 de Judic. c. 1. ext. de mut petit.

Atque ita alienæ Iurisdictioni actor subicitur
per reconventionem ut postea eum Iudicem, quē
agendo in sua causa approbavit, postea velut in-
competentem repudiare minimē possit. Quare
8. huic materiæ nihil obstat trita illa Iuris regula:
quod actor sequitur forum rei l. ult C. de vbi in rem
act. circa deb. l. 3 ubi stat. causa agi deb. c. generalē de for
compet. nam ea ob prædictam rationē suum perdit
officium in reconventionē l. 1. l. omnis 202 de R. I.

9. Sic quoq; non obstat l. ult C si à non compet
Iud quod sententia à non suo Iudice dicta, sit ip-
so Iure nulla, ideòq; nec actorem cogi coram a-
lieno Iudice respondere. Nam Iudice in perso-
nam defertur Iurisdictionio per d. l. cum Papin. Est
itaque competens Iudex quoad causam recon-
ventionis, cum ejus Iurisdictionio hætenus l. confir-
metur l. & quia 6. de Jurisd. penult. de Judic.

10. Quod tamen diximus, actorem nulla excep-
tione obstante compelli coram eodem Iudice
respondere, hoc accipiendum est duntaxat de fo-
ri declinatoriis exceptionibus, quibus actor re-
conventus ejusdem Iudicis Iurisdictioni coram
quo ipsemet egit, subtrahere conatur, & ad im-
pediendum litis progressum objici solent. Nam
aliæ exceptiones vel dilatoriae vel peremptoriae a-
ctori non denegantur, cum in reconventionē sit
reus, qui pluribus exceptionibus etiam contra-

rius uti non prohibetur *l. nemo §, de except.* Exemplum huius effectus insigne extat, de legati: qui etsi tempore legationis nusquam possunt conveniri, si tamen ipsi agant, coguntur coram eodem Iudice stare *l. 2. §, omnes vers, Set etsi de Judi.* ut fufius sup. c. 2. in explicatione huius l. declaratum est. Aliud exemplum hodie in Germania usitatis-
 simum est, & potest proferri de privilegiis exemptionum, ut vocant, quæ Cæsar statibus Imperii, Principibus, Comitibus, nobilibusq, concedere solet, ut nemo eorum subditos ad aliud tribunal sive ad seculare, sive ad ecclesiasticum in Ius vocet: de quibus illuminatè scribit Gail. *lib. 1. obs. 41*. Hi enim omnes, qui tali exemptionis gaudent immunitate, si ipsi in alieno foro adversus alios agant, tenentur ibidem vicissim, non obstante suo hoc privilegio respondere, vi & effectu reconventionis per *d. l. cum Papin. cum similibus sup. alleg.*

Neq; huic refragatur, quod magistratus possit causam avocare, cum non possit exemptus in præjudicium superioris, cuius interest suam Iurisdictionem tueri sine ejus consensu alieno Iudici sese submittere per *tex. in c. cum tempore de jud. Gail. d. obs. 41. n. 4.* Ergo inanis & irritus videtur hoc casu effectus reconventionis, Iurisdictionis. Nam respondetur omnia fori privilegia à l. vel à principe concessa ita exaudiri, quod non possint si quibus data sint, ab alio conveniri coram non suo Iudice & sic ad alienum trahi Iudicium, vel ut

commodius Pap Jurisc. libertus 14 de in jus voc. hoc exprimit, quod non possint rei constitui coram alio quocunq; Iudice, non quod ipsi privilegiati in alieno foro agere vel Iudicio experiri adversus alios non possint per text in auth. statuimus v, trahere C. de episc. & cler. text. in auth. habita in fine, C. ne filius pro patre. Sed privilegium illud exemptionis loquitur de hoc casu, quando subditus alicuius trahitur ad alienum Iudicium, & sic reus constituitur, quod tunc superior possit avocare ad suum tribunal ut apparet ex tit. d. obs. 41 minime autem extenditur ad eum casum, quando subditus ipse adversus alios in alieno Iudicio experitur: tunc enim non obstante hoc fori privilegio vi reconventionis: ibidem convenitur per d. l. 2. §, sed etsi d. l. qui non cogitur de Iudic. d. l. cum Papin

13 Neque huic obstat: quod beneficia principum plenissime interpretari debemus l. pen. de constit. principum: Ergo & hoc privilegium exemptionis de utroq; casu intelligendum esse, siue subditus in alieno Iudicio agat, siue conveniatur. Nam illud est verum, dummodo non insignis læsio & præiudicium inde tertio alicui vel summa iniquitas inde resultet, Castal. ad d. l. pen. per l. 2. §, merito & §, Si quis à principe, ne quid in loco publico fiat ut in proposito propter naturalem æquitatem reconventionis d. c. i. verb. rationis ordo de mut petit. Quid enim iniquius esset, quàm ut actor eum Iudicem, quem agendo in sua causa approbavit non tene-

teneretur reconventus admittere, cum teste Juriscons. Ulp. naturalem habet æquitatem, & sine cujusq; indignatione iusta, ut quod quisque Iuris in alium statuit ipse eodem Iure uti cogatur *l. 1. in prin. Quod quisq; Iuris in alium*, Atque talis est & quidem præcipuus reconventionis effectus pro reo adversus actorem, quod is reconventus etiam coram non suo Iudice litigare cogitur, sed quod nonnulli hoc ad alias etiam personas extendunt quasi actor reconventus, non modò ipsi reo, sed & quibusvis aliis coram eodem Iudice respondere teneatur ut putat Accurs in *l. 2. Sed §, etsi verb* 15 *compelluntur de Judic. & in l. non distinguemus §, item si quis Romæ verb. defendat de recept. arbit. in eo longè quidem meà sententiâ falluntur cum enim inter actorem & reum controversia existat, atque* 16 *hi soli invicem in Iudicio respectu competentia Iudicis quasi contrahant l. 3. §, idem scribit de peculio, consequen. est, non ita contrahere quem posse ut aliter suo nomine rectè agat, cum quo contractum non est l. quaecunq; 11 oblig. & act. Accedit eo quod hoc casu nulla sit reconventio, ut quæ à reo adversus actorem proponitur d. l. cum Papin. cum auth. seq. Sed actor cum aliis in eodem Iudicio non egit, neque eos convenit, ergo nec effectus reconventionis ad alias personas, quod ipsum reum, cum quo actum est, extendi potest; Sed valebit hic reg. Iuris communis: Actor sequitur forum rei l. ult. C. ubi in rem act. cum similibus.*

17 Deniq; pro hac sententia est *text. in Novel. 123 de sanct. episc. c. 25 Reverendiß. ubi dicitur: quod his solùm qui conveniuntur permissum sit personas ecclesiasticas reconvenire, ergo non solis cum quibus scilicet actum non est, quo fac. text. in l. Fulcin. 7. §, quid si adversus, ex quibus causis in possess. eatur. Et quod res inter alios acta, aliis non obest nec prodest tot. tit. res inter alios acta.*

18 Neq; obstat huic sententiæ *text. l. 2. §, sed etsi de Judic. Quod legatus agens cogitur se adversus omnes defendere. Ergo non tantùm adversus reum cum quo solo egit. Verùm hoc ita procedit, si legatus adversus plures simul agat tempore legationis, tunc enim cogitur se extra omnes scilicet cum quibus egit defendere, non autem contra alios, quibus actiones inferendo molestus non fuit per rationes prædictas.*

Sic quoq; non adversatur *l. si quis 5. §, hæc pœna*
 19 *Quod quisq; Iur. in alium, ubi pœna illius edicti non solùm postulante reo qui læsus est, sed & omni qui quandoq; experitur adversus eum statuitur, qui iniquum Ius impetravit. Unde eliciunt idem & in hac quæstione dicendum esse, actorem reconventum non solùm reo sed & aliis omnibus coram non suo Iudice responderi cogi. Verùm hæc dissimilia sunt, ex quibus nihil rectè inferitur l. ult. de calumn. Nam pœnæ illius edicti eum coërcent, qui dolo malo Ius novum adversus alium statuit vel impetrat, quo ipse postea uti recuset*

cuset atq; ita proficiscitur ex delicto *l. 2. quod quisque Jur. in alium* sed actor qui reum coram suo Iudice convenit, & ordinariâ experitur actione, nihil dolo facit *l. non videtur de Reg. Jur.* Ergo ab alio quàm reo conveniri non potest.

Ratio autem cur pœna illius edicti non modò læso per Ius novum, sed & quibuscumque aliis concedatur, hæc est quod actio inde proveniens sit popularis, ut & reliquæ quæ ad tuendam prætoris Iurisdictionem comparatæ sunt *l. 7, §, pen. de jurisd. Duar. lib. 1. disput. c. 49* quæ cuilibet de populo agenti, communicantur *l. 1. de popul. act.* aliter atque reconventio, quæ soli reo convento datur *d. l. cum Papin. c. dispendia §, reus de rescript. lib. 6*

CAPUT TRIGESIMUM.

An Actor reconventus, si postea pœnitentia resistat, vel liti renunciât, Iudicium reconventionis effugiat?

SUMMARIA,

Actor reconventus etiamsi pœnitentia ductus desistere velit à lite tamen non evitat Iudicium reconventionis

Rationes recensentur nu. 2. 3. 4

Limitatur conclusio principalis nu. 5

Respondetur ad contraria nu. 6. 7. 8. 9. 10

Hoc capite primus reconventionis effectus est pro reo, adversus actorem exornatur &

am.

amplificatur : aded actorem reconventum coram eodem Iudice respondere compelli, ut quavis postea poenitere velit, & desistere seu renunciare liti à se motæ, non tamen propterea evitet Iudicium reconventionis, ut rectè Salicet. in *auth. & consequ. n. 7.* Cynus *ibidem n. 11 C. de sent. & interl. Specul. in §, videndum n. 2. & §, ult. ubi Jo. Andr. tit. de reconv. Maranta p. 4. dist. 6. n. 45. annotarunt*

- Rationes hæ reddi possunt. I Quia actio respectu fori seu Iudicii competētis intelligitur quasi contraxisse cum reo *arg. 20 de Iudiciis d. l. 3. §, idem scribit, sed re non amplius integra in contractibus non est locus poenitentiae vel renunciationi neque altera parte invita, ab illis recedi potest, §, mandatum inst. mandati l. sicut §. C. de oblig. & action. Ergo neque in reconventionem.*

- II. Per libelli oblationem in causa reconventionis perpetuata est Iurisdictio Iudicis adversus actorem c. gratum est licet de off Iudicis deleg. Ergo eum per præventionem quæsitam jam sit Ius reo *C. pen. ext. de foro compet. l. si quis 7. de Jud. sera est poenitentia vel renunciatio argu. ult. in princ. C. de appell. & Iudicium postea redditur in invitum l. inter 83. §, 1. de verb. oblig.*

- III. Adducitur vulgò pro hac sententia *rex. l. si quis 3. in prin. quod quisque juris in alium, ubi is qui Ius iniquum adversus alium impetravit, sive eo usus sit sive non, idem jus sibi dici, pati compellitur. Ex quo text. ibid. Immola & Paul. de castr. colligunt*

ligunt, actorem de lite desistentem non evitare
Iudicium reconventionis. Verum cum text. d. l.
3. loquatur de eo qui ius iniquum postulavit, non
tatis commodè ad reconventionem extrahi po-
test, in qua actor in iure iniquo vel speciali, sed
æquo & communi utus est, quo actor sequitur
forum rei *c. cum sit generale ext. de foro competent.*
Non igitur satis tuta est hæc ratio, sed præce-
dentes validiores.

Declaratur autem hæc conclusio ut procedat 5.
si actor jam reconventus à reo velit desistere, a-
liter atq; si res adhuc sit integra & nondum re-
conventus, tunc enim impunè desistere potest,
arg. l. 4 §, non tantum de alien. Judic. mut. caus. fact.
quæ sententia æquior videtur Socin. in c. 1. art. 5 n. 22
& in c. 2. n. 9 in fine de mut. petit. atq; DD. sup. citatis

Non obstat huic decisioni, quod cessante causa 6.
cesset effectus *c. cum cessante de appel.* & quod sub-
lato principali corruat accessorium *l. cum princi-
palis 188 de reg. jur.* Ideòq; cessante conventione
propter pœnitentiam actoris, nullam quoq; esse
reconventionem. Ita Jo. And. in c. 1. verb. *rescrip. de*
rescript. lib. 6. Quia reconventio non est velut ac-
cessorium cohærens conventioni, sed æquè ut
hæc causa principalis, licet ejus occasione movea-
tur. Et cessante causa cessat quidem effectus, dū-
modo res non sit perfecta vel consummata, ut in
proposito per libelli oblationem reconventio-
nalis, ideòq; licet postea causa efficiens cesseret,
non

non tamen forma vel effectus reconventionis;
ex d. l. cum Papin. cum similibus.

7. Objicitur l. quamvis 11 de Jus voc. ex cuius l. argu-
mento contrarium quidem probare conatur, sed
respondetur, eam loqui de simplici conventionione
& cum nondum jus quæsitum est adversario ut
non malè Joa. And. in addit. ad Specul. in §, ult. tit. de
reconvent. respondit, vel rectius ita in d. l. quam-
vis tractari de pœna liberti infligenda, qui sine
venia patronum in jus vocaverat, quod eam non
incurrat si postea à pœnitentia ductus, litem non
persequatur, cum in pœnalibus mitior sententia
& benignior sit sequenda l. factum 255. §, ult. de
Reg. Juris quod nihil facit ad conventionem a-
ctoris, qui suo jure utitur, dum ordinaria actio-
ne experitur d. l. factum §, non videtur 167. §, qui
jussu de Reg. Juris.

8. Obstat, quod quisque possit juri pro se intro-
ducto renunciare, ejusq; prosecutionem ex pœ-
nitentia remittere, l. pactum 46 in fine de pact. Ergo
& actor reconventus à lite desistere potest citra
metum reconventionis. Cum nemo invitus age-
re vel recusare cogatur l. unica ut nem. invit. agere
vel accusar. Respondetur. Quemquam posse juri
pro se introducto renunciare scilicet re adhuc
integra, & cum nondum quæsitum est Ius Gail.
d. obs. 40 n. 1. & 2. lib. 1. ut in proposito per d. l. si quis 7
de judic. Deinde regula d. l. unicæ procedit in a-
ctore, quod is invitus agere non cogatur, non au-
tem

tem in reo, in quem invitum Iudicium redditur, *d. l. inter 83 §, 1. de verb. oblig.* Actor autem in causa reconventionis fit reus Ergo desistere quidem potest & renunciare suæ persecutioni, sed non ita ut effugiat Iudicium reconventionis *per rationem d. l. cum Papin. cum similibus supra adductis.*

Obstat. Quod ante litem contestatam, nemo agere dicatur, sed se agere velle *l. amplius 16 rem 8. ratam habere unde & controversia tantum est, non lis l. sed etsi 25 §, si ante de petit. hared* Actor igitur cum lite nondum contestata non egerit, sine molestia reconventionis desistere potest. Hinc accusasse intelligitur, is qui causam prorogari usque ad sententiam effecit, cæterum, si ante quievit, non accusavit, inquit Jureconsultus *in l. qui cum major §, accusare de bon. libert.* Respondetur, ante litis contestationem neminem quidem agere dici, sed agere velle, scilicet quoad intentionem agentis, & merita causæ, unde & mutare & corrigere potest libellum agendo minuendove §, *si minus inst. de act.*

Veruntamen quoad fundatam Iurisdictionem Iudicis respectu causæ, etiam sola citatio suffecit, quæ præventionem inducit & litis pendentiam *d. c. gratum est licet de off. Jud. delegati C. pen. de foro compet. l. si quis 7 Judic.* Cum itaq; per libelli oblationem actor semel sit reconventus per eam Iurisdictione Iudicis, quoad causam Iurisdictionis ita fundata est, ut non possit desistere reo invito *d. l. cum*

cum Papin. Quod autem attinet ad *l. qui cum ma-*
ior §, accusasse, ibi tractat Jureconsultus quatenus
 filii patroni, qui libertum capitis repellantur
 contra libertos bonorum possessionem, nimi-
 rum quod illi accusasse intelligantur, qui causam
 perorare fecerunt usque ad sententiam: Cate-
 rum si ante eam, vel etiam ante prosecutionem
 appellationis destiterunt, non videri accusasse
 libertum, ut propterea ab ejus successione re-
 pelli possint. Atque ita loquitur de causis pœna-
 libus in quibus mitior plerumque sententia eli-
 gitur *d. l. factum 115 §, ult. de reg Juris*. quod ipse
 Juriſconsultus ibidem innuit in verb. benigne,
 ut verbo hoc jure utimur.

10 Objici prætereà potest *l. si convenerit 18 de Jurisd*
 ubi Africanus ait: si convenerit ut alias prætor,
 quàm Jurisdictio esset, jus diceret, & priusquàm
 adiretur mutata voluntas fuit, procul dubio ne-
 minem compelli ejusmodi conventioni stare.
 Ergo multò minùs actor in causa reconventio-
 nis, in qua expressè hoc actum non est.

Respondetur d. l. 18. loqui de eocasu, quando
 nedum litigantes Iudicem adierunt, sed nuda tan-
 tùm intercessit conventio de Iudice incompetē-
 te adeundo, quæ actionem non parit *l. 7. §, quinimò*
de pact. Secùs si præter conventionem ad actum
 ulteriorem litigantes processerunt, ipsumq; Iudi-
 cem jam compellarunt, tunc illius se Jurisdictio-
 ni subjecerunt & nuda illa conventio sumpsit ef-
 fectum

fectum *l. 1. de Jud.* ut hic in reconventionem, quæ coram eodem Iudice quem actor iam agendo in sua causa approbavit, proponi solet *d. l. cum Papa* ideòque non mirum, si actor reconventus postea invito reo à lite desistere non possit.

Neque huic solutioni & *d. l. convenerit 18. repugnat, l. pen. C. de pact.* Quod nemini liceat adversus pactum huiusmodi de alio quàm suo Iudice adeundo venire, sed id in omni modo firmumque custodiendum esse, nam loquitur de huiusmodi conventionem, quæ appositæ est contractus in continentem, ex qua actionem nasci nemo ambigit *l. in bonæ fidei C. de pactis. Cujac. lib. 1. obs. 24.* aliter atque si pactum nudum intercessisset, ut in *q. l. si convenerit ubi ita Cujac. ad Africanum hanc antimoniam conciliat licet Donell. ad d. l. pen. n. 12 & 13* paulò acutius hunc nodum resolvuisse videatur: Manet igitur hoc firmum, actorem semel reconventum, licet postea velit desistere vel renunciare liti, non tamen propterea motum sibi reconventionis iudicium effugere.

Sed quid ex diverso, si reus oblato jam libello reconventionem deinde non prosequitur, sed cesset usque ad definitionem causæ conventionalis, an postea audiendus erit, si velit durante iudicio cœptam reconventionem exequi? Speculator id affirmat in §, *videndum tit. de reconv.* hac ratione. Quod per libelli oblationem à reo factam, perpetuata sit Iurisdictio Iudicis in causa

reconventionis *ca. gratum ext. de off. deleg.* Cuius sententiam veram puto, ita tamen, ut obſerve-
tur dispositio *auth. qui semel. C. quàm & quando*
Iudex nisi probari possit, vexandi adversarii gra-
tia, reconventionem actori motam fuisse: tunc
enim poena temerè litigantium reus afficiendus
esset, de qua *tot. tit. Inst. de pen. temerè liti-*
gantis de qua latè interpretes.

CAPUT TRIGESIMUM PRIMUM ET VLTIMUM.

De altero reconventionis effectu pro actore ad-
sus Reum.

S U M M A R I A.

Reus pendente causa conventionis non potest actorem
in alio Iudicio convenire nisi lite finita 1.

Textus Juris Civilis 2.

Textus Juris Canonici 3.

Ampliatur Regula 5.

Respondetur ad contraria 6. 7. 8.

Queritur si actor pendente lite coram alio Iudice con-
ventus nihil opponat an valeat processus 9.

Deciditur valere processum 10.

Limitatur prima conclusio 11

Ampliatur hæc limitatio nu. 12. 13.

Iudex ordinarius Jure Civili recusari non potest nu. 14

Queritur an actori reconvento liceat Iudicem recusa-
re? Negatur 15.

Limitatur hæc assertio nu. 16.

Quemadmodum actor reus conventus nulla
 exceptione Iudicem quem in sua causa
 probavit repellere potest, quo minùs coram eo-
 dem iudicio reconventionis subire cogatur *d.*
l. cum Papin. C. de sent. & interloc. Sic ex diverso reus
 ut ut maximè velit pendente lite conventionis
 actorem in alio Iudicio neutiquam cōvenire po-
 test, sed ipse quoque vel apud eundem Iudicem
 mox eum reconvenire, vel litis sibi illatæ termi-
 num expectare cogatur: Ita enim constitui: Ju-
 stin. in Novell. 96. §, illud, vers. sancimus, unde de-
 cerpta est ab Ienerio auth. & consequenter C.
 de sent. & interloc. quæ constitutio etiam ap-
 probata est Jure Canonico in c. dispendia, §, reus
 quoq; de rescript. lib. 6. & in c. ult. ext. de rescript.

Occasio autem quæ huic sanctioni causam
 præbuit, colligitur ex princ d. §. illud, unde &
 mens legislatoris, & finis illius constitutionis sa-
 tis colligitur, videlicet ideò causam conventio-
 nis & reconventionis coram uno eodemq; Iudi-
 ce necessariò proponendam esse, ne litigantes
 diversis Iudiciis invicem conflictentur & actore
 coram Iudice rei in causa sua præcedente, reus
 illi ex adversò coram alio Iudice negotium faces-
 sat, atque immortales ita invicem lites exercent
 contra *l. properandum C. de judic.* Actor igitur cō-
 tra reum id molientem, & qui non vult coram
 eodem Iudice reconventionem suam instituere
 datur exceptio litis pendentis, quæ competit

adversus mutantem Iudicium, de quo pulchrè Si-
 chard. Nec interest sit ne reconventio actionis
 cognatæ vel diversæ à conventionione : nam qualis
 qualis sit apud eundem Iudicem proponenda est
 per d. l. cum Papi qui loquitur de mut. petit. actionum
 disparatarum ut evincunt verba illa dare, facere,
 quæ omnem omninò faciendi vel dandi causam
 complectuntur l. faciendo l. facere 218 de verb. sign.
 licet hæc sit differentia; quod actiones cognatæ
 perpetuò apud eundem Iudicem movendæ sunt,
 tam per modum simplicis conventionis, quam
 reconventionis l. si idem 11 §, sed et si de Jurisd. l. 2.
 C. de Jud. aliàs provocari posse l. 1. & ul. quæ sent. sine
 appellatione rescind. pos. ut fusiùs sup cap. 5. dictum est

Sed reconventio actionum disparatarum, non
 perpetuò apud eundem Iudicem, sed solum duran-
 te Iudicio conventionis tractanda sit quo functo
 apud alium experiri licet d. Novel. 96 §, illud, vers,
 sancimus d. c. dispendia §, reus quoq; de ext. de rescr. li. 6

6. Neque obstat prædictis invito beneficium non
 dari l. invito 69 de Reg. Jur. Sed quod reus actorem
 reconvenire potest coram non suo Iudice, est
 quoddam beneficium ejusq; favore receptum d.
 l. cum Papin. ubi hoc notant interpretes. Ergo non
 cogitur reus actorem apud eundem Iudicem re-
 convenire, maximè cum durum sit, id quod favo-
 re est alicujus introductum, in odium ejus detor-
 queri l. favore 6. C. de ll. l. nulla 25 eod. tit. Responde-
 tur invito beneficium non dari, sed id solius ac-
 cipien-

ipientis aut favorem respiciat, aliter atq; si tertii etiam alicujus, tunc etenim etiam invito beneficium tribuitur *per l. 2. 3. cum seqq. de liber. caus.* Sed quod reus cogitur statim apud eundem Iudicem actorem reconvenire, id non modò utilitatem quoq; actoris reconventi concernit, ne singulis Iudiciis vexetur *arg. l. nec ullum 13 §, et si de pet. hered.* Sed etiam ad commodum totius reipub. ne scilicet lites multiplicentur, sed potiùs diminuantur *l. quidam 29 de rebus cred. d. l. properandum, qui finis est de Novell. 96 §, illud ut paulò ante diximus.*

Sic non obstat *text. in c. ult. verb. ad diversa loca ext. de rescript.* Quod reus non possit actorem se-
mel in uno Iudicio conventum ad diversa Iudicia
trahere Ergo ad unum aliud certum & determi-
natum præter id ubi actio mota est, eum trahere
potest, ut etiam *gl. ibidem innuit*, Nam hoc argu-
mentum à contrario sensu non procedit, cum
inde intellectus contrarius *d. Novel. 96 §, illud & d. auth. & conseq. resultet, Everb. in Top. loco à contrario 8. sensu n. 4. & seqq.* Objicitur porrò *text. c. prudentiam 21 §, ult. de off. deleg. Judic. & c. pastoris in pr. de rescrip*
Ex quibus colligitur quod eodem tempore actor
& reus possint coram diversis Iudicibus litigare.
Quidni igitur reus durante Iudicio conventionis
actorem coram alio Iudice reconvenire posset?
Verùm si *text. d. capitis prudentiam §, ult. diligenter*
ponderetur, apparet primam ibi litem à Iudici-
bus delegatis fuisse terminatam, quod inde satis
colli-

colligitur, dum reus non parens sententiæ fuit excommunicatus, ideòq; non mirum prima lite finita, potuisse reū alios Iudices impetrare, quod hætenus convenit *cum d. §, illud, vers. sancimus, Ad. c. pastoralis* respondetur, id loqui de actore qui unius causæ nomine diversos Iudices delegatos impetavit, quod hi omnes simul causam disceptare possint, si posteriores prioribus causam deterre nolint, quæ quæstio ad propositum non admodum spectat.

9. Sed quæri hic potest, si actor coram alio Iudice pendente prima lite reconventus nihil opponat an valeat processus? quam quæstionem disputat latè Socin. *in c. 1. §, 4. n. 25. §. quæro de mut. pet.* Ergo simpliciter existimo, processum valere, nisi postea appellatum sit, vel exceptio litis pendentiae opposita, auctoritate *gl. in d. c. ult. verb. ad diversa loca de rescript* cum processus ille duntaxat sit cōtra Ius litigantis videlicet actoris, qui neglexit beneficium *d. Novell. 96 vers. sancimus & d. c. dispensa §, reus quoq;* non itaque hoc casu est ipso Iure processus nullus, sed appellatio interponenda est, *per l. 1. & tot. tit. Quæ sent. sine appell. rescind.*

11. Planè uno casu reus coram eodem Iudice reconventionem suam proponere non compellitur si Iudicem quoad causam conventionis à se movendam, suspectum habeat, eumq; ex iusta suspicionis causa recusare velit. Tunc enim apud aliū Iudicem utraq; causa ventilanda est. Ex ejusdem Justin.

Justin. Constit. in d. Novell. 96 vers. sancimus & d. §. reus quoq;

Id quod adeo verum est, ut etiam in causis connexis, quæ aliàs semper necessariòq; apud eundem Judicem agenda sunt, idem obtineat, si quis fortè litigantium Judicem de his actionibus cognoscentem sibi inimicum esse dicat, vel aliam justam causam recusationis adferat *per text. in l. si pariter 9. in fin. prin. de liber. caus.* 12

Hæc autem recusationis exceptio, cum sit dilatoria & litis impediatur ingressum, ante litem in causa conventionis contestatam à reo perpendenda est, ne aliàs videatur in Judicem semel consensisse *per l. sed etsi suscepit in pr. de Judic. l. ult. C. de except.* nisi fortè causa suspicionis post litem contestatam primum emergat, *per text. in c. insinuante de off. Judic. oblig.*

Deindè prædicta declarantur ut procedant, siue Judex mutuarum petitionum sit ordinarius, siue delegatus, utrumque in jure præsertim Canonico recusari posse *constat C. si quis contra ext. de foro cõpet.* licet Jure Civili ordinarius ut suspectus recusari non possit, sed si aliqua causa suspicionis, adjunctus ei detur *auth. si vero contingerit C. de Judic. glo. in l. apertissimi, in verbo Judices C. eodem* quâ ratione omnis purgatur suspicio *text. in l. 9. de suspect. tutor.* Quare existimarem si essemus in terris Ecclesiæ, reum non cogi apud eundem Judicem, licet ordinarium, suam reconventionem proponere, si eum suspectum diceret, sed alium impetrandum esse, coram quo utraque causa discuteretur *per text. d. Novell. 96. §. illud vers. sancimus,* Sin autem in terris Imperii Judicem tunc ordinarium ut suspectum, prorsus removeri non posse, sed adjunctum ei constituendum, à quibus deinde utraque cognosceretur, ut rectè sentit *Accurs. in d. auth. & consequenter in verb. recusare,* quem sequitur ibidem *Salicet. num. 3. & 4, Br. num. 10. & in primis Mar. Socin. in c. 1. art. 4. num. 11. de mutuis petit.* Et hoc, ut dixi, tum procedit, cum reus reconvenire volens, Judicem suspectum dicat. Sed dubitari possit, an idem, actori, jam reconvento, liceat, si velit postea eundem Judicem ut 13
suspe- 14

suspectum recusare? Quod negandum est, cum Justin. gene-
 raliter sanciverit in d. l. cum Papin. actorem non posse Judi-
 cem, quem in sua causa agendo approbavit, ullâ exceptione
 16 reprobare, id quod *Accurs. etiam placet in d. auth. & conse-*
quenter in verb. displiceat & ibidem Br. nu. 9. Eamque com-
 munem dicit conclusionem *Socin. in d. c. 2. num. 8. de mutuis*
petit. Sed hoc verum puto cæteris paribus & cum limitationi-
 bus quas recenset idem *Socin. d. num. 8.* imprimis autem eo
 casu, si Judex ut suspectus reputaretur ex persona ipsius rei
 conventi *argum. l. petendæ C. de tempor. in integr. restitut. vel*
ex nova inimicitia, quæ nunc primum exorta esset argu. l. 32
§. cum quidam de recept. arbitr. d. l. si pariter 9. de liber. caus.
 quo casu cogitur etiam ipse actor à sua conventionem desistere,
 eamque coram alio Judice huic substituto proponere *Socin.*
in d. c. 2. cum disertè Justin. jubet. in utraque causa tam con-
 ventionis quàm reconventionis coram eo Judice, qui probata
 causa suspicionis datus est, tractetur in d. *Novell. 96, vers. san-*
cimus. Nam de eo arbitro vel Judice, qui de ipsa causa suspi-
 cionis cognoscit, dubium non est reconventionem institui
 minimè posse, cum non principalis causæ cognitionem ha-
 beat, sed tantum incidentis articuli *Speculator in tit. de recu-*
sat. §. effectus autem num. 21. Socin. tit. 1. art. 4. num. 1. circa
finem, in aliis verò quibuscumque casibus non poterit actor
 eum Judicem, quem agendo ipse approbavit, ex persona sua
 ulla exceptione fori declinare, nedum suspectum recusare, *per*
text. express. in d. l. cum Papin.

FINIS

Soli Deo gloria.

Gisebertus, Theophilus,

De reconventione tractatus aureus

Leodium 1699

J.rom.m. 226

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10566711-9

VD18 1465511X-001